

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi ja laiksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta ja laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta. Kuluttajaturvallisuuslaki ja eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annettu laki kumottaisiin. Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettu lakia, ympäristönsuojelulakia, terveydensuojelulakia, kuluttajansuojalakia, kosmeettisista valmisteista annettua lakia, tupakkalakia, metsästyslakia, kemikaalilakia, hissiturvallisuuslakia, rikoslakia, eräistä paloturvallisuuslaitteista annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia muutettaisiin.

Esityksen pääasiallisina tavoitteina on täydentää EU:n yleistä tuoteturvallisuusasetusta ja nykyaikaistaa kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevaa yleistä sääntelyä. Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa edellytetään markkinavalvontaviranomaisista ja niiden toimivaltuuksista sekä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista säättämistä. Asetuksen kanssa päällekkäinen sääntely on syytä kumota. Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettuun lakiin tehtäisiin ne muutokset, jotka ovat tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen panemiseksi täytäntöön, minkä lisäksi siihen ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin sisällytettäisiin voimassa olevan eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetun lain säännökset siltä osin ja sellaisina kuin on tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen panemiseksi täytäntöön.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvista tuotteista säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa siltä osin kuin se on asetuksen mukaan tarpeen. Laissa säädettäisiin lähinnä tuoteturvallisuutta koskevista kielivaatimuksista, toimivaltaisista markkinavalvontaviranomaisista ja joistakin näiden toimivaltuuksista sekä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Suurin osa toimivaltuussääntelystä olisi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa. Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa säädettäisiin myös kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonnasta ja niitä koskevan sääntelyn rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista sekä kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnasta.

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa säädettäisiin turvallisen kulutuspalvelun vaatimuksista ja turvallisuuden arvioinnista, palveluntarjoajan velvollisuuksista, valvontaviranomaisesta ja sen valvontakeinoista, valvontaviranomaisen velvoittavista päätöksistä ja lain rikkomisen seuraamuksista.

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen mahdollisuudesta määrätä seuraamusmaksu, minkä lisäksi säännösten rikkomisiin sovellettaisiin rikoslain terveysrikosta koskevaa sääntelyä.

Eräisiin ympäristönsuojelulain, tupakkalain ja metsästyslain säännöksiin tehtäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavasta laista johtuvia sisällöllisiä muutoksia. Muutoin muutokset liitelakeihin olisivat teknisiä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	7
1 Asian tausta ja valmistelu	7
1.1 Valmistelu	7
1.1.1 EU-säädöksen valmistelu	7
1.1.2 Hallituksen esityksen valmistelu	7
1.1.2.1 Esivalmistelu	7
1.1.2.2 Työryhmä	7
1.1.2.3 Kuuleminen	8
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	8
2.1 Tavoitteet	8
2.2 Pääasiallinen sisältö	9
2.3 Kansallinen liikkumavara	10
3 Nykytila ja sen arviointi	12
3.1 Kuluttajaturvallisuuslaki	12
3.1.1 Yleistä	12
3.1.2 Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonta	13
3.1.3 Kuluttajapalveluiden turvallisuuden yleinen sääntely	13
3.2 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta	16
3.3 Laki eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle	16
3.4 Viittaukset kuluttajaturvallisuuslakiin	17
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	17
4.1 Keskeiset ehdotukset	17
4.1.1 Yleistä	17
4.1.2 Omaisuusvaarat	18
4.1.3 Seuraamukset	20
4.1.4 Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpano	24
4.1.4.1 Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen noudattamisen valvonta	24
4.1.4.2 Digipalvelusäädöksen säännöksiä täsmentävien säännösten valvonta	25
4.1.4.3 Yhteyspiste	27
4.1.4.4 Keskitetty kansallinen yhteyspiste	27
4.1.4.5 Henkilötietojen käsittelyn valvonta	27
4.1.4.6 Markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuudet	28
4.1.4.7 Palautusmenettely	29
4.1.4.8 Kuluttajaturvallisuuslain kumoaminen	29
4.1.4.9 Kuluttajaturvallisuuslain nojalla annettujen ja voimaan jätettyjen asetusten ja päätösten kumoaminen	30
4.1.4.10 Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain säätäminen	31
4.1.4.11 Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonta	31
4.1.4.12 Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttaminen	31
4.1.4.13 Eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetun lain kumoaminen	32
4.1.5 Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain säätäminen	32

4.1.5.1 Lain tarkoitus	32
4.1.5.2 Soveltamisala ja käsitteet	32
4.1.5.3 Palveluntarjoajan velvollisuudet	33
4.1.5.4 Valvontaviranomaisen toimivaltuudet	35
4.1.6 Asiaan liittyvät muut säädösmuutokset	36
4.2 Pääasialliset vaikutukset	38
4.2.1 Yleinen tuoteturvallisuusasetus	38
4.2.2 Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettava laki	39
4.2.3 Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki	39
4.2.3.1 Palveluntarjoajiin kohdistuvista vaikutuksista yleisesti	39
4.2.3.2 Vaikutukset yrityksiin	40
4.2.3.3 Vaikutukset yhdistyksiin	41
4.2.3.4 Vaikutukset kuntiin	42
4.2.3.5 Vaikutukset palvelun käyttäjiin ja sen välittömässä vaikutuspiirissä oleviin henkilöihin	43
4.2.3.6 Vaikutukset viranomaisiin	43
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	44
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	44
5.1.1 Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain soveltaminen yhdistyksiin ja muihin yhteisöihin	44
5.1.1.1 Taustaksi	44
5.1.1.2 Vaikutukset	45
5.1.1.3 Johtopäätökset	46
5.2 Ulkomainen lainsäädäntö	47
5.2.1 Kulutuspalvelujen turvallisuuden sääntely	47
5.2.1.1 Ruotsi	47
5.2.1.2 Norja	47
5.2.1.3 Tanska	48
5.2.1.4 Viro	48
6 Lausuntopalaute	48
6.1 Yhdistystoimijoiden kirjallinen kuuleminen	48
6.2 Julkinen lausuntokierros	49
7 Säännöskohtaiset perustelut	51
7.1 Laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta	51
7.2 Laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta	69
7.3 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta	89
7.4 Terveysturvallisuuslaki	91
7.5 Ympäristönsuojelulaki	91
7.6 Kuluttajansuojalaki	93
7.7 Laki kosmeettisista valmisteista	93
7.8 Tupakkalaki	93
7.9 Metsästyslaki	94
7.10 Kemikaalilaki	94
7.11 Hissiturvallisuuslaki	95
7.12 Rikoslaki	95

7.13 Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista	98
7.14 Laki sakan täytäntöönpanosta.....	98
8 Lakia alemman asteinen sääntely	98
8.1 Kumottava sääntely	98
8.2 Voimaan jätettävä sääntely	99
9 Voimaantulo	99
10 Suhde muihin esityksiin	100
10.1 Tupakkalaki	100
10.2 Laki sakan täytäntöönpanosta.....	100
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys.....	100
11.1 Seuraamukset.....	100
11.1.1 Ehdotukset	100
11.1.2 Perustuslakivaliokunnan käytäntö	101
11.1.3 Oikeudellinen arvio 1. ja 2. lakiehdotuksen mukaisesta hallinnollisesta seuraamusmaksusta.....	102
11.1.4 Oikeudellinen arvio 1. lakiehdotuksen mukaisesta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta	104
11.1.5 Oikeudellinen arvio 12. lakiehdotuksen mukaisesta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta	105
11.2 Tietojen saaminen ja luovuttaminen	106
11.3 Viranomaisten muut toimivaltuudet	108
11.3.1 Esityksen 1. ja 3. lakiehdotuksen mukainen toimivaltuussääntely	109
11.3.2 Esityksen 2. lakiehdotuksen mukainen toimivaltuussääntely.....	110
11.4 Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö	111
11.5 Asetuksenantovaltuudet.....	112
LAKIEHDOTUKSET	115
1. Laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta.....	115
2. Laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta	123
3. Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta	131
4. Laki terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta	134
5. Laki ympäristönsuojelulain 19 ja 24 §:n muuttamisesta	135
6. Laki kuluttajansuojalain 5 luvun 16 a §:n ja 9 luvun 16 §:n muuttamisesta	135
7. Laki kosmeettisista valmisteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	136
8. Laki tupakkalain 74 §:n muuttamisesta	137
9. Laki metsästyslain 34 a §:n muuttamisesta	138
10. Laki kemikaalilain 5 §:n muuttamisesta	138
11. Laki hissiturvallisuuslain 5 §:n muuttamisesta.....	139
12. Laki rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta.....	139
13. Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	140
14. Laki sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	141
LIITE	143
RINNAKKAISTEKSTIT	143
3. Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta	143
4. Laki terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta	148
5. Laki ympäristönsuojelulain 19 ja 24 §:n muuttamisesta	149
6. Laki kuluttajansuojalain 5 luvun 16 a §:n ja 9 luvun 16 §:n muuttamisesta	150

7. Laki kosmeettisista valmisteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	152
8. Laki tupakkalain 74 §:n muuttamisesta	153
9. Laki metsästyslain 34 a §:n muuttamisesta	153
10. Laki kemikaalilain 5 §:n muuttamisesta	154
11. Laki hissiturvallisuuslain 5 §:n muuttamisesta	155
12. Laki rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta	156
13. Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	158
14. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	159

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Valmistelu

1.1.1 EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 30.6.2021 ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 87/357/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY kumoamisesta (KOM(2021) 346 lopullinen).

Ehdotuksesta lähetettiin 16.9.2021 eduskunnalle valtioneuvoston U-kirjelmä U 45/2021 vp. Suuri valiokunta lähetti asian talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten ja perustuslakivaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten. Perustuslakivaliokunta ilmoitti, ettei se ryhdy toimenpiteisiin. Talousvaliokunta kuuli työ- ja elinkeinoministeriön, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, Tullin, Kuluttajaliiton, Suomen Yrittäjät ry:n ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston asiantuntijoita ja yhtyi valtioneuvoston kantaan. Suuri valiokunta hyväksyi 20.10.2021 eduskunnan kannan SuVEK 70/2021 vp, jossa se yhtyi talousvaliokunnan kannanoton mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/988 yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta (*yleinen tuoteturvallisuusasetus*) annettiin 10.5.2023. Sitä alettiin soveltaa 13.12.2024.

1.1.2 Hallituksen esityksen valmistelu

1.1.2.1 Esivalmistelu

Esivalmistelu tehtiin virkatyönä arviomuistion muotoon. Esivalmistelun aikana kuultiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa. Arviomuistio julkaistiin valtioneuvoston julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella TEM115:00/2023.

1.1.2.2 Työryhmä

Hallituksen esitys valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriön 4.12.2023 asettamassa työryhmässä. Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa ajalla 9.1.–20.6.2024. Työryhmää ja hallituksen esityksen valmistelua koskevat tiedot ovat nähtävissä edellä tarkoitetussa valtioneuvoston palvelussa tunnuksella TEM115:00/2023.

Työryhmä luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle 3.7.2024. Työryhmä kokoontui käsittelemään lausuntopalautetta 29.10.2024.

1.1.2.3 Kuuleminen

Perusvalmistelun aikana kuultiin kirjallisesti yhdistystoimijoita. Kuuleminen koski valmistelun aikana tehtyä ehdotusta luopua voimassa olevan lainsäädännön mukaisesta soveltamisalarajauksesta, jolla yhdistysten ja muiden yhteisöjen jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamat palvelut rajataan kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle. Lausunnoissa pyydettiin erityisesti kiinnittämään huomiota voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain noudattamisesta yhdistyksille aiheutuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan sekä esitetyn soveltamisalan laajennuksen vaikutukseen yhtäältä palvelujen käyttäjien turvallisuuteen ja toisaalta yhdistyksille aiheutuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan. Lausuntoaika oli 28.2.–13.3.2024. Lausuntopalautetta käsitellään jäljempänä kohdassa 6.1.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti asiasta myös keskustelutilaisuuden 22.5.2024. Kirjallisessa kuulemisessa annetut lausunnot ja tiivistelmä niistä sekä tiivistelmä keskustelutilaisuudessa käydystä keskustelusta on julkaistu valtioneuvoston julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella TEM115:00/2023.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevasta lakiehdotuksesta aiheutuvia kustannuksia selvitettiin myös kyselyllä. Kysely lähetettiin soveltuvalle joukolle työ- ja elinkeinoministeriön yrityspaneelin jäseniä, minkä lisäksi säädösvalmisteluhankkeessa asetetun työryhmän jäseniä pyydettiin jakamaan kyselyä jäsenilleen. Kulutuspalveluja tarjoavilta toimijoilta saatiin paneelikyselyyn 13 vastausta ja jaettuun kyselyyn 67 vastausta. Vastaajista 47 edusti yritystä, kuusi yhdistystä ja 27 julkishallintoa. Kyselyssä palveluntarjoajia pyydettiin arvioimaan kuhunkin turvallisuustoimenpiteeseen käyttämäänsä aikaa sekä kertomaan, missä määrin ne toteuttaisivat toimenpiteen, jos siihen ei olisi lakisääteistä velvoitetta (*tavanomaisen liiketoiminnan osuus*). Vastaajia pyydettiin myös täsmentämään, miltä osin niiden tekemät turvallisuustoimenpiteet perustuvat yleiseen kuluttajaturvallisuuslainsäädäntöön ja miltä osin muuhun lainsäädäntöön sekä miltä osin niillä suojataan terveyttä ja miltä osin omaisuutta. Palveluntarjoajilta pyydettiin myös arviota näiden turvallisuuden varmistamiseksi tehtyihin tuotehankintoihin käyttämästä rahamäärästä.

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausuntokierrokselle 11.7.2024. Lausuntoa pyydettiin lausuntopalvelussa 60 taholta, ja lausuntoja saattoi antaa 5.9.2024 saakka. Lausuntoa pyydettiin ministeriöiltä, turvallisuus- ja kuluttajaviranomaisilta, tavarantoimialalta, yhdistyskentän toimijoilta sekä kuluttajien edunvalvontajärjestöltä. Pyydettyjä lausuntoja annettiin 27, minkä lisäksi viisi muuta tahoa antoivat lausuntonsa. Kolme tahoa ilmoitti, ettei niillä ole lausuttavaa. Lausuntopyyntö ja annetut lausunnot ovat lausuntopalvelussa, minkä lisäksi ne ja lausuntoyhteenveto on julkaistu valtioneuvoston julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella TEM115:00/2023.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Tavoitteet

Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella pyritään suojelemaan kuluttajia ja heidän turvallisuuttaan yhtenä unionin oikeudellisen kehyksen peruseräkkeistä, jollaisena se on myös vahvistettu

Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (5 johdantokappale). Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen tarkoituksena on myötävaikuttaa SEUT 169 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumiseen. Sillä pyritään erityisesti varmistamaan kuluttajien terveys ja turvallisuus sekä sisämarkkinoiden toiminta kuluttajille tarkoitettujen tuotteiden osalta. (4 johdantokappale) SEUT 169 artiklan 1 kohdan mukaan kuluttajien etujen suojaamiseksi ja kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi unioni myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä etujensa valvomiseksi. Asetuksen tarkoituksena on myös varmistaa unionin yhdenmukaistamislainsäädännön, standardointilainsäädännön ja yleisen tuoteturvallisuussääntelyn keskinäinen johdonmukaisuus ja toimivuus ottaen erityisesti huomioon uusien teknologioiden ja verkkomyynnin kehitys niin, että yleinen tuoteturvallisuussääntely säilyttää luonteensa laajana turvaverkkona (2, 3, 6 ja 7 johdantokappale). Asetuksella pyritään varmistamaan selkeämpi kehys elintarvikkeita jäljitteleville tuotteille (2 johdantokappale). Yleisen tuoteturvallisuudirektiivin päivittäminen on katsottu tarpeelliseksi uusiin teknologioihin ja verkkomyyntiin liittyvän kehityksen vuoksi (2 johdantokappale).

2.2 Pääasiallinen sisältö

Asetus korvaa yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY (*yleinen tuoteturvallisuudirektiivi*) ja sellaisia tuotteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, jotka näyttäessään muulta kuin ovat vaarantavat kuluttajien terveyttä tai turvallisuutta annetun neuvoston direktiivin 87/357/ETY (*elintarvikejäljitelmädirektiivi*), jotka kumotaan asetuksella. Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella muutetaan kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavista edustajakanteista ja direktiivin 2009/22/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2020/1828 (*edustajakannedirektiivi*) niin, että sen liitteessä I oleva, yleistä tuoteturvallisuudirektiiviä koskeva viittaus korvataan vastaavalla viittauksella yleiseen tuoteturvallisuusasetukseen, joka tuodaan näin edustajakannedirektiivin soveltamisalaan. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen I luvussa on yleiset säännökset asetuksen tavoitteesta, kohteesta ja soveltamisalasta, minkä lisäksi luvussa määritellään asetuksessa käytetyt käsitteet ja vahvistetaan etämyynnillä tarjottavien tuotteiden kuuluminen asetuksen soveltamisalaan. Asetuksen soveltamisalaa rajaavasta tuotteen käsitteestä säädetään 3 artiklan 1 kohdassa: ”Tässä asetuksessa tarkoitetaan ’tuotteella’ esinettä tai kohdetta, riippumatta siitä, onko se liitettävissä muihin esineisiin tai verkkoon vai ei, joka toimitetaan tai asetetaan saataville joko vastiketta vastaan tai vastikkeetta, myös palvelun tarjoamisen yhteydessä, ja joka on tarkoitettu kuluttajille tai kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa on todennäköistä, että kuluttajat käyttävät sitä, vaikka se ei olisi tarkoitettu heille.”

Asetuksen soveltamisalasta säädetään sen 2 artiklassa. Asetusta sovelletaan tuotteisiin, jotka saatetaan markkinoille tai asetetaan saataville markkinoilla, siltä osin kuin kyseisten tuotteiden turvallisuutta sääntelevässä unionin oikeudessa ei ole erityissäännöksiä, joilla on sama tavoite. Kun tuotteisiin sovelletaan unionin lainsäädännössä asetettuja erityisiä turvallisuusvaatimuksia, asetusta sovelletaan ainoastaan niihin seikkoihin ja riskeihin tai riskiluokkiin, joita kyseiset vaatimukset eivät kata. Kun tuotteisiin sovelletaan unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä asetettuja erityisvaatimuksia, asetusta sovelletaan vain osittain. Tiettyt tuotteet on rajattu kokonaan asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Asetuksen II luvussa säädetään yleisestä turvallisuusvaatimuksesta sekä turvallisuuden arvioinnissa huomioon otettavista seikoista ja arvioinnissa käytettävistä olettamista.

Talouden toimijoiden velvoitteista säädetään asetuksen III luvussa. Luvun 1 jaksossa on omat säännöksensä valmistajien, valtuutettujen edustajien, maahantuojien ja jakelijoiden velvoitteista. Jaksossa säädetään myös valmistajien velvoitteiden soveltamisesta muihin henkilöihin. Lisäksi jaksossa on kaikkia talouden toimijoita koskevia velvoitteita, säännös vastuuhenkilöstä sekä talouden toimijoiden ja viranomaisten suhdetta säänteleviä säännöksiä. Luvun 2 jaksossa säädetään talouden toimijoiden velvollisuuksista etämyynissä ja tuotteiden turvallisuuteen liittyvien onnettomuuksien sattua sekä tiettyjen tietojen antamisesta sähköisesti.

Asetuksen IV luvussa on verkkomarkkinapaikan tarjoajia koskevia erityissäännöksiä.

Asetuksen V luvussa säädetään markkinavalvonnasta. Siinä säädetään erityisesti markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020 (*markkinavalvonta-asetus*) soveltamisesta yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Lisäksi luvussa säädetään täytäntöönpanosta raportoinnista komissiolle.

Safety Gate -pikahälytysjärjestelmästä ja Safety Business Gateway -järjestelmästä säädetään asetuksen VI luvussa.

Asetuksen VII luvussa säädetään komission roolista ja täytäntöönpanon valvonnan koordinoinnista. Luvussa on säännöksiä viranomaisten yhteisistä toimista ja tehotarkastuksista. Luvun säännöksillä perustetaan myös toimivaltaisen viranomaisten eurooppalainen verkosto, kuluttajaturvallisuusverkosto.

Asetuksen VIII luvussa säädetään yleisön ja kuluttajien tiedonsaannista, palautusmenettelystä ja siihen liittyvistä kuluttajien oikaisukeinoista, vapaaehtoisista yhteisymmärryspöytäkirjoista ja edustajakannedirektiivin soveltamisesta yleisen tuoteturvallisuusasetuksen rikkomisiin.

Kansainvälisestä yhteistyöstä säädetään IX luvussa, ja rahoitussäännökset ovat X luvussa. Asetuksen loppusäännökset ovat sen XI luvussa, jossa säädetään muun muassa seuraamuksista, komission lainsäädäntötoimivallasta, standardointiasetuksen ja edustajakannedirektiivin muuttamisesta sekä elintarvikejaljitelmädirektiivin ja yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin kumoamisesta.

2.3 Kansallinen liikkumavara

Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella yhdenmukaistetaan jäsenvaltioiden yleistä tuoteturvallisuutta koskeva sääntely. Kansallista liikkumavaraa sisältyy jäsenvaltioille asetettaviin lainsäädäntövelvoitteisiin. Koska yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin sovelletaan joitakin markkinavalvonta-asetuksen säännöksiä, näihin säännöksiin sisältyvä kansallinen liikkumavara on jäsenvaltion käytössä sen pannessa täytäntöön yleistä tuoteturvallisuusasetusta.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 7 kohdan, 11 artiklan 4 kohdan, 19 artiklan d kohdan ja 21 artiklan mukaan se jäsenvaltio, jossa tuote asetetaan saataville markkinoille, määrittää kielen, jolla lainkohdissa tarkoitetut tiedot on annettava.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaan markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklaa, 11 artiklan 1–7 kohtaa, 12–15 artiklaa, 16 artiklan 1–5 kohtaa sekä 18, 19 ja 21–24 artiklaa sovelletaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Jäsenvaltioilla on näiltä osin markkinavalvonta-asetuksen mukainen liikkumavara:

- Markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion on nimettävä alueelleen yksi tai useampi markkinavalvontaviranomainen. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion on nimettävä yhteyspiste. Näiden kansallisten viranomaisten valinta on kansallisen liikkumavaran piirissä.
- Yhteyspisteen vähimmäistehtävistä säädetään markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 4 kohdassa. Kansallisesti voidaan säätää muistakin yhteyspisteelle kuuluvista tehtävistä.
- Markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 6 kohdassa säädetään jäsenvaltion velvollisuudesta varmistaa, että markkinavalvontaviranomaisten tehtävät on määritelty selkeästi ja että on otettu käyttöön asianmukaiset viestintä- ja koordinointimekanismit, joiden avulla ne voivat tehdä läheistä yhteistyötä ja suorittaa tehtävänsä tehokkaasti. Tämän velvollisuuden toteuttamisen tapa kuuluu kansallisen liikkumavaran piiriin.
- Markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa säädetään markkinavalvontastrategiaa koskevista sisällöllisistä vähimmäisvaatimuksista. Kansallisesti voidaan säätää muistakin sisältövaatimuksista.
- Markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklassa säädetään markkinavalvontaviranomaisten toimivallasta. Artiklan 3 kohdassa säädetään kolmesta sääntelyvaihtoehdosta, joiden välillä jäsenvaltio voi tehdä valintansa siitä, miten markkinavalvontaviranomaiset käyttävät toimivaltaansa: suoraan oman toimivaltansa nojalla, muiden viranomaisten kautta tai hakemalla tarvittavan päätöksen antamaista tuomioistuimilta. Artiklan 4 kohdassa säädetään markkinavalvontaviranomaisille siirrettävistä vähimmäistoimivaltuuksista. Kansallisesti voidaan säätää myös muista, pidemmälle menevistä toimivaltuuksista.
- Markkinavalvonta-asetuksen 15 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa markkinavalvontaviranomaisilleen luvan periä asiaankuuluvilta talouden toimijoilta kokonaisuudessaan kustannukset, jotka liittyvät vaatimustenvastaisuustapauksia koskeviin markkinavalvontaviranomaisten toimiin.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion on nimettävä keskitetty kansallinen yhteyspiste, joka on vastuussa ainakin ilmoitusten täydellisyyden tarkistamisesta ja niiden toimittamisesta komission validointia varten sekä viestinnästä komission kanssa 26 artiklan 1–6 kohdassa säädettyjen tehtävien osalta. Keskitetyn kansallisen yhteyspisteen valinta kuuluu kansallisen liikkumavaran piiriin. Lisäksi keskitetylle kansalliselle yhteyspisteelle voidaan kansallisesti antaa muitakin kuin yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädettyjä tehtäviä.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 26 artiklan 1–3 ja 6–8 kohdassa säädetään jäsenvaltioille kuuluvista tehtävistä. Kansallisen liikkumavaran piiriin kuuluu se, kelle nämä tehtävät jäsenvaltiossa annetaan.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 44 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä tämän asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista, joilla asetetaan velvoitteita talouden toimijoille ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajille, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden kansallisen lainsäädännön mukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Artiklan 2 kohdan mukaan seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Arvion mukaan kansallinen liikkumavara kattaa seuraamusten osalta niiden lajin ja mahdollisen suuruuden sekä menettelyn, jossa ne määrätään. Arvion mukaan kaikista asetuksen rikkomisista on voitava määrätä jokin seuraamus, jolla asetetaan velvoitteita talouden toimijalle tai verkkomarkkinapaikan tarjoajalle.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Kuluttajaturvallisuuslaki

3.1.1 Yleistä

Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) on kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuutta koskeva yleislaki. Yleinen tuoteturvallisuusdirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön pääasiassa kuluttajaturvallisuuslailla.

Lain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan varmistaa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuus, ennaltaehkäistä kulutustavaroista ja kuluttajapalveluista aiheutuvia terveys- ja omaisuusvaaroja, vaaran ilmetessä varmistaa, että vaara saadaan riittävän tehokkaalla tavalla poistettua, turvata korkealaatuinen kuluttajaturvallisuusvalvonta ja osaltaan parantaa toiminnanharjoittajien toimintaedellytyksiä.

Lakia sovelletaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluihin siltä osin kuin niiden aiheuttamien terveys- ja omaisuusvaarojen ehkäisemisestä ei muualla laissa ole säännöksiä, joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa kuin tässä laissa ottaen huomioon kaikki kysymyksessä olevien kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuteen liittyvät seikat (4 §). Lain 18 §:ssä säädetään kuluttajaturvallisuuslain säännösten soveltamisesta silloin, kun viranomaisen valvoo muun lainsäädännön nojalla kulutustavaroiden tai kuluttajapalvelujen turvallisuutta.

Kuluttajaturvallisuuslain 13 §:n mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes valvoo kuluttajaturvallisuuslain noudattamista. Kuluttajaturvallisuuslain 14 §:n mukaan Tulli valvoo kulutustavaroita ja kuluttajapalveluiden yhteydessä käytettäviä tavaroita koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista tuotaessa tavaroita maahan Euroopan unionin ulkopuolelta, vietäessä tavaraa Suomesta ja kuljettaessa tavaraa Suomen kautta. Lisäksi Tulli valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista toimitettaessa edellä tarkoitettuja tavaroita Suomeen Euroopan unionin jäsenmaista Suomessa tapahtuvan tavaraerän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä.

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuutta valvovat Tukesin ja Tullin lisäksi useat muut viranomaiset oman erityislainsäädäntönsä nojalla. Tällaisia viranomaisia ovat esimerkiksi Ruokavirasto, Traficom, Fimea, STUK, Valvira, Poliisi ja pelastuslaitokset. Lain 18 §:n mukaisesti nämä muut viranomaiset soveltavat kuluttajaturvallisuuslain muita kuin 6 ja 7 §:n säännöksiä toiminnanharjoittajan velvollisuuksista sekä valvontaviranomaisten toimivaltuuksista ja oikeuksista valvoessaan kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuutta muun lainsäädännön nojalla, jos edellä tarkoitettussa muussa lainsäädännössä ei ole säännöksiä, joita noudattamalla päästään vähintään samaan turvallisuustasoon, kun otetaan huomioon kaikki kysymyksessä olevien kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuteen liittyvät seikat.

Kuluttajaturvallisuuslakia sovelletaan kulutustavaroihin, joita valmistetaan, pidetään kaupan, myydään tai muutoin luovutetaan taikka tuodaan maahan, viedään maasta, kuljetetaan Suomen kautta tai välitetään (2 §:n 1 momentin 1 kohta). Kulutustavaralla tarkoitetaan sellaista tavaraa, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen (3 §:n 1 momentin 1 kohta). Samoin lakia sovelletaan kuluttajapalveluihin, joita tarjotaan, suoritetaan, pidetään kaupan, myydään tai muutoin luovutetaan (2 §:n 1 momentin 2 kohta). Kuluttajapalvelulla tarkoitetaan sellaista palvelua, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen (3 §:n 1 momentin 2 kohta).

Laissa säädetään toiminnanharjoittajien velvollisuuksista, vaatimustenmukaisuudesta, vaarallisuuden arvioinnin perusteista, valvontaviranomaisista, kuluttajaturvallisuusvalvonnan järjestämisestä ja valvontaviranomaisten velvollisuuksista, kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonnasta, valvontakeinoista, viranomaissuoritteista perittävistä maksuista sekä hallinnollisista pakkokeinoista. Lisäksi laissa on säännöksiä virka-avusta, muutoksenhausta ja rangaistuksista. Laissa säädetään myös kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunnasta. Kuluttajaturvallisuuslain nojalla on annettu ja jätetty voimaan useita asetuksia.

Kuluttajaturvallisuuslain säännökset perustuvat monilta osin kuluttajaturvallisuuslakia edeltäneiden säädösten, kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain (75/2004, kumottu) ja tuoteturvallisuuslain (914/1986, kumottu), säännöksiin. Esimerkiksi 5 §:n mukainen yleinen huolellisuusvelvollisuus vastaa pääasialliselta sisällöltään vuoden 1986 lain säännöstä. Tuoteturvallisuuslaki on lainmuutoksella 539/1993 ulotettu koskemaan myös kuluttajapalveluita.

3.1.2 Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonta

Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonnasta säädetään kuluttajaturvallisuuslain 26 §:ssä. Tähän markkinavalvontaan sovelletaan kuluttajaturvallisuuslain mukaisten toimivaltuuksien lisäksi joitakin markkinavalvontalaissa säädettyjä toimivaltuuksia. Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonnassa sovelletaan myös kuluttajaturvallisuuslain 50 §:n mukaisia rangaistussäännöksiä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden valvonnasta vastaava markkinavalvontaviranomainen.

3.1.3 Kuluttajapalveluiden turvallisuuden yleinen sääntely

Kuluttajapalvelujen yleistä turvallisuutta säännellään kuluttajaturvallisuuslailla. Kuluttajapalveluiden turvallisuuteen liittyviä seikkoja säännellään myös muualla lainsäädännössä. Esimerkiksi laskettelukeskusten hiihtohissejä koskee työturvallisuuslain (738/2002) nojalla annettu valtioneuvoston asetus köysiratalaitteistojen käytöstä ja tarkastamisesta (220/2018) ja uimahallien veden laatua säännellään terveydensuojelulain (763/1994) nojalla uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetulla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (315/2002). Tällaiset säädökset ovat ensisijaisia suhteessa kuluttajaturvallisuuslakiin.

Kuluttajapalvelulla tarkoitetaan kuluttajaturvallisuuslain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan sellaista palvelua, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen. Momentin 4 kohdan mukaan palvelun tarjoajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka suorittaa, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin luovuttaa tai välittää kuluttajapalveluja. Pykälän 2 momentin mukaan palvelun tarjoajalla ei kuitenkaan tarkoiteta luonnollista henkilöä, joka tarjoaa palvelua siltä osin kuin palvelua tarjotaan muussa kuin elinkeinotoiminnassa. Pykälän 3 momentin mukaan palvelun tarjoajalla ei tarkoiteta myöskään yhdistystä tai muuta yhteisöä siltä osin kuin se tarjoaa palveluja jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa. Palvelun tarjoaja on 1 momentin 5 kohdan mukainen toiminnanharjoittaja.

Voimassa olevan lain henkilöllinen soveltamisala vastaa sitä edeltäneen lain (laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004, kumottu)) henkilöllistä soveltamisalaa. Vuoden 2004 laissa käytetään elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan käsitteitä. Muu palvelun tarjoaja on julkinen tai yksityinen oikeushenkilö, joka luovuttaa muussa kuin elinkeinotoiminnassa kuluttajapalveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Kuluttajaan rinnastettavalla henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka ei hanki tavaroita henkilökohtaista tarvettaan varten eikä yksityisessä taloudessa käytettäväksi (HE 127/2003 vp, s. 5). Lain esitöiden (HE 127/2003 vp, s. 32) mukaan tarkoituksena on, että koulut, sairaalat, päiväkodit tai muut niihin verrattavat laitokset, kunnat, kuntayhtymät, seurakunnat, muut julkisyhteisöt, aatteelliset yhdistykset, asunto-osakeyhtiöt sekä muut asuinrakennuksia omistavat yhteisöt voivat tulla vastuutahoiksi, kun ne luovuttavat muussa kuin elinkeinotoiminnassa kuluttajapalveluksia kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden käytettäväksi. Tällaiset oikeushenkilöt ovat siis kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvia palvelun tarjoajia siltä osin kuin ne tarjoavat kuluttajapalvelua elinkeinotoiminnassa tai muille kuin jäsenilleen.

Palvelun tarjoajia ovat esimerkiksi erilaisten liikunta- ja urheilupaikkojen ylläpitäjät, leikki- ja huvipuistojen ylläpitäjät sekä erilaisten elämyspalvelujen tarjoajat. Palvelun tarjoajan käsitettä ei ole sidottu elinkeinon harjoittamiseen, vaan esimerkiksi julkisyhteisöt voivat olla palvelun tarjoajia myös tarjotessaan julkisia palveluja. Kunnat ovatkin merkittävä kuluttajapalvelujen tarjoajien ryhmä. Yhdistykset ovat laissa tarkoitettuja palvelun tarjoajia silloin, kun ne tarjoavat kuluttajapalveluja elinkeinotoiminnassa tai muille kuin jäsenilleen.

Palvelun tarjoajan velvollisuuksista säädetään lain 2 luvussa. Näitä velvollisuuksia ovat 5 §:n mukainen yleinen huolellisuusvelvollisuus, 7 §:n mukainen velvollisuus laatia

turvallisuusasiakirja, 8 §:n velvollisuus ilmoittaa vaarallisesta kuluttajapalvelusta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja 9 §:n mukainen velvollisuus antaa kuluttajille tietoja.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes valvoo kuluttajapalveluiden turvallisuutta riskiperusteisesti valvontakäyntien ja asiakirjavalvonnan avulla. Valvontaa tehdään niin Tukesiin tehtyjen ilmoitusten kuin vuosittaisen valvontasuunnitelman perusteella. Palvelun tarjoajilla on lakisääteinen velvollisuus ilmoittaa Tukesille palvelussa tapahtuneista vakavista tapaturmista ja läheltä piti -tilanteista, minkä lisäksi kuka tahansa voi tehdä Tukesille ilmoituksen vaarallisesta palvelusta. Valvontasuunnitelman puitteissa Tukes toteuttaa vuosittain valvontaprojekteja, joiden teemat ja kohteet valitaan Tukesin asiantuntemuksen sekä palveluissa tapahtuneiden onnettomuuksien tai muutosten perusteella.

Valvontaviranomaisella on 27 §:n mukainen oikeus saada tietoja valvonnan suorittamiseksi, 28 §:n mukainen tarkastusoikeus, 29 §:n mukainen näytteenotto-oikeus, joka sisältää myös oikeuden käyttää kuluttajapalvelua, ja 30 §:n mukainen oikeus käyttää ulkopuolista asiantuntija-apua. Lain 6 luvussa säädetään valvontaviranomaisen käytössä olevista hallinnollisista pakkokeinoista, joita ovat esimerkiksi oikaisumääräys (34 §), kielto (36 §) ja määräys ryhtyä toimenpiteisiin vahingonvaaran torjumiseksi (42 §).

Vuonna 2022 Tukes käsitteli yhteensä 180 valvonta-asiaa, joihin liittyi asiakkaan loukkaantuminen kuluttajapalvelussa. Kokonaistilanne sekä Tukesiin tehtyjen onnettomuusilmoitusten määrän että vakavien onnettomuuksien suhteen on pysynyt viime vuosina hyvin samanlaisena.

Valvontatyön lisäksi Tukes pyrkii parantamaan kuluttajapalvelujen turvallisuutta aktiivisen viestinnän ja kouluttamisen sekä palveluntarjoajille kehitettyjen työkalujen avulla. Virasto tarjoaa verkkosivuillaan kuluttajapalvelujen tarjoajille yleisiä ohjeita, suunnitelmapohjan palveluun liittyvien vaarojen tunnistamiseksi ja pienentämiseksi, turvallisuustoiminnan itsearviointityökalun turvallisuuden hallinnan nykytilan arviointiin, turvallisuusasiakirjapohjan sekä erillisen ohjeen kuluttajalle annettavista tarpeellisista tiedoista.

Kuten edellä on todettu, kuluttajapalvelujen turvallisuuden sääntely pohjautuu monilta osiltaan kulutustavaroiden turvallisuuden sääntelyyn. Kulutustavaroita ja kuluttajapalveluja säännellään kuluttajaturvallisuuslaissa pääsääntöisesti samoin tai varsin samanlaisin säännöksiin. Merkittävänä poikkeuksena tähän on lain 7 §, jossa säädetään eräitä palveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta.

Tällainen sääntely näyttäytyy osittain epätarkoituksenmukaisena silloin, kun kyse on kuluttajapalvelujen turvallisuudesta. Kulutustavaroiden turvallisuuspuutteet ovat yleensä sellaisia konkreettisia puutteita tuotteen rakenteessa tai koostumuksessa, jotka voivat aiheuttaa vaaraa kuluttajan terveydelle tai omaisuudelle. Kuluttajapalvelut puolestaan ovat toiminnallisia kokonaisuuksia, joiden toteutus voi vaihdella tilanteen, asiakkaan, ajankohdan ja muiden olosuhteiden mukaan. Palveluissa asiakas voi olla aktiivinen toimija, joka osallistuu itse palvelun toteutukseen. Kuluttajapalvelu koostuu varsinaisen palvelusuorituksen lisäksi myös muista elementeistä, kuten palvelussa käytettävistä välineistä, palveluympäristöstä sekä asiakkaalle annettavasta ohjeistuksesta ja viestinnästä.

Vuoden 2015 lainmuutoksen tarkoituksena on ollut kehittää kuluttajapalvelujen turvallisuuden valvontaa nykyaikaisempaan suuntaan niin, että valvonnan painopistettä siirretään yksittäisistä kohteista, laitteista ja teknisistä yksityiskohdista kokonaisvaltaiseen turvallisuusjohtamisjärjestelmän tarkasteluun. Tämä muutos on toteutettu muuttamalla jonkin verran valvontaviranomaisten tehtäviä koskevaa sääntelyä. Lainmuutos ei ole kuitenkaan ulottunut koskemaan toiminnanharjoittajan velvollisuuksia eikä valvontaviranomaisten toimivaltuuksia. Tämän voidaan katsoa johtaneen tilanteeseen, jossa valvontaviranomaisten tehtävät kohdistuvat osin sellaisiin seikkoihin, jotka eivät selkeästi nouse esiin palveluntarjoajia velvoittavasta sääntelystä. Tämä on valvonnan toteuttamisen kannalta ongelmallista: Valvontaviranomainen voi sinänsä kohdistaa ohjaavaa valvontaa palveluntarjoajan turvallisuuskulttuuriin ja -prosesseihin, turvallisuusjohtamisjärjestelmään ja omavalvontajärjestelmään riippumatta siitä, missä määrin palveluntarjoaja kiinnittää näihin seikkoihin huomiota tai edes mieltää itsellään näitä olevan. Tällaisiin seikkoihin puuttuvat viranomaistoimet voivat tällöin kuitenkin palveluntarjoajan näkökulmasta olla vaikeasti ennakoitavia. Lisäksi valvontaviranomaisen mahdollisuudet kohdentaa palveluntarjoajiin näitä velvoittavia määräyksiä ovat varsin rajalliset, mitä on pidettävä valvonnan tehokkuuden ja ennaltaehkäisevyyden kannalta puutteena.

Kun tavoitteena on valvonnan kattava vaikuttavuus, olisi perusteltua pyrkiä tähän tavoitteeseen myös lainsäädännön keinoin. Tämä tarkoittaisi sitä, että palveluntarjoajia koskevasta lainsäädännöstä selkeästi kävisi ilmi, minkälaista kuluttajapalvelun turvallisuuden varmistamisen tulisi olla. Palveluntarjoajalle asetettavien velvoitteiden noudattamista olisi voitava valvoa, ja valvontaviranomaisten olisi voitava puuttua lain noudattamatta jättämiseen myös velvoittavin päätöksin. Jos valvontaviranomaisella ei ole käytössään tehokkaita valvontakeinoja vaan velvoitteiden noudattaminen perustuu vapaaehtoisuuteen, vaarana on, ettei velvoitteita noudateta. Sen vuoksi olisi tärkeää, että viranomaisten toimivaltuudet ja palveluntarjoajien velvoitteet olisivat yhteydessä toisiinsa ja koskisivat samoja seikkoja.

3.2 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (1137/2016, *markkinavalvontalaki*) on horisontaalinen ja yleislain luonteinen. Markkinavalvonta-asetusta täydentävät kansalliset säännökset ovat pääasiassa markkinavalvontalaissa. Markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan mukaista yhteyspistettä koskevat säännökset on pantu kansallisesti täytäntöön markkinavalvontalailla. Myös markkinavalvonta-asetuksen mukaisesta markkinavalvontatoiminnan järjestämisestä, viranomaisten toimivaltuuksista, hallinnollisista keinoista ja kustannusten perimisestä säädetään markkinavalvontalaissa.

Lain 1 luvussa on yleiset säännökset soveltamisalasta ja määritelmistä (1 ja 2 §). Lakia sovelletaan sen 1 §:ssä mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä. Markkinavalvontalaki on osa tuotesääntelykokonaisuutta, joka muodostuu kaikkiaan kahdesta horisontaalisesta laista – markkinavalvontalaista ja eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista annetusta laista (278/2016) – sekä useista sektorisäädöksistä. Markkinavalvontalakia ei sovelleta itsenäisesti ilman sen soveltamisalapykälässä mainittua sektorisääntelyä. Markkinavalvontalain suhde sen soveltamisalaan kuuluvien sektorilakien valvontasääntelyyn vaihtelee sektoreittain riippuen tuon sektorisääntelyn sisällöstä, ja sektorilakien soveltamisalat poikkeavat laajuudeltaan toisistaan. Siltä osin kuin sektorilaeissa erikseen säädetään erityisistä lisävaatimuksista tai

toimivaltuuksista taikka markkinavalvonnasta muutoin markkinavalvontalaista poikkeavasti, sovelletaan sektorilaissa säädettyä. Lisäksi esimerkiksi sähköturvallisuuslaissa (1135/2016), hissiturvallisuuslaissa (1134/2016), mittauslaitelaissa (707/2011) ja painelaitelaissa (1144/2016) säädetään tuotteiden ja laitteistojen käytönaikaisesta vaatimustenmukaisuudesta ja turvallisuudesta sekä siihen liittyvästä valvonnasta, mikä perustuu kansalliseen sääntelyyn.

3.3 Laki eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle

Eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetussa laissa (1197/2009) (*Safety Gate -laki*) säädetään yleisen tuoteturvallisuudirektiivin 12 artiklan mukaisista vakavan riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaa koskevista ilmoituksista Euroopan komissiolle sekä niistä toimenpiteistä, joihin Suomen on ryhdyttävä Euroopan komission yleisen tuoteturvallisuudirektiivin 12 artiklan ja markkinavalvonta-asetuksen 20 artiklan nojalla jäsenvaltioille lähettämien ilmoitusten perusteella.

3.4 Viittaukset kuluttajaturvallisuuslakiin

Ympäristönsuojelulaissa (527/2014), terveydensuojelulaissa (763/1994), kuluttajansuojalaissa (38/1978), kosmeettisista valmisteista annetussa laissa (492/2013), tupakkalaissa (549/2016), metsästyslaissa (615/1993), kemikaalilaissa (599/2013), hissiturvallisuuslaissa (1134/2016), rikoslaissa (39/1889) ja eräistä paloturvallisuuslaitteista annetussa laissa (191/2024) viitataan kuluttajaturvallisuuslakiin. Viittauksista osa on informatiivisia ja osa aineellisia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Yleistä

Esityksen ensisijaisina tavoitteina on panna täytäntöön EU:n yleinen tuoteturvallisuusasetus ja uudistaa kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevaa sääntelyä niin, että se on nykyaikaista ja johdonmukaista.

Vaikka yleinen tuoteturvallisuusasetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, siinä on myös asetettu jäsenvaltioille lainsäädäntövelvoitteita, jotka täytettäisiin tämän esityksen mukaisella sääntelyllä. Lisäksi olisi kumottava sellaiset säännökset, jotka ovat päällekkäisiä tai ristiriitaisia yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisen sääntelyn kanssa.

Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella yhdenmukaistetaan jäsenvaltioiden yleistä tuoteturvallisuutta koskeva sääntely. Kansallista liikkumavaraa sisältyy niihin säännöksiin, joilla asetetaan jäsenvaltioille lainsäädäntövelvoitteita: kansallisesti on säädettävä tiettyjen tietojen antamisen kielestä, toimivaltaisten viranomaisten nimeämisestä, joistakin viranomaistehtävistä ja asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Myös viranomaisten toimivaltuuksia koskevaan sääntelyyn sisältyy kansallista liikkumavaraa, sillä markkinavalvonta-asetuksen mukaiset toimivaltuudet, joita sovelletaan myös yleiseen tuoteturvallisuusasetukseen, ovat vähimmäistoimivaltuuksista. Tässä esityksessä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden valvontaan ehdotetaan sovellettavan markkinavalvontalain mukaisia toimivaltuuksia, jolloin kansallista liikkumavaraa

käytettäisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpanossa siinä määrin kuin sitä jo on käytetty markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanossa.

Kuluttajaturvallisuutta ja markkinavalvontaa koskevan sääntelyn rakennetta muutettaisiin hieman. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen panemiseksi täytäntöön tällä esityksellä säädettäisiin uusi laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta, muutettaisiin markkinavalvontalakeja sekä kumottaisiin kuluttajaturvallisuuslaki ja Safety Gate -laki. Lisäksi kumottaisiin seuraavat kuluttajaturvallisuuslain nojalla annetut tai voimaan jätetyt asetukset:

- asetus näytteenotosta eräissä tapauksissa (98/1987),
- asetus pehmustettujen istuinhuonekalujen paloturvallisuusvaatimuksista (743/1990),
- asetus patjojen paloturvallisuusvaatimuksista (57/1991),
- asetus suun kanssa kosketuksiin joutuvista tarvikkeista (402/1996),
- valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004),
- valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta (1110/2011) sekä
- valtioneuvoston asetus formaldehydin enimmäismääristä eräissä tekstiilituotteissa (233/2012).

Koska kuluttajaturvallisuuslaki kumottaisiin kokonaan, säädettäisiin laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta. Laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta olisi uusi laki, joka kattaisi soveltamisalaltaan pääosin nykyistä kuluttajaturvallisuuslakia vastaavasti kuluttajapalveluiden turvallisuuden. Soveltamisalaan tehtäisiin ehdotuksen mukaan supistavia muutoksia omaisuuden turvallisuuden osalta.

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa säädettäisiin kulutuspalveluiden turvallisuusvaatimuksista. Ehdotuksessa kulutuspalveluiden turvallisuutta koskeva sääntely irrotettaisiin tuoteturvallisuussääntelyn logiikasta ja säädettäisiin nimenomaisesti palveluiden toiminnallisen turvallisuuden näkökulmasta. Sääntely päivitetäisiin vastaamaan nykyistä käsitystä turvallisuusajattelusta, ja siinä pyritäisiin korostamaan helppolukuisuutta ja ymmärrettävyyttä.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi jatkossakin lain valvontaviranomainen. Viranomaisen toimivaltuuksia ja valvontakeinoja koskevat säännökset päivitetäisiin vastaamaan aiempaa paremmin nykyistä valtakunnallista valvontamallia. Uutena valvontaoikeutena valvontaviranomaiselle esitettäisiin oikeutta onnettomuuden tutkimiseen.

Tämä esitys koskee kuluttajaturvallisuutta. Kuluttajaturvallisuusasiat kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaisesti maakunnan lainsäädäntövaltaan (18 §:n 1 momentin 6 ja 22 kohta; HE 73/1990 vp, s. 76/II). Ahvenanmaan maakunta vastaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpanosta alueellaan.

4.1.2 Omaisuusvaarat

Esityksen mukaan sen pikemmin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki kuin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettava lakikaan eivät koskisi omaisuusvaaroja. Tämä tarkoittaisi sitä, etteivät lain mukaiset velvoitteet ja valvonta koskisi omaisuudelle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemistä tai torjumista. Tosiasiassa tällaisia viranomais-toimenpiteitä onkin ollut hyvin vähän ja valvonta on keskittynyt lähes yksinomaan terveyttä ja henkeä vaarantaviin tuotteisiin ja palveluihin. Esityksellä muutettaisiin nykytilaa, jossa omaisuutta suojataan ennakollisesti kuluttajaturvallisuuslain säännöksillä. Ehdotuksella yhdenmukaistettaisiin yhtäältä kansallinen sääntely EU-sääntelyn kanssa niin, ettei säädettäisi toiminnanharjoittajia koskevista kansallisista lisävelvoitteita, ja toisaalta kulutuspalveluja koskeva sääntely kuluttajatuotteita koskevan sääntelyn kanssa.

Esitys perustuisi ensinnäkin EU-lainsäädännössä luotuun tuoteturvallisuusjärjestelmään, joka jakautuu EU:n sektorilainsäädännössä asetettaviin erityisvaatimuksiin ja yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa asetettaviin yleisiin vähimmäisvaatimuksiin, joilla ei suojata omaisuutta. Yleinen tuoteturvallisuusasetus on sektorikohtaista yhdenmukaistamislainsäädäntöä täydentävää ja siihen nähden toissijaista sääntelyä. Omaisuutta suojataan useissa sektorikohtaisissa säädöksissä. Esimerkiksi markkina- ja valvontalain soveltamisaläsäädännöksessä (1 §) luetteluista säädöksistä noin puolet on sellaisia, joissa säädetään omaisuudesta suojeltavana kohteena tai joiden taustalla olevassa EU-säädöksessä näin säädetään. Kun omaisuuden suojaamisesta tarvittaessa säädetään sektorikohtaisessa lainsäädännössä, ei olisi tarkoituksenmukaista, että siitä säädettäisiin myös kaikkia kuluttajatuotteita koskevassa turvaverkkosääntelyssä.

Lisäksi on niin, että sellaiset kuluttajatuotteita koskevat vaatimukset, joilla suojataan kuluttajien turvallisuutta ja terveyttä, suojaavat usein epäsuorasti myös omaisuutta. Näin voi katsoa olevan muun muassa kuluttajatuotteiden kemikaali- ja paloturvallisuutta koskevan sääntelyn kohdalla: esimerkiksi lelujen turvallisuudesta annetun lain mukaan lelu ei saa muodostaa lapsen ympäristössä palovaaraa (24 §) eikä aiheuttaa sähköiskun, palovamman, tulipalon tai säteilyn vaaraa (26 §). On kuitenkin selvää, että omaisuuden suojaamisesta luopuminen tarkoittaisi kollektiivisen viranomaisvalvonnan lakkaamista sellaisissa tilanteissa, joissa kuluttajatuote voi aiheuttaa vaaraa omaisuudelle ilman, että se samanaikaisesti voi aiheuttaa vaaraa kuluttajien turvallisuudelle ja terveydelle, eikä omaisuusvahinkojen ehkäisemisestä säädetä kuluttajatuotetta koskevassa sektorilainsäädännössä. Näissä tilanteissa kyse olisikin lähinnä taloudellisen vahingon vaarasta ja pikemmin tuotteen muusta laadusta kuin turvallisuudesta. Jos turvallisuuspuute aiheuttaisi sekä terveys- että omaisuusvahingon vaaraa, sovellettaisiin yleistä tuoteturvallisuussääntelyä ja sen mukaisia valvontavaltuuksia. Tällainen turvallisuuspuute voisi johtua myös arvioitavan tuotteen vaikutuksesta muuhun tuotteeseen tai muun tuotteen vaikutuksesta arvioitavaan tuotteeseen.

Omaisuuden suojaamisesta luopuminen kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevassa yleisessä sääntelyssä ei tarkoittaisi sitä, että kuluttajat menettäisivät jälkikäteen taloudellisen suojansa tuotteista aiheutuvia esinevahinkoja vastaan; tuoteturvallisuuslainsäädännössä ei nykyiselläänkään säädetä virhevastuusta tai vahinkojen korvaamisesta. Kuluttajilla olisi edelleen muuhun lainsäädäntöön, erityisesti tuotevastuulakiin (694/1990) ja kuluttajansuojalakiin (38/1978) sekä viime kädessä vahingonkorvauslakiin (412/1974), perustuvat oikeudet. Uusi tuotevastuudirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2853, annettu 23 päivänä lokakuuta 2024, tuotevastuusta ja neuvoston direktiivin 85/374/ETY kumoamisesta) julkaistiin 18.11.2024.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskeva sääntely olisi sekin turvaverkkosääntelyä, jossa asetettaisiin palveluntarjoajille vähimmäisvaatimuksia ihmisten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Näitä vaatimuksia sovellettaisiin erityislainsäädäntöä täydentävästi, ja yleisen tuoteturvallisuussääntelyn tapaan niillä ei suojattaisi omaisuutta. Sellainen omaisuusvahingon vaara, joka ilmenee ilman terveysvahingon vaaraa, lienee usein luonteeltaan palvelun muuhun laatuun kuin turvallisuuteen liittyvä ja yksinomaan taloudellinen. Esityksen mukaisen kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain voi kuitenkin arvioida suojaavan välillisesti myös omaisuutta; kulutuspalveluun liittyvä omaisuusvahingon vaara johtunee usein sellaisesta vaaratekijästä, joka aiheuttaa myös terveysvahingon vaaran. Kuluttajilla olisi edelleen kuluttajansuojalakiin ja vahingonkorvauslakiin perustuvat oikeudet sellaisissa tilanteissa, joissa heille aiheutuu omaisuusvahinkoja kulutuspalvelusta.

Sellaiset henkilöt, jotka eivät ole kuluttajansuojalaissa tarkoitettuja kuluttajia, eivät lähtökohtaisesti kuulu kuluttajansuojalain mukaisen taloudellisen suojan piiriin. Näiden henkilöiden omaisuusvahinkoja koskeva jälkikäteinen suoja määräytyy siis tuotevastuulain ja vahingonkorvauslain mukaan. Kuluttajansuojalain 8 luvun mukaiseen vahingonkorvaukseen on kuitenkin oikeus tilaajan lisäksi tämän perheenjäsenellä, joka kärsii vahinkoa palvelussa olevan virheen vuoksi.

Lemmikkieläimille tarkoitettujen tuotteiden turvallisuutta sekä lemmikkieläinten kohtelua ja hoitoa säännellään eläinten hyvinvoinnista annetulla lailla (693/2023) siltä osin kuin kyse on lemmikkieläimille aiheutuvasta vahingonvaarasta. Omaisuutta suojaavasta kuluttajatuoteturvallisuuslainsäädännöstä luopuminen ei tarkoittaisi lemmikkieläinten turvallisuuden vaarantumista siltä osin kuin kyse on lemmikkieläimille tarkoitettujen tuotteiden turvallisuudesta tai lemmikkieläimiin kohdistuvien palvelujen turvallisuudesta. Siltä osin kuin lemmikeille aiheutuu vahingonvaaraa muista kuin lemmikkieläimille tarkoitetuista tuotteista, voidaan katsoa, että kuluttajien terveyttä ja turvallisuutta suojaava lainsäädäntö suojaa välillisesti myös lemmikkieläimiä ainakin osittain. Eläintensuojelusta kuljetuksessa ja sen yhteydessä säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005 ja eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006).

4.1.3 Seuraamukset

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista olisi säädettävä kansallisesti. Hallinnollisesta seuraamusmaksusta ja verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskevasta määräyksestä, jota voitaisiin tehostaa uhkasakolla, säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa. Muista seuraamuksista, kuten kiellosta, maastaviennin kieltämisestä ja hävittämismääräyksestä, säädetään markkinavalvontalaissa. Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan sovellettaisiin pääasiassa markkinavalvontalain mukaisia valvontakeinoja; yleisen tuoteturvallisuusasetuksen tarkoituksen mukaisesti kuluttajatuotteiden valvontakehys olisi mahdollisimman yhdenmukainen tuotetta koskevien vaatimusten yhdenmukaistamisesta riippumatta.

Myös kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista olisi syytä säätää, ja niistä säädettäisiin kyseisessä laissa. Kulutuspalveluja koskeva sääntely ei perustuisi EU-lainsäädäntöön vaan olisi kansallista.

Tässä esityksessä esitetään, että kuluttajatuotteiden ja kulutuspalvelujen turvallisuutta koskeva sanktiojärjestelmä koostuisi hallinnollisesta seuraamusmaksusta, jonka määräisi markkinavalvontaviranomainen tai kulutuspalvelujen turvallisuutta valvova valvontaviranomainen, ja terveysrikoksesta rikoslain mukaan määrättävästä rangaistuksesta.

Kuluttajatuotteita koskeva seuraamusjärjestelmä kattaisi sanktioiden lisäksi markkinavalvontalain mukaiset hallinnolliset seuraamukset, kuten kiellon, palautusmenettelyn, maastaviennin kieltämisen ja hävittämismääräyksen, sekä välillisen hallintopakon. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaisia valvontaviranomaisen toimivaltuuksia käsitellään tarkemmin kohdassa 4.1.5.4.

Terveysrikoksen piiriin tuotaisiin kaikista moitittavimmat ja ihmisten terveyden ja turvallisuuden konkreettisimmin ja välittömimmin vaarantavat teot, jotka koskevat suoraan kuluttajatuotteen asettamista saataville markkinoilla tai kulutuspalvelun toteuttamista.

Hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin ehdotetaan tuotavaksi ensinnäkin sellaiset laiminlyönnit, jotka koskevat markkinoilla jo olevia vaarallisia tuotteita tai palveluja ja vaarantavat ihmisten terveyttä ja turvallisuutta mutta joihin ei voida tehokkaasti puuttua muilla hallinnollisilla keinoilla. Tällaisia laiminlyöntejä ovat kulutuspalvelujen ja kuluttajatuotteiden turvallisuuteen liittyvien, toiminnanharjoittajan oma-aloitteisten ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönnit. Näiden velvollisuuksien noudattaminen edellyttää toiminnanharjoittajan viivytyksetöntä toimintaa, johon viranomainen ei voi sitä jälkikäteen velvoittaa. Näiden velvollisuuksien täyttämällä voidaan varmistaa, että toiminnanharjoittajan tiedossa olevat turvallisuuspuutteet tulevat viranomaisen tietoon ja tämä voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Lisäksi hallinnollisen seuraamusmaksun ehdotetaan tuotavaksi talouden toimijoiden merkintävelvollisuudet, jotka välillisesti vaarantavat kuluttajien turvallisuuden ohjeiden tai varoitusten puutteen vuoksi tai tuoteturvallisuusjärjestelmän toiminnan talouden toimijaa koskevien tietojen puutteen vuoksi.

Kuluttajia suojaavan lainsäädännön rikkomuksista määrättävien hallinnollisten seuraamusmaksujen enimmäismäärissä on huomattavaa vaihtelua. Esimerkiksi jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022) mukainen seuraamusmaksun enimmäismäärä on 3 000 euroa. Toisaalta esimerkiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) nojalla elinkeinonharjoittajalle määrättävä seuraamusmaksu voi olla oikeushenkilölle jopa 2 000 000 euroa ja oikeushenkilön johtoon kuuluvalla tai oikeushenkilössä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävälle luonnolliselle henkilölle jopa 40 000 euroa. Kun otetaan huomioon se, että tässä esityksessä kyse on ihmisten turvallisuuteen liittyvästä vaatimustenmukaisuudesta ja että seuraamusmaksun enimmäismäärän olisi oltava omiaan ohjaamaan talouden toimijoita ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia toimimaan oma-aloitteisesti niitä koskevien vaatimusten mukaisesti, seuraamusmaksulle esitetään enimmäismäärää, joka olisi yksi prosentti luonnollisen henkilön vuosituloista tai oikeushenkilön vuotuisesta liikevaihdosta tai vastaavasta tuotosta. Seuraamusmaksu olisi kuitenkin enintään 10 000 euroa, kun se määrätään luonnolliselle henkilölle, ja enintään 100 000 euroa, kun se määrätään oikeushenkilölle. Seuraamusmaksun enimmäismäärän sitominen maksuvelvollisen liikevaihtoon tai tuloihin olisi omiaan edistämään seuraamuksen oikeasuhteisuutta.

Kuluttajatuotteita koskevassa seuraamussäätelyssä otettaisiin huomioon vastaavuusperiaatteen edellyttämällä tavalla ja yhdenmukaisuuden varmistamiseksi muu sitä läheisesti muistuttava lainsäädäntö.

Luontevia vertailukohtia kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin ovat ensinnäkin muut kuluttajatuotteita koskevat sektorisäädökset, joissa säädetään talouden toimijoiden markkinoilla saataville asettamien kuluttajille tarkoitettujen tuotteiden turvallisuudesta tai vaatimustenmukaisuudesta. Kun tarkastellaan sektorisäädösten kattamia tuotteita, erityisen olennaisina säädöksinä voidaan kuluttajien kannalta pitää ainakin kuluttajaturvallisuuslakia

(920/2011) ja sen nojalla koneiden turvallisuudesta annettua valtioneuvoston asetusta (400/2008), lelujen turvallisuudesta annettua lakia (1154/2011), kosmeettisista valmisteista annettua lakia (491/2013), kemikaalilakia (599/2013), sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014), kuluttajien käyttöön tarkoitettujen tarkoitettuista henkilönsuojaimista annettua lakia (218/2018), ajoneuvolakia (82/2021), elintarvikelakia (297/2021) sekä jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettua lakia (265/2022). Säädösten tarkastelu osoittaa, että vaatimustenmukaisuusvaatimuksen (ks. yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 1 kohta, 11 artiklan 1 ja 5 kohta sekä 12 artiklan 1 kohta) sekä toimenpide- ja ilmoitusvelvollisuuden (ks. yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 8 kohta, 11 artiklan 2 kohta ja 12 artiklan 4 kohta) rikkominen on yleisesti rikosoikeudellisesti tai hallinnollisesti sanktioitu. Tietojenantovaatimusten ja kielivaatimusten (ks. 9 artiklan 5–7 kohta, 11 artiklan 3–4 kohta ja 19 artikla) rikkomisen sanktioinnissa on vaihtelua, mutta se näyttäytyy kuitenkin melko yleisenä; tällaista sääntelyä on esimerkiksi lelujen turvallisuudesta annetussa laissa, kosmeettisista valmisteista annetussa laissa, kuluttajien käyttöön tarkoitettuista henkilönsuojaimista annetussa laissa sekä jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetussa laissa. Teknisten asiakirjojen laatimis- ja säilyttämisvelvollisuuden (ks. yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 2 ja 3 kohta) rikkomista ei ole samalla tavalla yleisesti sanktioitu; lelujen turvallisuudesta annetussa laissa, kuluttajien käyttöön tarkoitettuista henkilönsuojaimista annetussa laissa ja sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa säädetään tämän velvollisuuden rikkomisesta määrättävästä sanktiosta. On kuitenkin todettava, että useassa kansallisessa säädöksessä, joiden valvontaan sovelletaan markkinavalvonta-asetuksen mukaista valvontakehystä, säädetään teknisiä asiakirjoja koskevan velvoitteen rikkomiseen sovellettavista sanktioista. Tällaisia säädöksiä ovat esimerkiksi mittauslaitelaki (707/2011), painelaitelaki (1144/2016) ja kaasulaitelaki (502/2018). Säädöksissä on myös säännöksiä talouden toimijalta vaadittavista sisäisistä menettelyistä (ks. yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 4 kohta ja 14 artikla). Tällaisena voidaan pitää elintarvikelain 15 §:n mukaista omavalvontavelvoitetta ja kuluttajien käyttöön tarkoitettuista henkilönsuojainasetuksen 8 artiklan 4 kohdan mukaista sarjatuotantoa koskevaa velvoitetta, joiden rikkominen on sanktioitu asianomaisissa laeissa. Yleistä tuoteturvallisuusasetusta vastaava sarjatuotantoa koskeva velvoite on myös lelujen turvallisuudesta annetussa laissa (6 §), mutta tuon velvoitteen rikkomista ei ole sanktioitu. Tyypillisimmin näiden sektorilakien rikkomisesta voidaan määrätä sakko asianomaisen lain nojalla. Ajoneuvolaissa, elintarvikelaissa sekä jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetussa laissa säädetään seuraamusmaksusta. Esimerkiksi ajoneuvolain mukaisen seuraamusmaksun enimmäismäärä on oikeushenkilön kohdalla yksi prosentti liikevaihdosta tai 30 000 euroa ja luonnollisen henkilön kohdalla yksi prosentti vuosituloista tai 3 000 euroa.

Toisena olennaisena vertailukohtana on pidettävä muuta verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuuksia koskevaa sääntelyä. Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella nimittäin täsmennetään tällaisten välityspalvelujen tarjoajien velvollisuuksia, joista säädetään pääasiassa digipalvelusäädöksessä. Digipalvelusäädöksen noudattamisen valvonnasta ja rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista säädetään kansallisesti verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa (18/2024). Tuota seuraamussääntelyä sovelletaan myös yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 7–9 ja 11 kohdan rikkomisiin. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuuksista, jotka koskevat markkinavalvontaviranomaisten ja kuluttajien yhteydenpitoa verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin. Vastaavanlaisten digipalvelusäädöksen säännösten (11 artiklan 1 ja 2 kohta sekä 12 artiklan 1 kohta) rikkominen on sanktioitu seuraamusmaksulla. Digipalvelusäädöksen 9 artiklan 1 kohta ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohdan toinen alakohta koskevat verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuuksia, jotka liittyvät näihin kohdistettaviin

viranomaismääräyksiin. Digipalvelusäädöksen säännöksen rikkomista ei ole sanktioitu. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 6 kohdassa säädetään verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuudesta ottaa huomioon markkinavalvontaviranomaisilta saamansa tiedot vaarallisista tuotteista sekä velvollisuudesta ilmoittaa markkinavalvontaviranomaisille toteuttamistaan toimista. Digipalvelusäädöksen 31 artiklan 3 kohdassa puolestaan säädetään keskisuurten ja suurten verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuudesta toteuttaa kohtuullisia toimia tarkastaakseen satunnaisesti virallisesta, vapaasti käytettävissä olevasta ja koneluettavasta verkkotietokannasta tai verkkorajapinnasta, onko tarjotut tuotteet tai palvelut tunnistettu laittomiksi. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 34 artiklassa tarkoitettu Safety Gate -portaali on tällainen verkkorajapinta. Digipalvelusäädöksen 31 artiklan 3 kohdan rikkomista ei ole sanktioitu. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 10 kohdassa säädetään verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien mekanismeista, joiden avulla elinkeinonharjoittajat voivat antaa tiettyjä tietoja. Vastaavaa sääntelyä on digipalvelusäädöksen 31 artiklan 1 ja 2 kohdassa, joissa säädetään keskisuurten ja suurten verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuudesta suunnitella ja järjestää verkkorajapintansa niin, että elinkeinonharjoittajat voivat noudattaa unionin lainsäädännön mukaisia tietojenantovelvoitteitaan. Digipalvelusäädöksen 31 artiklan 1 ja 2 kohdan rikkominen on sanktioitu. Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien ilmoitus- ja julkaisuvelvollisuuksista vaarallisen tuotteen ostaneita kuluttajia kohtaan säädetään yhtäältä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa ja toisaalta digipalvelusäädöksen 32 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja 32 artiklan 2 kohdassa. Näiden digipalvelusäädöksen keskisuuria ja suuria verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia koskevien velvoitteiden rikkominen on sanktioitu. Digipalvelusäädöksen mukaiset velvollisuudet koskevat tilanteita, joissa verkkomarkkinapaikan tarjoaja saa tietää laittomasta tuotteesta, kun taas yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset velvollisuudet tulevat ajankohtaisiksi silloin, kun on aloitettu tuoteturvallisuuteen liittyvä palautusmenettely, jos verkkomarkkinapaikan tarjoaja on saanut tosiasiallisen tiedon. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan toisen alakohdan a alakohdan i alakohdan velvollisuus on myös silloin, kun tietyt tiedot on saatettava kuluttajien tietoon tuotteen turvallisen käytön varmistamiseksi 35 tai 36 artiklan taikka niiden molempien mukaisesti. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan toisen alakohdan b alakohdan mukainen velvollisuus talouden toimijoille tehtävästä ilmoituksesta vastaa sisällöllisesti pitkälti digipalvelusäädöksen 17 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista velvollisuutta, joka koskee säilytyspalvelujen tarjoajia. Digipalvelusäädöksen säännös koskee ”kaikille asianosaisille palvelun vastaanottajille” annettavista tiedoista, kun taas yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännöksen mukainen ilmoitus on tehtävä ”asianomaiselle talouden toimijalle”. Säännökset koskevat ainakin osittain samaa velvoitetta. Digipalvelusäädöksen 17 artiklan 1 kohdan a alakohdan rikkominen on sanktioitu. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan toisen alakohdan c–h alakohdan sääntelyä vastaavaa sääntelyä ei ole digipalvelusäädöksessä. Välityspalvelun tarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään kuusi prosenttia välityspalvelun tarjoajan seuraamusmaksupäätöstä edeltävän tilikauden vuotuisesta maailmanlaajuisesta liikevaihdosta.

Kolmantena vertailukohtana voidaan pitää muuta kuluttajansuojalainsäädäntöä, erityisesti kuluttajansuojalakia (38/1978) ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia (566/2020). Kuluttajansuojalain 2 luvun 7 §:ssä säädetään olennaisten tietojen antamatta jättämisestä. Sen 3 momentin mukaan kuluttajan terveyden ja turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot on aina annettava. Luvun 8 §:ssä säädetään tiedonantovelvollisuudesta tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä. Sen 1 momentin 2 kohdan mukaan tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä tiettyyn hintaan markkinoinnista on käytävä ilmi elinkeinonharjoittajan nimi ja maantieteellinen osoite sekä, jos elinkeinonharjoittaja toimii toisen elinkeinonharjoittajan asiamiehenä tai edustajana, samat tiedot hänen päämiehestään. Näiden velvollisuuksien rikkomisesta voidaan määrätä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä

toimivaltuuksista annetun lain mukaisesti seuraamusmaksu, jonka suuruus on enintään neljä prosenttia elinkeinonharjoittajan rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta. Tietyissä tapauksissa seuraamusmaksun enimmäismäärä on kaksi miljoonaa euroa.

Kuluttajatuoteturvallisuutta koskevan seuraamusmaksun määräisi markkinavalvontaviranomainen. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten noudattamista valvoisivat useat eri viranomaiset, kukin omalla sektorillaan. Seuraamusmaksuasiassa on kyse samojen aineellisoikeudellisten säännösten soveltamisesta kuin markkinavalvontaa muutoinkin toteutettaessa. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen keskeisimmillä markkinavalvontaviranomaisilla, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla, on jo käytössään muuhun lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja. Myös Liikenne- ja viestintävirastolla, jota voidaan pitää alalla jossakin määrin keskeisenä markkinavalvontaviranomaisena, on muuhun lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja. Tämä toimivaltuus ei siis olisi näille viranomaisille uudenlainen.

Seuraamusmaksu olisi viimesijainen suhteessa muihin hallinnollisiin seuraamuksiin, kuten kieltoon, uhkasakkoon, turvaamistoimiin ja toiminnan keskeyttämiseen, nähdessä. Vaikka näillä muilla hallinnollisilla seuraamuksilla ei tähdätä rankaisemiseen, niiden kohteelle voi aiheutua niistä huomattavaa haittaa esimerkiksi toiminnan osan tai koko toiminnan keskeytyessä. Tässä suhteessa ne muistuttavat sanktioita; niillä on selkeää erityisestävyyttä, minkä lisäksi pelkällä seuraamusten uhalla voi olla ohjaus- ja pelotevaikutusta. Seuraamusmaksun määräämisellä ei pyritä lainmukaisen tilan aikaansaamiseen tai palauttamiseen, eikä seuraamusmaksu siksi korvaisi tällaisia pyrkimyksiä toteuttavia viranomaistoimenpiteitä. Toisaalta tällaisten toimenpiteiden tekeminen ei poistaisi mahdollisuutta määrätä seuraamusmaksu, jos seuraamusmaksun määrääminen on tarpeen.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan seuraamusmaksun määräisi sitä koskevassa laissa tarkoitettu valvontaviranomainen. Esitys perustuu monilta osiltaan vastaaviin perusteisiin kuin tuoteturvallisuudenkin kohdalla, ja asiaa käsitellään kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain säännöskohtaisissa perusteluissa.

4.1.4 Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpano

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpano edellyttää erityisesti markkinavalvonta- ja muista viranomaisista ja näiden toimivaltuuksista säätämistä. Varsinaiset kuluttajatuotteiden turvallisuutta ja muuta vaatimustenmukaisuutta koskevat säännökset ovat yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin sovelletaan markkinavalvonta-asetuksen nojalla säädettyjä markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksia. Näistä säädetään markkinavalvontalaissa. Siksi markkinavalvontalain soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että se kattaisi myös yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvat tuotteet.

Merkittävä osa kuluttajaturvallisuuslain kulutustavaroita koskevista säännöksistä on päällekkäisiä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen sääntelyn kanssa, ja ne olisi siksi kumottava. Jatkossa yleinen tuoteturvallisuusasetus olisi kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskeva yleissäädos.

Markkina- ja tuoteturvallisuuslaki on yleislain luonteinen laki, jolla on varsin laaja soveltamisala. Sellainen sääntely, joka koskee ainoastaan tiettyä tuotesektoria, tässä tapauksessa kuluttajatuotteita, istuu siksi huonosti markkina- ja tuoteturvallisuuslakiin. Tällainen sääntely koottaisiin kuluttajatuotteita koskevaan sektorisäädökseen, kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin, jossa säädettäisiin kuluttajatuotteita koskevista kielivaatimuksista, kuluttajatuotteiden markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädettäisiin kuuluvaksi markkina- ja tuoteturvallisuuslain soveltamisalaan, jolloin ensiksi mainitun soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin sovellettaisiin markkina- ja tuoteturvallisuuslain säännöksiä siltä osin kuin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa ei toisin säädetä.

4.1.4.1 Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen noudattamisen valvonta

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpano edellyttää toimivaltaisten viranomaisten nimeämistä sekä näiden toimivaltuuksista ja tehtävistä säätämistä.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen 10 artiklaa, 11 artiklan 1–7 kohtaa, 12–15 artiklaa, 16 artiklan 1–5 kohtaa sekä 18, 19 ja 21–24 artiklaa sovelletaan tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, kuinka noissa markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen säännöksissä tehdyt viittaukset on ymmärrettävä yleistä tuoteturvallisuusasetusta sovellettaessa.

Markkina- ja tuoteturvallisuusasetuksen 10 artiklassa säädetään markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisten ja yhteyspisteen nimeämisestä, yhteyspisteen tehtävistä, yhteyspisteen ja markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisten resurssien riittävydestä sekä kansallisten markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisten välisen työnjaon, yhteistyön ja viestinnän järjestämisestä.

Markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisista säädetään asianomaisissa sektorilaeissa, minkä lisäksi markkina- ja tuoteturvallisuuslain 1 §:n mukaisten säädösten mukaiset markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaiset luetaan markkina- ja tuoteturvallisuuslain 4 §:ssä.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen valvonnasta vastaavista markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisista säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa, minkä lisäksi nämä viranomaiset mainittaisiin vakiintuneeseen tapaan markkina- ja tuoteturvallisuuslain 4 §:ssä. Kuluttajatuotteen turvallisuuden valvonta yleisen tuoteturvallisuusasetuksen ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain nojalla kuuluisi sille viranomaiselle, joka muutoinkin valvoo kuluttajatuotteen turvallisuutta muun lainsäädännön nojalla. Näin olisi silloin, kun tuotteen vaatimustenmukaisuudesta säädetään sektorilainsäädännössä ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen sääntely täydentää tätä sektorisäätelyä. Jos tällaista sääntelyä ja siten viranomaistakaan ei ole, markkina- ja tuoteturvallisuusviranomaisia olisivat nykyiseen tapaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Tulli. Näin on tyypillisesti yleisten kulutustavaroiden, kuten monien vaatteiden ja kodintarvikkeiden, kohdalla.

Esityksellä olisi tarkoitus selkeyttää sitä voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslainkin mukaista sääntelyä, jonka mukaan tuotteen valvonta myös yleisen kuluttajatuoteturvallisuusasetuksen nojalla kuuluu sille viranomaiselle, joka muutoinkin valvoo kuluttajatuotteen turvallisuutta oman erityislainsäädäntönsä nojalla.

4.1.4.2 Digipalvelusäädöksen säännöksiä täsmentävien säännösten valvonta

Välityspalvelujen tarjoajien velvollisuuksista säädetään pääasiassa digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2022/2065 (digipalvelusäädös). Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa on joitakin verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia koskevia säännöksiä, jotka täsmentävät näiden toimijoiden digipalvelusäädöksen mukaisia velvollisuuksia. Verkkomarkkinapaikan tarjoajalla tarkoitetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 3 artiklan 14 kohdan mukaan välityspalvelun tarjoajaa, joka käyttää verkkorajapintaa, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa tuotteiden myynnistä. Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia koskevista erityisistä velvollisuuksista säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklassa.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklaa sovelletaan lähtökohtaisesti kaikenkokoisiin verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin. Sellaisia artiklan kohtia, joita on noudatettava digipalvelusäädöksen tietyn säännöksen noudattamiseksi, sovelletaan kuitenkin vain niihin verkkomarkkinapaikan tarjoajiin, joihin kyseistä digipalvelusäädöksen säännöstä sovelletaan. Tällaiset yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännökset täsmentävät digipalvelusäädöksen säännöksissä asetettavia velvoitteita tai antavat niille niiden sisällön tuoteturvallisuuden alalla: esimerkiksi digipalvelusäädöksen säännöksissä tarkoitettu oikea-aikaisuus (16(6) artikla), ilmeisen laittoman sisällön toimittaminen (23(1) artikla), ennen sopimuksen tekoa annettavia tietoja, vaatimustenmukaisuutta ja tuoteturvallisuustietoja koskeva unionin lainsäädännön mukainen velvoite (31(1) artikla) ja virallinen, vapaasti käytettävissä oleva ja koneluettava verkkotietokanta tai verkkorajapinta (31(3) artikla) saavat tuoteturvallisuuden alalla sisältönsä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännöksistä.

Digipalvelusäädöksen noudattamisen valvonnasta säädetään kansallisesti verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa (18/2024). Sen mukaisia valvontaviranomaisia ovat Liikenne- ja viestintävirasto, tietosuojavaltuutettu ja kuluttaja-asiamies. Digipalvelusäädöksen 16, 23 ja 31 artiklan noudattamista valvoo Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Näiden säännösten noudattaminen edellyttää myös niitä täsmentävien yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten noudattamista, ja samanlainen edellytys pätee näiden säännösten noudattamisen valvontaan. Tällaisten yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten noudattamisen valvonta kuuluu siksi Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja tehtäviin, ja tähän valvontaan ja näiden säännösten rikkomiseen sovelletaan digipalvelusäädöksen ja verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain mukaisia valvontakeinoja ja seuraamussääntelyä.

Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa on myös sellaisia säännöksiä, jotka ovat sisällöltään osin päällekkäisiä digipalvelusäädöksen säännösten kanssa. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdassa säädetään verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuudesta tehdä yhteistyötä markkinavalvontaviranomaisten, elinkeinonharjoittajien ja asianomaisten talouden toimijoiden kanssa sellaisten toimien helpottamiseksi, joilla pyritään poistamaan niiden palvelujen (so. verkkomarkkinapaikan) kautta verkossa tarjotun tai tarjottavan tuotteen aiheuttamat riskit tai, jos tämä ei ole mahdollista, vähentämään niitä. Digipalvelusäädöksen 32 artiklassa puolestaan säädetään verkkoalustan tarjoajan velvollisuudesta ilmoittaa asianomaisille kuluttajille suoraan näiden yhteystietoja käyttäen tai, jos sillä ei ole näitä yhteystietoja, saattaen julkisesti verkkorajapinnalleen tiedot laittomasta tuotteesta,

elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä ja mahdollisista asiaankuuluvista muutoksenhakukeinoista. Digipalvelusäädöksen 9 ja 17 artiklassa säädetään välityspalvelun tarjoajan ja säilytyspalvelun tarjoajan velvollisuudesta ilmoittaa palvelun vastaanottajalle sisällön poistamisesta tai siihen pääsyn estämisestä.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan noudattamista valvovat yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset markkinavalvontaviranomaiset. Valvontaan sovelletaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisia valvontakeinoja ja säännösten rikkomiseen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen nojalla säädettyä seuraamussääntelyä. Verkon välityspalvelujen valvonnasta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan markkinavalvontalain 4 §:ssä tarkoitettujen valvontaviranomaisten on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle ja kuluttaja-asiamiehelle omien tehtäviensä hoidossa tietoonsa tulleesta digipalvelusäädöksen 30–32 artiklan säännösten mahdollisesta rikkomisesta.

Digipalvelusäädöksen säännösten noudattamisen valvonta kuuluu digipalvelusäädöksen 56 artiklan mukaisesti yksinomaan sille jäsenvaltiolle, jossa välityspalvelujen tarjoajan päätoimipaikka sijaitsee (*alkuperämaaperiaate*). Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukainen toimivaltainen viranomainen on sen jäsenvaltion markkinavalvontaviranomainen, jossa tuote asetetaan saataville markkinoilla (*kohdemaaperiaate*). Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 7–9 ja 11 kohdan noudattamista valvoisi siis verkkomarkkinapaikkojen tarjoajan sijoittautumisvaltion mukainen digipalvelusäädöksen noudattamista valvova valvontaviranomainen. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan noudattamista puolestaan valvoisi sen jäsenvaltion markkinavalvontaviranomainen, jossa vaarallinen tuote on asetettu saataville markkinoilla ja jossa siis yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa tarkoitetut kuluttajat ovat.

4.1.4.3 Yhteyspiste

Yhteyspisteestä säädetään markkinavalvontalain 4 a §:ssä. Sen 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna markkinavalvonnan yhteyspisteenä. Yhteyspisteen tehtävistä säädetään markkinavalvonta-asetuksessa. Nämä tehtävät laajenevat suoraan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen nojalla kattamaan myös sen soveltamisalaan kuuluvat tuotteet, eikä tästä olisi tarpeen säätää kansallisesti erikseen.

4.1.4.4 Keskitetty kansallinen yhteyspiste

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta nimetä keskitetty kansallinen yhteyspiste, joka on vastuussa ainakin Safety Gate -pikahälytysjärjestelmään tehtävien ilmoitusten täydellisyyden tarkistamisesta ja niiden toimittamisesta komission validointia varten sekä viestinnästä komission kanssa 26 artiklan 1–6 kohdassa säädettyjen tehtävien osalta.

Keskitetyn kansallisen yhteyspisteen tehtävät ja rooli vastaavat pitkälti yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin nojalla perustetun RAPEX-yhteyspisteen tehtäviä ja roolia. Suomessa yhteyspisteen tehtäviä on hoitanut Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Sen tehtävät ja rooli RAPEX-yhteyspisteenä lakkaavat, kun yleistä tuoteturvallisuusasetusta aletaan soveltaa.

Se nimettäisiin keskitetyksi kansalliseksi yhteyspisteeksi ja se hoitaisi jatkossa niitä tehtäviä, joista säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa.

Koska yleisen tuoteturvallisuusasetuksen valvontaan sovelletaan pääasiassa markkinavalvonta-asetuksen mukaisia toimivaltuuksia, jotka on pantu kansallisesti täytäntöön markkinavalvontalailla, yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvat tuotteet säädettäisiin kuuluviksi markkinavalvontalain soveltamisalaan. Myös keskitettyä kansallista yhteyspistettä koskeva sääntely, jota vastaava sääntely on nykyisellään eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetussa laissa (1197/2009, *Safety Gate -laki*), tuotaisiin markkinavalvontalakiin. *Safety Gate -laki* kumottaisiin.

4.1.4.5 Henkilötietojen käsittelyn valvonta

Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa on joitakin säännöksiä henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta valvoo tietosuojavaltuutettu tietosuojalain (1050/2018) ja yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla, eikä tällä esityksellä olisi vaikutusta tietosuojavaltuutetun toimivaltaan. Tietosuojavaltuutettu valvoisi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen noudattamiseksi suoritettavan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta oman toimivaltansa perusteella.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 107 johdantokappaleen mukaan jos tämän asetuksen soveltamiseksi on tarpeen käsitellä henkilötietoja, tällainen käsittely olisi tehtävä henkilötietojen suojaa koskevan unionin lainsäädännön mukaisesti. Kaikkein tämän asetuksen nojalla suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tapauksen mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksia (EU) 2016/679 ja (EU) 2018/1725 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2002/58/EY. Kun kuluttajat ilmoittavat tuotteesta *Safety Gate* -portaalissa, ainoastaan ne henkilötiedot olisi tallennettava, jotka ovat tarpeen vaarallista tuotetta koskevan ilmoituksen tekemiseksi, ja tallennus olisi tehtävä enintään viiden vuoden ajaksi siitä, kun kyseiset tiedot on tallennettu. Valmistajien ja maahantuoja-ien olisi pidettävä kuluttajien valituksista rekisteriä vain niin kauan kuin on tarpeen tämän asetuksen soveltamiseksi. Valmistajien ja maahantuoja-ien, jotka ovat luonnollisia henkilöitä, olisi ilmoitettava nimensä sen varmistamiseksi, että kuluttaja pystyy tunnistamaan tuotteen jäljitettävyyttä varten.

Talouden toimijoiden ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädetään yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään henkilötietojen käsittelyssä noudatettavista periaatteista, joita ovat muun muassa sen b alakohdan mukainen käyttötarkoitussidonnaisuus, c alakohdan mukainen tietojen minimointi ja e alakohdan mukainen säilytyksen rajoittaminen.

Tietosuojavaltuutettu valvoo henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta, ja tähän valvontaan sovelletaan tietosuojalain ja yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä seuraamussääntely mukaan lukien. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden valvontaan ei sovellettaisi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisia valvontakeinoja, eikä yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluviin rikkomuksiin sovellettaisi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen nojalla säädettyä seuraamussääntelyä.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 35 artiklan 2 kohdan mukainen säännös, jonka mukaan turvallisuuteen liittyvää tarkoitusta varten kerätyt henkilötiedot on rajoitettava välttämättömään vähimmäismäärään ja niitä saa käyttää ainoastaan yhteyden ottamiseksi kuluttajiin palautusmenettelyn tai turvallisuusvaroituksen yhteydessä, täsmentää yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan mukaisia periaatteita. Samoin on yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 13 kohdan ja 11 artiklan 11 kohdan mukaisten säännösten kohdalla. Näiden säännösten noudattamista valvoisi tietosuojavaltuutettu nykyisen toimivaltansa nojalla.

Siltä osin kuin yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella asetetaan talouden toimijoille tai verkkomarkkinapaikkojen tarjoajille velvollisuus käsitellä henkilötietoja jotakin tarkoitusta varten, sovellettaisiin tällaisen velvollisuuden noudattamisen valvontaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännöksiä ja noudattamista valvoisivat markkinavalvontaviranomaiset. Näin olisi esimerkiksi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 10 kohdan ja 35 artiklan 1 kohdan kohdalla.

4.1.4.6 Markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuudet

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen markkinavalvontasetuksen 10 artiklaa, 11 artiklan 1–7 kohtaa, 12–15 artiklaa, 16 artiklan 1–5 kohtaa sekä 18, 19 ja 21–24 artiklaa sovelletaan tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, kuinka noissa markkinavalvontasetuksen säännöksissä tehty viittaukset on ymmärrettävä yleistä tuoteturvallisuusasetusta sovellettaessa.

Näissä säännöksissä säädetään pääasiassa markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksista. Säännökset on pantu täytäntöön pääasiassa markkinavalvontalailla. Siksi markkinavalvontalain soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että se kattaisi myös yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvat tuotteet. Asuintarkoitukseen käytettyihin tiloihin kohdistuvasta tarkastusoikeudesta säädetään kuitenkin sektorilaeissa, ja tästä säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa.

Lisäksi yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädetään uusista, verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistuvista toimivaltuuksista. Koska nämä toimivaltuudet koskevat ainoastaan kuluttajatuotteita, säädettäisiin niistä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa.

4.1.4.7 Palautusmenettely

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen VIII luvussa on yksityiskohtaiset säännökset palautusmenettelyilmoituksesta (36 artikla) ja kuluttajan oikaisukeinoista tuoteturvallisuuteen liittyvän palautusmenettelyn yhteydessä (37 artikla). Näitä säännöksiä sovelletaan kaikkiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin asetuksen 2 artiklan 1 kohdan nojalla.

Palautusmenettelystä säädetään nykyisellään markkinavalvontalain 19 §:ssä. Markkinavalvontalaissa säädettäisiin jatkossakin palautusmenettelyä koskevan määräyksen antamisen edellytyksistä, jotka olisivat samat kaikille markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluville tuotteille. Jatkossa markkinavalvontalain palautusmenettelyn sisältöä koskevat säännöt koskisivat kuitenkin ainoastaan muita kuin kuluttajatuotteita koskevia

palautusmenettelyjä, sillä kuluttajatuotteita koskevan palautusmenettelyn sisällöstä säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen palautusmenettelysäännökset ovat tuoteturvallisuuteen liittyviä menettelysäännöksiä. Niiden noudattamisen valvontaan sovellettaisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain ja markkinavalvontalain mukaisia toimivaltuuksia. Esimerkiksi markkinavalvontalain 17 §:n 2 momentissa säädetään toimenpidemääräyksestä, joka koskee tuotetta koskevien menettelyjen saattamista vaatimustenmukaiseksi. Markkinavalvontalain 18 §:ssä puolestaan säädetään kiellosta sekä tuotteen markkinoilta poistamista ja markkinoille saataville asettamisen rajoittamista koskevista määräyksistä. Säännöksen mukainen kiello tai määräys voidaan antaa esimerkiksi silloin, kun talouden toimija ei 17 §:ssä tarkoitetusta määräyksestä huolimatta ryhdy korjaaviin toimenpiteisiin tai 17 §:ssä tarkoitettua määräystä ei voida pitää riittävänä.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 2 artiklan 4 kohdan mukaan asetus ei rajoita kuluttajansuojaa koskevassa unionin lainsäädännössä vahvistettujen sääntöjen soveltamista. Asetuksen 37 artiklan 1 kohdassa säädetään, että tuoteturvallisuuteen liittyvästä palautusmenettelystä vastaavan talouden toimijan on tarjottava kuluttajalle tehokas, maksuton ja oikea-aikainen oikaisukeino, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin (EU) 2019/770 ja (EU) 2019/771 soveltamista. Nämä direktiivit koskevat digitaalisen sisällön ja digitaalisen palvelun kauppaa sekä tavarankauppaa. Myös kuluttajan suorittama korjausta koskevassa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 37 artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että kuluttajan suorittama korjaaminen ei estä kuluttajaa vetoamasta direktiiveissä (EU) 2019/770 ja (EU) 2019/771 säädettyihin oikeuksiin.

4.1.4.8 Kuluttajaturvallisuuslain kumoaminen

Tällä esityksellä kumottaisiin kuluttajaturvallisuuslaki. Merkittävä osa kuluttajaturvallisuuslain kulutustavaroita koskevista säännöksistä on päällekkäisiä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten kanssa, ja ne on siksi kumottava. Jatkossa yleinen tuoteturvallisuusasetus olisi kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskeva yleissäädös.

4.1.4.9 Kuluttajaturvallisuuslain nojalla annettujen ja voimaan jätettyjen asetusten ja päätösten kumoaminen

Asetus pehmustettujen istuinhuonekalujen paloturvallisuusvaatimuksista (743/1990) ja asetus patjojen paloturvallisuusvaatimuksista (57/1991) kumottaisiin, sillä niiden mukainen sääntely olisi päällekkäistä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten kanssa. Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädetään niistä seikoista, jotka on otettava huomioon tuotteen turvallisuuden arvioinnissa. Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädetään myös standardien asemasta kuluttajatuotteen turvallisuuden arvioinnissa. Arvion mukaan kansallisissa asetuksissa tarkoitettut standardit ovat vanhentuneita, ja asiaa koskevia eurooppalaisia standardeja on sittemmin julkaistu. Tällaisia standardeja ovat pehmustetun istuinhuonekalun syttyvyyttä savukkeesta koskeva standardi EN 1021-1 ja pehmustetun istuinhuonekalun syttyvyyttä liekistä koskevasta standardi EN 1021-2 sekä patjan ja petauspatjan syttyvyyttä savukkeesta koskeva standardi EN 597-1 ja patjan ja petauspatjan syttyvyyttä liekistä koskeva standardi EN 597-2.

Asetus elintarvikkeita jäljittelevistä vaarallisista tuotteista (359/1991) kumottaisiin. Asetuksella on pantu täytäntöön direktiivi 87/357/ETY, joka kumotaan yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella.

Asetus suun kanssa kosketuksiin joutuvista tarvikkeista (402/1996) kumottaisiin, sillä sen mukainen sääntely on päällekkäistä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisen sääntelyn kanssa. Sen 4 §:n nojalla annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös N-nitrosoamiinien ja N-nitrosoituvien aineiden vapautumisesta elastomeeristä tai kumista valmistetuista tuttipullon tuteista ja huvituteista (903/1994) jätettäisiin kuitenkin voimaan, koska päätöksellä on pantu täytäntöön komission direktiivi 93/11/ETY N-nitrosamiinien ja N-nitrosoituvien aineiden vapautumisesta elastomeeristä tai kumista valmistetuista tuttipullon tuteista ja huvituteista.

Valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta (1110/2011) kumottaisiin, sillä turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuudesta luovuttaisiin. Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004) kumottaisiin, sillä sääntely olisi päällekkäistä niin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten kuin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain säännösten kanssa.

Asetus näytteenotosta eräissä tapauksissa (98/1987) kumottaisiin. Asetuksessa säädetään siitä, että tuoteturvallisuuslain (914/86, kumottu) 10 §:ssä tarkoitettuja näytteitä kulutustavaroista otettaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä näytteenottoasetuksessa (385/83) säädetään. Näytteenottoasetus on kumottu elintarvikevalvonnasta annetulla valtioneuvoston asetuksella (321/2006, kumottu). Näytteenottoon sovellettaisiin, mitä siitä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetus formaldehydin enimmäismääristä eräissä tekstiilituotteissa (233/2012) kumottaisiin REACH-asetuksen kanssa päällekkäisenä sääntelynä. REACH-asetuksen 67 artiklassa säädetään liitteen XVII mukaisesti rajoitettujen aineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen ja käytön kiellosta. Formaldehydin saattamista markkinoille tekstiileissä on rajoitettu liitteessä XVII niin, että sen yleinen pitoisuusraja on 75 mg/kg.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista tarvikkeista liukenevista raskasmetalleista (268/1992) jätettäisiin voimaan. Päätöstä ei sovelleta EU:n sisämarkkinoilta maahantuotaviin kontaktimateriaaleihin, jos ne ovat tässä toisessa EU-maassa laillisesti markkinoilla.

4.1.4.10 Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain säätäminen

Tällä esityksellä säädettäisiin uusi kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskeva laki. Tuossa laissa säädettäisiin sellaisista kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevista seikoista, joista yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaan on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä mutta joista ei vakiintuneen jaottelun mukaan säädetä markkinavalvontalaissa. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi seuraamukset ja asuintiloja koskeva tarkastusoikeus.

4.1.4.11 Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonta

Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonnasta säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa hieman samaan tapaan kuin voimassa olevassa kuluttajaturvallisuuslaissa. Näiden koneiden markkinavalvontaan sovellettaisiin kuitenkin vain tiettyjä lain säännöksiä, joita olisivat markkinavalvontaviranomaista, markkinavalvontaa, tarkastusoikeutta ja seuraamuksia koskevat säännökset. Kuten kuluttajatuotteidenkin markkinavalvontaan, kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvontaan sovellettaisiin jatkossa pääasiassa markkinavalvontalain mukaisia toimivaltuuksia.

Kuluttajien käyttöön tarkoitettuja koneita koskevaa seuraamussääntelyä ei varsinaisesti uudistettaisi tällä esityksellä, mutta kuluttajaturvallisuuslain kumoamisesta seuraisi, että rangaistusjärjestelmä muodostuisi jatkossa ainoastaan kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain mukaisesta sääntelystä. Kuluttajaturvallisuusrikkomuksesta olisi tuomittava sakkoon se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo markkinavalvontalain nojalla annettua kieltoa tai määräystä, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Koneita koskevaa sääntelyä on uudistettu merkittävästi 14.6.2023 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2023/1230 koneista ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/42/EY ja neuvoston direktiivin 73/361/ETY kumoamisesta, jäljempänä *koneasetus*. Tiettyjä koneasetuksen säännöksiä sovelletaan jo, mutta asetuksen soveltaminen alkaa pääasiassa 14.1.2027. Kuten on yleisen tuoteturvallisuusasetuksen kohdalla, koneasetus korvaa sitä edeltävän direktiivin ja varsinaiset vaatimukset ovat jatkossa EU-säädöksessä kansallisen lain sijaan. Esimerkiksi seuraamuksista on kuitenkin säädettävä kansallisesti.

Koska koneasetuksen täytäntöönpano tulee joka tapauksessa edellyttämään merkittäviä muutoksia niin ammatti- kuin kuluttajakäyttöisiä koneita koskevaan sääntelyyn, olisi tarkoituksenmukaista, että niitä koskevan seuraamussääntelyn arviointi tehtäisiin tuon täytäntöönpanohankkeen yhteydessä.

4.1.4.12 Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttaminen

Tällä esityksellä muutettaisiin markkinavalvontalakia. Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella yhdenmukaistetaan harmonisoitujen ja harmonisoimattomien kuluttajatuotteiden valvontakehys niin, että kummankin tuoteryhmän valvontaan sovelletaan markkinavalvonta-asetusta. Markkinavalvonta-asetus on kansallisesti pantu täytäntöön pääasiassa markkinavalvontalailla, ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvat tuotteet tuotaisiin tällä esityksellä markkinavalvontalain soveltamisalaan. Markkinavalvontalakiin tehtäisiin sellaiset muutokset, jotka ovat tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen panemiseksi täytäntöön siltä osin kuin niistä on sopivaa säätää markkinavalvontalaissa. Tällä esityksellä ei olisi tarkoitus muuttaa sitä jaottelua, joka on vakiintunut markkinavalvontalaissa säädettävien seikkojen ja sektorilainsäädäntöön kuuluvien seikkojen välillä.

4.1.4.13 Eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetun lain kumoaminen

Safety Gate -lain säännökset ovat tarpeen yleisen tuoteturvallisuudirektiivin panemiseksi täytäntöön. Useista vastaavista seikoista säädetään jatkossa yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta. Siltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö on edelleen tarpeen, säännökset olisivat kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa; tällaisia säännöksiä on vain vähän, ja ne koskevat kuluttajatuotteiden markkinavalvontaa. Safety Gate -laki kumottaisiin.

4.1.5 Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain säätäminen

4.1.5.1 Lain tarkoitus

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kulutuspalvelujen turvallisuutta koskeva yleinen laki. Voimassa olevassa kuluttajaturvallisuuslaissa säädetään niin kulutustavaroiden kuin kuluttajapalvelujen turvallisuudesta. Tuo laki kumottaisiin ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta säädettäisiin erillinen lakinsa.

Lain tarkoituksena olisi parantaa kulutuspalvelujen turvallisuutta ehkäisemällä ja torjumalla kulutuspalveluista terveydelle aiheutuvia vahinkoja. Tähän pyrittäisiin poistamalla ja ehkäisemällä tällaisten vahinkojen vaaroja. Lain olisi tarkoitus kuluttajaturvallisuuslain tapaan toimia laaja-alaisena turvaverkkosäädöksenä, joka tulisi sovellettavaksi silloin, kun muuta palvelun turvallisuutta koskevaa sääntelyä ei ole. Lain yhtenä keskeisenä tavoitteena olisikin varmistaa, ettei lainsäädäntöön jää sellaisia aukkoja, joiden vuoksi havaittuihin turvallisuuspuutteisiin ei olisi mahdollista puuttua.

4.1.5.2 Soveltamisala ja käsitteet

Lain soveltamisala pysyisi monilta osiltaan samanlaisena kuin voimassa olevan lain soveltamisala. Lain asiallista soveltamisalaa kuitenkin supistettaisiin sulkemalla omaisuus suojattavien kohteiden ulkopuolelle. Omaisuuden suojaamisesta luopumista käsitellään edellä jaksossa 4.1.2.

Laissa käytettävät käsitteet, jotka määrittävät soveltamisalaa, olisivat toimintakeskeisiä, eivät toimijakeskeisiä; olennaista olisi palvelun tarjoaminen ja palvelun käyttäminen, ei elinkeinonharjoittaja-, kuluttaja- tai muu rooli. Käsitteet kuvaisivat näin myös paremmin lain tosiasiallista soveltamisalaa, joka ei rajoittuisi elinkeinonharjoittaja–kuluttaja-suhteeseen vaan olisi, kuten nykyäänkin, huomattavasti laajempi. Kaikki tämä tarkoittaisi erityisesti kuluttajan, kuluttajaan rinnastettavan ja kuluttajapalvelun käsitteistä luopumista ja palvelun käyttäjän ja kulutuspalvelun käsitteiden ottamista käyttöön.

Laki koskisi sellaisia palveluita, jotka on tarkoitettu käytettäväksi tai joita olennaisessa määrin käytetään yksityiseen tai siihen rinnastuvaan kulutukseen. Yksityiseen kulutukseen rinnastettavan kulutuksen lisäämisellä soveltamisalasäännökseen olisi tarkoitus selkeyttää sitä monilta osiltaan vakiintunutta seikkaa, että lain soveltamisalaan kuuluisivat myös monet sellaiset palvelut, joiden käyttämisestä ei välttämättä mielletä yksityiseksi kulutukseksi. Näin voi olla esimerkiksi palveluntarjoajan tai palvelun tilaajan ja palvelun käyttäjän välisen muun

suhteen tai palvelun tarjoamisen ympäristön vuoksi taikka siksi, että palvelulla on liityntä julkiseen kulutukseen. Esimerkiksi nuorisokeskuksessa leirikoulua viettävät koululaiset ja työhyvinvointipäivän koskenlaskuretkelle osallistuvat työntekijät käyttäisivät tässä laissa tarkoitettua kulutuspalvelua ja olisivat palvelun käyttäjiä. Toisaalta lain käsitteistössä säilytettäisiin yhteys kuluttajan käsitteeseen; perusopetuksen saaminen oppilaana, työskentely työntekijänä tai hoidon saaminen terveydenhuollon asiakkaana eivät olisi laissa tarkoitettua yksityistä tai siihen rinnastuvaa kulutusta, eikä niissä siis olisi kyse kulutuspalvelun tarjoamisesta.

Niin kuin on voimassa olevan lain kohdalla, lakia ei sovellettaisi yhdistyksiin ja muihin yhteisöihin siltä osin kuin ne tarjoavat kulutuspalveluja jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa eikä luonnollisiin henkilöihin siltä osin kuin ne tarjoavat palveluja elinkeino- tai ammattitoimintansa ulkopuolella. Soveltamisalan rajausta perustuisi samoihin seikkoihin kuin nykyisin. Näitä seikkoja selostetaan tarkemmin jäljempänä esityksen kohdassa 5.1.1.

4.1.5.3 Palveluntarjoajan velvollisuudet

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavalla lailla asetettaisiin palveluntarjoajalle velvollisuuksia kulutuspalvelun käyttäjien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien terveyden suojelemiseksi.

Palveluntarjoajan olisi huolehdittava siitä, että sen tarjoama kulutuspalvelu on turvallinen sen käyttäjille ja muille sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville. Muut palveluntarjoajan velvollisuudet täsmäntäisivät tämän yleisen huolellisuusvelvollisuuden sisältöä. Ensinnäkin palveluntarjoajalla olisi velvollisuus hankkia sellaiset tiedot kulutuspalvelusta, jotka ovat riittäviä lain säännösten noudattamiseksi, oikeita ja kohtuudella saatavissa. Kulutuspalvelua koskevat riittävät ja oikeat tiedot olisivat edellytyksenä sille, että palveluntarjoaja voisi täyttää muut velvoitteensa.

Palveluntarjoajan olisi tunnistettava vaarat eli kulutuspalveluun liittyvät vaaratekijät ja vaaratilanteet ja arvioitava niihin liittyvät riskit. Tämän riskien arvioinnin tulos olisi otettava huomioon kulutuspalvelua suunniteltaessa ja toteutettaessa. Palveluntarjoajan olisi suunniteltava ja toteutettava kulutuspalvelu, seurattava sen turvallisuutta, siinä olevia puutteita ja siinä aiheutuvia onnettomuuksia, arvioitava turvallisuustoimenpiteiden toteutumista ja vaikutusta sekä ryhdyttävä tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin siinä määrin kuin riskien arvioinnin tulos edellyttää. Arvioitaessa yhtäältä sitä, ovatko palveluntarjoajan toteuttamat toimet riittäviä, ja toisaalta sitä, minkälaisia toimia palveluntarjoajalta voidaan kohtuudella vaatia, olisi riskien arvioinnin tuloksen lisäksi otettava huomioon kulutuspalvelun tyyppi, luonne ja laajuus, sen toteuttamisen olosuhteet sekä sitä käyttävien ja muiden sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien henkilöryhmien erityispiireet. Tällä säännösten riskiperusteisella soveltamisella tavoiteltaisiin sitä, että laki soveltuisi oikeasuhteisesti sen soveltamisalaan kuuluviin, keskenään varsin erilaisiin kulutuspalveluihin. Lain mukaiset palveluntarjoajan toimintavelvoitteet olisivat kulutuspalvelun turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisia vähimmäisvelvoitteita, joiden noudattaminen ei saisi muodostua kohtuuttomaksi palveluntarjoajalle.

Palveluntarjoajan olisi suunniteltava ja toteutettava kulutuspalvelu siten, että se on turvallinen. Suunnittelua ja toteutusta koskevan säännöksen tarkoituksena olisi täsmentää niitä toimintavelvoitteita, joita palveluntarjoajalla on kulutuspalvelun turvallisuuden varmistamiseksi. Tavoitteena on, että säännös nykyistä yleistä huolellisuusvelvoitetta paremmin ohjaisi palveluntarjoajia ottamaan huomioon turvallisuuden kannalta olennaisia seikkoja ja toteuttamaan niihin liittyviä toimenpiteitä. Säännöksen tarkoituksena olisi näin myös helpottaa palveluntarjoajan turvallisuustyötä.

Turvallisuuden jatkuvaa seuranta ja parantamista koskeva säännös olisi eräänlainen menettelytapasäännös, jonka tarkoituksena olisi tuoda sääntelyyn nykyaikaisen turvallisuusajattelun aineksia ja varmistaa se, että kulutuspalvelun turvallisuuteen jatkuvasti kiinnitetään riittävästi huomiota koko palvelun tarjoamisen ajan ja turvallisuudessa tapahtuneet muutokset ja havaitut puutteet otetaan riittävän varhaisessa vaiheessa ja riittävällä tavalla huomioon.

Voimassa olevan lain mukaisesta turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuudesta luovuttaisiin. Nykymuotoinen velvollisuus laatia turvallisuusasiakirja on arvion mukaan omiaan ohjaamaan palveluntarjoajaa laatimaan erillinen asiakirja vain tätä tarkoitusta varten ja mahdollisesti erillään palveluntarjoajan muusta turvallisuustoiminnasta. Lisäksi voimassa oleva laki vaikenee sellaisten palveluntarjoajien dokumentaatiovelvollisuudesta, joiden ei tarvitse laatia varsinaista turvallisuusasiakirjaa. Tämä voi johtaa tällaisten toimijoiden kohdalla vastakohtaispäätelmään, jonka mukaan mitään kirjallista työtä ei edellytettäisi. Lisäksi nykyinen säännös turvallisuusasiakirjasta tarkoittaa käytännössä varsin jyrkkää jakoa velvollisuuden piiriin kuuluihin ja siihen kuulumattomiin toimijoihin. Se ei ole täysin tässä esityksessä omaksutun, riskiperusteisen lähestymistavan mukaista.

Vaarojen tunnistamista ja riskien arviointia, suunnittelua ja toteutusta sekä turvallisuuden jatkuvaa seuranta ja parantamista koskeviin pykäliin sisällytettäisiin kuhunkin kirjaamisvelvollisuus. Tällä pyritäisiin tähdentämään sitä, että turvallisuutta koskeva ajatus-, suunnittelu- ja muu työ ovat turvallisuuden varmistamisen keskiössä ja sen dokumentointi on osa tuota työtä. Tämän dokumentaation tulisi olla kirjallista, mutta se olisi muotoin muotovapaata. Dokumentaatio voisi olla esimerkiksi erilaisia selvityksiä, ohjeita, sopimuksia, perehdytysmateriaaleja, kuvia, taulukoita, kaavioita tai numeerisia tietoja. Palveluntarjoajan ei tarvitsisi erikseen laatia säännöksen noudattamiseksi tarvittavaa dokumentaatiota siltä osin kuin säännöksessä tarkoitettu dokumentaatio jo muutoin olisi olemassa esimerkiksi pelastuslain (379/2011) mukaisen pelastussuunnitelman tai elintarvikelain (297/2021) mukaisen omavalvonnan asiakirjojen muodossa. Se voisi olla ja ihanteellisesti olisikin palveluntarjoajan turvallisuustyössä muodostunutta kirjanpitoa, jollaista olisi esimerkiksi henkilöstön koulutusrekisteri, välineiden huoltokirjanpito ja onnettomuuskirjanpito. Dokumentaatio voisi olla kokonaan tai osittain esimerkiksi palveluntarjoajan kunnossapito-, toiminta- tai turvallisuudenhallintajärjestelmässä.

Kirjaamisvelvollisuuden tarkoituksena olisi varmistaa, että palveluntarjoajalla on käytössään sellaiset työkalut ja -tavat, joiden avulla se voi noudattaa lain vähimmäisvaatimuksia. Velvollisuuden tarkoituksena olisi ohjata palveluntarjoajaa tekemään suunnitelmallista ja järjestelmällistä turvallisuudenhallintaa. Kirjaamisvelvollisuuden tarkoituksena olisi myös tehostaa valvontaviranomaisen valvontaa niin, että se voisi kattavammin valvoa palveluntarjoajan omavalvonnan toteuttamista. Kuten muut suunnittelua ja toteutusta sekä

turvallisuuden jatkuvaa seurantaa ja parantamista koskevat velvoitteet, kuuluisi myös näitä koskeva kirjaamisvelvollisuus ehdotetun 9 §:n mukaisen riskiperusteisen soveltamisen piiriin. Tämä tarkoittaisi sitä, että myös kirjaamisvelvollisuuden laadun ja laajuuden tarve arvioitaisiin palvelun riskien arvioinnin tuloksen ja 9 §:ssä lueteltavien seikkojen perusteella. Vaarojen tunnistamista ja riskien arviointi koskeva kirjaamisvelvollisuus ei kuitenkaan kuuluisi 9 §:n mukaisen riskiperusteisen soveltamisen piiriin. Tämä kirjaamisvelvollisuus muodostuisi tosiasiaassa suppeammaksi sellaisissa palveluissa, joissa vaaroja ja niihin liittyviä riskejä on vähemmän kuin vaarallisissa, korkeariskisissä palveluissa.

Palveluntarjoajalla olisi lisäksi velvollisuus ilmoittaa viipymättä valvontaviranomaiselle tarjoamassaan palvelussa tapahtuneesta vakavasta tai riskien arvioinnin tulokseen nähden ennakoimattomasta onnettomuudesta tai läheltä piti -tilanteesta. Kulutuspalvelujen turvallisuuden valvonnan tehokkaan kohdentamisen kannalta on tärkeää, että valvontaviranomainen saa tiedon tällaisista onnettomuuksista ja tilanteista; valvontaviranomainen voi näin yhtäältä tukea yksittäisen palveluntarjoajan turvallisuustyötä ja toisaalta kohdentaa valvontaansa valtakunnallisesti sellaisiin palveluihin, joissa näiden ilmoitusten perusteella voi olla vastaavia riskejä. Palveluntarjoajien kannustamiseksi tekemään näitä ilmoituksia seuraamusmaksua koskevaan sääntelyyn esitetään otettavaksi säännös siitä, että seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä myös sillä perusteella, että rikkomus on tullut valvontaviranomaisen tietoon 10 §:ssä tarkoitetulla ilmoituksella edellyttäen, että ilmoitus tehdään mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla viipymättä ja se täyttää mainitun säännöksen mukaiset vaatimukset eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

4.1.5.4 Valvontaviranomaisen toimivaltuudet

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaiset valvontaviranomaisen toimivaltuudet vastaisivat monilta osiltaan voimassa olevan lain mukaisia toimivaltuuksia. Lain mukainen valvontaviranomainen olisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Lain noudattamista koskevan valvonnan ohjaus kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle. Valvontaviranomaisella olisi valvonnassaan nykyiseen tapaan tarkastusoikeus, näytteenotto-oikeus, oikeus käyttää palvelua ja oikeus käyttää ulkopuolista asiantuntijaa. Tiedonsaanti- ja tiedonluovutus-oikeutta koskevia säännöksiä päivitetäisiin.

Lainmuutoksella 1510/2015 kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta keskitettiin silloisista kuntien ja aluehallinnon kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesiin. Tarkoituksena oli kehittää kuluttajapalvelujen turvallisuuden valvontaa nykyaikaisempaan suuntaan niin, että valvonnan painopistettä siirretään yksittäisistä kohteista, laitteista ja teknisistä yksityiskohdista kokonaisvaltaiseen turvallisuusjohtamisjärjestelmän tarkasteluun. Valvonnan pääpaino siirrettiin pistemäisistä tarkistuksista toiminnanharjoittajiin kohdistuvan ohjeistuksen parantamiseen ja turvallisuuskulttuuriin ja -prosesseihin vaikuttamiseen sekä ongelmatilanteiden ennaltaehkäisyyn. Valvontaviranomaisten tehtäviä koskevaa sääntelyä muutettiin tällöin jonkin verran. Tässä esityksessä ehdotetaan uudenlaista viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä, jolla pyrittäisiin toteuttamaan tuota tarkoitusta kokonaisvaltaisemmin. Myös palveluntarjoajia koskeva yleinen kirjaamisvelvollisuus palvelisi omalta osaltaan tätä tarkoitusta. Erityisesti tavoitteena olisi kehittää valvontaa koskevia säännöksiä niin, että valvontaviranomainen voisi tarvittaessa tehokkaasti ja ennaltaehkäisevästi puuttua

kulutuspalvelujen turvallisuuden varmistamisen puutteisiin myös ilman konkreettisen vaaran ilmenemistä.

Valvontaviranomainen voisi valvontapäätöksellään velvoittaa palveluntarjoajan korjaamaan tämän tarjoaman kulutuspalvelun tai toiminnan lainvastaisuuden asettamassaan määräajassa ja määrämällänsä tavalla. Jos kulutuspalvelusta aiheutuu palvelun käyttäjälle tai sen vaikutuspiirissä olevalle hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä vaaraa voida muilla tavoin estää, valvontaviranomainen voisi kieltää kulutuspalvelun tarjoamisen. Valvontaviranomainen voisi velvoittaa palveluntarjoajan tiedottamaan antamastaan päätöksestä tai kiellosta. Valvontaviranomainen voisi määrätä palveluntarjoajaa velvoittavien päätösten tehosteeksi uhkasakon taikka teettämis- tai keskeyttämisuhan. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa säädettäisiin lisäksi valvontaviranomaisen oikeudesta välittömän hengen tai terveyden menettämisen vaaran poistamiseksi teettää välttämättömät toimenpiteet palveluntarjoajan kustannuksella tai keskeyttää toiminta, jos vaaraa ei voida muuten estää. Valvontaviranomaiselle ehdotetaan lisäksi uutta toimivaltuutta, jonka nojalla se voisi tutkia tietoonsa tulleen onnettomuuden, jos se arvioi sen onnettomuuden syyn selvittämisen ja onnettomuuksien ehkäisyn kannalta tarpeelliseksi.

Ennen edellä tarkoitettuihin keinoihin turvautumista valvontaviranomaisen olisi yleisten hallinto-oikeudellisen periaatteiden mukaisesti lähtökohtaisesti pyrittävä saamaan palveluntarjoaja korjaamansa tarjoamansa kulutuspalvelun tai toimintansa lainvastaisuus tämän toimintaan vähemmän puuttuvilla keinoilla. Valvontaviranomaisella olisi sille asetettavien tehokkuus- ja tarkoituksenmukaisuusvaatimusten rajoissa laaja vapaus päättää siitä, miten se täyttää tämän tehtävän; se voisi tapahtua antamalla kehoitus korjata lainvastaisuus määräajassa mutta esimerkiksi myös ohjaamalla palveluntarjoaja tutustumaan valvontaviranomaisen ohjeisiin ja linjauksiin tai antamalla palveluntarjoajalle yksilöllistä opastusta.

Seuraamuksia käsitellään edellä jaksossa 4.1.3.

4.1.6 Asiaan liittyvät muut säädösmuutokset

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädetään jatkossa pääasiassa yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa, minkä lisäksi esityksen mukaan joistakin seikoista säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta säädettäisiin esityksen mukaan jatkossa kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa. Viittaukset kuluttajaturvallisuuslakiin ja sitä edeltäviin säädöksiin olisi siksi korvattava viittauksilla uusiin, asianomaisiin säädöksiin. Lisäksi tässä esityksessä ehdotetaan turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuudesta luopumista ja yleistä dokumentaatiovelvollisuutta kaikille palveluntarjoajille.

Ympäristönsuojelulain 19 §:n mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin poistettaisiin. Ympäristönsuojelulain 24 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä säädettäisiin kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitettujen valvontaviranomaisten sijaan koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (400/2008) mukaisista valvontaviranomaisista siltä osin kuin kyse on ulkona käytettävien laitteiden melupäästöistä annetun valtioneuvoston asetuksen (621/2001) valvonnasta. Siltä osin kuin kyse on fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (766/2016) valvonnasta,

kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitettuja valvontaviranomaisia koskeva valvontasäännös poistettaisiin tarpeettomana.

Terveysuojelulain 3 §:n mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin.

Kuluttajansuojalain 5 luvun 16 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaista säännöstä ostajan oikeudesta vedota tavarahan virheeseen ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä virheen perusteena olevien tavarahan asetettujen vaatimusten osalta kuluttajaturvallisuuslain nojalla asetettujen vaatimusten sijaan viitattaisiin yleisesti terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annettuihin säännöksiin ja määräyksiin. Kuluttajansuojalain 9 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaista säännöstä tilaajan oikeudesta vedota virheeseen ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä virheen perusteena olevien suoritukselle asetettujen vaatimusten osalta tuoteturvallisuuslain nojalla asetettujen vaatimusten sijaan viitattaisiin yleisesti terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annettuihin säännöksiin ja määräyksiin.

Kosmeettisista valmisteista annetun lain 2 §:n mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin. Samalla ehdotetaan, että säännöksessä käytettävä kuluttajapalvelun käsite muutettaisiin kulutuspalvelun käsitteeksi.

Tupakkalain 74 §:n 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että tupakoida ei saisi yleisillä leikkikentillä ja niihin kooltaan, toiminnoiltaan ja käyttöasteeltaan rinnastuvilla muilla leikkikentillä ja -paikoilla. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi leikkikenttiä koskevaa savuttoman tupakkatuotteen käyttökieltoa.

Metsästyslain 34 a §:n 3 momentin mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin korvattaisiin viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin. Lisäksi luovuttaisiin metsästyslain 34 a §:n 4 momentin mukaisesta velvollisuudesta ilmoittaa, missä kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja on nähtävissä.

Kemikaalilain 5 §:n 2 momentin mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi 1 momenttiin lisättävällä viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin ja 2 momenttiin tehtävällä muutoksella. Pykälän 2 momentissa oleva säännös kemikaalilain suhteesta yleiseen tuoteturvallisuussäätelyyn ehdotetaan poistettavaksi.

Hissiturvallisuuslain 5 §:n 7 momentin mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin.

Rikoslain 44 luvun 1 §:ssä säädetään terveystrikoksesta. Sen 1 momentin 2 kohdan mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella EU:n yleiseen tuoteturvallisuusasetukseen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitattaisiin kuluttajaturvallisuuslain asemesta kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin. Lisäksi kuluttajapalvelun käsite ehdotetaan korvattavaksi edellä mainitun lain mukaisella kulutuspalvelun käsitteellä. Tunnusmerkistöstä ehdotetaan poistettavaksi edellytys, jonka mukaan kulutuspalvelun suorittamisen, pitämisen myynnissä tai muun luovuttamisen on tapahduttava elinkeinotoiminnan yhteydessä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleinen tuoteturvallisuusasetus

Yleistä tuoteturvallisuusasetusta koskevaan komission ehdotukseen liittyy oheisasiakirja, tiivistelmä vaikutustenarvioinnista (SWD(2021) 169 lopullinen, 30.6.2021). Siinä arvioidaan komission ehdotuksen vaikutuksia unionin tasolla.

Tuon arvion mukaan kuluttajille aiheutuvan vahingon arvioidaan pienenevän noin 1,0 miljardia euroa ensimmäisenä täytäntöönpanovuonna ja vähenevän noin 5,5 miljardilla eurolla seuraavan vuosikymmenen aikana. Ehdotuksen pitäisi lisäksi vähentää tehottomiin takaisinvetoihin liittyviä kuluttajille aiheutuvia haittoja yli 400 miljoonalla eurolla vuodessa. Kustannussäästöt, jotka ovat seurausta kansallisen täytäntöönpanon erojen ja lainsäädännön hajanaisuuden vähentämisestä, ovat arviolta 59 miljoonaa euroa vuodessa yrityksille ja 0,7 miljoonaa euroa vuodessa markkinavalvontaviranomaisille. Yritysten kokonaiskustannuksiksi 27 jäsenvaltion EU:ssa ehdotuksen ensimmäisenä täytäntöönpanovuonna arvioidaan 196,6 miljoonaa euroa (kertaluonteiset ja toistuvat kustannukset), mikä vastaa 0,02:ta prosenttia EU:n yritysten liikevaihdosta yhdenmukaistamattomien tuotteiden valmistukseen, tukkukauppaan ja vähittäiskauppaan. Seuraavina vuosina toistuvat kustannukset olisivat EU:n yrityksille 177,8 miljoonaa euroa.

Jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisille aiheutuisi ehdotuksesta toistuvia kokonaislisäkustannuksia, jotka olisivat noin 6,7 miljoonaa euroa vuodessa, koska vaarallisten tuotteiden markkinavalvontaa koskeva toimivalta kasvaisi ja kertaluonteiset mukauttamis- ja täytäntöönpanokustannukset olisivat vain suhteellisen maltillisia.

Suomen bruttokansantuotteen osuus EU:n bruttokansantuotteesta on noin 1,68 %. Tällä osuudella laskettuna yritysten kokonaiskustannusten voidaan arvioida olevan ensimmäisenä vuonna 3,3 miljoonaa euroa ja seuraavina vuosina 3,0 miljoonaa euroa. Vastaavasti markkinavalvontaviranomaisille aiheutuvat kustannukset olisivat noin 113 000 euroa.

Esityksessä ehdotetut muutokset eivät arvion mukaan vaikuttaisi olennaisesti tiedonhallintaan. Esityksessä tarkoitettu Safety Gate -järjestelmä on jo olemassa ja kansallisten markkinavalvontaviranomaisten käytössä yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin 2001/95/EY sääntelyyn perustuen, ja yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella sen ylläpitoa, käyttöä ja tietosuoja säännellään olennaisilta osiltaan direktiiviä vastaavalla tavalla. Yleisestä tuoteturvallisuusasetuksesta tai sen täytäntöönpanoa varten ehdotetuista laeista ei arvioida seuraavan merkittäviä muutoksia markkinavalvontaviranomaisten tiedonhallintaan myöskään siltä osin kuin kyse on verkkomarkkinapaikkojen tarjoajilta saatavista tiedoista. Näiden arvioidaan rinnastuvan pitkälti nykyisellään talouden toimijoilta saataviin tavanomaisiin valvontatietoihin, jotka voivat nykyiselläänkin sisältää verkkorajapintoja ja näiden omistajia koskevia tietoja.

4.2.2 Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettava laki

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain mukaisen seuraamusmaksusääntelyn vaikutukset palveluntarjoajiin olisivat kokonaisuutena pienet, sillä seuraamusmaksuja määrättäisiin lähtökohtaisesti harvoin. Seuraamusmaksu olisi viimesijainen keino muihin

valvontaviranomaisen käytössä oleviin keinoihin nähden. Vaikutukset kohdistuisivat vain niihin elinkeinonharjoittajiin, jotka eivät noudata yleistä tuoteturvallisuutta koskevia säännöksiä.

Edellä mainituista syistä vaikutukset valvontaviranomaisiin ja täytäntöönpanoviranomaiseen olisivat nekin arviolta pienet. Valvontaviranomaisilla on lähtökohtaisesti käytössään muiden niiden valvomien säädösten nojalla mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja, joten niillä olisi jo olemassa olevat menettelyt seuraamusmaksujen määräämiseksi.

Kuitenkin koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin ja seuraamusmaksuja voi syntyä vuosittain eri hallinnonaloilla useita, yhteisvaikutus Oikeusrekisterikeskuksen kokonaistyömäärään näkyy viiveellä ja mahdollinen lisäresursoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Eri hallinnonalojen seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa on kyse pysyväisluonteisesta tehtävästä. Esityksellä ei olisi vaikutuksia tietosuojavaltuutetun toimivaltaan, mutta sillä saattaa olla pysyviä vaikutuksia henkilötietojen suojaa koskevien valvontatehtävien määrään. Oikeusrekisterikeskukselle ja tietosuojavaltuutetulle mahdollisesti syntyvät lisämäärärahatarpeet käsitellään julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskevissa menettelyissä.

4.2.3 Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki

4.2.3.1 Palveluntarjoajiin kohdistuvista vaikutuksista yleisesti

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevasta lakiehdotuksesta aiheutuvia kustannuksia selvitettiin kirjallisella kuulemisella ja kyselyllä. Kirjallista kuulemistä sekä kyselyn sisältöä ja toteuttamista selostetaan edellä kohdassa 1.1.2.3.

Lakiehdotuksen arvioidaan kokonaisuutena vähentävän kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan yleislain noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia niiden palveluntarjoajien osalta, joiden tarjoamat palvelut kuuluvat voimassa olevan lain soveltamisalaan.

Esityksellä ei muutettaisi sitä voimassa olevan lain mukaista peruslähtökohtaa, jonka mukaan palveluntarjoajan on huolehdittava tarjoamansa kulutuspalvelun turvallisuudesta. Kuten voimassa oleva laki, esityksen mukainen sääntely sisältäisi yleisen turvallisuusvaatimuksen lisäksi selvilläolovelvollisuuden, velvollisuuden arvioida kulutuspalveluun liittyvät riskit, velvollisuuden antaa palvelun käyttäjälle tietoja ja velvollisuuden ilmoittaa palvelussa tapahtuneista onnettomuuksista ja läheltä piti -tilanteista.

Sellaisille palveluntarjoajille, jotka eivät voimassa olevan lain mukaisia velvoitteitaan toteuttaessaan ole tuottaneet tai koonneet kirjallista materiaalia, kirjaamisvelvollisuus aiheuttaisi kustannuksia. Turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuudesta luopuminen puolestaan vähentäisi tuon velvollisuuden piiriin kuuluvien palveluntarjoajien kustannuksia.

Esityksellä poistettaisiin omaisuus suojattavien kohteiden joukosta. Voimassa olevan lain mukaisilla toiminnanharjoittajan velvollisuuksia koskevilla säännöksillä suojataan niin omaisuutta kuin terveyttä. Omaisuuden suojaamista koskevien toiminnanharjoittajien velvoitteiden poistaminen laista vähentäisi palveluntarjoajille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Lisäksi se johtaisi siihen, että sellaiset kulutuspalvelut, jotka kohdistuvat vain omaisuuteen,

kuten korjaus-, puhdistus- tai eläintenhoitopalvelut, rajautuisivat suurelta osin tai jopa kokonaan lain mukaisten velvoitteiden asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle, jolloin tällaisten palvelujen tarjoajien hallinnollinen taakka voisi vähentyä merkittävästi.

Seuraamusmaksusääntelyn vaikutukset palveluntarjoajiin ovat kokonaisuutena pienet, sillä seuraamusmaksuja määrätään lähtökohtaisesti harvoin. Seuraamusmaksu olisi viimesijainen keino muihin valvontaviranomaisen käytössä oleviin keinoihin nähden. Vaikutukset kohdistuisivat vain niihin palveluntarjoajiin, jotka eivät noudata kulutuspalvelujen yleistä turvallisuutta koskevia säännöksiä.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia muihin sääntelyn noudattamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

4.2.3.2 Vaikutukset yrityksiin

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain pääasialliseen soveltamisalaan arvioidaan kuuluvan 51 147 suomalaista yritystä, joista 45 691:n vuosittainen liikevaihto on korkeintaan 100 000 euroa (jäljempänä *pienet yritykset*) ja 5 456:n yli 100 000 euroa (jäljempänä *suuret yritykset*). Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki olisi toissijainen ja täydentävä erityislainsäädäntöön nähden, eli sitä sovellettaisiin tosiasiasa suurempaan joukkoon yrityksiä. Arvion pohjaksi otetun joukon ulkopuolelle jäävien yritysten tarjoamien palvelujen turvallisuuteen sovelletaan kuitenkin pääasiallisesti jotakin muuta lakia.

Toimenpiteiden toteuttamiseen kuluu pienessä yrityksessä yhteensä 42 tuntia vuodessa ja suuressa yrityksessä yhteensä 114,5 tuntia vuodessa. Tästä tavanomaisen liiketoiminnan osuus eli se osuus, jonka yritys tekisi myös lakisääteisen veloitteen puuttuessa, on pienessä yrityksessä keskimäärin 77 % ja suuressa yrityksessä keskimäärin 71 %. Toimenpiteistä aiheutuva hallinnollinen taakka eli se osa työstä, jota palveluntarjoaja ei tekisi ilman lakisääteistä veloitetta, on puolestaan pienessä yrityksessä yhteensä 9,7 tuntia vuodessa ja suuressa yrityksessä yhteensä 32,7 tuntia vuodessa.

Osa kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaisista velvoitteista on päällekkäisiä sen syrjäyttävän muun lainsäädännön mukaisten velvoitteiden kanssa. Arviolta 33 % turvallisuuden varmistamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin käytetystä työstä perustuu tällaisiin muihin velvoitteisiin. Voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta arviolta 22 % muodostuu omaisuuden ennakollisesta suojaamisesta.

	Pienet yritykset	Suuret yritykset	Yhteensä
Voimassa olevan lain mukainen hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	4 467 986	2 242 932	6 710 918
Turvallisuusasiakirjasta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	-86 058	-69 467	-155 525
Omaisuuden suojaamisesta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	-952 376	-472 385	-1 424 761

Yleisestä kirjaamisvelvollisuudesta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	227 170	155 736	382 906
Ehdotetun lain mukainen hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	3 656 722	1 856 817	5 513 539
<i>Muutos (euroa)</i>	-811 263	-386 116	-1 197 379

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan lakiehdotuksen arvioidaan vähentävän yritysten hallinnollista taakkaa 1 197 379 eurolla.

4.2.3.3 Vaikutukset yhdistyksiin

Suomessa oli 31.12.2023 yhteensä 108 292 rekisteröityä yhdistystä ja 507 uskonnollista yhdyskuntaa. Kaupparekisteriin on ilmoitettava ainoastaan ne aatteelliset yhdistykset, joilla on elinkeinotoiminnan harjoittamista varten pysyvä toimipaikka tai palveluksessa vähintään yksi työntekijä. Tällaisia aatteellisia yhdistyksiä oli 728.

Rekisteröidyistä yhdistyksistä 16 078 on urheilu- ja liikuntayhdistyksiä, 20 221 kulttuurialan yhdistyksiä ja 11 517 vapaa-ajan yhdistyksiä. Muita luokkia ovat poliittiset yhdistykset (5 997), ammattiin ja elinkeinon liittyvät yhdistykset (11 680), sosiaali- ja terveysalan yhdistykset (8 043), uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvät yhdistykset (1 542) sekä maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvät yhdistykset (2 489). Lisäksi on muita yhdistyksiä (6 872) ja luokittelemattomia yhdistyksiä (23 855).

Yhdistyksiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuuksia. On vaikeasti arvioitavissa, kuinka suuri osuus yhdistysten tarjoamista palveluista olisi sääntelyn piiriin kuuluvia palveluja. Voidaan kuitenkin arvioida, että kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain pääasialliseen soveltamisalaan kuuluisivat rekisteröidyt urheilu- ja liikuntayhdistykset, kulttuurialan yhdistykset ja vapaa-ajan yhdistykset. Tällaisia yhdistyksiä on 47 816.

Käyttäen muutoin pienten yritysten hallinnollisen taakan laskemiseen käytettyjä lukuja ja noudattaen samaa laskutapaa voidaan laskea esityksestä aiheutuva yhdistyksiin kohdistuvan hallinnollisen taakan suhteellinen muutos. Voimassa olevan lain mukaista hallinnollista taakkaa kuvataan laskelmassa luvulla 100.

Voimassa olevan lain mukainen hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä	100
Turvallisuusasiakirjasta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä	-2
Omaisuuksien suojaamisesta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä	-21
Yleisestä kirjaamisvelvollisuudesta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä	5
Ehdotetun lain mukainen hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä	82

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan lakiehdotuksen arvioidaan vähentävän yhdistyksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa 18,0 prosentilla verrattuna voimassa olevan lain aiheuttamaan hallinnolliseen taakkaan.

4.2.3.4 Vaikutukset kuntiin

Suomessa on 309 kuntaa. Kunnat ovat suuria palveluntarjoajia, jotka tarjoavat laajasti erilaisia kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain soveltamisalaan kuuluvia palveluja. Esityksen vaikutuksia kuntiin arvioitiin palvelukokonaisuustasolla. Alla esitetyt luvut kuvaavat siis esityksestä kunnille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa yhden palvelun tai palvelukokonaisuuden, esimerkiksi liikuntapalvelu- tai uimahallipalvelukokonaisuuden, osalta.

Toimenpiteiden toteuttamiseen kunnassa kuluu yhteensä 131,3 tuntia vuodessa. Tavanomaisen liiketoiminnan osuus on kunnassa keskimäärin 84 %. Toimenpiteistä aiheutuva hallinnollinen taakka eli se osa työstä, jota palveluntarjoaja ei tekisi ilman lakisääteistä velvoitetta, on kunnassa yhteensä 21,5 tuntia.

Voimassa olevan lain mukainen hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	76 900
Turvallisuusasiakirjasta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	-2 791
Omaisuuksien suojaamisesta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	-16 107
Yleisestä kirjaamisvelvollisuudesta aiheutuva hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	3 932
Ehdotetun lain mukainen hallinnollinen taakka yhteensä kohderyhmässä (euroa)	61 934
Muutos (euroa)	-14 966

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan lakiehdotuksen arvioidaan vähentävän kuntien hallinnollista taakkaa 19,5 prosentilla verrattuna voimassa olevan lain aiheuttamaan hallinnolliseen taakkaan.

4.2.3.5 Vaikutukset palvelun käyttäjiin ja sen välittömässä vaikutuspiirissä oleviin henkilöihin

Kulutuspalvelujen yleisen turvallisuuden arvioidaan kohentuvan. Palveluntarjoajan velvollisuudet olisivat entistä selkeämmät, ja niissä painotettaisiin aiempaa enemmän vaarojen tunnistamista sekä turvallisuuden jatkuvaa seurantaa ja parantamista. Palveluntarjoajien toteuttaman omavalvonnan arvioidaan tulevan järjestelmällisemmäksi ja

suunnitelmallisemmaksi, minkä arvioidaan parantavan palvelujen käyttäjien ja niiden välittömässä vaikutuspiirissä olevien turvallisuutta.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat aiheuttavat kustannuksia yhteiskunnalle. Vuonna 2017 koti- ja vapaa-ajan tapaturmien aiheuttamat välittömät kustannukset olivat 586–845 miljoonaa euroa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta aiheutuvat kustannukset muodostavat tästä suurimman osan. Ehkäisemällä esimerkiksi yksi kulutuspalvelussa sattuva tapaturma, kuten kaatuminen tai putoaminen, voitaisiin terveydenhuollon vuodeosastohoidon kustannuksissa säästää noin 3 400–3 650 euroa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:33)

Omaisuuksien poistamisella suojattavien kohteiden joukosta ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia turvallisuuteen.

4.2.3.6 Vaikutukset viranomaisiin

Lakiehdotus aiheuttaisi valvontaviranomaiselle kustannuksia, kun sen tulisi uudistaa ohjeitaan, linjauksiaan ja muuta neuvontaansa. Erityisesti lain tullessa voimaan valvontaviranomaiseen kohdistuisi todennäköisesti pyyntöjä antaa ohjausta, koulutusta ja neuvontaa.

Asiakirjavalvonta aiheuttaisi nykyiseen verrattuna jonkin verran lisätyötä valvontaviranomaiselle tietojen vastaanottamisen ja läpikäynnin osalta, kun nykyinen turvallisuusasiakirjakäytäntö korvattaisiin ehdotetulla yleisellä kirjaamisvelvollisuudella, jota noudattaessaan palveluntarjoajat voisivat sisällyttää kuluttajaturvallisuutta koskevat seikat omiin järjestelmiinsä ja laajempiin turvallisuussuunnitelmiin.

Ehdotuksen mukainen valvonta arvioidaan voitavan toteuttaa valvontaviranomaisen nykyisillä resursseilla kehittämällä valvontaa ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla valmentavampaan suuntaan ja suuntaamalla resursseja riskiperusteisesti sellaisten kulutuspalvelujen valvontaan, joihin niitä on tarkoituksenmukaisinta kohdistaa.

Koska seuraamusmaksuja määrättäisiin todennäköisesti vain harvoin niiden viimesijaisuuden vuoksi, seuraamusmaksun vaikutukset valvontaviranomaiseen ja täytäntöönpanoviranomaiseen olisivat arviolta pienet. Valvontaviranomaisena toimivalla Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on käytössään muiden sen valvomien säädösten nojalla mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja, joten sillä olisi jo olemassa olevat menettelyt seuraamusmaksujen määräämiseksi.

Kuitenkin koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin ja seuraamusmaksuja voi syntyä vuosittain eri hallinnonaloilla useita, yhteisvaikutus Oikeusrekisterikeskuksen kokonaistyömäärään näkyy viiveellä ja mahdollinen lisäresursoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Eri hallinnonalojen seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa on kyse pysyväisluonteisesta tehtävästä. Oikeusrekisterikeskukselle mahdollisesti syntyvät lisämäärärahatarpeet käsitellään julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskeissa menettelyissä.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevasta sääntelystä ei arvioida seuraavan juurikaan muutoksia tiedonhallintaan, sillä ehdotusten mukaisessa tietojen saamista ja luovuttamista koskevassa sääntelyssä olisi lähinnä kyse voimassa olevan lain säännösten

uudelleenmuotoilusta niin, että täsmennettäisiin niitä edellytyksiä, joilla tietoja voidaan saada ja luovuttaa ilman, että tiedonhallinta kohdistuisi uudenvuotisiin tai uudenvuotisten tahoilta saataviin tietoihin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain soveltaminen yhdistyksiin ja muihin yhteisöihin

Osa työryhmälle asetettua valmistelutehtävää oli arvioida ehdotettavan sääntelyn soveltamisalan laajuutta. Tässä tarkoituksessa esitettiin yhtenä vaihtoehtona yhdistyksiä ja muita yhteisöjä koskevasta, voimassa olevan lain mukaisesta soveltamisalapoikkeuksesta luopumista niin, että näiden yhteisöjen jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamat kulutuspalvelut tuotaisiin kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan yleisen sääntelyn soveltamisalaan. Vaihtoehdon mukainen soveltamisalan laajennus ei koskisi yhdistysten kaikkea toimintaa vaan ainoastaan kulutuspalvelun tarjoamiseksi katsottavaa toimintaa.

5.1.1.1 Taustaksi

Hallitus on vastaavasti vuonna 2003 kuluttajaturvallisuussääntelyn uudistamisen yhteydessä esittänyt eduskunnalle soveltamisalan laajentamista koskemaan myös yhdistyksiä siltä osin kuin ne tarjoavat palveluja jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa (HE 127/2003 vp). Talousvaliokunta on esityksen käsittelyssä lisännyt esitettyyn soveltamisaläsäännökseen yhdistyksiä koskevan rajauksen, joka on voimassa nykyiselläänkin ja jolla yhdistysten jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamat palvelut rajataan sääntelyn ulkopuolelle. Valiokunta on perustellut rajausta seuraavasti (TaVM 10/2003 vp): ”Erityisesti sellaisille liikunnan, urheilun ja muun harrastustoiminnan piirissä toimiville yhdistyksille, joiden toiminta perustuu pääasiassa vapaaehtoistyöhön, saattaisivat tämän lain soveltamisalaan kuuluvien palvelusten edellyttämät turvallisuusasiakirjoja ja riskien arviointia koskevat velvoitteet muodostua käytännössä raskaiksi. Liikunnan ja urheilun seuratoiminnassa ja muussa harrastustoiminnassa kiinnitetään alan järjestöjen mukaan käytännössä oma-aloitteisesti huomiota turvallisuuskysymyksiin ja turvallisuutta koskevia käytännön ohjeita ja sääntöjä on annettu verrattain kattavasti.”

Orpon hallitusohjelmassa on liikuntaan ja urheiluun liittyviä kirjauksia (s. 93): Tasa-arvoisesta mahdollisuudesta liikunnan harrastamiseen huolehditaan ja tasa-arvon toteutumista liikunnan tukemisessa edistetään. Kehitetään vastuullista ja kaikille avointa kansalaisjärjestötoimintaa. Varmistetaan, että harrastaminen on jokaiselle turvallista. Ehkäistään ja puututaan epäasialliseen kohteluun. Vakinaistetaan ja laajennetaan Et ole yksin -toiminta. Vapaaehtois- ja talkootyö on liikunnan harrastamisen kivijalka. Urheiluseurat vahvistavat yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Liikunnalla on tärkeä rooli myös osana maahanmuuttajien kotoutumista. Hallitus turvaa liikunnan vapaaehtoistyön varmistaen, ettei tarpeeton byrokratia ole este seurojen ja järjestöjen toiminnalle tai tapahtumien järjestämiselle.

Hallitusohjelmassa on myös kansalaisyhteiskuntaa koskevia kirjauksia (s. 193): Keskeinen osa toimivaa demokratiaa on aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta. Hallitus valmistelee

kansalaisjärjestöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman. Strategian puitteissa kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä säätelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta.

Yhdistystoiminnalla on merkittävä rooli ihmisten, erityisesti lasten ja nuorten, vapaa-ajankäytössä. Tilastokeskuksen vuonna 2017 tekemän vapaa-aikatutkimuksen mukaan yli puolet (54 %) kymmenen vuotta täyttäneestä väestöstä oli osallistunut viimeisen 12 kuukauden aikana yhdistysten, seurojen, piirien tai vastaavien toimintaan. Osallistuminen oli yleisintä 10–14-vuotiaiden keskuudessa (yli 80 %). Suosituinta oli urheilujärjestöjen ja liikuntakerhojen toiminta (24 %), ja 10–14-vuotiaista suurin osa oli osallistunut urheiluseuran tai liikuntakerhon toimintaan (n. 65 %). Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020 -tutkimuksessa selvitettiin nuorten järjestökiinnittyneisyyttä. Sen mukaan 10–29-vuotiaista 43 % oli mukana jonkin seuran, kerhon, yhdistyksen tai järjestön toiminnassa. Mukana olleista lapsista ja nuorista noin 91 % oli jäsenenä jossakin seurassa, kerhossa, yhdistyksessä tai järjestössä ja noin 9 % vain mukana toiminnassa olematta jäsen. Urheilu- ja liikuntajärjestöön kuuluminen oli selvästi yleisintä (29 %).

Yhdistysten jäsenilleen tarjoamien kulutuspalvelujen turvallisuudessa ei ole havaittavissa erityisiä muutoksia. Kuulemisissa saadun tiedon perusteella yhdistyksissä huolehditaan nykyisellään toiminnan turvallisuudesta ja esimerkiksi erilaiset keskusjärjestöt tarjoavat piiri- ja jäsenyhdistyksilleen tukea turvallisuussuunnitteluun.

5.1.1.2 Vaikutukset

Yhdistykseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuuksia. Voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain vaatimukset kohdistuvat jo yhdistykseen siltä osin kuin ne tarjoavat palveluja elinkeinotoiminnassa tai muille kuin jäsenilleen. Näin on esimerkiksi silloin, kun yhdistys järjestää avoimia tapahtumia tai tarjoaa mahdollisuuden osallistua tutustumistarkoituksessa yhdistyksen toimintaan ilman jäsenyyttä. On vaikeasti arvioitavissa, kuinka suuri osuus yhdistysten tarjoamista palveluista on tällaisia, voimassa olevan sääntelyn piiriin kuuluvia palveluja. On myös epävarmaa, kuinka suuri osa yhdistyksistä ylipäättään tarjoaa ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvia palveluja jäsenilleen. Voidaan kuitenkin arvioida, että kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain pääasialliseen soveltamisalaan kuuluisivat rekisteröidyt urheilu- ja liikuntayhdistykset, kulttuurialan yhdistykset ja vapaa-ajan yhdistykset. Tällaisia yhdistyksiä on 47 816.

Yhdistyksille aiheutuva hallinnollinen taakka muodostuisi osin voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain noudattamisesta aiheutuvaa taakkaa vastaavasta taakasta ja osin esityksen mukaisesta soveltamisalan laajennuksesta johtuvasta lisäyksestä. Käyttäen pienten yritysten hallinnollisen taakan laskemiseen käytettyjä lukuja ja noudattaen samaa laskutapaa tämä yhdistyksille aiheutuva hallinnollinen kokonaistaakka olisi vuosittain yhteensä 3 674 713 euroa, mikä tarkoittaisi vuosittain keskimäärin 77 euroa yhdistystä kohden. Sellaisten yhdistysten, joiden tarjoamat palvelut jo nykyisellään kuuluvat kokonaisuudessaan kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan, hallinnollinen taakka vähenisi 18,0 prosentilla.

Soveltamisalan laajentamisesta yhdistyksille aiheutuvia tosiasiallisia kustannuksia vähentäisi se, että yhdistykset jo nyt toteuttavat toimintaansa jossakin määrin esitettyjen velvoitteiden mukaisesti. Näin arvioidaan olevan erityisesti suuremmissa yhdistyksissä, minkä lisäksi ylemmän tason järjestöt ja liitot, esimerkiksi keskusjärjestöt ja lajiliitot, laativat

turvallisuusohjeistuksia ja tarjoavat turvallisuuden suunnitteluun liittyvää tukea jäsenyhdistyksilleen.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevan lakiehdotuksen arvioidaan lisäävän yhdistysten hallinnollista taakkaa yhteensä korkeintaan 3 674 713 eurolla.

Hallinnollisen taakan lisäksi sääntelyn noudattamisesta voi aiheutua hankintakustannuksia palvelun käyttäjien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien turvallisuuden varmistamiseksi hankituista välineistä, laitteista tai muista vastaavista tuotteista. Vastaajat raportoivat käyttävänsä pienessä yrityksessä vuosittain 350 euroa tällaisiin hankintoihin. Kun otetaan huomioon vastaajien raportoima keskimääräinen tavanomaisen liiketoiminnan osuus (77 %) ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain osuus taakasta (67 %), esityksestä aiheutuvan muun sääntelytaakan arvioidaan olevan yhdistyksille vuosittain yhteensä korkeintaan 2 578 956 euroa.

Lakiehdotuksen aiheuttamat kustannukset saattavat vaarantaa yhdistysten, erityisesti pienten yhdistysten, toimintaedellytykset. Tämä voisi johtaa siihen, että yhdistykset joutuisivat rajaamaan jäsenilleen järjestämäänsä toimintaa. Yhdistykset toimivat useasti vapaaehtois- ja talkoovoimin, ja tähän toimintaan on jo nyt hankalaa saada mukaan ihmisiä. Uudenlaiset hallinnolliset vastuut olisivat omiaan vaikeuttamaan tätä entisestään. Kokonaisuudessaan lakiehdotus voisi johtaa siihen, että tarjolla olevan liikunnan, urheilun, taiteen ja muun harrastustoiminnan monimuotoisuus ja saavutettavuus vähenevät.

Tapaturmien ehkäiseminen vähentää yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Ehkäisemällä esimerkiksi yksi kulutuspalvelussa sattuva tapaturma, kuten kaatuminen tai putoaminen, voitaisiin terveydenhuollon vuodeosastohoidon kustannuksissa säästää noin 3 400–3 650 euroa.

Soveltamisalan laajentaminen toisi myös valvontaviranomaisen valvottavaksi merkittävän määrän uusia palveluntarjoajia, mikä lisäisi viranomaiskustannuksia.

5.1.1.3 Johtopäätökset

Yhdistysten jäsenilleen tarjoamat palvelut muodostavat vapaa-ajan turvallisuuden kannalta merkityksellisen palvelujoukon. Tältä osin niiden sisällyttämistä kulutuspalveluja koskevan yleisen turvallisuussääntelyn soveltamisalaan voidaan pitää perusteltuna. Yhdistysten jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamien palvelujen tuominen kulutuspalvelujen yleisen turvallisuussääntelyn soveltamisalaan aiheuttaisi yhdistyksille kuitenkin sellaisia kustannuksia, jotka voisivat vaarantaa yhdistysten toimintaedellytykset ja heikentää näin kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia. Yhdistysten toiminnan turvallisuudessa ei ole havaittavissa sellaista kielteistä kehitystä, jonka perusteella lainsäädännöllisiin toimiin turvallisuuden varmistamiseksi olisi ryhdyttävä.

Kun otetaan huomioon yhdistyksille aiheutuvat kustannukset ja niiden mahdolliset vaikutukset, turvallisuudesta huolehtimisen nykytila, yhdistysten jäsenten välisen toiminnan ja muun palvelutoiminnan ero sekä tarve turvata kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset, tässä esityksessä ei ehdoteta soveltamisalan laajentamista kattamaan yhdistysten jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamat kulutuspalvelut.

5.2 Ulkomainen lainsäädäntö

5.2.1 Kulutuspalvelujen turvallisuuden sääntely

5.2.1.1 Ruotsi

Ruotsin tuoteturvallisuuslaki (*produktsäkerhetslag*, 2004:451) on tullut voimaan 1.7.2004. Siihen liittyy myös samaan aikaan annettu tuoteturvallisuusasetus (*produktsäkerhetsförordning*, 2004:469).

Tuoteturvallisuuslaissa säädetään sekä tuotteiden että palveluiden turvallisuudesta kuluttajille. Kuluttajapalveluiden turvallisuuden osalta tuoteturvallisuuslain 1 §:n mukaan lailla pyritään varmistamaan, että kuluttajille tarjottavat palvelut eivät aiheuta henkilövahinkoa. Tuoteturvallisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät omaisuus- ja ympäristövahingot. Tuoteturvallisuuslain 2 §:n mukaan sitä sovelletaan palveluihin, joita tarjotaan elinkeinotoiminnassa tai julkisessa toiminnassa. Edellytyksenä on, että palvelu on tarkoitettu kuluttajille tai että voidaan olettaa, että kuluttajat käyttävät tavaraa tai palvelua. Tuoteturvallisuuslaki on yleislaki, jota ei sovelleta palveluihin, joista on erityislainsäädäntöä, jos erityislainsäädännöllä päästään samaan turvallisuustasoon.

5.2.1.2 Norja

Laki tuotteiden ja kuluttajapalveluiden valvonnasta, tuotevalvontalaki, (*Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester, produktkontrolloven*, 11 juni 1976 nr. 79) annettiin vuonna 1976. Lakia on muutettu useaan otteeseen sen säätämisen jälkeen.

Tuotevalvontalain tarkoitus ja soveltamisala ovat laajempia kuin muiden Pohjoismaiden vastaavat säädökset. Kuluttajapalveluiden turvallisuuden varmistamisen lisäksi lain tarkoituksena on estää kulutustuotteista ja ympäristöä häiritsevistä tuotteista aiheutuvia haittoja. Ympäristöhäiriöihin liittyen lain tarkoitus on estää muun muassa ekosysteemien häiriintyminen sekä jätteisiin ja meluun liittyvä ympäristön häiriintyminen. Lisäksi lain tarkoituksena on estää ympäristöhäiriöitä edistämällä energian tehokasta käyttöä tuotteissa.

Kuluttajapalveluiden turvallisuuden osalta tuotevalvontalain tarkoituksena on ehkäistä kuluttajapalveluista aiheutuvia terveysvaaroja ja huolehtia siitä, että kuluttajapalvelut ovat turvallisia. Lain ulkopuolelle jäävät omaisuudelle aiheutuvat vaarat.

Lakia sovelletaan sen 2 §:n mukaan palveluiden tuotantoon, mukaan lukien testaus, maahantuonti, myynti, käyttö ja muu käsittely. Lain 2 a §:n mukaan kuluttajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka ei pääasiallisesti toimi osana kaupallista toimintaa. Kuluttajapalveluilla tarkoitetaan palveluita, joita tarjotaan pääasiassa elinkeinotoiminnan ulkopuolella toimiville luonnollisille henkilöille. Turvallisella kuluttajapalvelulla tarkoitetaan palvelua, joka tavanomaisten toteutustapojen tai kohtuudella odotettavissa olevien toteutustapojen perusteella ei aiheuta terveydellisen vahingon riskiä, jota ei voida hyväksyä ja joka ei ole ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojelun korkean tason mukaista.

5.2.1.3 Tanska

Tanskassa kuluttajapalveluiden turvallisuudesta on säädetty aiemmin tuoteturvallisuudesta annetulla lailla (*lov om produktsikkerhed*), joka on vuodelta 1994. Vuoden 2009 lainmuutoksella tuotteisiin liittyvät palvelut kuitenkin poistettiin lain soveltamisalan piiristä. Tanskassa on joitakin yksittäisiä palvelusektoreita koskevaa lainsäädäntöä, kuten tatuointitoimintaa ja solarium-palveluita koskevat erityislait.

5.2.1.4 Viro

Viron tuoteturvallisuuslaki (*toote ohutuse seadus*) tuli voimaan vuonna 2004 maan EU-jäsenyyden yhteydessä. Vuoden 2006 alussa lakiin lisättiin säännökset palveluiden turvallisuudesta ja samalla lain nimi muutettiin tuote- ja palveluturvallisuuslaiksi (*toote ja teenuse ohutuse seadus*).

Lakia sovelletaan kuluttajamarkkinoille suunnattuihin tuotteisiin ja palveluihin, joita tarjotaan elinkeinotoiminnassa. Lain tarkoitusta ja soveltamisalaa koskevassa 1 §:ssä ei määritellä sitä, mitkä turvallisuuden osa-alueet laki kattaa. Lain 2 §:n määritelmissä markkinavalvonnasta kuitenkin todetaan, että markkinavalvonnalla tarkoitetaan valvontatoimintaa, jonka tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää tarjotusta palvelusta ihmisten terveydelle ja omaisuudelle aiheutuvaa riskiä. Tuote- ja palveluturvallisuuslaki on yleislaki, jota ei sovelleta tavaroihin ja palveluihin, joista on erityislainsäädäntöä, jos erityislainsäädännöllä päästään samaan turvallisuustasoon. Palvelulla tarkoitetaan laissa kuluttajalle suoritettua palvelutyötä tai tarjottua etua, josta merkittävä osa käytetään tai josta kuluttaja saa merkittävän osan henkilökohtaisesti. Palveluntarjoaja taas on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka taloudellisessa tai ammatillisessa toiminnassa tarjoaa tai muutoin antaa kuluttajan saataville palvelun maksutta tai maksua vastaan.

6 Lausuntopalaute

6.1 Yhdistystoimijoiden kirjallinen kuuleminen

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi yhdistystoimijoilta perusvalmistelun aikana kirjallista lausuntoa. Lausuntopyyntö koski valmistelun aikana tehtyä ehdotusta luopua voimassa olevan lainsäädännön mukaisesta soveltamisalarajauksesta, jolla yhdistysten ja muiden yhteisöjen jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa tarjoamat palvelut rajataan kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle. Lausunnonantajia pyydettiin erityisesti kiinnittämään huomiota voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain noudattamisesta yhdistyksille aiheutuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan sekä ehdotetun soveltamisalan laajennuksen vaikutukseen yhtäältä palvelujen käyttäjien turvallisuuteen ja toisaalta yhdistyksille aiheutuviin kustannuksiin ja hallinnolliseen taakkaan. Lausuntoaika oli 28.2.–13.3.2024.

Lausuntoa pyydettiin Suomen Olympiakomitea ry:ltä, Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry:ltä, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:ltä, Kirkkohallitukselta, Suomen Latu ry:ltä ja Metsähallitukselta. Kaikki pyydettyt tahot antoivat lausunnon, minkä lisäksi lausunnon antoi Suomen Diabetesliitto ry. Suomen Latu ry:ltä saadun lausunnon jättivät

yhdessä sen kanssa Suomen Partiolaiset ry, Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry, Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry.

Lausunnonantajat suhtautuivat pääasiassa kielteisesti ehdotuksen mukaiseen soveltamisalan laajentamiseen. Yleisesti muutoksen katsottiin aiheuttavan tai voivan aiheuttaa yhdistyksille sellaisia kustannuksia, jotka saattaisivat vaarantaa yhdistysten, erityisesti pienten yhdistysten, toimintaedellytykset. Muutoksen katsottiin olevan perusteeton ja vastoin niitä peruslähtökohtia, joille elinkeinotoiminnan ja yhdistysten yleishyödyllisen toiminnan erottelu nojaa. Ehdotuksen katsottiin myös olevan ristiriidassa useiden hallitusohjelman kirjausten kanssa. Osa lausunnonantajista ei pitänyt lakisääteisiä turvallisuusvelvoitteita tarpeellisenä tai tehokkaana tapana kehittää yhdistystoiminnan turvallisuutta. Moni lausunnonantaja toi esiin sen, että turvallisuuden varmistamiseen kiinnitetään jo nykyisellään huomiota yhdistystoiminnassa. Yksi lausunnonantaja kannatti ehdotusta ja katsoi sen palvelevan palvelujen käyttäjien turvallisuutta aiheuttamatta kohtuutonta taloudellista tai hallinnollista taakkaa. Tuo lausunnonantaja piti tärkeänä, että myös yhdistysten tuottamissa vapaa-ajantoiminnoissa huomioidaan ja toteutetaan kuluttajaturvallisuuslain mukaiset turvallisuutta koskevat seikat. Toinen lausunnonantaja piti ehdotuksen mukaista vastuukysymysten selkeytymistä hyvänä asiana.

Yhdistyksille ehdotuksesta aiheutuvaa taakkaa on selvitetty eikä perusvalmisteluvaiheessa esillä ollut ehdotusta soveltamisalan laajentamisesta ole otettu mukaan tähän esitykseen. Asiaa käsitellään tarkemmin esityksen osiossa 5.1.1.

6.2 Julkinen lausuntokierros

Työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa työryhmässä valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausuntokierrokselle 11.7.2024. Lausuntoa pyydettiin lausuntopalvelussa 60 taholta, ja lausuntoja saattoi antaa 5.9.2024 saakka. Pyydettyjä lausuntoja annettiin 27, minkä lisäksi viisi muuta tahoa antoivat lausuntonsa. Kolme tahoa ilmoitti, ettei niillä ole lausuttavaa.

Kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevia sääntelyehdotuksia pidettiin yleisesti kannatettavina. Jotkin lausunnonantajat pitivät valvonta- ja seuraamussääntelyn rakennetta ja sisältöä perusteltuna, mutta esiin nostettiin myös sääntelyn ja sen perusteluiden perustavanlaatuisia puutteita, jotka liittyivät paljolti sääntelyn perustuslainmukaisuuteen. Markkina- ja valvontaviranomaisten toimivallanjakoon liittyvä sääntely sai kahtalaista palautetta: sitä pidettiin yhtäältä onnistuneena ja tarkoituksenmukaisena, ja toisaalta sen katsottiin kaipaavan täsmennystä. Lausunnoissa esitettiin myös yksityiskohtaisia muutosehdotuksia.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevaan säädösehdotukseen suhtauduttiin suurelta osin myönteisesti. Useissa lausunnoissa esitettiin laajoja perusteluja yhdistyksiä koskevan soveltamisalarajauksen säilyttämiselle ehdotuksen mukaisesti ja viitattiin asiaa koskeviin aiempiin kuulemisiin. Jotkin lausunnonantajat pitivät valvonta- ja seuraamussääntelyn rakennetta ja sisältöä perusteltuna, mutta esiin nostettiin myös sääntelyn ja sen perusteluiden perustavanlaatuisia puutteita, jotka liittyivät paljolti sääntelyn perustuslainmukaisuuteen. Viranomaisten tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä pidettiin joissakin lausunnoissa myös päällekkäisenä hallinnon yleislakien kanssa. Jotkin lausunnonantajat toivoivat säännösten sisällön täsmenämistä perusteluihin otettavilla esimerkeillä. Lausunnoissa esitettiin myös yksityiskohtaisia muutosehdotuksia.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes piti kansallisen kuluttajatuotelainsäädännön supistamista noudattamaan GPSR:n soveltamisalaa hyvin perusteltuna. Se esitti kuitenkin, että ainakin GPSR:n jakelijaa koskevat velvoitteet ulotettaisiin koskemaan myös sellaisia oikeushenkilöitä, jotka luovuttavat kulutustavaroita muussa kuin liiketoiminnan yhteydessä. Tukes ehdotti, että perusteluihin lisättäisiin erillinen lyhyt tekstiosuus siitä, miten tuoteturvallisuusasetusta ja jatkossa siis yleistä tuoteturvallisuussääntelyä sovelletaan harmonisoituihin tuotteisiin. Tukes teki yksityiskohtaisia korjausehdotuksia sääntelyyn. *Monet markkinavalvontaviranomaiset* esittivät, että kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 4 §:ää ja sen mukaista toimivallanjakoa olisi syytä selkeyttää ja perusteluja täydentää. *Oikeusministeriö* kiinnitti huomiota toimivaltuus-, seuraamus- ja asetuksenantovaltuussääntelyn perustuslainmukaisuuteen ja näitä koskevien perustelujen puutteellisuuteen. Yleisemminkin oikeusministeriö piti joidenkin säännösten perusteluja puutteellisina. Lisäksi se kiinnitti huomiota viranomaisia koskevan erityissääntelyn ja yleisen hallinto-oikeudellisen sääntelyn suhteeseen. Ministeriö teki myös kielivaatimuksia ja kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukuntaa koskevia huomioita. Oikeusministeriö ei pitänyt omaisuusvaarojen sulkemista soveltamisalan ulkopuolelle perusteltuna. *Valtiovarainministeriö* kiinnitti huomiota tiedonhallintalain mukaisiin velvoitteisiin ja totesi, että jos vaikutuksia ei arvioida olevan, tämäkin olisi hyvä mainita esityksessä.

Lausuntopalautteen perusteella 1. lakiehdotuksen mukaista seuraamussääntelyä muutettiin erityisesti sanktioitavien tekojen ja syyksiluettavuuden osalta, minkä lisäksi kriminalisoitavien tekojen piiriä supistettiin poistaen myös päällekkäisyydet hallinnollisten sanktioiden kanssa. Markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuussääntelyä täydennettiin ottaen huomioon hallinnollisten sanktioiden viimesijaisuus. Myös muutoksenhakua ja täytäntöönpanoa koskevaa sääntelyä täsmennettiin lausuntopalautteen perusteella. Erityistä huomiota kiinnitettiin valvonta- ja seuraamussääntelyn perustuslainmukaisuuteen ja näiltä osin säännöskohtaisia ja säätämisyjärjestysperusteluja täydennettiin. Lisäksi markkinavalvontaviranomaisten välistä toimivallanjakoa koskevaa sääntelyä täsmennettiin niin säännöstasolla kuin säännöskohtaisissa perusteluissa. Soveltamisalaa koskevia perusteluja täydennettiin mutta soveltamisalaa ei tehty muutoksia; ehdotettu soveltamisala vastaa EU-asetuksen soveltamisalaa. Säännöskohtaisia ja säätämisyjärjestysperusteluja täydennettiin muutoinkin. Esityksen 3. lakiehdotuksen mukaista sääntelyä ja sen suhdetta 1. lakiehdotuksen mukaiseen sääntelyyn täsmennettiin lausuntopalautteen mukaisten yksityiskohtaisten muutosehdotusten perusteella. Esitykseen lisättiin 14. lakiehdotus.

Lausuntopalautteen perusteella 2. lakiehdotuksen mukaista seuraamussääntelyä muutettiin erityisesti sanktioitavien tekojen ja syyksiluettavuuden osalta, minkä lisäksi kriminalisoitavien ja sanktioitujen tekojen piiriä ylipäättään supistettiin poistaen myös hallinnollisten sanktioiden ja kriminalisointien päällekkäisyydet. Valvontaviranomaisten toimivaltuussääntelyä muotoiltiin uudelleen ottaen huomioon lausuntopalaute yleishallinto-oikeudellisesta lainsäädännöstä, julkisuus- ja tietosuoja-sääntely mukaan lukien. Myös muutoksenhakua ja täytäntöönpanoa koskevaa sääntelyä täsmennettiin lausuntopalautteen perusteella. Erityistä huomiota kiinnitettiin valvonta- ja seuraamussääntelyn perustuslainmukaisuuteen ja näiltä osin säännöskohtaisia ja säätämisyjärjestysperusteluja täydennettiin. Soveltamisalaa ei muutettu mutta sitä koskevia perusteluja täydennettiin. Säännöskohtaisia ja säätämisyjärjestysperusteluja täydennettiin muutoinkin. Lisäksi kulutuspalvelua koskevien riskien arviointia koskevaan

säännökseen tehtiin muutoksia lausuntopalautteen perusteella. Esitykseen lisättiin 14. lakiehdotus.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Sen *1 momentissa* säädettäisiin, että lakia sovelletaan kuluttajatuotteisiin. Kuluttajatuotteen käsite määriteltäisiin *2 momentissa*. Kuluttajatuotteilla tarkoitettaisiin niitä tuotteita, jotka kuuluvat yleisen tuoteturvallisuusasetuksen tosiasialliseen soveltamisalaan. Lakia sovellettaisiin siis silloin, kun sovelletaan yleistä tuoteturvallisuusasetusta. Kuluttajatuotteen käsite poikkeaisi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisesta tuotteen käsitteestä, mutta kansallisen lain ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisala muodostuisi kuitenkin yhteneväiseksi, kun otetaan huomioon yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 2 artiklan mukaiset soveltamisalan rajaukset.

Yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella yhdenmukaistetaan kuluttajatuotteiden valvontakehys niin, että valvonta on markkinavalvonta-asetuksessa tarkoitettua markkinavalvontaa riippumatta tuotteen yhdenmukaistamisen tasosta. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti asetuksen I luvun, III luvun 2 jakson sekä IV, VI ja VIII luvun säännöksiä sovelletaan yhdenmukaistamislainsäädännön piiriin kuuluviin tuotteisiin myös, kun kyse on yhdenmukaistamislainsäädännön kattamista riskeistä tai riskiluokista, siltä osin kuin tällaisessa unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä ei ole erityissäännöksiä, joilla on sama tavoite. Näissä tilanteissa sovellettaisiin myös ehdotetun lain säännöksiä, esimerkiksi etämyyntiä koskevia kielivaatimuksia ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistuvia toimivaltuuksia, siltä osin kuin niillä pannaan täytäntöön tai ne muutoin koskevat edellä mainittuja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännöksiä. Kun tuotteeseen sovelletaan unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä asetettuja erityisvaatimuksia, yleisen tuoteturvallisuusasetuksen III luvun 1 jaksoa, V tai VII lukua taikka IX–XI lukua ei sovelleta. Näissä tilanteissa asetuksen II lukua sovelletaan siltä osin kuin kyse on muista kuin unionin yhdenmukaistamislainsäädännön kattamista riskeistä tai riskiluokista.

Voimassa olevassa laissa ei säädetä tuotekohtaisista soveltamisalan rajoituksista, eikä siinä ole erityisiä säännöksiä käytetyistä tuotteista. Nyt esitettävä soveltamisalasäännös, joka olisi tosiasialliselta sisällöltään yhdenmukainen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalasäännösten kanssa, kaventaisi kuluttajatuotteiden yleisten turvallisuusvaatimusten soveltamisalaa. Kuluttajatuotteen käsitteen ulkopuolelle rajautuisivat yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti lääkkeet, elintarvikkeet ja rehut, elävät kasvit ja eläimet, geneettisesti muunnetut organismit ja geneettisesti muunnetut mikro-organismit suljetuissa oloissa sekä kasvi- ja eläinperäiset tuotteet, jotka liittyvät suoraan niiden tulevaan lisääntymiseen, eläimistä saatavat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet, kasvinsuojeluaineet, laitteet, joilla kuluttajat liikkuvat tai matkustavat ja joita käyttää suoraan palveluntarjoaja kuluttajille tarjottavan liikennepalvelun yhteydessä ilman, että kuluttajat ohjaavat niitä itse, tietyt ilma-alukset, antiikkiesineet sekä tietyin edellytyksin ennen käyttöä korjattavat tai kunnostettavat tuotteet.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden kuulumisesta lain soveltamisalaan. Koneista ja direktiivin 95/16/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/42/EY, jäljempänä *konedirektiivi*, kuuluu markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan. Markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen

tueksi tarvitaan kansallista, täydentävää sääntelyä markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksista. Voimassa olevassa lainsäädännössä konedirektiivi on implementoitu valtioneuvoston asetuksella koneiden turvallisuudesta (400/2008), joka on annettu eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) ja kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain (75/2004) nojalla ja jätetty sittemmin voimaan kuluttajaturvallisuuslain nojalla, kun laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta on kumottu. Koneiden markkinavalvontaan sovelletaan kansallisesti kahta lakia: ammattikäyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvontaan sovelletaan eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettua lakia ja kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvontaan kuluttajaturvallisuuslakia. Markkinavalvontasetuksen edellyttämät muutokset ammattikäyttöisten koneiden osalta on toteutettu jo aiemmin, ja eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettuun lakiin on sisällytetty tarvittava kansallinen täydentävä sääntely.

Markkinavalvonta-asetus edellyttää, että markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuudet ovat käytettävissä kaikkien konedirektiivin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden valvonnassa. Siksi ehdotetussa laissa säädettäisiin kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvonnasta vastaavasta viranomaisesta (4 §). Näiden tuotteiden markkinavalvontaan sovellettaisiin markkinavalvontalakia. Viranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin ja seuraamuksista ei säädettä markkinavalvontalaissa vaan sektorilainsäädännössä. Ehdotetussa laissa tarkastusoikeudesta säädettäisiin 6 §:ssä, ja tätä olisi sovellettava myös konedirektiivin soveltamisalaan kuuluvien, kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvontaan. Näihin koneisiin sovellettavista rangaistusseuraamuksista säädettäisiin lain 22 §:ssä, jota sovellettaisiin ainoastaan näihin koneisiin.

Pykälän 4 *momentin* mukaan laissa säädettäisiin myös kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnasta. Neuvottelukuntaa koskevat säännökset olisivat lain 23 ja 24 §:ssä.

2 §. *Kuluttajatuotteita koskevat yleiset vaatimukset.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin siitä, että kuluttajatuotteita koskevista yleisistä vaatimuksista ja velvollisuudesta noudattaa niitä säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa. Säännös olisi informatiivinen. Kuluttajatuotteiden turvallisuudelle asetettavat yleiset vaatimukset ja talouden toimijoiden velvollisuudet on yhdenmukaistettu yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta. Näistä vaatimuksista ja velvollisuuksista ei siis jatkossa säädettäisi kansallisessa lainsäädännössä. Asiaa käsitellään edellä yleisperusteluissa. Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa olisi vain yksi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluvia toimijoita suoraan velvoittava säännös, lain 3 §, joka koskisi eräiden tietojen antamisen kieltä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuluttajatuotteille terveyden suojaamiseksi asetettavista vaatimuksista. Nämä säännökset voisivat koskea tietyn tuoteryhmän terveys- tai turvallisuusvaatimuksia esimerkiksi jonkin tietyn riskin tai riskiluokan osalta silloin, kun asiaa koskevia yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja eurooppalaisia standardeja ei ole. Asetuksen antaminen voisi tulla kyseeseen erityisesti sellaisten tuotteiden kohdalla, joiden turvallisuutta koskevaa unionin yhdenmukaistamislainsäädäntöä ei ole. Näiden valtioneuvoston asetuksella säädettävien vaatimusten olisi oltava Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia.

3 §. *Kuluttajatuotteita koskevat kielivaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin siitä kielestä, jolla eräät yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa määriteltyt tiedot on annettava. Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädetään jäsenvaltioille velvollisuus määrittää se kieli, jolla nämä tiedot on annettava. Säännöksessä viitattaisiin kielilain (423/2003) 34 §:ään, jossa säädetään kulutushyödykkeistä annettavien tietojen kielestä. Näin on myös voimassa olevassa lainsäädännössä (kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista annetun valtioneuvoston asetuksen (613/2004) 9 §).

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eräiden yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa tarkoitettujen ohjeiden ja turvallisuustietojen antamisesta suomeksi, ruotsiksi tai molemmilla kielillä sen mukaan kuin kielilain 34 §:ssä säädetään, jollei tietoja ole annettu yleisesti tunnetuilla ohje- ja varoitusmerkinnöillä. Siitä, milloin nämä tiedot on annettava, säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa: asetuksen 9 artiklan 7 kohdan ja 11 artiklan 4 kohdan mukaan niiden mukaista vaatimusta ei sovelleta, jos tuotetta pystyy käyttämään turvallisesti ja valmistajan tarkoittamalla tavalla ilman tällaisia ohjeita ja turvallisuustietoja.

Asetuksen 19 artiklan d kohdan ja 22 artiklan 9 kohdan d alakohdan soveltaminen riippuu niissä tarkoitettujen tietojenantosäännösten, jollaisia edellä tarkoitettu 9 artiklan 7 kohta ja 11 artiklan 4 kohta ovat, soveltamisen edellytysten täytymisestä. Asetuksen 19 artikla koskee verkko- ja muussa etämyynissä ilmoitettavia tietoja ja 22 artiklan 9 kohta verkkorajapinnassa annettavia tietoja. Koska etämyynin markkina-alueena on lähtökohtaisesti koko maa, tiedot olisi annettava sekä suomeksi että ruotsiksi.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 7 kohdan mukaan valmistajien on varmistettava, että niiden tuotteeseen liitetään selkeät ohjeet ja turvallisuustiedot kielellä, jota kuluttajat voivat helposti ymmärtää ja jonka määrittää se jäsenvaltio, jossa tuote asetetaan saataville markkinoille. Tätä vaatimusta ei sovelleta, jos tuotetta pystyy käyttämään turvallisesti ja valmistajan tarkoittamalla tavalla ilman tällaisia ohjeita ja turvallisuustietoja. Vastaava maahantuojia koskeva säännös on 11 artiklan 4 kohdassa.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen talouden toimijoiden velvoitteita etämyynissä koskevan 19 artiklan d kohdan mukaan se jäsenvaltio, jossa tuote asetetaan saataville markkinoilla, määrittää varoitusten ja turvallisuustietojen kielen.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 9 kohdan d alakohta koskee tuotteeseen kiinnitettäviä tai sen mukana olevia varoituksia ja turvallisuustietoja. Näiden varoitusten ja tietojen on oltava kielellä, jota kuluttajat voivat helposti ymmärtää ja jonka määrittää se jäsenvaltio, jossa tuote asetetaan saataville markkinoilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä kielestä, jolla 1 momentissa tarkoitettut tiedot on annettava silloin, kun ne annetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 21 artiklassa tarkoitetulla tavalla digitaalisessa muodossa käyttäen sähköisiä teknisiä ratkaisuja. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että 1 momentissa tarkoitettut ohjeet ja turvallisuustiedot annetaan suomeksi, ruotsiksi tai molemmilla kielillä niin kuin kielilain 34 §:ssä säädetään riippumatta siitä, missä muodossa nämä tiedot annetaan.

Sähköisessä muodossa olevia tietoja koskevan 21 artiklan mukaan se jäsenvaltio, jossa tuote asetetaan saataville markkinoilla, määrittää sähköisessä muodossa olevien tietojen

kielen. Säännöksessä luetellaan ne säännökset, joissa tarkoitettut tiedot voidaan asettaa saataville digitaalisessa muodossa käyttäen sähköisiä teknisiä ratkaisuja. Nämä säännökset eivät ole samat kuin tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettut säännökset.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin siitä kielestä, jolla muut kuin 1 momentissa tarkoitettut tiedot olisi annettava silloin, kun ne annetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 21 artiklassa tarkoitettulla tavalla digitaalisessa muodossa käyttäen sähköisiä teknisiä ratkaisuja. Säännöksessä tarkoitettuja tietoja ovat muiden muassa tuotteen tyyppi-, erä- ja sarjanumero, valmistajan nimi, rekisteröity toiminimi ja rekisteröity tavaramerkki sekä valmistajan posti- ja sähköpostiosoite. Tällaiset tiedot olisi annettava kielilain 34 §:n mukaisesti suomeksi, ruotsiksi tai molemmilla kielillä vain siltä osin kuin on tarpeen tiedon yksilöimiseksi ja ymmärtämiseksi. Selvää on, ettei esimerkiksi valmistajan vieraskielistä nimeä olisi tarpeen kääntää suomeksi tai ruotsiksi. Myös esimerkiksi sähköpostiosoite ja osoite voivat sisältää erisnimiä tai sellaisia vieraskielisiä osia, joiden kääntäminen ei tule kyseeseen. Sen sijaan voisi olla tarpeen ilmoittaa kielilain 34 §:n vaatimusten mukaisesti esimerkiksi se, että mainittu sähköpostiosoite on nimenomaan valmistajan. Tietoja voitaisiin yksilöidä myös yleisesti tunnetuilla merkinnöillä.

4 §. *Markkinavalvontaviranomaiset.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta vastaavasta viranomaisesta. Säännös olisi tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan panemiseksi täytäntöön.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin siitä, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on markkinavalvontaviranomainen ensinnäkin niiden kuluttajatuotteiden osalta, joiden valvontaa ei muualla lainkaan säädetä muulle viranomaiselle. Tällaisia tuotteita ovat tyypillisesti yleiset kulutustavarat, joiden turvallisuudesta ei ole tuote- tai sektorikohtaista erityissääntelyä, kuten monet kodinesineet. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimivaltaan kuuluisi lisäksi muiden kuluttajatuotteiden markkinavalvonta siltä osin kuin niitä ei valvoisi muu viranomainen 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sääntely vastaisi nykytilaa.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin Tullin tämän lain ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisista markkinavalvontaviranomaistehtävistä. Säännöksen sisältö vastaisi nykytilaa niin, että Tulli valvoisi Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rinnalla kuluttajatuotteiden turvallisuutta vain säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa. Tullin ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston välinen työnjako on tältä osin vakiintunut.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin muiden viranomaisten roolista yleisen tuoteturvallisuusasetuksen ja ehdotetun lain mukaisina markkinavalvontaviranomaisina.

Lain soveltamisalaa ja kuluttajatuotteita koskevan valvontakehyksen yhdenmukaistamista käsitellään 1 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Sillä, että kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevista markkinavalvontaviranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista säädettäisiin yhdenmukaistamislainsäädännön ja markkinavalvonta-asetuksen lisäksi yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa ja ehdotetussa laissa, ei olisi vaikutusta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja muun viranomaisen väliseen sektorikohtaiseen toimivallanjakoon, joka perustuisi nykyiseen tapaan sektorikohtaisessa erityislainsäädännössä säädettyyn. Se tarkoittaisi kuitenkin sitä, että muun viranomaisen olisi omalla sektorillaan esimerkiksi tehtävä ilmoitukset Safety Gate -pikahälytysjärjestelmässä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 26 artiklan mukaisesti sekä valvottava III luvun 2 jakson ja VIII luvun mukaisten talouden toimijoiden ja

IV luvun mukaisten verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvoitteiden noudattamista. Muulla viranomaisella olisi omalla sektorillaan myös käytössään esimerkiksi verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistuvat toimivaltuudet kuluttajatuotteen turvallisuuden valvonnasta. Se tarkoittaisi myös sitä, että yleistä tuoteturvallisuusasetusta soveltaessaan muu viranomainen olisi jatkossa siinä tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen. Tällaisia muita viranomaisia ja niiden valvontatoimivaltaan kuuluvia säädöksiä luetellaan esimerkiksi markkinavalvontalain 4 §:n 3–8 momentissa.

Säännöksellä ei muutoinkaan muutettaisi viranomaisten välistä toimivallanjakoa nykyisestä. Säännös vastaisi voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain 18 §:ää niin, että nykyiseen tapaan velvollisuus soveltaa toiminnanharjoittajien – tässä tapauksessa talouden toimijoiden ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien – velvollisuuksia koskevaa yleistä tuoteturvallisuuslainsäädäntöä koskisi myös muita kuluttajatuotteiden turvallisuutta valvovia viranomaisia omilla tuotesektoreillaan silloin, kun muussa lainsäädännössä ei ole säännöksiä, joita noudattamalla päästään vähintään samaan turvallisuustasoon, kun otetaan huomioon kaikki kysymyksessä olevien kuluttajatuotteiden turvallisuuteen liittyvät seikat. Tältä osin on syytä huomioda, että yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 2 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan b alakohdan mukaisesta sääntelystä johtuu, että suurta osaa talouden toimijoiden velvollisuuksista eli asetuksen III luvun 1 jakson säännöksiä ei sovelleta lainkaan yhdenmukaistamislainsäädännön piiriin kuuluviin tuotteisiin eikä niiden noudattamisen valvonta siis kuuluisi yhdenmukaistamislainsäädännön mukaiselle markkinavalvontaviranomaiselle. Näin olisi myös asetuksen V, VII ja IX–XI luvun kohdalla. Yhdenmukaistamislainsäädännön piiriin kuuluviin tuotteisiin asetuksen II lukua sovelletaan siltä osin kuin kyse on muista kuin unionin yhdenmukaistamislainsäädännön kattamista riskeistä tai riskiluokista. Koska yleisen tuoteturvallisuussääntelyn toissijaisesta ja täydentävästä luonteesta sekä sen suhteesta sektorikohtaiseen erityislainsäädäntöön säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 2 artiklassa, ei siitä olisi tarpeen säätää kansallisessa lainsäädännössä tässä yhteydessä.

Kuluttajatuotteiden turvallisuuden valvontaa koskeva toimivallanjako on pääosin vakiintunut mutta edellyttää aika ajoin tapauskohtaista arviointia erityisesti, kun samaa kuluttajatuotetta valvoo useampi viranomainen sektorilainsäädännön nojalla. Markkinavalvontaviranomaisten olisi tältä osin toimittava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä. Markkinavalvontalain 4 a §:n mukainen markkinavalvonnan yhteyspiste koordinoi markkinavalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja auttaa markkinavalvontaviranomaisia kansallisessa yhteistyössä. Tämän yhteistyön helpottamiseksi olisi syytä säätää siitä nykytilaa vastaavasta seikasta, ettei muun valvontaviranomaisen markkinavalvontatehtäviin kuuluisi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen II luvun mukaisten turvallisuusvaatimusten noudattamisen valvonta silloin, kun valvontaviranomaisen ehdotetussa laissa tarkoitettu markkinavalvontarooli perustuisi sen muun lainsäädännön nojalla suorittamaan yksittäisten turvallisuusnäkökohtien valvontaan. Näissä tilanteissa kyse olisi siitä, ettei kuluttajatuotteen markkinavalvontaa olisi muussa lainsäädännössä osoitettu tuolle viranomaiselle kuin esimerkiksi kyberturvallisuuden, joidenkin kemikaalien pitoisuuksien, tekoälyominaisuuksien taikka muun aivan tietyn turvallisuusominaisuuden tai vaaran osalta. Tällaiselle sääntelylle tyypillistä on sen horisontaalisuus niin, että se kattaa monia tuoteryhmiä mutta vain tietyn seikan osalta. Jos kuluttajatuotteen turvallisuuden valvonta puolestaan on säädetty tuoteryhmäkohtaisesti jollekin sektoriviranomaiselle, mikä olisi ratkaistava sektorilainsäädännön perusteella, tämä

markkinavalvontatoimivalta kattaisi myös yleisen tuoteturvallisuusasetuksen II luvun säännösten noudattamisen valvonnan. Toimivalta määräytyisi pykälän 1 ja 2 momentin mukaisesti, jos muulla viranomaisella ei olisi 3 momenttiin perustuvaa toimivaltaa valvoa II luvun säännösten noudattamista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvontaviranomaisena kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden osalta. Tästä säädetään nykyisin voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain 26 §:n 2 momentissa, ja ehdotettu säännös vastaisi nykytilaa. Koska konedirektiivi mainitaan asetuksen markkinavalvonta-asetuksen liitteessä I, kyseistä asetusta sovelletaan jo koneasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Markkinavalvonta-asetusta sovelletaan koneasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin siltä osin kuin ei ole erityissäännöksiä, joilla on sama tavoite ja joilla säännellään tarkemmin markkinavalvontaan ja täytäntöönpanon valvontaan liittyviä erityisiä näkökohtia. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi siis ehdotetun säännöksen nojalla myös koneasetuksessa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen niiden tuotteiden osalta, jotka on tarkoitettu käytettäväksi tai joita olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että markkinavalvontaviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään tämän lain lisäksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa ja yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa. Säännös olisi informatiivinen.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin siitä, että ulkorajavalvontaviranomaisesta säädetään markkinavalvontalain 4 §:n 2 momentissa. Säännös olisi informatiivinen. Tulli toimii markkinavalvontalain 4 §:n 2 momentin mukisesti markkinavalvonta-asetuksen 25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ulkorajatarkastuksista vastaavana viranomaisena ja valvoo markkinavalvontalain 23 §:ssä tarkoitettua maastavientikiellon ja 25 §:ssä tarkoitettua hävittämismääräyksen noudattamista ulkorajalla.

5 §. Markkinavalvonta. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluvien kuluttajatuotteiden markkinavalvonnasta. Pykälässä säädettäisiin siitä, että markkinavalvontaviranomainen valvoo tämän lain ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisten talouden toimijoiden ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuuksien noudattamista kuluttajatuotteiden osalta. Talouden toimijalla tarkoitetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 3 artiklan 13 kohdan mukaisesti valmistajaa, valtuutettua edustajaa, maahantuojaa, jakelijaa, jakelupalvelujen tarjoajaa tai muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on tuotteiden valmistamiseen tai markkinoilla saataville asettamiseen liittyviä tämän asetuksen mukaisia velvoitteita. Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajat eivät ole talouden toimijoita.

6 §. Oikeus tehdä tarkastuksia. Pykälässä säädettäisiin viranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia.

Kuluttajatuotteiden turvallisuuden valvontaan sovelletaan markkinavalvontalain säännöksiä tarkastuksesta, minkä vuoksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin informatiivisesta viittauksesta markkinavalvontalakiin.

Markkinavalvontalaissa ei kuitenkaan säädetä tarkastuksesta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Tällaisten tarkastusten tekeminen on rajattu markkinavalvontalain 9 §:n

mukaisen tarkastusoikeuden ulkopuolelle, ja tällaisista tarkastuksista säädetään tuote- tai sektorikohtaisissa erityislaeissa. Näin tehtäisiin myös kuluttajatuotteiden ja kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden kohdalla ehdotetussa laissa.

Siksi pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta ulottaa tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Perustuslain 10 §:n mukaan kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä voidaan säätää lailla vain, jos ne ovat välttämättömiä perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Niinpä tällainen tarkastus voitaisiin tehdä vain, jos on syytä epäillä terveysrikosta, ja vain siinä laajuudessa kuin on välttämätöntä tuohon epäilyyn liittyen seikkojen selvittämiseksi. Säännös olisi tarpeen markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 4 kohdan e alakohdan panemiseksi täytäntöön. Tuon säännöksen mukaan markkinavalvontaviranomaisille on siirrettävä valtuudet päästä kaikkiin tiloihin, kaikille alueille tai kaikkiin kulkuneuvoihin, joita talouden toimija käyttää tarkoituksessa, joka liittyy talouden toimijan elinkeino- tai ammattitoimintaan, vaatimustenvastaisuuden havaitsemiseksi ja näytön hankkimiseksi. Tarkastusoikeus voisi kohdistua esimerkiksi kuluttajatuotteen myyntiä tai ominaisuuksia koskeviin asiakirjoihin, joita säilytetään tilassa, jota talouden toimija käyttää myös pysyväisluonteiseen asumiseen. Tarkastusoikeudesta säättäminen olisi tarpeen myös niitä tilanteita silmällä pitäen, joissa kotoaan käsin toimivalla talouden toimijalla ei ole lainkaan fyysistä liikettä vaan tuotetta tarjotaan ainoastaan etämyynnissä.

7 §. *Oikeus saada tietoja verkkomarkkinapaikan tarjoajalta.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisen oikeudesta saada verkkomarkkinapaikan tarjoajalta tämän valvontaa varten välttämättömät tiedot.

Ehdotettu säännös vastaisi pitkälti markkinavalvontalain mukaista, talouden toimijoilta saatavia tietoja koskevaa säännöstä. Tiedonsaantioikeudella on keskeinen merkitys markkinavalvontaviranomaisen toiminnassa, ja tehokas valvonta edellyttää laissa turvattua oikeutta saada valvontaa varten välttämättömiä tietoja. Markkinavalvontaviranomaisen tarve saada tietoja voisi kohdistua esimerkiksi verkkomarkkinapaikan tarjoajan tuoteturvallisuutta koskevia toimintatapoja koskeviin asiakirjoihin, tämän verkkorajapinnan kautta myytyjen tuotteiden määriin sekä toimitusketjun osapuolten henkilöllisyyteen.

8 §. *Verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskeva määräys.* Pykälässä säädettäisiin verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistettavista määräyksistä. Säännös olisi tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan panemiseksi täytäntöön. Säännös olisi tarpeen myös markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 1 kohdan ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan panemiseksi täytäntöön.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen valtuudesta määrätä verkkomarkkinapaikan tarjoaja täyttämään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset velvoitteensa. Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajille asetetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklassa velvoitteita, joiden noudattamista valvovat markkinavalvontaviranomaiset ja digipalvelusäädöksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset. Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia koskevan tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi markkinavalvontaviranomaisilla tulisi olla toimivalta antaa verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia velvoittavia määräyksiä siltä osin kuin niiden valvonta kuuluu sen toimivaltaan.

Markkinavalvontaviranomaisella ei säännöksen mukaisesti olisi toimivaltaa digipalvelusäädöksen mukaisten viranomaisten toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen verkkorajapintoja koskevista toimivaltuuksista. Säännös vastaisi monilta osiltaan markkinavalvontalain 22 a §:n mukaista toimivaltuutta, ja sillä pantaisiin täytäntöön yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohta. Määräys voisi koskea 1 momentissa tarkoitettun sisällön lisäksi myös muuta samanlaista sisältöä. Tästä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 5 kohdassa, joka täsmentää ja täydentää 22 artiklan 4 kohdan mukaista säännöstä määräyksen antamisesta. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu määräys tulisi säännöksen sanamuodon mukaisesti antaa määräyksessä määrätyn ajaksi. Määräystä annettaessa on noudatettava, mitä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja 5 kohdassa säädetään määräyksen antamisesta ja sisällöstä. Määräys olisi ensinnäkin annettava asetuksen (EU) 2022/2065 9 artiklan 2 kohdassa säädettyjen vähimmäisedellytysten mukaisesti. Koska tästä edellytyksestä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä alakohdassa, siitä ei olisi syytä säätää kansallisesti. Kansallisesti ei olisi myöskään syytä säätää siitä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 5 mukaisesta seikasta, että ehdotetun säännöksen nojalla annetut määräykset voivat koskea säännöksessä tarkoitettun sisällön lisäksi muuta samanlaista sisältöä sillä edellytyksellä, että kyseisen sisällön haku rajoittuu määräyksessä yksilöityihin tietoihin eikä edellytä verkkomarkkinapaikan tarjoajan toteuttavan kyseisen sisällön itsenäistä arviointia ja että haku ja poistaminen voidaan toteuttaa oikeasuhteisella tavalla käyttäen luotettavia automatisoituja välineitä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että markkinavalvontaviranomainen voisi antaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettun määräyksen myös väliaikaisena. Väliaikainen määräys olisi voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkinavalvontaviranomaisen olisi ratkaistava asia kiireellisesti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että markkinavalvontaviranomainen voisi tehostaa tämän pykälän nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Näiden hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että verkkomarkkinapaikan tarjoaja ryhtyy viranomaisen määräämiin toimenpiteisiin. Jos kyse on vakavan riskin tuotteesta, vahingot voivat olla merkittäviä. Markkinavalvontaviranomaisen on viime kädessä varmistettava, että riskin poistamiseksi tehdään kaikki tarvittavat toimet. Teettäen suoritettun toimenpiteen kustannukset maksettaisiin ennakoon valtion varoista, mutta ne voitaisiin periä laiminlyöjältä ilman tuomiota tai päätöstä. Toimenpiteen teettämisestä on aina tehtävä erillinen päätös, mutta teettämisestä aiheutuvien kustannusten perimisestä päätöstä ei tarvitse tehdä.

9 §. Ilmoittaminen Euroopan komissiolle. Pykälässä säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisille kuuluvista, yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 26 artiklassa säädetyistä tehtävistä. Siltä osin kuin nämä tehtävät yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädetään jäsenvaltioille, ne säädettäisiin ehdotetulla säännöksellä kansallisesti sen markkinavalvontaviranomaisen tehtäväksi, joka kulloinkin soveltaa ehdotettua lakia.

10 §. Seuraamusmaksu valmistajan velvollisuuksien rikkomisesta. Pykälässä säädettäisiin niistä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisista valmistajan velvoitteista, joiden rikkomisesta

voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Valmistajalla tarkoitetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 3 artiklan 8 kohdassa tarkoitettua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistaa taikka suunnitteluttaa tai valmistuttaa tuotetta ja pitää sitä kaupan omalla nimellään tai tavaramerkillään, minkä lisäksi valmistajana pidetään 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka saattaa tuotteen markkinoille omalla nimellään. Asetuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaisesti muuta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kuin valmistajaa, joka merkittävästi muuttaa tuotetta, on pidettävä valmistajana tuotteen sen osan osalta, johon muutos vaikuttaa, tai koko tuotteen osalta, jos merkittävällä muutoksella on vaikutusta sen turvallisuuteen.

Sanktioinnilla tähdätään valmistajan velvollisuuksien rikkomisen ennaltaehkäisyyn ja siten kuluttajien turvallisuuden varmistamiseen. Vaikka vaatimustenvastaisen tuotteen oloon markkinoilla ja talouden toimijan toimintatapoihin voidaan puuttua muin hallinnollisin keinoin, näitä keinoja voidaan käyttää useimmiten vain jälkikäteisesti, eikä niillä voida varmistaa, että kaikki jo markkinoilla olevat vaatimustenvastaiset tuotteet tehdään vaatimustenmukaisiksi tai kerätään pois markkinoilta. Näiden keinojen tehoa voi heikentää se, että valmistaja on laiminlyönyt niitä merkintä- ja tietojenantovelvoitteitaan, joilla varmistetaan markkinavalvontajärjestelmän tehokkuus. Muiden hallinnollisten keinojen käyttöön tai valintaan ei vaikuta se, onko tieto vaatimustenvastaisesta tuotteesta tullut markkinavalvontaviranomaiselle talouden toimijalta, kuluttajalta vai muualta, joten noita keinoja koskeva sääntely ei toimi sen pikemmin pelotteena kuin kannustimenakaan niin, että talouden toimijat ilmoittaisivat vaatimustenvastaisuuksista tai onnettomuuksista herkemmin. Ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönteihin ei olisi tyypillisesti mahdollista puuttua muilla hallinnollisilla keinoilla, koska velvollisuuksien täyttäminen edellyttää talouden toimijan oma-aloitteista välitöntä tai viivytyksetöntä toimintaa ja markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuudet suuntautuvat tulevaisuuteen. Viranomaisen ei siis käytännössä voisi velvoittaa talouden toimijaa tekemään ilmoitusta oikealla hetkellä, koska tuo hetki olisi asian tullessa viranomaisen tietoon jo mennyt.

Tuotteen turvallisuuden ja muun vaatimustenmukaisuuden varmistaminen on talouden toimijan vastuulla. Koska kyse on valmistajan tuotteesta, sillä on myös parhaat tiedot tuotteesta ja mahdollisuudet ennakkolisesti vaikuttaa sen turvallisuuteen ja muuhun vaatimustenmukaisuuteen. Valmistajan velvollisuuksien rikkominen vaarantaa markkinavalvontajärjestelmän toiminnan, ja se saattaa estää muita talouden toimijoita toteuttamasta omia velvollisuuksiaan ja aiheuttaa vakavaakin vahinkoa kuluttajien terveydelle. Näistä syistä säännöksen mukainen syyksiluettavuus kattaisi tahallisuuden ja huolimattomuuden. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset velvoitteet on pyritty suhteuttamaan talouden toimijan rooliin tuotteen toimitusketjussa.

Pykälän 1 kohdassa sanktioitaisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 2 ja 3 mukaisten velvoitteiden rikkominen siltä osin kuin kyse olisi sisäisen riskianalyysin toteuttamisesta sekä teknisten asiakirjojen laatimisesta ja niiden ajantasaisuuden varmistamisesta. Asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa säädetään tarkemmin niistä edellytyksistä, jotka teknisten asiakirjojen on täytettävä. Artiklan 3 kohdan mukaan valmistajan on varmistettava, että 2 kohdassa tarkoitettujen tekniset asiakirjat ovat ajan tasalla, pidettävä kyseiset asiakirjat markkinavalvontaviranomaisten saatavilla kymmenen vuoden ajan siitä, kun tuote on saatettu markkinoille, ja asetettava kyseiset asiakirjat kyseisten viranomaisen saataville pyynnöstä. Tuotetta koskevien riskien analysointi ennen tuotteen asettamista saataville markkinoilla on edellytyksenä sille, että valmistaja voi

varmistua tuotteidensa turvallisuudesta. Ajantasaiset tekniset asiakirjat puolestaan ovat edellytyksenä sille, että maahantuoja voi täyttää omat velvollisuutensa tuotteen turvallisuuden varmistamiseksi.

Pykälän 2 ja 3 kohdassa säädettäisiin siitä, että valmistajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta ei noudata yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 5 tai 6 kohdan mukaisia velvollisuuksiaan, voidaan määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 5 kohdassa säädetään valmistajan velvollisuudesta varmistaa, että sen tuotteisiin on kiinnitetty tyyppi-, erä- tai sarjanumero tai muu merkintä, jonka ansiosta tuote voidaan tunnistaa ja jonka kuluttajat voivat helposti nähdä ja lukea, tai, jos tuotteen koko tai luonne ei tätä salli, että vaadittu tieto on annettu pakkauksessa tai tuotteen mukana olevassa asiakirjassa. Artiklan 6 kohdan mukaan valmistajan on ilmoitettava nimensä, rekisteröity toiminimensä tai rekisteröity tavaramerkkinsä, posti- ja sähköpostiosoitteensa sekä, jos eri kuin edellinen, keskitetyn yhteyspisteen posti- tai sähköpostiosoite, josta sen voi tavoittaa. Nämä tiedot on sijoitettava tuotteeseen tai, jos se ei ole mahdollista, sen pakkaukseen tai tuotteen mukana olevaan asiakirjaan. Markkinavalvontajärjestelmällä suojataan kuluttajien turvallisuutta, ja sen tehokas toiminta edellyttää myös sellaista talouden toimijoita velvoittavaa sääntelyä, jonka rikkomisen ei voida katsoa vaarantavan kuluttajien terveyttä tai henkeä aivan välittömästi ja konkreettisesti vaan pikemminkin heikentävän markkinavalvontajärjestelmän tehokkuutta ja siten kuluttajaturvallisuutta. Näin on katsottava olevan esimerkiksi tuotteen yhteydessä annettavien tunnistustietojen ja talouden toimijan yhteystietojen antamista koskevien velvoitteiden kohdalla. Näistä säädetään valmistajan osalta yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 5 ja 6 kohdassa. On kuitenkin niin, että jotkin kuluttajien turvallisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeät toimet, kuten yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 35 artiklassa tarkoitettu turvallisuusvaroitusta tai 36 ja 37 artiklassa tarkoitettu palautusmenettely, saattavat käydä tehottomiksi, jos tiettyjä tietojenantovelvoitteita ei ole noudatettu. Jos kuluttaja ei esimerkiksi ole saanut valmistajaa ja tuotetta koskevia tunnistustietoja, ei kuluttaja välttämättä ymmärrä korjaavien toimenpiteiden kohdistuvan itsellään olevaan tuotteeseen. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 42 johdantokappaleen mukaan varmistamalla tuotteen tunnistaminen sekä valmistajaa ja muita asianomaisia talouden toimijoita koskevien tietojen antaminen koko toimitusketjussa voidaan auttaa tunnistamaan talouden toimijat ja tapauksen mukaan toteuttaa vaarallisten tuotteiden suhteen tehokkaita ja oikeasuhteisia korjaavia toimenpiteitä, kuten kohdennettuja palautusmenettelyjä. Tuotteen tunnistamisella sekä valmistajaa ja muita asianomaisia talouden toimijoita koskevien tietojen antamisella varmistetaan siten, että kuluttajat, myös vammaiset henkilöt, ja markkinavalvontaviranomaiset saavat paikkansapitävää tietoa vaarallisista tuotteista, jolloin lisätään luottamusta markkinoihin ja vältetään tarpeettomat kaupan häiriöt. Tuotteissa olisi siksi oltava tiedot, joiden avulla voidaan tunnistaa tuotteet sekä tunnistaa valmistaja ja tapauksen mukaan maahantuoja ja muut asianomaiset talouden toimijat.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin hallinnollisen seuraamusmaksun alaan kuuluvaksi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 7 kohdan mukainen valmistajan velvollisuus varmistaa, että tuotteeseen liitetään selkeät ohjeet ja turvallisuustiedot. Näiden tietojen olisi oltava 3 §:n mukaan määritettävällä kielellä. Vaatimusta ei kuitenkaan sovelleta, jos tuotetta pystyy käyttämään turvallisesti ja valmistajan tarkoittamalla tavalla ilman tällaisia ohjeita ja turvallisuustietoja. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 johdantokappaleen mukaan tuotteen turvallisuustaso olisi ensisijaisesti saavutettava tuotteen suunnittelun ja ominaisuuksien avulla

ottaen huomioon tuotteen suunniteltu ja ennakoitavissa oleva käyttö ja käyttöolosuhteet. Mahdollisia jäljellä olevia riskejä olisi lievennettävä tietyillä suojatoimilla, kuten varoituksilla ja ohjeilla. Säännöksessä tarkoitetuilla ohjeilla ja turvallisuustiedoilla voi tuotteesta riippuen olla olennainen vaikutus sen turvallisuuteen, ja niitä koskevan velvoitteen laiminlyönti vaarantaa edellä todetusti kuluttajien turvallisuuden välittömällä ja konkreettisella tavalla.

Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen tiettyjen 9 artiklan 8 kohdan mukaisten valmistajan ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönnistä määrättävästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta. Valmistajan velvollisuutena on niissä tilanteissa, joissa se katsoo tai sillä on syytä uskoa hallussaan olevien tietojen perusteella, että sen markkinoille saattama tuote on vaarallinen, välittömästi toteuttaa tarvittavat korjaavat toimenpiteet tuotteen saattamiseksi tehokkaasti vaatimusten mukaiseksi, mukaan lukien tapauksen mukaan markkinoilta poistaminen tai palautusmenettely, ilmoittaa siitä kuluttajille 35 tai 36 artiklan taikka niiden molempien mukaisesti ja ilmoittaa asiasta Safety Business Gateway -järjestelmän kautta niiden jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisille, joissa tuote on asetettu saataville markkinoilla. Valmistajan on ilmoituksissaan annettava yksityiskohtaisia tietoja erityisesti kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle aiheutuvasta riskistä ja korjaavista toimenpiteistä, joita on jo toteutettu, sekä, jos saatavilla, markkinoilla yhä liikkeessä olevien tuotteiden määrästä jäsenvaltioittain. Asetuksen 35 ja 36 artiklassa säädetään muun muassa tietojen antamisen tavasta ja muodosta.

Pykälän 6 kohdassa säädettäisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 20 artiklan mukaisen, onnettomuusilmoituksia koskevan valmistajan velvoitteen rikkomisen sanktioinnista. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaan valmistajan on varmistettava, että markkinoille saatetun tai markkinoilla saataville asetetun tuotteen aiheuttamasta onnettomuudesta ilmoitetaan Safety Business Gateway -järjestelmän kautta sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jossa onnettomuus on tapahtunut, ilman aiheetonta viivytystä siitä, kun valmistaja on saanut tiedon onnettomuudesta. Ilmoituksessa on mainittava tuotteen tyyppi ja tunnistenumero sekä onnettomuuden olosuhteet, jos ne ovat tiedossa. Artiklan 2 kohdan mukaan sovellettaessa 1 kohtaa valmistajan on ilmoitettava toimivaltaisille viranomaisille jonkin tuotteen käyttöön liittyvistä tapahtumista, jotka ovat johtaneet henkilön kuolemaan tai henkilön terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuviin vakaviin haittavaikutuksiin, jotka voivat olla joko pysyviä tai tilapäisiä, mukaan lukien vammat, muut kyseisen henkilön keholle aiheutuneet vahingot, sairaudet ja krooniset terveysvaikutukset. Artiklan 3 kohdan mukaan kun maahantuoja ja jakelijat saavat tietää markkinoille saattamansa tai markkinoilla saataville asettamansa tuotteen aiheuttamasta onnettomuudesta, niiden on ilmoitettava asiasta valmistajalle ilman aiheetonta viivytystä. Valmistajan on tehtävä artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus tai ohjeistettava maahantuojaa tai yhtä jakelijoista tekemään ilmoitus.

11 §. Seuraamusmaksu maahantuojan velvollisuuksien rikkomisesta. Pykälässä säädettäisiin niistä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisista maahantuojan velvoitteista, joiden rikkomisesta voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Sanktioitaviksi ehdotettavat velvollisuudet koskevat samoja seikkoja kuin 10 §:n mukaiset valmistajan velvollisuudet, ja siksi perustelujen osalta viitataan tuon valmistajan velvollisuuksien rikkomisesta määrättävää seuraamusmaksua koskevan säännöksen perusteluihin.

Syyksiluettavuuden asteen osalta on huomattava, että yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset velvoitteet on jo tuossa asetuksessa pyritty suhteuttamaan talouden toimijan rooliin

tuotteen toimitusketjussa niin, että sillä talouden toimijalla, joka on vastuussa velvollisuuden täyttämisestä, on myös mahdollisuudet tuossa toimitusketjun vaiheessa vaikuttaa tuotteen turvallisuuteen tai muuhun vaatimustenmukaisuuteen taikka pidättyä tuotteen asettamisesta saataville markkinoilla. Maahantuojan ennakollisena velvollisuutena onkin joissakin tapauksissa ainoastaan varmistaa tai tarkistaa, että valmistaja on noudattanut omia velvollisuuksiaan. Valmistajalla ja maahantuojaalla on oletettava olevan parhaat tiedot tuotteesta. Niinpä 10 §:n perusteluihin viitaten syyksiluettavuuden ehdotetaan kattavan tahallisuuden ja huolimattomuuden.

Pykälän 1 kohdan mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaisen vaatimuksen rikkomisesta. Tuon säännöksen mukaan maahantuojan on ennen tuotteen saattamista markkinoille varmistettava, että valmistaja on noudattanut yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 2 kohdassa säädettyjä vaatimuksia eli velvollisuuttaan toteuttaa sisäinen riskianalyysi ja laatia tekniset asiakirjat. Lisäksi maahantuojaalla on asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan velvollisuus varmistaa ennen tuotteen saattamista markkinoille, että valmistaja on noudattanut yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 5 ja 6 kohdassa säädettyjä vaatimuksia. Velvollisuus koskee samoja seikkoja kuin 10 §:n 1–3 kohta.

Pykälän 2 kohdassa sanktioitaisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 2 kohdan vaatimuksen rikkominen. Säännös koskee maahantuojan velvollisuutta ilmoittaa vaarallisesta tuotteesta valmistajalle ja varmistaa, että markkinavalvontaviranomaisille ilmoitetaan asiasta. Velvollisuus rinnastuu jossakin määrin valmistajan 9 artiklan 8 kohdan mukaiseen velvollisuuteen.

Pykälän 3 kohdan mukainen sanktiointi koskisi maahantuojan velvollisuutta ilmoittaa itseään koskevat tiedot yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Velvollisuus vastaa valmistajan 9 artiklan 6 kohdan mukaista velvollisuutta, minkä lisäksi maahantuojan on varmistettava, ettei sen lisämerkinnöillä peitetä valmistajan merkintöjä.

Pykälän 4 kohdan mukainen sanktiointi koskisi maahantuojan velvollisuutta varmistaa, että tuotteeseen liitetään selkeät ohjeet ja turvallisuustiedot. Tästä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 4 kohdassa, joka on samansisältöinen kuin valmistajaa koskeva 9 artiklan 7 kohta.

Pykälän 5 kohdassa sanktioitaisiin maahantuojan velvollisuus varmistaa, että varastointi- tai kuljetusolosuhteet eivät vaaranna tuotteen 9 artiklan 5 tai 6 kohdan mukaisuutta. Velvollisuudesta säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 5 kohdassa.

Pykälän 6 kohdassa säädettäisiin seuraamusmaksun määräämisestä sillä perusteella, että maahantuoja on rikkonut yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 11 artiklan 8 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan mukaista velvollisuuttaan ilmoittaa tehdä vaarallista tuotetta koskevat ilmoitukset valmistajalle ja markkinavalvontaviranomaiselle, kun se on itse saattanut tuotteen markkinoille. Ilmoituksen sisällöstä säädetään lisäksi 11 artiklan 8 kohdan toisessa alakohdassa. Velvollisuus rinnastuu valmistajan 9 artiklan 8 kohdan mukaiseen velvollisuuteen.

Pykälän 7 kohdassa sanktioitaisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 20 artiklan 3 kohdan mukaisen vaatimuksen rikkominen. Tuo vaatimus ilmoittaa valmistajalle onnettomuudesta tai

tehdä valmistajan ohjeistuksesta onnettomuusilmoitus rinnastuu 10 §:n 6 kohdassa tarkoitettuun valmistajan velvollisuuteen mutta on suhteutettu yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa maahantuojan rooliin tuotteen toimitusketjussa.

12 §. *Seuraamusmaksu jakelijan velvollisuuksien rikkomisesta.* Pykälässä säädettäisiin niistä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisista jakelijan velvoitteista, joiden rikkomisesta voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Sanktioitaviksi ehdotettavat velvollisuudet koskevat samoja seikkoja kuin 10 §:n ja 11 §:n mukaiset valmistajan ja maahantuojan velvollisuudet, ja siksi perustelujen osalta viitataan niiden säännösten perusteluihin.

Kuten on muidenkin talouden toimijoiden velvoitteiden kohdalla, jakelijan velvollisuudet on yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa pyritty suhteuttamaan sen rooliin tuotteen toimitusketjussa. Myös jakelijan velvollisuuksien rikkominen voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa kuluttajien terveydelle, ja jakelija onkin kuluttajien turvallisuuden kannalta merkityksellisessä roolissa toimittaessaan tuotteen kulutukseen tai käyttöön. Jakelijalla ei kuitenkaan voida olettaa olevan valmistajaan ja maahantuojaan rinnastuvia tietoja tuotteesta ja sen turvallisuuteen vaikuttavista seikoista, eikä jakelijalla myöskään ole suoranaisia mahdollisuuksia vaikuttaa tuotteen turvallisuuteen muutoin kuin varmistamalla, että toimitusketjun aiemmat portaat ovat noudattaneet omia velvoitteitaan ja ettei sen oma toiminta tee tuotteesta vaarallista tai muutoin vaatimustenvastaista. Siksi syyksiluettavuuden ehdotetaan valmistajasta ja maahantuojasta poiketen kattavan tahallisuuden ja törkeän huolimattomuuden.

Pykälän 1 kohdassa sanktioitaisiin jakelijan sen velvollisuuden rikkominen, jonka mukaisesti on varmistettava, että varastointi- ja kuljetusolosuhteet eivät vaaranna tuotteen vaatimustenmukaisuutta siltä osin kuin siitä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 5, 6 ja 7 kohdassa sekä 11 artiklan 3 ja 4 kohdassa. Kyse on tuotetta ja talouden toimijoita koskevista tunnistus- ja yhteystiedoista sekä ohjeista ja turvallisuusmerkinnöistä.

Pykälän 2 kohdan mukaan hallinnollinen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä jakelijalle, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaista kieltoa asettaa tuote saataville markkinoilla, kun jakelija katsoo tai jakelijalla on syytä uskoa hallussaan olevien tietojen perusteella, että tuote ei ole edellä tarkoitettujen tunnistus- ja yhteystietojen sekä ohjeita ja turvallisuusmerkintöjä koskevien vaatimusten mukainen.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 12 artiklan 4 kohdan tahallisuudesta tai törkeän huolimattomasta rikkomisesta säädettävästä seuraamuksesta. Velvollisuus rinnastuu pitkälti valmistajan 9 artiklan 8 mukaiseen ja maahantuojan 11 artiklan 8 kohdan mukaiseen velvollisuuteen.

Momentin 4 kohdan mukaan hallinnollinen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä jakelijalle, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ei noudata yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 20 artiklan 3 kohdan mukaista vaatimusta ilmoittaa valmistajalle onnettomuudesta tai tehdä valmistajan ohjeistuksesta artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus. Velvollisuus vastaa 11 §:n 7 kohdassa tarkoitettua maahantuojan velvollisuutta.

13 §. *Seuraamusmaksu valtuutetun edustajan velvollisuuksien rikkomisesta.* Pykälässä säädettäisiin valtuutetulle edustajalle määrättävästä seuraamusmaksusta. Valmistaja voi

nimittää valtuutetun edustajan kirjallisella toimeksiannolla, ja valtuutetun edustajan on suoritettava valmistajaltaan saamassa toimeksiannossa määritetyt tehtävät. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 10 artiklan 2 kohdassa säädetään toimeksiannon vähimmäissisällöstä.

Pykälän *1 momentin* mukainen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä silloin, kun valmistajan kirjallisella toimeksiannolla nimittämä valtuutettu edustaja ei noudata yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 10 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaista velvollisuuttaan ilmoittaa valmistajalle, että tuote on vaarallinen, jos valtuutettu edustaja katsoo tai hänellä on syytä uskoa näin olevan. Velvollisuus rinnastuu pitkälti maahantuojaan 11 artiklan 2 mukaiseen ilmoitusvelvollisuuteen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin valtuutetulle edustajalle määrättävästä seuraamusmaksusta silloin, kun se vastaa valmistajan 10 §:ssä tarkoitetuista velvollisuuksista. Valtuutettu edustaja on unioniin sijoittautunut luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolla on valmistajan antama kirjallinen toimeksianto hoitaa kyseisen valmistajan puolesta tietyt tehtävät valmistajan velvoitteiden osalta. Valmistaja voi siis nimittää valtuutetun edustajan kirjallisella toimeksiannolla, ja valtuutetun edustajan on suoritettava valmistajaltaan saamassa toimeksiannossa määritetyt tehtävät. Toimeksiannon vähimmäissisällöstä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 10 artiklan 2 kohdassa, mutta valmistaja voi antaa valtuutetun edustajan suoritettavaksi myös omalle vastuulleen kuuluvia tehtäviä. Valtuutettu edustaja olisi tällöin rinnastettava valmistajaan niiden tehtävien osalta, jotka on annettu sen suoritettavaksi.

14 §. *Seuraamusmaksu eräiden velvollisuuksien rikkomisesta.* Yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa on joitakin velvoitteita ja kieltoja, jotka koskevat yleisesti sitä talouden toimijaa, joka on tiettyssä asemassa tai tekee tiettyjä toimenpiteitä. Näiden velvoitteiden rikkomisesta määrättävää seuraamusmaksua koskeva sääntely koottaisiin omaan pykäläänsä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin niistä talouden toimijan velvoitteista, joiden tahallisuudesta tai huolimattomasta rikkomisesta voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa tuotetta ei saa saattaa markkinoille, ellei ole olemassa unioniin sijoittautunutta talouden toimijaa, joka on vastuussa markkinavalvonta-asetuksen 4 artiklan 3 kohdassa säädetyistä tehtävistä kyseisen tuotteen osalta. Kyseisen asetuksen 4 artiklan 2 ja 3 kohtaa sovelletaan tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Vastuuhenkilöllä tarkoitetaan markkinavalvonta-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan unioniin sijoittautunutta valmistajaa, maahantuojaa, kun valmistaja ei ole sijoittautunut unioniin, valtuutettua edustajaa, jolla on valmistajan antama kirjallinen toimeksianto, jossa hänet nimitetään hoitamaan 3 kohdassa säädetyt tehtävät valmistajan puolesta, tai unioniin sijoittautunutta huolintapalvelujen tarjoajaa käsittelemiensä tuotteiden osalta, kun mikään muu edellä mainituista talouden toimijoista ei ole sijoittautunut unioniin. Lisäksi tälle vastuuhenkilölle asetetaan velvoitteita yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 16 artiklassa. Nämä velvoitteet koskevat osittain yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 2, 7 ja 8 kohdan mukaisia eli välittömästi tuotteen turvallisuutta koskevia seikkoja ja osittain välillisemmin tuotteen turvallisuutta koskevia seikkoja sikäli kuin ne koskevat esimerkiksi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 5 ja 6 kohdan mukaisia asioita. Perustelujen osalta viitataan näitä säännöksiä koskeviin 10 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin.

Pykälän 2 momentissa puolestaan säädettäisiin niistä velvoitteista, joiden tahallisesta rikkomisesta voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu talouden toimijalle. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 19 artiklassa säädetään talouden toimijoiden velvoitteista etämyynissä. Nämä velvoitteet koskevat tuotteen tarjouksessa ilmoitettavia vähimmäistietoja ja koskevat sitä talouden toimijaa, joka asettaa tuotteen saataville markkinoilla verkossa tai muun etämyynin kautta. Nämä velvoitteet olisi pitkälti rinnastettava 9, 10 ja 12 artiklan vastaaviin velvoitteisiin, ja siksi niiden laiminlyöntiin sovellettavien seuraamusten olisi lähtökohtaisesti oltava samanlaisia. Perustelujen osalta viitataan edellä mainittujen säännösten rikkomiseen sovellettavia seuraamuksia koskeviin perusteluihin. On kuitenkin huomattava, että 19 artiklassa ei ole kyse tuotteeseen kiinnitettävistä tai sen yhteydessä annettavista tiedoista vaan ennen sopimuksentekoa annettavista, tuotetta koskevista ennakotiedoista. Lisäksi on todettava, että nämä velvollisuudet kohdistunevat useimmiten jakelijan roolissa toimivaan talouden toimijaan. Nämä seikat olisi otettava huomioon syyksiluettavuuden asteessa niin, että se olisi 19 artiklan mukaisten velvoitteiden kohdalla suppeampi kuin 9, 10 ja 12 artiklan mukaisten, vastaavien velvoitteiden kohdalla.

15 §. Seuraamusmaksu verkkomarkkinapaikan tarjoajan velvollisuuksien rikkomisesta. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen ja digipalvelusäädöksen välistä suhdetta käsitellään edellä yleisperusteluissa. Tässä laissa ei säädettäisi sellaisten velvoitteiden rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista, joista jo säädetään verkon välityspalvelujen valvonnasta annetussa laissa (18/2024). Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajilla on keskeinen rooli toimitusketjussa ja siten myös tuoteturvallisuusjärjestelmässä, sillä niiden kautta talouden toimijat voivat tavoittaa suuremman määrän kuluttajia. Niille asetetaan talouden toimijoiden velvoitteisiin rinnastuvia, oikeasuhteisia velvollisuuksia yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa kuitenkin niin, että niiden velvoitteet koskevat vain tuotteisiin ja talouden toimijoihin liittyviä tietoja, eivät itse tuotteita. Verkkomarkkinapaikan tarjoajalla ei voida odottaa olevan talouden toimijoihin rinnastuvia tietoja tuotteesta ja sen turvallisuuteen liittyvistä seikoista, mikä olisi otettava huomioon syyksiluettavuuden asteen laajuudessa.

Pykälässä säädettäisiin niistä verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuuksista, joiden tahallisesta tai törkeän huolimattomasta rikkomisesta voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Nämä velvollisuudet koskevat vaarallisia tuotteita ja onnettomuuksia koskevia tietoja, joista ilmoittaminen on kuluttajien turvallisuuden kannalta olennaista ja joista ilmoittamatta jättäminen voi osaltaan aiheuttaa vakavaakin vahinkoa.

Pykälän 1–3 kohdassa säädettäisiin verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien ilmoitusvelvollisuuksista, jotka koskevat vaarallisia tuotteita sekä onnettomuuksia ja turvallisuusongelmia. Velvollisuudet koskevat tietoja, jotka saattavat olla ainoastaan verkkomarkkinapaikan tarjoajalla. Tilanteissa, joissa verkkomarkkinapaikan tarjoaja laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa eikä tieto vaarallisesta tuotteesta saavuta talouden toimijoita ja markkinavalvontaviranomaisia, kuluttajien turvallisuus vaarantuu. Markkinavalvontaviranomainen ei voi jälkikäteen velvoittaa verkkomarkkinapaikan tarjoajaa tekemään ilmoitusta tai toimenpiteitä oikealla hetkellä, koska tuo hetki on jo mennyt. Kuluttajien turvallisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että ilmoitus tehdään ja toimenpiteet toteutetaan heti, jotta vaarallisesta tuotteesta aiheutuva riski saadaan mahdollisimman pieneksi.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskevan velvollisuuden noudattamatta jättämisestä määrättävästä seuraamusmaksusta. Yleisen

tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 12 kohdan toisen alakohdan c alakohdan mukaan verkkomarkkinapaikan tarjoajan on pidättäydyttävä asettamasta esteitä palautusmenettelyille. Palautusmenettelyn toteuttaminen on siitä vastaavan talouden toimijan vastuulla. Palautusmenettely on kuluttajien turvallisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeä toimi, eikä voida sallia, että sen toteutumiselle asetettaisiin esteitä.

16 §. Seuraamusmaksun määrä. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun suuruudesta. Seuraamusmaksun suuruus perustuisi aina kokonaisarviointiin, jossa otettaisiin huomioon rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kesto aika, rikkomuksella saavutettu hyöty, seuraamusmaksun kohteen toimet rikkomuksen korjaamiseksi, muussa jäsenvaltiossa samasta rajat ylittävstä rikkomuksesta määrätty seuraamus sekä mahdolliset muut tapauksen olosuhteisiin vaikuttaneet tekijät.

Rikkomuksen laatua arvioitaessa voitaisiin kiinnittää huomiota ainakin siihen, minkä velvollisuuden rikkomisesta on kyse ja kuinka olennainen merkitys tuon velvollisuuden noudattamisella on kuluttajien turvallisuudelle. Laajuudella tarkoitettaisiin erityisesti niiden ihmisten määrää mutta esimerkiksi myös niiden talouden toimijoiden joukkoa, joihin rikkomus voi vaikuttaa. Vakavuudella viitattaisiin rikkomuksen kielteisiin seurauksiin, joita voisivat konkreettisten haittojen lisäksi olla myös turvallisuuden vaarantuminen ja tuoteturvallisuusjärjestelmän häiriintyminen. Kesto aika olisi sekin otettava arvioinnissa huomioon niin, että lähtökohtaisesti pitkäkestoinen rikkominen olisi perusteena suuremmalle seuraamusmaksulle. Lyhytkestoinen tai kertaluonteinen rikkomuskin voisi kuitenkin olla perusteena suuremmalle seuraamusmaksulle, jos tämä olisi perusteltua esimerkiksi rikkomuksen laajuuden tai vakavuuden vuoksi. Saavutettu hyöty olisi lähinnä taloudellista hyötyä, jota olisi myös rikkomuksella vältetty tappio. Hyödyn selvittäminen ei olisi edellytyksenä seuraamusmaksun määräämiselle, mutta tämä seikka voisi tiedossa ollessa vaikuttaa määrättävän seuraamusmaksun suuruuteen. Seuraamusmaksun kohteena olevan toimijan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi sekä muut tälle määrättyt seuraamukset, jos nämä ovat tiedossa, olisi otettava huomioon seuraamusmaksua pienentävinä seikkoina. Muut saman toimijan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen tai kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain säännösten rikkomiset puolestaan voisivat toimia perusteena suuremmalle seuraamusmaksulle.

Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saisi olla enintään yhden prosentin oikeushenkilön liikevaihdosta ylittämättä kuitenkaan 100 000:ta euroa. Säännöksessä säädettäisiin huomioitavasta liikevaihdosta pitäen silmällä myös niitä tilanteita, joissa liiketoiminta on vasta aloitettu. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saisi olla enintään yhden prosentin henkilön verotuksen mukaisista tuloista ylittämättä kuitenkaan 10 000:ta euroa. Jos tuloja ei voitaisi luotettavasti selvittää, ne voitaisiin arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Seuraamusmaksun suuruutta käsitellään edellä yleisperusteluissa.

17 §. Seuraamusmaksun määrääminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun määräävästä viranomaisesta. Seuraamusmaksu on rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus, ja sen määräisi esityksen mukaan markkinavalvontaviranomainen. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännösten noudattamista valvovat useat eri viranomaiset, kukin omalla sektorillaan. Seuraamusmaksuasiassa on kyse samojen aineellisoikeudellisten

säännösten soveltamisesta kuin markkinavalvontalain nojalla annettavia määräyksiä koskevissa asioissa. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen keskeisimmillä markkinavalvontaviranomaisilla, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ja Tullilla, on jo käytössään muuhun lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja. Myös Liikenne- ja viestintävirastolla, jota voidaan pitää alalla jossakin määrin keskeisenä markkinavalvontaviranomaisena, on muuhun lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja. Tämä toimivaltuus ei siis olisi näille viranomaisille uudenlainen.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siitä, ettei seuraamusmaksua saisi määrätä, jos teosta on kulunut yli kaksi vuotta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksua koskevassa asiassa ei saisi seuraamusmaksun määräämiseksi luonnolliselle henkilölle käyttää hänen markkinavalvontalain 8 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella antamia tietoja, jotka on saatu asettamalla hänelle mainitun lain 28 §:n nojalla sakon uhka velvollisuuden täyttämiseksi. Säännöksellä toteutettaisiin itsekriminointisuoja.

18 §. Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen. Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joilla seuraamusmaksua jätetään tai voidaan jättää määräämättä.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin niistä perusteista, joiden ollessa käsillä seuraamusmaksua ei määrättäisi lainkaan. Momentin mukaan seuraamusmaksua ei määrättäisi, jos rikkomus on vähäinen. Rikkomus voisi olla vähäinen, jos kyse on säännöksen kertaluonteisesta rikkomisesta, vaikka se kohdistuisi useampaan kuluttajaan. Kysymys olisi kyseiseen yksittäistapaukseen liittyvästä vähäisyydestä. Seuraamusmaksua ei myöskään määrättäisi, jos seuraamusmaksun määräämistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Kyse olisi kokonaisarvioinnista, jossa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi virheellisen menettelyn syyt ja seuraukset sekä tekijän yksilölliset olosuhteet.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksua ei määrätä sille, jonka samasta teosta on vireillä tai lainvoimaisesti ratkaistu seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia. Säännöksen tarkoituksena olisi toteuttaa kaksoisrangaistavuuden kieltoa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä, jos valmistaja, valtuutettu edustaja, maahantuoja, jakelija tai verkkomarkkinapaikan tarjoaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen. Lisäksi edellytettäisiin, että rikkomus ei olisi vakava tai toistuva. Vaikka rikkomus siis olisi vähäistä suurempi, seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä, jos *momentissa* säädetyt edellytykset täyttyvät.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos samasta rikkomuksesta on tuomittu uhkasakko maksettavaksi.

19 §. Seuraamusmaksun suhde rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun suhteesta rikosoikeudelliseen sääntelyyn, ja säännöksellä toteutettaisiin kaksoisrangaistavuuden kieltoa (*ne bis in idem*). Sen mukaan on kiellettyä syyttää ja tuomita kahdesti samasta teosta. Kaksoisrangaistavuuden kielto ei estä määräämästä hallinnonnohollista seuraamusmaksua hallinnollisten pakkokeinojen ohella.

Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä sille, joka on epäiltynä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saisi määrätä myöskään sille, jolle on samasta rikkomuksesta annettu lainvoimainen tuomio rikosasiassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun vaikutuksesta rikosprosessiin kaksoisrangaistavuuden kiellon toteuttamiseksi. Jos samasta rikkomuksesta olisi määrätty seuraamusmaksu, samasta teosta ei voitaisi nostaa syytettä eikä tuomiota rangaistukseen. Säännös koskisi luonnollista henkilöä.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin terveysrikosta koskevaan rikoslain säännökseen, jossa säädettäisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen rikkomiseen sovellettavasta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta.

20 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta markkinavalvontaviranomaisen tekemään päätökseen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen. Siitä säädetään 1 momentista poiketen uhkasakkolaissa (1113/1990).

Pykälän 3 momentin mukaan markkinavalvontaviranomaisen määräys voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Koska markkinavalvontaviranomaisen päätöksellä pyritään varmistamaan turvallisuutta ja yleistä etua, on välttämätöntä säätää, että markkinavalvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Seuraamusmaksun määräämistä koskevaa päätöstä ei kuitenkaan voitaisi panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Pykälän 4 momentin mukaan markkinavalvontaviranomaisen tämän lain 8 §:n nojalla antamaan väliaikaiseen määräykseen ei saisi erikseen hakea muutosta valittamalla. Valituskielto on tyypillinen väliaikaisen kiellon tyypisissä valvontatilanteissa, ja on perusteltua myöntää valitusoikeus vasta viranomaisen tehtyä asiassa lopullinen ratkaisunsa tämän pykälän 1 momentin mukaisesti. Markkinavalvontaviranomaisen on 8 §:n 3 momentissa sanotun mukaisesti ratkaistava väliaikaista määräystä koskeva asia lopullisesti ilman aiheutonta viivytystä.

21 §. Seuraamusmaksun täytäntöönpano. Seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Pykälä sisältäisi tähän liittyvän informatiivisen viittauksen. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus, jolla on vastaavia täytäntöönpanotehtäviä. Seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa. Lisäksi pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun vanhentumisesta, koska sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin tai velan vanhentumisesta annettuun lakiin (728/2003) ei sisälly tähän tarkoitukseen soveltuvia säännöksiä. Vanhentumisaika olisi viisi vuotta seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä, mikä vastaa sakkorangaistukselle säädettyä vanhentumisaikaa. Seuraamusmaksu raukeaisi, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee.

22 §. *Kuluttajien käyttöön tarkoitettuja koneita koskevat rangaistussäännökset.* Pykälässä säädettäisiin kuluttajien käyttöön tarkoitettuja koneita koskevista rangaistussäännöksistä. Säännös olisi pääasialliselta sisällöltään samanlainen kuin voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain mukainen säännös.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuluttajaturvallisuusrikkomuksesta. Sen mukaan joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo markkinavalvontalain nojalla annettua kieltoa tai määräystä, olisi tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuluttajaturvallisuusrikkomuksesta sakkoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että jos 1 momentissa tarkoitettua kieltoa tai määräystä on tehostettu uhkasakolla, voitaisiin tuota kieltoa tai määräystä rikkova jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

EU:n koneasetuksen täytäntöönpano edellyttää sen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista säätämistä kansallisesti. Yleisperusteluissa todetulla tavalla olisi tarkoituksenmukaista uudistaa koneiden turvallisuutta koskeva seuraamusjärjestelmä EU-asetuksen täytäntöönpanohankkeessa STM094:00/2024 käsillä olevan ehdotuksen asemesta.

23 §. *Kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunta.* Pykälässä säädettäisiin kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnasta. Voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain 53 §:n 1 momentissa säädetään, että työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta. Neuvottelukuntarakenteen joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan pakottavasta sääntelystä luopumista säätämällä siitä, että kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunnan asettaminen olisi valinnaista. Neuvottelukunnan asettaisi nykyiseen tapaan valtioneuvosto työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä, ja se toimisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä. Lisäksi neuvottelukunnan nimi muutettaisiin nykyaikaiseen muotoon. Säännös vastaisi muilta osiltaan voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain mukaista sääntelyä.

24 §. *Kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnan kokoonpano.* Pykälässä säädettäisiin kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnan kokoonpanosta ja siinä tapahtuvista muutoksista jäsenen tai varajäsenen erotessa tai kuollessa. Säännös vastaisi pääasiassa voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain mukaista sääntelyä.

25 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantuloajankohdasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että lailla kumotaan kuluttajaturvallisuuslaki ja eräiden riskien aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annettu laki.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä asetuksista ja päätöksistä, jotka kuluttajaturvallisuuslain kumoamisesta huolimatta jäisivät voimaan. Muut kuluttajaturvallisuuslain nojalla annetut säädökset ja määräykset kumoutuisivat. Momentissa säädettäisiin siitä, että kauppa- ja teollisuusministeriön päätös elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista tarvikkeista liukenevista raskasmetalleista (268/1992), kauppa- ja teollisuusministeriön päätös N-nitrosoamiinien ja N-nitrosoituvien aineiden vapautumisesta elastomeeristä tai kumista valmistetuista tuteista ja huvituteista (930/1994), valtioneuvoston

asetus koneiden turvallisuudesta (400/2008) ja asetus eräiden leikkuulaitteiden markkinoille saattamisen kieltämisestä (683/2013) jäävät edelleen voimaan.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin siitä, että kuluttajaturvallisuuslain nojalla asetettu kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta jatkaa toimintaansa toimikautensa loppuun eli 31.3.2025 saakka 23 §:ssä tarkoitettuna kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukuntana.

7.2 Laki kulutuspalvelujen turvallisuudesta

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälä sisältäisi myös laissa käytettävien keskeisimpien käsitteiden määritelmät sekä soveltamisalapoikkeukset.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin siitä, että lakia sovelletaan kulutuspalveluihin. Kulutuspalvelulla tarkoitettaisiin lainkohdan mukaan sellaista palvelua, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen tai siihen rinnastettavaan kulutukseen. Lainkohdassa tarkoitettua kulutusta olisi esimerkiksi ratsastustunnin, tatuointipalvelun, liikuntaverkkokurssin tai koiravaljakkoajelun ostaminen, ulkoilureitin, leikkipaikan tai uimahallin käyttäminen sekä konsertin tai rallitapahtuman seuraaminen yleisöstä. Lisäksi tällaista kulutusta olisi esimerkiksi koululaisen osallistuminen iltapäivän harrastekerhotoimintaan opetustoiminnan ulkopuolella. Voimassa olevan lain soveltamisalan mukaisesti vapaaehtoistyö sellaisella palvelusektorilla, jossa samaa tai samankaltaista työtä tekevät vapaaehtoistyöntekijän lisäksi työntekijät, ei olisi lainkohdassa tarkoitettua kulutusta. Vapaaehtoistyö voisi kuitenkin olla yksityiseen kulutukseen rinnastuvaa kulutusta, kun sitä tehdään sellaisessa palvelussa, jossa vapaaehtoistyön tekijä ei rinnastu työntekijään ja jossa vapaaehtoistyön tekijä osallistuu palveluun.

Kulutuspalvelun käsitteen olisi tarkoitus ilmentää sitä, ettei lakia sovelleta ainoastaan kuluttajien turvallisuuteen ja näille tarjottaviin palveluihin vaan laajempaan joukkoon ihmisten käyttämiä palveluita. Käsitteellä korostettaisiin palvelun käyttötarkoitusta sitä käyttävän tai sitä tarjoavan henkilön roolin sijaan. Samalla vahvistettaisiin käsitetasolla se seikka, että lain soveltamisalaan kuuluvia palveluja tarjotaan muissakin kuin kuluttaja–elinkeinonharjoittaja-suhteissa, kuten nykyäänkin. Toisaalta käsite säilyttäisi kielellisen yhteyden kuluttajan käsitteeseen, mikä ilmentäisi sitä, ettei lakia sovellettaisi esimerkiksi työntekijän, koululaisen tai opiskelijan taikka potilaan tai sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan turvallisuuteen silloin, kun nämä roolinsa mukaisesti käyttävät palvelua. Näin olisi esimerkiksi siltä osin kuin potilas saa erikoissairaanhoidon tai koululainen perusopetusta.

Pykälän 2 *momentissa* määriteltäisiin palveluntarjoajan käsite, joka samalla määrittäisi lain henkilöllistä soveltamisalaa. Palveluntarjoajalla tarkoitettaisiin sellaista luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tarjoaa kulutuspalvelua.

Voimassa olevaa lakia sovelletaan sen sanamuodon mukaisesti kuluttajapalveluihin, joita tarjotaan, suoritetaan, pidetään kaupan, myydään tai muutoin luovutetaan. Tässä esityksessä tarjoamisen käsite olisi ymmärrettävä laajasti niin, että se kattaa voimassa olevassa laissa tarkoitetun palvelun suorittamisen, pitämisen kaupan, myymisen ja muun luovuttamisen. Sellainen toimija, joka suo luonnolliselle henkilölle mahdollisuuden hankkia kulutuspalvelun käyttöönsä tai käyttää palvelua, olisi esityksessä tarkoitettu palveluntarjoaja. Palveluntarjoaja voisi olla esimerkiksi laskettelukeskus, sisäleikkipaikkaa ylläpitävä yritys, kauneudenhoitoalan

yrittäjä, melontapalveluita järjestävä paikallisyhdistys, kunta uimahallipalvelun tarjoajana tai moottorikelkkasafareja järjestävä luonnollinen henkilö.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin poikkeuksesta lain henkilölliseen soveltamisalaan. Sen mukaan lain säännöksiä ei sovellettaisi palveluntarjoajaan, joka on luonnollinen henkilö, siltä osin kuin tämä tarjoaa kulutuspalvelua muussa kuin elinkeinotoiminnassaan. Tyypillisinä esimerkkeinä tällaisesta lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä toiminnasta voidaan mainita taloyhtiön asukkaan muiden asukkaiden hyväksi tekemät talkootyöt, kotipihan leikkivälineiden tarjoaminen lähialueen lasten käyttöön, tuttavalle tarjottava muuttoapu, ystävän rakennekynsien laittaminen ja sukulaisten auttaminen kodinhoidossa. Laissa tarkoitettuja palveluntarjoajan velvollisuuksia ja valvontaa ei olisi syytä ulottaa koskemaan tällaista toimintaa, ja rajausta vastaisi voimassa olevan lain mukaista rajausta.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin poikkeuksesta lain henkilölliseen soveltamisalaan. Sen mukaan lain säännöksiä ei sovellettaisi palveluntarjoajaan, joka on yhdistys tai muu yhteisö, siltä osin kuin tämä tarjoaa kulutuspalvelua jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa. Tällaista lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävää toimintaa olisivat tyypillisesti esimerkiksi urheiluseuran harjoitukset ja partion lippukunnan kokoontumiset. Laissa tarkoitettuja palveluntarjoajan velvollisuuksia ja valvontaa ei olisi syytä ulottaa koskemaan tällaista toimintaa, ja rajausta vastaisi voimassa olevan lain mukaista rajausta.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä säädettäisiin lain toissijaisuudesta ja täydentävyydestä. Pykälä vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

Lakia sovellettaisiin vain siltä osin kuin kulutuspalvelun turvallisuutta koskevassa erityislainsäädännössä ei ole säännöksiä, joita noudattamalla päästään samaan turvallisuuden tasoon kuin käsillä olevaa lakia noudattamalla. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain säännökset väistisivät siis tyypillisesti siltä osin kuin kulutuspalvelun turvallisuudesta tai turvallisuuden tietyistä osa-alueista on erityislainsäädännössä tarkempia säännöksiä.

Lakia voitaisiin soveltaa myös tilanteissa, joissa palvelun turvallisuutta arvioidaan ja valvotaan myös muun yleislainsäädännön nojalla. Esimerkiksi yleisötapahtumissa tulisivat usein sovellettavaksi kyseessä olevan lain lisäksi samanaikaisesti kokoontumista koskeva, pelastamista koskeva ja rakenteita koskeva yleislainsäädäntö. Tällaisissa säädöksissä on kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain tavoin kyse yleisluontoisesta sääntelystä, jolla säännellään turvallisuutta tietyistä näkökulmista. Sen vuoksi olisi perusteltua, että näitä lakeja voitaisiin soveltaa rinnakkaisesti; näin voitaisiin turvata tehokkaasti palveluun osallistuvien ja sen lähipiirissä olevien henkilöiden turvallisuus kokonaisvaltaisesti. Viranomaisten yhteistyöllä voitaisiin välttyä siltä, että valvonnassa olisi epätarkoituksenmukaista päällekkäisyyttä. Kulutuspalveluiden turvallisuutta koskevan lain yhtenä keskeisenä tavoitteena olisi varmistaa, ettei lainsäädäntöön jäisi sellaisia aukkoja, joiden vuoksi havaittuihin turvallisuuspuutteisiin ei olisi mahdollista puuttua.

3 §. *Turvallinen kulutuspalvelu ja turvallisuuden arviointi.* Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin kulutuspalvelua pidettäisiin turvallisena. Lisäksi siinä säädettäisiin niistä seikoista, joihin kiinnitetään huomiota kulutuspalvelun turvallisuutta arvioitaessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden täytyessä kulutuspalvelua pidetään turvallisena.

Kulutuspalvelun turvallisuus edellyttäisi ensinnäkin sitä, ettei kulutuspalvelusta aiheudu sen käyttäjille tai muille sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville sellaista terveysvahingon vaaraa, joka ei ole hyväksyttävissä. Toiseksi kulutuspalvelun turvallisuus edellyttäisi sitä, että palveluntarjoaja on varmistanut edellä tarkoitetun seikan suunnittelemalla ja toteuttamalla kulutuspalvelun ehdotetun lain säännösten mukaisesti. Kulutuspalvelun turvallisuus edellyttäisi siis sitä, että kulutuspalvelun tarjoaja on varmistanut, että kulutuspalveluun liittyvät riskit ovat hyväksyttävällä tasolla ja hallinnassa.

Terveysvahinko voisi olla vaaratilanteessa aiheutuva fyysinen tai henkinen sairaus, vamma tai muu haitta terveydelle. Kyse voisi olla esimerkiksi murtumasta, allergisesta reaktiosta tai psyykkisestä traumasta. Toisin kuin on voimassa olevassa laissa, ehdotetun lain tarkoituksena ei olisi suojata omaisuutta. Tämä tarkoittaisi sitä, etteivät palveluntarjoajan tämän lain mukaiset velvoitteet koskisi omaisuudelle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemistä ja torjumista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä seikoista, joihin kiinnitettäisiin huomiota kulutuspalvelun turvallisuutta arvioitaessa. Säännöksen tarkoituksena olisi yhtäältä ohjata palveluntarjoajaa kulutuspalvelun turvallisuutta koskevien olennaisten sääntöjen äärelle ja toisaalta lisätä turvallisuuden arvioinnin ennakoitavuutta. Valvontaviranomaisen olisi kulutuspalvelujen turvallisuutta valvoessaan otettava huomioon momentissa lueteltavat seikat.

4 §. Huolellisuusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin palvelun tarjoajan yleisestä velvollisuudesta huolehtia, että sen tarjoama kulutuspalvelu on turvallinen sen käyttäjille ja muille sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville. Tätä velvollisuutta täsmäntäisivät palveluntarjoajan 5–8 §:n mukaiset velvollisuudet, joiden noudattaminen olisi edellytyksenä huolellisuusvelvollisuuden täyttämiseksi. Turvallisen kulutuspalvelun edellytyksistä säädettäisiin 3 §:ssä.

Huolellisuusvelvollisuus kohdistuisi kulutuspalvelun käyttäjien ja muiden kulutuspalvelun välittömässä vaikutuspiirissä olevien henkilöiden turvallisuuteen. Kulutuspalvelusta voi aiheutua terveysvahinkoa palvelun käyttäjille ja muille sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville henkilöille. Kulutuspalvelun käyttäjiä olisivat ne, jotka osallistuvat kulutuspalveluun. Muu välittömässä vaikutuspiirissä oleva henkilö taas olisi sellainen henkilö, joka ei osallistu varsinaiseen kulutuspalveluun mutta esimerkiksi liikkuu tai oleskelee alueella, jonka turvallisuuteen kulutuspalvelu vaikuttaa. Vaikutuspiiriin kuuluva henkilö voisi olla esimerkiksi henkilö, joka osallistumatta kulutuspalveluun seuraa sen suorittamista taikka oleskelee tai liikkuu palvelun suorittamispaikan läheisyydessä siten, että palvelusta saattaa aiheutua hänelle terveysvahinko. Tällaisia henkilöitä voisivat olla esimerkiksi köysirataohjelmajärjestelmän köysiradan alla kulkevat henkilöt, suurpetojen haaskakuvauspalvelun lähellä asuvat henkilöt tai yleisötapahtuma-alueen sisäänuloalueen ohitse kävelevät jalankulkijat.

Koska huolellisuusvelvollisuus saa yksityiskohtaisen sisältönsä 3 §:n ja 5–8 §:n mukaisista säännöksistä, huolellisuusvelvollisuuden noudattamista arvioitaisiin pitkälti näiden säännösten mukaisesti ja ottaen huomioon, mitä 9 §:ssä säädettäisiin 7 ja 8 §:n riskiperusteisesta soveltamisesta. Huolellisuusvelvollisuuden sisältö olisi siis erilainen eri palveluntarjoajilla, sillä sen arvioinnissa otettaisiin huomioon 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut seikat, 6 §:n mukaisen

riskien arvioinnin tulos ja muut 9 §:n mukaiset seikat eli kulutuspalvelun tyyppi, luonne, laajuus ja toteuttamisen olosuhteet sekä kulutuspalvelua käytettävien ja muiden sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien henkilöryhmien erityispiirteet. Huolellisuusvelvollisuuden täyttäminen edellyttäisi siis tarkastelun kohteena olevan kulutuspalvelun turvallisuuden varmistamiseksi riittäviä, palveluntarjoajalta kohtuudella vaadittavia toimia.

5 §. Tiedot kulutuspalvelusta. Pykälässä säädettäisiin siitä, että palveluntarjoajalla on oltava lain säännösten noudattamiseksi riittävät ja oikeat tiedot tarjoamastansa kulutuspalvelusta.

Selvilläolovelvollisuuteen kuuluisi se, että palveluntarjoaja hankkisi riittävät tiedot ja osaamisen tarjoamastaan palvelusta sekä sitä koskevasta lainsäädännöstä ja viranomaisohjeistuksista, jotta palvelun turvallinen tarjoaminen ja lain säännösten noudattaminen olisi mahdollista. Tiedot voisivat kohdistua esimerkiksi palvelun toiminnalliseen sisältöön, siihen liittyviin teknisiin vaatimuksiin, asiakkaiden erityisiin turvallisuustarpeisiin tai palveluntarjoajalta vaadittavaan osaamiseen. Riittävien tietojen tulisi olla kohtuudella saatavissa. Kohtuullisuus ei tarkoittaisi kuitenkaan sitä, että tiedon tulisi olla saatavissa julkisista lähteistä, vaan joidenkin palveluiden olennaisiin turvallisuustietoihin perehtyminen voisi edellyttää esimerkiksi maksullisten standardien hankkimista tai maksullista kouluttautumista.

6 §. Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi. Pykälässä säädettäisiin palveluntarjoajan velvollisuudesta tunnistaa tarjoamansa palvelun vaarat ja arvioida niihin liittyvät riskit. Lisäksi pykälässä velvollisuudesta pitää kirjata pykälässä säädetyistä seikoista.

Pykälän tarkoituksena olisi osaltaan nykyaikaistaa palveluntarjoajan velvoitteita luomalla lainsäädännölliset puitteet turvallisuusjohtamiselle. Turvallisuusjohtamisella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä järjestelmällistä ja tavoitteellista toimintaa, jonka tarkoituksena olisi onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen ja turvallisuuden jatkuva parantaminen suunnitelmallisen ja kattavan vaarojen tunnistamisen ja riskien arvioinnin perusteella. Palveluntarjoajan olisi tunnettava toimintaansa liittyvät vaarat ja riskit, toimittava riskien ennalta ehkäisemiseksi ja pyrittävä jatkuvasti parantamaan palvelunsa turvallisuutta. Riskien arvioinnin tulos ohjaisi palveluntarjoajaa koskevien 7 ja 8 §:n mukaisten velvollisuuksien noudattamista. Kyse olisi lainsäädännössä asetettavasta vähimmäisvaatimuksesta, eikä säännöksen noudattaminen lähtökohtaisesti edellyttäisi palveluntarjoajilta turvallisuusjohtamisjärjestelmän käyttöönottoa tai turvallisuusjohtamisstandardien noudattamista.

Pykälän *1 momentin* mukaan palveluntarjoajan olisi tunnistettava tarjoamaansa kulutuspalveluun liittyvät vaaratekijät ja vaaratilanteet. Vaaralla tarkoitettaisiin sellaista asiaa, joka voi aiheuttaa terveysvahingon kulutuspalvelun käyttäjälle tai sen välittömässä vaikutuspiirissä olevalle henkilölle. Vaaratekijät olisivat sellaisia kulutuspalvelussa esiintyviä konkreettisia asioita, jotka voisivat aiheuttaa terveydelle haitallisia seurauksia. Vaaratekijä voisi olla esimerkiksi fyysinen tai kemiallinen vaaratekijä, fyysinen tai psykososiaalinen kuormitustekijä tai tapaturman vaara. Vaaratekijä voisi olla esimerkiksi jäinen piha, liian matala vaahtomuoviallas tai pelästynyt hevonen. Laissa tarkoitettu vaaratilanne syntyisi, kun henkilö altistuu vaaratekijälle eli tulisi vaaravyöhykkeelle ja olisi vaaralle alttiina. Vaaratilanne voisi syntyä esimerkiksi, kun kotieläinpihan asiakas kulkee hiekoittamattomalla jäisellä piha-alueella, lapsi hyppää trampoliinilta liian matalaan vaahtomuovialtaaseen tai aloitteleva

ratsastaja ohjataan ratsastamaan jo valmiiksi pelästyneellä hevosella. Vaaratekijä ei välttämättä johda vaaratilanteen syntymiseen, mutta vaaratilanteessa on aina läsnä yksi tai useampi vaaratekijä.

Palveluntarjoajan olisi arvioitava vaarojen tunnistamisen perusteella vaaroihin liittyvät riskit. Kyse olisi päätöksenteon vaiheesta, jossa edetään tunnistetuista vaaroista tarvittaviin toimenpiteisiin. Riskien arvioinnilla tarkoitettaisiin tässä laissa sen arviointia, ovatko riskit arvioinnin hetkellä ja senhetkisin turvallisuustoimenpiteillä hyväksyttävällä tasolla. Jos riskit eivät olisi hyväksyttävällä tasolla, tulisi palveluntarjoajan ryhtyä uusiin tai korjaaviin 7 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Jos riskit olisivat riskien arvioinnin perusteella hyväksyttävällä tasolla, ei lisätoimenpiteisiin olisi tarpeen ryhtyä. Palveluntarjoajan olisi siis tärkeää tunnistaa osana riskien arviointia myös jo aiemmin tehdyt turvallisuustoimenpiteet ja arvioida, ovatko ne riittäviä palvelun turvallisuuden varmistamiseksi.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä vakaviin vaaroihin. Tyypillisiä kulutuspalveluihin liittyviä vakavia vaaroja olisivat hukkumisvaara, korkealta putoamisen vaara sekä suurista eläimistä, kehoon kohdistuvan toimenpiteen tai hoidon invasiivisuudesta, suuresta liike-energiasta, palveluympäristön syrjäisestä sijainnista ja ihmisten suuresta määrästä aiheutuva vaara. Koska palvelumarkkina on nopeasti uudistuva ja uudistumisen osalta vaikeasti ennakoitava, ei listausta olisi perusteltua laatia tyhjentäväksi vaan palvelussa voisi olla myös muita sellaisia vaaroja, jotka olisi otettava riskien arvioinnissa huomioon vakavina vaaroina.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta dokumentoida vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi. Dokumentoinnille ei olisi varsinaista muotovaatimusta, vaan se voisi olla esimerkiksi kuvailevaa tai numeerista. Dokumentaatio voisi koostua myös sellaisesta palveluntarjoajan materiaalista, jota ei ole erityisesti laadittu tai koottu säännöksen noudattamista varten. Olennaista olisi, että vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi kävisi ilmi tuosta materiaalista. Tarkoituksena olisi, että kirjallinen materiaali toimisi palveluntarjoajaa hyödyttävänä työkaluna.

7 §. Suunnittelu ja toteutus. Pykälässä säädettäisiin palveluntarjoajan velvollisuudesta suunnitella ja toteuttaa tarjoamansa kulutuspalvelu siten, että se on turvallinen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös palveluntarjoajan velvollisuudesta dokumentoida 1 momentin mukaisten velvoitteidensa noudattaminen. Turvallisen kulutuspalvelun edellytyksistä säädettäisiin 3 §:ssä. Suunnittelua ja toteutusta koskevaa 7 §:ää sovellettaisiin 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla riskiperusteisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, ettei kaikissa lain soveltamisalaan kuuluvissa kulutuspalveluissa olisi toteutettavia samoja suunnittelua ja toteutusta koskevia toimenpiteitä vaan 7 §:n 1 momentissa lueteltavat toimenpiteet olisi toteuttava siinä määrin kuin olisi tarpeen ja kohtuullista ottaen huomioon 3 ja 9 §:n mukainen sääntely.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä toimenpiteistä, jotka palveluntarjoajan olisi ainakin toteutettava kulutuspalvelua suunnitellessaan ja toteuttaessaan. Säännöksen noudattaminen ei lähtökohtaisesti edellyttäisi palveluntarjoajalta turvallisuusjohtamisjärjestelmän käyttöönottoa tai turvallisuusjohtamisstandardien noudattamista.

Momentin 1 kohdan mukaan tällainen toimenpide olisi palvelun toteutukseen osallistuvan henkilöstön osaamisesta, riittävästä määrästä ja selkeästä vastuunjaosta huolehtiminen. Henkilöstön osalta olisi pantava merkille se, että henkilöstön käsite kattaisi sekä

palveluntarjoajan omat työntekijät että muutoin palvelun toteuttamiseen osallistuvat henkilöt, kuten alihankkijan henkilöstön ja vapaaehtoistyöntekijät.

Momentin 2 kohdan mukaan palveluntarjoajan olisi käytettävä kulutuspalvelun turvalliseen toteuttamiseen soveltuvia menetelmiä, tuotteita ja ympäristöä. Kulutuspalvelu olisi toisin sanoen toteutettava turvallisella tavalla ja käyttäen siihen soveltuvia aineita, laitteita, välineitä ja muita tuotteita. Tuotteiden soveltuvuudesta huolehtiminen voisi monissa tapauksissa tarkoittaa myös esimerkiksi niiden määräaikaistarkastuksia ja ylläpitoa. Kulutuspalvelulle olisi valittava sen turvalliseen toteuttamiseen soveltuva ympäristö, mikä voisi edellyttää esimerkiksi liikuntasalin vähimmäiskorkeutta, maan enimmäisjyrkkyyttä tai palvelussa käytettävän puun kunnan varmistamista.

Momentin 3 kohdan mukaan palveluntarjoajan olisi varauduttava erityis-, onnettomuus- ja hätätilanteisiin. Palveluntarjoajan olisi esimerkiksi suunniteltava tehtävänjako ja johtamisvastuun määrytyminen erityis-, onnettomuus- ja hätätilanteissa: kuka hälyttää apua, miten apu saadaan paikalle, kuka antaa ensiapua, kuka elvyttää ja kuka opastaa paikalla olevia henkilöitä. Ensiapu- ja pelastusvälineiden tulisi olla palvelu huomioon ottaen riittäviä, ja palveluntarjoajalla tulisi olla tarvittava evakuointivalmius ja etsintävalmius mahdollisten eksymistilanteiden varalle. Palveluntarjoajan olisi suunniteltava myös se, kuka tekee tilanteen jälkeen 10 §:n mukaisen ilmoituksen valvontaviranomaiselle, ja se, miten tapahtunut tilanne otetaan huomioon 8 §:n mukaisesti turvallisuuden jatkuvassa seurannassa ja parantamisessa. Erityis-, onnettomuus- ja hätätilanteista säädetään myös pelastuslaissa (379/2011), jota sovellettaisiin rinnakkain tämän lain kanssa, kuten nykyisinkin.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin palveluntarjoajan tietojenantovelvollisuudesta. Palveluntarjoajan olisi annettava palvelun käyttäjälle ennakolta tiedot palvelun vaativuustasosta ja tarvittaessa käyttäjän henkilökohtaisia ominaisuuksia koskevista vaatimuksista ja rajoituksista. Hänelle olisi annettava tiedot tarpeellisesta valmistautumisesta, ennako-osaamisesta, taitotasosta sekä osallistumisen edellyttämistä asiakirjoista ja luvista. Käyttäjälle olisi annettavat tiedot palvelun mahdollisesti aiheuttamista pysyvistä ja muista olennaisista vaikutuksista. Tiedot olisi annettava myös sellaisista varusteista, jotka käyttäjän oletetaan ottavan mukaansa palveluun, ja mahdollisista rajoituksista koskien omien varusteiden käyttämistä. Käyttäjälle olisi annettava palvelun suorittamisen aikana noudatettavat tarpeelliset toiminta- ja käyttäytymisohjeet, opastus tarvittavien henkilönsuojaimien asianmukaiseen käyttämiseen sekä toimintaohjeet toiminnan keskeyttämisen varalta, mukaan lukien ohjeet hätä- ja onnettomuustilanteiden varalta. Lisäksi palvelun käyttäjälle olisi kerrottava palvelun turvallisuudesta vastaava henkilö, esimerkiksi ohjaaja, valvoja tai valmentaja. Palveluntarjoajan tulisi lisäksi antaa palvelun välittömässä vaikutuspiirissä oleville henkilöille sellaiset tiedot, joiden perusteella he voivat toimia asianmukaisella ja turvallisella tavalla. Annettavien ennakkotietojen tulisi olla selkeitä ja ymmärrettäviä.

Momentin 5 kohdan mukaan palveluntarjoajan olisi varmistettava kulutuspalvelun riittävä käytönaikainen valvonta. Käytönaikainen valvonta voisi tapauksesta riippuen olla esimerkiksi käyttäjien pääsynvalvontaa palveluun, henkilöstön kiertelyä palvelualueella valvontatarkoituksessa tai pistokokeenomaista käytönaikaista valvontaa.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin palveluntarjoajan velvollisuudesta poistaa kulutuspalveluun liittyvät vaarat lopettaessaan kulutuspalvelun tarjoamisen. Kyse voisi olla koko kulutuspalvelun

tai sen osan tarjoamisen lopettamisesta. Palvelun turvallinen lopettaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi palvelun käytön estämistä, palvelun tarjoamisen lopettamisesta tiedottamista ja välineistön poistamista ympäristöstä. Kohdan mukainen palveluntarjoajan velvollisuus ei luonnollisestikaan koskisi sellaisia, esimerkiksi ympäristöstä johtuvia, vaaroja, jotka ovat olemassa kulutuspalvelun tarjoamisesta riippumatta, vaikka tällaiset vaarat olisikin tullut ottaa huomioon vaaroja tunnistettaessa ja riskejä arvioitaessa.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin 6 §:n 2 momentin tapaan palveluntarjoajan velvollisuudesta pitää kirjaa, josta 1 momentin mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen käy ilmi. Kirjaamiselle ei olisi muotovaatimusta, eikä velvollisuuden täyttämiseksi olisi tarpeen laatia erillistä materiaalia, jos 1 momentin mukaiset seikat jo käyvät ilmi palveluntarjoajalla olevasta muusta materiaalista, kuten pätevyystodistuksista, tuoteselosteista, evakuoitus suunnitelmasta tai perehdytysaineistosta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä kulutuspalveluille asetettavista vaatimuksista terveyden suojaamiseksi. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain 52 §:ää niin, että valtuus koskisi kuitenkin vain sellaisia kulutuspalveluille asetettavia vaatimuksia, joita voitaisiin antaa terveyden, ei omaisuuden, suojaamiseksi. Kyseeseen voisivat erityisesti tulla tietynlaista kulutuspalvelua koskevat erityiset turvallisuusvaatimukset, joissa palveluntarjoajalle asetettaisiin yleislakia tarkentavia, mahdollisesti varsin teknisluonteisia vaatimuksia tuollaisen kulutuspalvelun turvallisuuden varmistamiseksi.

8 §. Turvallisuuden jatkuva seuranta ja parantaminen. Pykälässä säädettäisiin palveluntarjoajan velvollisuudesta seurata jatkuvasti tarjoamansa kulutuspalvelun turvallisuutta, turvallisuuden puutteita ja kulutuspalvelusta aiheutuvia onnettomuuksia, arvioida turvallisuustoimenpiteiden toteutumista ja vaikutusta sekä ryhtyä tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Lisäksi pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta pitää näistä seikoista kirjaa. Turvallisuuden jatkuvaa seurantaa ja parantamista koskevaa 8 §:ää sovellettaisiin 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla riskiperusteisesti.

Säännöksen tarkoituksena olisi ohjata palveluntarjoajia kohti nykyaikaista turvallisuusajattelua ja varmistaa, että palveluntarjoaja toteuttaa riittävää omavalvontaa. Nykyaikaiselle turvallisuusajattelulle ominaisina piirteinä voidaan pitää turvallisuuden suunnitelmallista ja järjestelmällistä hallintaa sekä jatkuvan parantamisen periaatetta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kulutuspalvelun turvallisuuden kehittäminen olisi tämän lain tarkoittamalla tavalla suunnitelmallinen ja systemaattinen prosessi, jossa palveluntarjoaja 6 §:n mukaisen vaarojen tunnistamisen ja riskien arvioinnin perusteella seuraisi palvelunsa turvallisuutta, toteuttaisi toimenpiteitä tunnistamiensa riskien poistamiseksi tai pienentämiseksi, arvioisi tehtyjen turvallisuustoimenpiteiden toteutumista ja ryhtyisi tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Palveluntarjoajan olisi seurattava tarjoamansa palvelun turvallisuustilannetta ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja pyrittävä ennakoimaan ja ehkäisemään vaaratilanteita. Palveluntarjoajan olisi tätä tarkoitusta varten pidettävä kirjaa kulutuspalvelusta aiheutuvista onnettomuuksista.

Turvallisuuden jatkuva seuranta ja parantaminen eivät tarkoittaisi sitä, että turvallisuustavoitteita olisi syytä jatkuvasti tiukentaa. Ehdotettava 8 § olisi pääasiassa turvallisuuden varmistamista koskevia menettelytapoja sääntelevä säännös, jonka tarkoituksena olisi varmistaa, etteivät vaarojen tunnistaminen, riskien arviointi ja turvallisuustoimenpiteiden toteuttaminen ole muusta palvelun tarjoamisesta irrallisia, kertaluonteisia tapahtumia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 6 §:n 2 momentin ja 7 §:n 2 momentin tapaan velvollisuudesta pitää kirjaa, josta 1 momentissa tarkoitetut seikat käyvät ilmi. Kirjaamiselle ei olisi muotovaatimusta, eikä velvollisuuden täyttämiseksi olisi tarpeen laatia erillistä materiaalia, jos 1 momentin mukaiset seikat jo käyvät ilmi palveluntarjoajalla olevasta muusta materiaalista, mukaan lukien muiden säännösten noudattamiseksi edellytettävä dokumentaatio.

9 §. Palveluntarjoajien eräiden velvoitteiden riskiperusteinen soveltaminen. Pykälässä säädettäisiin 7 ja 8 §:n mukaisten velvoitteiden suhteuttamisesta 6 §:n mukaiseen riskien arviointiin. Pykälässä säädettäisiin siitä, että palveluntarjoajan on täytettävä 7 ja 8 §:n mukaiset velvoitteensa niin, että se suhteuttaa toimenpiteensä yhtäältä 6 §:n 1 momentin mukaisen riskien arvioinnin tulokseen ja toisaalta 9 §:ssä lueteltuihin seikkoihin. Myös 7 ja 8 §:n mukaiset kirjaamisvelvoitteet kuuluisivat tämän suhteutuksen piiriin.

Säännöksen tarkoituksena olisi yhtäältä ohjata palveluntarjoajia toteuttamaan sellaiset toimet, jotka ovat tarkoituksenmukaisia ja riittäviä juuri tämän tarjoaman kulutuspalvelun turvallisuuden varmistamiseksi. Toisaalta säännöksen tarkoituksena olisi asettaa myös raja sille, kuinka pitkälle meneviä toimia palveluntarjoajalta voitaisiin kohtuudella odottaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien täyttämiseksi. Säännöksellä pyritäisiin siihen, että lain vaatimukset kohdistuisivat oikeasuhtaisesti sen soveltamisalaan kuuluviin palveluntarjoajiin, jotka ovat keskenään varsin erilaisia ja tarjoavat varsin erilaisia palveluja erilaisille käyttäjille. Säännös ohjaisi yhtä lailla palveluntarjoajan omaa toimintaa kuin valvontaviranomaisen tai tuomioistuimen suorittamaa arviointia.

Säännöksen 1 kohdassa mainittaisiin kulutuspalvelun tyyppi ja luonne. Kulutuspalvelun tyyppillä tarkoitettaisiin sen varsinaista sisältöä: kulutuspalvelu voisi tyypiltään olla esimerkiksi ihonhoitoa, joogaa tai värikuula-ammuntaa. Kulutuspalveluun saattaa sen tyypin vuoksi liittyä erottamattomasti merkittäviä vaaroja, esimerkiksi hukkumisen tai putoamisen vaara. Tällöin palveluntarjoajalta voitaisiin edellyttää pidemmälle meneviä toimenpiteitä turvallisuuden varmistamiseksi kuin sellaisessa kulutuspalvelussa, joissa tällaisia vaaroja ei ole.

Kulutuspalvelun luonteella tarkoitettaisiin erityisesti palvelun tarjoamisen tapaa. Palvelu voisi olla luonteeltaan esimerkiksi hoitokäynti, kurssi, harjoitus, kilpailu tai yleisötapaukset. Kulutuspalveluun liittyvien riskien hyväksyttävyydelle voitaisiin asettaa eri luonteisissa palveluissa eriasteisia vaatimuksia. Palvelun luonne voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, millä tavoin palvelun käyttäjä osallistuu palvelun suorittamiseen. Esimerkiksi hoitokäynnillä palvelun käyttäjä saattaa olla melko passiivinen palvelun suorittamisen kohde, kun taas kilpailussa tai harjoituksessa palvelun käyttäjä voi itse olla merkittävä osa palvelun suorittamista ja esimerkiksi kokeilla osaamisensa rajoja. Yhtäältä palvelun käyttäjän oma osallistuminen voi lisätä palveluun liittyviä riskejä, ja toisaalta tällaisia riskejä voidaan joissakin tapauksissa juuri siksi pitää hyväksyttävämpinä. Toisaalta palvelun luonne vaikuttaa myös niihin odotuksiin, joita palvelun käyttäjillä on. Palvelun käyttäjä voi tyypillisesti odottaa saavansa kurssilla eritasoista ohjausta ja opastusta kuin esimerkiksi kilpailussa. Hoitokäynnillä oleva palvelun käyttäjä voi yleensä luottaa siihen, että häneltä ei vaadita erityistä osaamista hoidon suorittamisesta vaan palveluntarjoajalla on vaadittava osaaminen.

Pykälän 2 kohdassa mainitulla kulutuspalvelun laajuudella tarkoitettaisiin erityisesti sitä käyttävien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien ihmisten määrää. Joissakin palveluissa myös käytettävän alueen tai palveluympäristön laajuus voisi tulla otettavaksi huomioon. Tämä

voisi tulla kyseeseen esimerkiksi isoissa laskettelukeskuksissa tai kun palveluntarjoaja järjestää useiden päivien mittaisen ja ajomatkaltaan pitkän koiravaljakkosafarin.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin kulutuspalvelun toteuttamisen olosuhteiden ottamisesta huomioon. Kulutuspalvelun toteuttamisen olosuhteet kattaisivat kulutuspalvelun tarjoamisen fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen ympäristön. Arvioinnissa otettaisiin siis tapauksen mukaan huomioon esimerkiksi sääolosuhteet, luonnonmuodot ja tilan soveltuvuus palvelun tarpeisiin. Tapauksen mukaan huomioon voitaisiin ottaa myös sosiaalisia ja psyykkisiä seikkoja, kuten kiire, stressi, ryhmäpaine ja pelko, mikäli tällaiset seikat voivat vaikuttaa kulutuspalvelun turvallisuuteen.

Säännöksen 4 kohdassa mainittaisiin kulutuspalvelua käyttävien ja muiden sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien henkilöryhmien erityispiirteet. Tällaisia erityispiirteitä voisivat olla esimerkiksi matala tai korkea ikä, kehitysvammaisuus, liikuntarajoitteisuus tai kielitaidon puute. Säännöksen tarkoituksena olisi yhtäältä varmistaa, että esimerkiksi haavoittuvat henkilöryhmät tulisivat otetuiksi riittäväällä tavalla huomioon. Toisaalta säännöksen tarkoituksena olisi myös varmistaa, etteivät lain vaatimukset ole kohtuuttomia silloin, kun palvelun käyttäjillä on erityisen hyvät ennakkotiedot tai korkea osaamisen taso esimerkiksi siksi, että he ovat alan asiantuntijoita, lajin korkean tason harrastajia tai kokeneita kilpailijoita.

10 §. Onnettomuudesta ilmoittaminen valvontaviranomaiselle. Pykälässä säädettäisiin palveluntarjoajan velvoitteesta ilmoittaa vakavasta tai riskien arvioinnin tulokseen nähden ennakoimattomasta onnettomuudesta tai läheltä piti -tilanteesta valvontaviranomaiselle. Palveluntarjoajan olisi tehtävä ilmoitus viipymättä ja ilmoitettava samalla, mihin toimenpiteisiin se on tapahtuneen vuoksi ryhtynyt.

Palveluntarjoajalla olisi velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle palvelusta aiheutuneista onnettomuuksista ja läheltä piti -tilanteista, eli tilanteista, jotka olisivat voineet johtaa onnettomuuteen mutta eivät mahdollisesti ainoastaan sattumanvaraisista syistä ole sellaiseen johtaneet. Ilmoitusvelvollisuus koskisi ensinnäkin vakavia onnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita. Kyseeseen tulisivat lähinnä sellaiset tilanteet, joissa palvelusta on aiheutunut tai olisi voinut aiheutua kuolema tai vakava loukkaantuminen. Toiseksi ilmoitusvelvollisuus koskisi riskien arvioinnin tulokseen nähden ennakoimattomia onnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita. Tällä tarkoitettaisiin tilanteita, jotka ovat palveluntarjoajan toteuttaman riskien arvioinnin näkökulmasta syystä tai toisesta epätyypillisiä, odottamattomia tai ennakoimattomia. Kyseessä voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa on esiintynyt kyseiselle palvelutyypille uusi tai poikkeuksellinen vaaratekijä tai vaaratilanne. Ilmoitus tulisi tehdä siinä laajuudessa kuin on tapahtunut tilanne kokonaisuutena arvioiden kohtuullista ja tarkoituksenmukaista.

Osana ilmoitusvelvollisuuttaan palveluntarjoajan tulisi ilmoittaa valvontaviranomaiselle, mihin toimenpiteisiin se on tapahtuneen vuoksi ryhtynyt. Tällä tarkoitettaisiin niitä toimenpiteitä, joita palveluntarjoaja on tapahtuneen seurauksena toteuttanut palvelun turvallisuuden parantamiseksi ja esiintyneen vaaratekijän tai vaaratilanteen poistamiseksi. Toimenpiteissä voisi olla kyse esimerkiksi ohjeistuksen selkeyttämisestä, palvelussa käytettävän tuotteen korjaamisesta tai palvelun käytönaikaisen valvonnan lisäämisestä. Olennaista olisi, että ilmoituksesta käy ilmi riittävät tiedot, jotta valvontaviranomainen kykenee arvioimaan, onko palvelu turvallinen palveluntarjoajan toteuttamien toimenpiteiden seurauksena vai edellyttääkö turvallisuuden varmistaminen valvontaviranomaisen toimenpiteitä.

Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena olisi, että valvontaviranomainen saa tiedot palveluiden turvallisuuden valvonnan kannalta olennaisista onnettomuuksista ja läheltä piti -tilanteista. Valvontaviranomaisen on tärkeää saada viipymättä tapahtuneen jälkeen tieto tällaisista tapahtumista, jotta se voi tarvittaessa ryhtyä valvontatoimenpiteisiin palvelun turvallisuuden varmistamiseksi. Joissain tilanteissa valvontaviranomainen voi joutua kohdentamaan valvontatoimenpiteitä myös muihin samantyyppisiin palveluihin varmistuakseen niiden turvallisuudesta. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden perusteella saatavan tiedon avulla voitaisiin pyrkiä ennaltaehkäisemään samankaltaisia onnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita jatkossa.

Voimassa olevan lain mukaan palveluntarjoajan tulee tehdä valvontaviranomaiselle ilmoitus välittömästi. Pykälässä säädettäisiin, että ilmoitus on tehtävä viipymättä. Muutos olisi kielellinen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä ja muodosta.

11 §. Valvonta. Pykälän mukaan lain noudattamista valvoisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, joka on myös voimassa olevan lain mukainen valvontaviranomainen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen eli Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pääasiallisesta tehtävästä, joka olisi lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamisen valvonta.

Valvontaviranomaisen olisi hoidettava tehtävänsä tehokkaalla ja riskiperusteisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Tehtävät olisi olosuhteiden vaatiessa asetettava tärkeysjärjestykseen. Valvontaviranomaisen olisi pyrittävä parhaaseen valvonnan vaikuttavuuteen yhtäältä niin, että se suuntaa resurssinsa kulutuspalvelujen riskien tarkastelun perusteella tunnistettuihin, todennäköisimmin ja vakavinta vaaraa aiheuttavien kohteiden valvontaan, ja toisaalta niin, että se valitsee käyttöönsä sellaiset valvontakeinot, joilla voidaan saavuttaa laaja ja kattava vaikutus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen velvollisuudesta laatia tämän lain mukaista valvontaansa koskeva valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa olisi otettava huomioon riskiperusteisuus sekä valvonnan toteuttamisen eri muodot siten, että valvonta olisi vaikuttavuudeltaan mahdollisimman kattavaa. Valvontasuunnitelma olisi tarkistettava vuosittain, ja sen toteutuminen olisi arvioitava. Tarkoituksena olisi, että valvonta painottuisi yksittäisten kohteiden ja erityisesti yksittäisten laitteiden ja teknisten yksityiskohtien tarkastamisen sijaan kokonaisvaltaiseen turvallisuusjohtamisjärjestelmän tarkasteluun. Perinteisen, tarkastuspainotteisen valvonnan lisäksi myös muut vaikuttamisen keinot voisivat tulla kyseeseen huomioiden kuitenkin, että kyseessä on viranomaisvalvonta, ja esimerkiksi viranomaisen velvollisuus lähtökohtaisesti käsitellä sille tehty ilmoitukset mahdollisista lainvastaisuuksista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston valtuudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä.

12 §. Valvonnan ohjaus. Pykälässä ehdotetaan säädettävän työ- ja elinkeinoministeriön ohjaustehtävästä. Yleinen kuluttajaturvallisuussäätely on työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvaa sääntelyä.

13 §. Tarkastusoikeus. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia sekä päästä paikkoihin, joihin pääsy on lain valvonnan kannalta tarpeen.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että valvontaviranomaisella on oikeus päästä alueelle, huoneistoon tai muuhun sellaiseen tilaan sekä tehdä siellä tarkastuksia. Edellytyksenä olisi, että toimenpiteet olisivat valvonnan kannalta tarpeen. Viranomaisen olisi voitava päästä alueille ja tiloihin, joissa kulutuspalvelua tarjotaan, jotta se pystyisi valvomaan laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin oikeudesta tehdä tarkastuksia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Perustuslain 10 §:n mukaan kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä voidaan säätää lailla vain, jos ne ovat välttämättömiä perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi. Näin ollen säädettäisiin, että valvontaviranomainen voisi tehdä tarkastuksen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin vain, jos on syytä epäillä, että kulutuspalvelussa on tehty rikoslain 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveysrikos. Tällainen tarkastus voitaisiin tehdä vain, jos on syytä epäillä terveysrikosta, ja vain siinä laajuudessa kuin on välttämätöntä tuohon epäilyyn liittyvien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastusoikeudesta säättäminen olisi tarpeen erityisesti niitä tilanteita silmällä pitäen, joissa palveluntarjoajalla ei ole lainkaan muuta toimipistettä vaan palvelua tarjotaan ainoastaan tämän kotona.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että tarkastuksissa noudatetaan, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään. Hallintolain 39 § koskee pykälän esitöiden mukaan ainoastaan sellaista viranomaisen toimivaltaan kuuluvaa tarkastusta, joka on tarpeen suorittaa tietyn hallintoasian selvittämiseksi tai päätöksen edellytysten toteuttamiseksi. Viranomaisen toimivaltaan kuuluvat valvontatyyppiset tarkastukset sen sijaan jäävät pykälän soveltamisalan ulkopuolelle (HE 72/2002 vp, s. 93). Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt selkeyden vuoksi tarpeellisenä, että valvontatyyppisten tarkastusten sääntelyssä viitataan hallintolain tarkastuksia koskeisiin 39 §:n yleissäännöksiin (esim. PeVL 35/2014 vp).

14 §. Onnettomuuden tutkinta. Pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi tutkia tietoonsa tulleen kulutuspalvelusta aiheutuneen onnettomuuden, jos valvontaviranomainen arvioi sen onnettomuuden syyn selvittämisen tai onnettomuuksien ehkäisyn kannalta tarpeelliseksi. Valvontaviranomaisella olisi onnettomuutta tutkiessaan tämän lain 17 §:n mukainen oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta sekä palveluntarjoajilta.

Tarkemmin keskeisissä ehdotuksissa kuvatulla tavalla lain pääasiallisena tarkoituksena olisi ennaltaehkäistä kulutuspalveluista aiheutuvia terveysvahinkoja. Näin ollen myös viranomaisvalvonta kohdistuisi tulevaisuuteen ja palveluista mahdollisesti aiheutuvien terveyshaittojen ennaltaehkäisyyn. Tästä huolimatta valvontaviranomaiselle olisi tarkoituksenmukaista säätää oikeus jälkikäteiseen onnettomuuden tutkintaan, koska tapahtuneiden onnettomuuksien syy-seurausketjujen selvittäminen edesauttaisi olennaisesti terveysvahinkojen vaaran ennaltaehkäisemisessä. Onnettomuuden tutkimuksen tarkoituksena olisi tunnistaa ja analysoida muun muassa onnettomuuteen johtaneita tekijöitä, käytössä olleiden turvallisuustoimenpiteiden riittävyttä ja onnettomuuteen vaikuttaneiden eri osapuolten toimintaa. Valvontaviranomaisen olisi tiedotettava onnettomuuden tutkimuksen tuloksista. Lisäksi valvontaviranomainen voisi antaa onnettomuuksien tutkimuksesta saadun tiedon perusteella suosituksia ja ohjeita palvelun turvallisuuden parantamiseksi sekä jakaa onnettomuuksista

kertyvää tietoa palveluntarjoajille, viranomaisille ja muille sidosryhmille. Onnettomuuksien tutkimuksista saadulla tiedolla valvontaviranomainen voisi tukea kulutuspalveluiden turvallisuuden kehittämistä maanlaajuisesti, palvelusektoreittain sekä yksittäisissä valvontakohteissa.

15 §. Näytteet ja palvelun käyttö. Pykälässä säädettäisiin viranomaisen oikeudesta ottaa näytteitä kulutuspalvelun yhteydessä käytettävästä tuotteesta ja käyttää kulutuspalvelua valvontaa varten. Lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta korvata näyte ja palvelun käyttö käyvän hinnan mukaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta ottaa näytteitä ja käyttää kulutuspalvelua valvontaa varten. Viranomainen voisi ottaa näytteitä tai käyttää palvelua vain, jos se on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten valvonnan kannalta tarpeen. Näytteiden ottamista ja palvelun käyttämistä tulisi pitää lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnan kannalta toissijaisena keinona. Ensisijaisesti valvonta olisi toteutettava palveluntarjoajalta hankittavilla tiedoilla sekä tarkastuksilla. Näytteet ja palvelun käyttö valvontakeinona tulisivat kyseeseen vasta, jos palveluntarjoajalta saadut tiedot ja asiakirjat sekä tarkastukset eivät olisi lain noudattamisen valvonnan kannalta riittäviä.

Näytteiden ottamisessa voisi olla kyse esimerkiksi näytteenotosta palvelun suorittamisessa käytettävistä materiaaleista. Palvelun käytöllä puolestaan tarkoitettaisiin sitä, että viranomainen valvontatarkoituksessa tosiasiallisesti käyttää palvelua samaan tapaan kuin palvelun käyttäjät. Palvelun käyttämistä ei olisi esimerkiksi se, että valvontaviranomainen tarkastuksella liikkuu palveluympäristössä havainnoidakseen sitä.

Näytteenoton ja palvelun käytön osalta olisivat voimassa samat rajoitukset kuin 13 §:n mukaisessa tarkastuksessa, kun näytteenotto tai palvelun käyttö edellyttää, että valvontaviranomainen pääsee alueelle, huoneistoon tai muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on tässä laissa tarkoitettun valvonnan kannalta tarpeen. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin voitaisiin päästä ottamaan näytettä tai käyttämään palvelua vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveysrikos.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin näytteiden ottamisesta ja kulutuspalvelun käytöstä suoritettavista korvauksista. Korvaamisen edellytyksenä olisi ensinnäkin, että palveluntarjoajalle on aiheutunut näytteen ottamisesta tai palvelun käytöstä taloudellista vahinkoa ja että palveluntarjoaja vaatii korvausta suoritettavaksi. Jos näyte voitaisiin palauttaa palveluntarjoajalle vahingoittumattomana tai kyseessä olisi maksuton palvelu, ei kysymystä korvattavuudesta syntyisi. Korvaus olisi suoritettava käyvän hinnan mukaan, mikä tarkoittaisi käytännössä asianomaisen palveluntarjoajan perimää myyntihintaa. Korvausta ei kuitenkaan olisi suoritettava, jos valvontaviranomainen havaitsisi, että kulutuspalvelu ei vastaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valvontaviranomainen voi velvoittaa palveluntarjoajan korvaamaan kulutuspalvelun hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset, jos palvelu ei täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksia.

16 §. Ulkopuoliset asiantuntijat. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita.

1 momentin mukaan ulkopuoliset asiantuntijat voisivat valvontaviranomaisen pyynnöstä avustaa tätä valvontaa varten tehtävissä tarkastuksissa, tutkimuksissa ja selvityksissä, joiden tekemiseen heillä olisi oltava tehtävän edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys. Ulkopuolisen asiantuntijan tehtävä olisi viranomaista avustava, eikä asiantuntija voisi esimerkiksi itsenäisesti suorittaa valvontatarkastuksia vaan ainoastaan toimia valvontatarkastusta suorittavan viranomaisen apuna. Sääntelyllä lisättäisiin valvontaviranomaisen käytettävissä olevaa osaamista. Ehdotetun lain soveltamisala olisi laaja, mikä tarkoittaisi myös valvottavien palvelujen ja palveluntarjoajien suurta kirjoa. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö voisi olla tarpeen, jos kulutuspalvelun valvonta edellyttää sellaista osaamista tai välineistöä, jota valvontaviranomaisella ei ole. Asiantuntija-avun käyttäminen saattaisi olla tarpeen myös muista resurssisyyistä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siitä, että ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun hän hoitaa tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeja suoraan niiden soveltamisalaa koskevien säännösten nojalla.

17 §. Oikeus saada tietoja. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot palveluntarjoajilta sekä muilta viranomaisilta.

Valvontaviranomaisella olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä tietoja muilta viranomaisilta, kuten poliisilta, pelastuslaitokselta ja terveydensuojeluviranomaiselta. Viranomaisten keskinäinen tiedonsaanti tulisi turvata silloinkin, kun kyse on salassa pidettävistä tiedoista. Valvontaviranomaisella olisi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä tietoja myös palveluntarjoajilta.

Valvontaviranomaisen oikeus saada tietoja salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä rajoittuisi vain valvonnan suorittamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Sellaiset salassa pidettävät tiedot, joita valvontaviranomaisen voisi näissä tarkoituksissa olla välttämätöntä saada, olisivat todennäköisesti käytännössä useimmiten liikesalaisuuksia taikka terveydentilaa tai yksityiselämää koskevia tietoja, mutta tapauskohtaisesti myös muunlaiset salassa pidettävät tiedot voisivat olla välttämättömiä. Tilanteita, joissa muun muassa terveydentilaa koskevat tiedot voisivat olla asian käsittelyn kannalta välttämättömiä, ovat esimerkiksi hukkumistapaukset, kauneudenhoitopalveluihin liittyvät ongelmatapaukset sekä ohjelmapalveluissa tapahtuneet onnettomuudet. Liikesalaisuuksia sisältävän tiedon saaminen voisi olla valvontaviranomaiselle välttämätöntä esimerkiksi, jotta se pystyy arvioimaan, millaiselle asiakaskunnalle tai missä laajuudessa kulutuspalvelua tarjotaan. Yksityiselämää koskevien tietojen osalta valvontaviranomaisen voisi olla välttämätöntä saada tietoja, jotka koskisivat esimerkiksi henkilön jäsenyyttä yhdistyksessä. Tämä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun valvontaviranomainen kohdistaa valvontatoimenpiteitä yhdistyksen tarjoamaan kulutuspalveluun tai jos kulutuspalvelussa on tapahtunut onnettomuus, jonka osalta valvontaviranomaisen on valvontatoimenpiteiden kohdentamiseksi ja onnettomuuden tutkimiseksi välttämätöntä saada tietoa myös onnettomuudessa olleen aiemmasta harrastuneisuudesta lajin parissa. Valvontaviranomaisen

tietojensaantioikeutta ei säädettäisi laajemmaksi kuin olisi ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi toteutettavan valvonnan kannalta välttämätöntä.

18 §. *Oikeus luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta luovuttaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä valvontatehtäviä suorittaessa saatuja tietoja oma-aloitteisesti esitutkintaviranomaiselle sekä muulle turvallisuusviranomaiselle.

Voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain 47 §:ssä säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja valvontaviranomaiselle valvontatehtävää varten sekä syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Lähtökohtana tällaisessa tietojen luovuttamisessa on tietopyyntö, jonka tekee toinen viranomainen, jolla on oikeus saada pyytämänsä tiedot. Tällaisesta tietojen luovuttamisesta ei olisi tarpeen säätää erikseen, sillä oikeus luovuttaa tiedot tällaisessa tilanteessa perustuu vastaanottajan oikeuteen saada nuo tiedot.

Tietojen oma-aloitteisesta luovuttamisesta, joka siis ei perustuisi tietopyyntöön, olisi sen sijaan syytä säätää erikseen. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan se, että kulutuspalvelujen turvallisuutta valvova viranomainen voisi saattaa valvontatyössään havaitsemansa epäkohdat ja laiminlyönnit toimivaltaisen viranomaisen tietoon. Sikäli kuin olisi syytä epäillä rikosta, tyypillisesti terveysrikosta, valvontaviranomainen voisi saattaa tarvittavat tiedot esitutkintaviranomaisten tietoon oma-aloitteisesti. Samoin olisi silloin, kun valvontaviranomainen epäilee terveyden ja hengen suojaamiseksi säädetyn muun lainsäädännön rikkomista. Tällaista lainsäädäntöä on esimerkiksi pelastuslaki, terveydensuojelulaki ja tuoteturvallisuuslainsäädäntö. Sääntelyllä tähdättäisiin ihmisten hengen ja terveyden ennakkollista suojaamisen tehostamiseen erityisesti tätä valvovien viranomaisten yhteistyötä helpottamalla.

Tietojen luovuttaminen oma-aloitteisesti olisi mahdollista vain siltä osin kuin se olisi välttämätöntä pykälässä mainittuja tarkoituksia varten. Säännöksen perusteella ei siis tulisi luovuttaa oma-aloitteisesti esimerkiksi sellaisia tietoja, joiden arvioidaan olevan toiselle turvallisuusviranomaiselle välttämättömiä tämän suorittamaa epäillyn rikkomuksen arviointia varten, vaan ainoastaan ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä epäilyksen saattamiseksi tuon viranomaisen tietoon. Tiedot vastaanottavan viranomaisen olisi oman tiedonsaantioikeutensa perusteella pyydettävä tarvitsemansa muut tiedot kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaiselta viranomaiselta.

19 §. *Valvontapäätös.* Pykälässä säädettäisiin velvoittavasta valvontapäätöksestä, jonka valvontaviranomainen voi antaa, jos palveluntarjoaja ei ole noudattanut laissa asetettuja velvollisuuksia. Valvontaviranomainen voisi velvoittaa palveluntarjoajan korjaamaan lainvastaisuuden asettamassaan määräajassa ja määräämällään tavalla. Valvontapäätös voitaisiin antaa kaikissa sellaisissa tilanteissa, joissa palveluntarjoaja ei noudata ehdotetussa laissa sille asetettuja velvollisuuksiaan.

Kuten on muidenkin ehdotetun 4 luvun mukaisten keinojen kohdalla, myös valvontapäätöstä voisivat edeltää ja lähtökohtaisesti edeltäisivätkin lievemmat valvontakeinot. Palveluntarjoaja voitaisiin ohjata täyttämään laissa edellytetyt velvollisuutensa monin eri tavoin, kuten ohjaamalla palveluntarjoaja tutustumaan valvontaviranomaisen ohjeisiin, antamalla tälle

yksilöllistä kirjallista opastusta, suositus tai kehoitus taikka järjestämällä keskustelutilaisuus palveluntarjoajan edustajan kanssa.

20 §. Kieltopäätös. Pykälässä säädettäisiin velvoittavasta kieltopäätöksestä, jonka valvontaviranomainen voisi antaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kieltopäätöksen antamisen edellytyksistä. Päätös voitaisiin antaa, jos kulutuspalvelusta aiheutuu palvelun käyttäjälle tai sen välittömässä vaikutuspiirissä olevalle hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä vaaraa voida muilla tavoin estää. Kuluttajien turvallisuuden varmistamiseksi olisi tärkeää, että vaaraa aiheuttavan kulutuspalvelun tarjoaminen voitaisiin tarvittaessa kieltää sellaisissa tilanteissa, joissa turvallisuuspuutteet ovat niin olennaisia, ettei palvelun tarjoamista voida lainkaan sallia ennen puutteiden korjaamista. Kieltopäätöksen antaminen olisi siis toissijainen keino 19 §:n mukaiseen valvontapäätökseen nähden.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kieltopäätös annettaisiin niin, että se on voimassa siihen saakka, kunnes hengen tai terveyden vaaraa aiheuttava lainvastaisuus on poistettu. Kieltopäätöksen tarkoituksena olisi varmistaa, ettei vaaraa aiheuttavaa kulutuspalvelua tarjota. Jotta kiello täyttäisi tarkoituksensa mutta ei ylittäisi sitä, mikä on tarpeen, kiellon kesto olisi syytä ulottaa juuri sille ajalle, jona turvallisuuspuutteet ovat olemassa. Valvontaviranomainen voisi myös määrätä tavan, jolla lainvastaisuus on korjattava.

21 §. Toiminnan keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta keskeyttää toiminta, jos on ilmeistä, että kulutuspalvelusta aiheutuu välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä sitä voida muuten estää. Toiminnan voisi keskeyttää vain siltä osin kuin se on välttämätöntä vaaran torjumiseksi.

Toiminnan keskeyttäminen 21 §:n nojalla olisi mahdollista vain silloin, kun vaaraa ei voida muuten estää. Vaaran olisi oltava ilmeinen ja välitön. Myös niissä tilanteissa, joissa kulutuspalvelusta aiheutuu välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara, valvontaviranomaisen olisi ensisijaisesti puututtava tilanteeseen valvonta- tai kieltopäätöksellä ja asetettava sen tehosteeksi tarvittaessa keskeyttämisuhka. Kyse olisi varsin voimakkaasta hallinnollisesta keinosta, jonka käyttäminen voisi tulla kyseeseen vain aivan poikkeuksellisissa ja erittäin kiireellisissä tilanteissa, joissa keskeyttämisuhkaista valvonta- tai kieltopäätöstäkään ei voida pitää riittävänä. Toiminta voitaisiin keskeyttää vain siinä laajuudessa kuin olisi välttämätöntä ottaen huomioon muut valvontaviranomaisen käytössä olevat keinot.

Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös olisi hallintopäätös, johon sovellettaisiin yleistä hallintolainsäädäntöä ja johon voisi siis hakea muutosta hallintotuomioistuimessa.

22 §. Toimenpiteen teettäminen. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta teettää palveluntarjoajan kustannuksella toimenpide, jos on ilmeistä, että kulutuspalvelusta aiheutuu välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä sitä voida muuten estää. Toimenpiteen voisi teettää vain siltä osin kuin se olisi välttämätöntä vaaran poistamiseksi ottaen huomioon muut valvontaviranomaisen käytössä olevat keinot.

Toimenpide voitaisiin teettää 22 §:n nojalla vain silloin, kun vaaraa ei voida muuten estää. Vaaran olisi oltava ilmeinen ja välitön. Myös niissä tilanteissa, joissa kulutuspalvelusta aiheutuu

välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara, valvontaviranomaisen olisi ensisijaisesti puututtava tilanteeseen valvonta- tai kieltopäätöksellä ja asetettava sen tehosteeksi tarvittaessa teettämisuha. Kyse olisi varsin voimakkaasta hallinnollisesta keinosta, jonka käyttäminen voisi tulla kyseeseen vain aivan poikkeuksellisissa ja erittäin kiireellisissä tilanteissa, joissa teettämisuhaista valvonta- tai kieltopäätöstäkään ei voida pitää riittävänä. Vain sellaisia toimenpiteitä voitaisiin teettää, jotka olisivat välttämättömiä ottaen huomioon muut valvontaviranomaisen käytössä olevat keinot.

Toimenpiteen teettämistä koskeva päätös olisi hallintopäätös, johon sovellettaisiin yleistä hallintolainsäädäntöä ja johon voisi siis hakea muutosta hallintotuomioistuimessa.

23 §. Määräys tiedottamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että valvontaviranomainen voisi velvoittaa palveluntarjoajan tiedottamaan määräajassa ja määräämällään tavalla antamastaan päätöksestä tai kiellosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että valvontaviranomainen voisi palveluntarjoajan kustannuksella tiedottaa 1 momentissa tarkoitetuista asioista, jos palveluntarjoaja ei ole noudattanut viranomaisen antamaa määräystä tai jos kiireellisyys vuoksi tällaiseen tiedottamiseen on painavia syitä.

Säätely vastaisi sisällöltään voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain 44 §:n mukaista säätelyä.

24 §. Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuha. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen toimivaltuudesta tehostaa palveluntarjoajan 17 §:n mukaista tietojenantovelvoitetta sekä valvontaviranomaisen antamaa valvonta- tai kieltopäätöstä taikka tiedottamismääräystä uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämisuhallalla. Näiltä osin noudatettaisiin uhkasakkolain säännöksiä. Voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain mukaan uhkasakon tuomitsee maksettavaksi hallinto-oikeus. Säätelyä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi muun vastaavan säätelyn kanssa niin, että uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi valvontaviranomainen. Muutosta uhkasakon tuomitsemista koskevaan päätökseen haettaisiin samalla tavoin kuin päävelvoitetta koskevaan päätökseen eli valittamalla hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mistä säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

25 §. Seuraamusmaksu. Pykälässä säädettäisiin palveluntarjoajalle määrättävästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta.

Palveluntarjoajalle asetettavat velvollisuudet muodostaisivat palveluntarjoajan toimintaa ohjaavan kokonaisuuden, jonka tarkoituksena olisi niin ennakolta kuin käytön aikana varmistaa kulutuspalvelun turvallisuus sen käyttäjille ja sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville. Valvontakäytäntö on osoittanut, että muilla kuin rangaistusluonteisilla hallinnollisilla keinoilla voidaan valtaosassa tapauksista tehokkaasti saavuttaa lainmukainen tila niissä tilanteissa, joissa kulutuspalvelun puutteet tulevat valvontaviranomaisen tietoon. Kulutuspalvelun puutteiden tuleminen valvontaviranomaisen tietoon voi kuitenkin olla jossakin määrin sattumanvaraista, ja palvelun turvallisuuden oma-aloitteinen varmistaminen on palveluntarjoajan vastuulla. On myös huomioitava, että palvelun turvallisuuden valvonta on lähes aina jälkikäteistä niin, että turvallisuuspuutteiden ilmetessä palvelua jo toteutetaan tai sen tarjoaminen on jo päättynyt.

Valvontaviranomainen voi valvontakeinoin puuttua ainoastaan tulevaisuudessa tapahtuvaan palvelun tarjoamiseen. Mahdollisuus määrätä seuraamusmaksu toimisi pelotteena, jonka tarkoituksena olisi ehkäistä lain rikkomuksia ennakolta.

Pykälässä säädettäisiin niistä velvollisuuksista, joiden tahallisuudesta tai huolimattomasta rikkomisesta voitaisiin määrätä seuraamusmaksu palveluntarjoajalle. Syyksiluettavuuden aste olisi säädettävä kattavaksi, sillä palveluntarjoajalla on voitava olettaa olevan näiden velvollisuuksien täyttämiseen tarvittavat tiedot ja osaaminen ja koska näiden velvollisuuksien rikkomisen on katsottava ilmentävän piittaamattomuutta palvelun käyttäjien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien turvallisuutta kohtaan.

Pykälän *1 kohdan* mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä 6 §:n 1 ja 2 momentin mukaisen vaarojen tunnistamisvelvollisuuden ja riskien arviointivelvollisuuden rikkomisesta. Kulutuspalveluun liittyvien vaarojen tunnistamista ja riskien arviointia on pidettävä palvelun turvallisuuden kannalta ensisijaisen tärkeänä toimena, ja lain muiden velvoitteiden noudattaminen perustuisi pitkälti tuon riskien arvioinnin tulokseen. Velvollisuuden rikkominen tarkoittaisi palvelun turvallisuuden jättämistä sattuman varaan, mitä ei voida hyväksyä.

Pykälän *2 kohdassa* säädettäisiin 10 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden sanktioinnista. Kuten 10 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, valvontaviranomaisen on tärkeää saada viipymättä tapahtuneen jälkeen tieto tällaisista tapahtumista, jotta se voi tarvittaessa ryhtyä valvontatoimenpiteisiin palvelun turvallisuuden varmistamiseksi. Joissain tilanteissa valvontaviranomainen voi joutua kohdentamaan valvontatoimenpiteitä myös muihin samantyyppisiin palveluihin varmistuakseen niiden turvallisuudesta. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden perusteella saatavan tiedon avulla voitaisiin pyrkiä ennaltaehkäisemään samankaltaisia onnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita jatkossa. Kun valvontaviranomaisella on tieto onnettomuudesta tai läheltä piti -tilanteesta, palvelun turvallisuuteen voidaan tarvittaessa puuttua valvontaviranomaisen käytössä olevin hallinnollisin keinoin. Näiden keinojen käyttöön tai valintaan ei vaikuta se, onko tieto turvallisuuspuutteesta tullut valvontaviranomaiselle palveluntarjoajalta, kuluttajalta vai muualta, joten noita keinoja koskeva sääntely ei toimi sen pikemmin pelotteena kuin kannustimenakaan niin, että palveluntarjoajat tekisivät ilmoituksia herkemmin. Koska muilla hallinnollisilla keinoilla ei voida puuttua ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönteihin eikä näiden keinojen käytön mahdollisuudella voida katsoa olevan pelotevaikutusta ja velvollisuuksien laiminlyönti voi vaarantaa kuluttajien turvallisuuden välittömästi ja konkreettisesti, olisi kuluttajaturvallisuuden varmistamiseksi välttämätöntä säätää tällaisista laiminlyönneistä määrättävistä sanktioista.

26 §. Seuraamusmaksun suuruus. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun suuruudesta.

Pykälän *1 momentin* mukaan seuraamusmaksun suuruus perustuisi aina kokonaisarviointiin, jossa olisi otettava huomioon lainkohdassa luetellut seikat.

Rikkomuksen laatua arvioitaessa voitaisiin kiinnittää huomiota ainakin siihen, minkä velvollisuuden rikkomisesta on kyse ja kuinka olennainen merkitys tuon velvollisuuden noudattamisella on ihmisten turvallisuudelle. Laajuudella tarkoitettaisiin erityisesti niiden ihmisten määrää, joihin rikkominen voi vaikuttaa. Vakavuudella viitattaisiin rikkomuksen kielteisiin seurauksiin, erityisesti turvallisuuden vaarantumiseen. Kestoaika olisi sekin otettava arvioinnissa huomioon niin, että lähtökohtaisesti pitkäkestoinen rikkominen olisi perusteena

suuremmalle seuraamusmaksulle. Lyhytkestoinen tai kertaluonteinen rikkomuskin voisi kuitenkin olla perusteena suuremmalle seuraamusmaksulle, jos tämä olisi perusteltua esimerkiksi rikkomuksen laajuuden tai vakavuuden vuoksi. Saavutettu hyöty olisi lähinnä taloudellista hyötyä, jota olisi myös rikkomuksella vältetty tappio. Hyödyn selvittäminen ei olisi edellytyksenä seuraamusmaksun määräämiselle, mutta tämä seikka voisi tiedossa ollessa vaikuttaa määrättävän seuraamusmaksun suuruuteen. Seuraamusmaksun kohteena olevan palveluntarjoajan toimet rikkomuksen korjaamiseksi olisi otettava huomioon seuraamusmaksua pienentävinä seikkoina. Muut saman palveluntarjoajan kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain säännösten rikkomiset puolestaan voisivat toimia perusteena suuremmalle seuraamusmaksulle. Koska kyse on kokonaisarvioinnissa, siinä voitaisiin ottaa huomioon myös muita tapaukseen vaikuttaneita tekijöitä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärästä. Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saisi olla enintään yhden prosentin oikeushenkilön liikevaihdosta ylittämättä kuitenkaan 100 000:ta euroa. Säännöksessä säädettäisiin huomioitavasta liikevaihdosta pitäen silmällä myös niitä tilanteita, joissa liiketoiminta on vasta aloitettu.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin luonnolliselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärästä. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saisi olla enintään yhden prosentin henkilön verotuksen mukaisista tuloista ylittämättä kuitenkaan 10 000:ta euroa. Jos tuloja ei voitaisi luotettavasti selvittää, ne voitaisiin arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Seuraamusmaksun suuruutta käsitellään edellä yleisperusteluissa.

27 §. Seuraamusmaksun määrääminen. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin seuraamusmaksun määräävästä viranomaisesta. Seuraamusmaksu on rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus, ja sen määräisi esityksen mukaan lain mukainen valvontaviranomainen, joka olisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Seuraamusmaksuasiassa on kyse samojen aineellisoikeudellisten säännösten soveltamisesta kuin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain nojalla annettavia määräyksiä koskevissa asioissa. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on jo muuhun lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja. Tämä toimivaltuus ei siis olisi tälle viranomaiselle uudenlainen.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siitä, ettei seuraamusmaksua saisi määrätä, jos teosta on kulunut yli kaksi vuotta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksua koskevassa asiassa ei saisi seuraamusmaksun määräämiseksi luonnolliselle henkilölle käyttää hänen 17 §:ssä säädetyt tietojenantovelvollisuuden perusteella antamia tietoja, jotka on saatu asettamalla hänelle 24 §:n nojalla sakon uhka tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi. Säännöksellä toteutettaisiin itsekriminointisuoja.

28 §. Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen. Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joilla seuraamusmaksu jätetään tai voidaan jättää määräämättä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä perusteista, joiden ollessa käsillä seuraamusmaksua ei määrättäisi lainkaan. Momentin mukaan seuraamusmaksua ei määrättäisi, jos rikkomus on vähäinen. Rikkomus voisi olla vähäinen, jos kyse on säännöksen kertaluonteisesta rikkomisesta, vaikka se kohdistuisi kohtalaisen laajaan joukkoon ihmisiä. Kysymys olisi kyseiseen yksittäistapaukseen liittyvästä vähäisyydestä. Seuraamusmaksua ei myöskään määrättäisi, jos seuraamusmaksun määräämistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Kyse olisi kokonaisarviointista, jossa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi virheellisen menettelyn syyt ja seuraukset sekä tekijän yksilölliset olosuhteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksua ei määrätä sille, jonka samasta teosta on vireillä tai lainvoimaisesti ratkaistu seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia. Säännöksen tarkoituksena olisi toteuttaa kaksoisrangaistavuuden kieltoa.

Pykälän 3 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä, jos palveluntarjoaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä sillä perusteella, että rikkomus on tullut valvontaviranomaisen tietoon 10 §:ssä tarkoitetulla ilmoituksella edellyttäen, että ilmoitus tehdään mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla välittömästi ja se täyttää mainitun säännöksen mukaiset vaatimukset eikä rikkomus ole vakava tai toistuva. Säännöksen tarkoituksena olisi kannustaa palveluntarjoajia tekemään 10 §:ssä tarkoitettuja ilmoituksia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, että seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos samasta rikkomuksesta on tuomittu uhkasakko maksettavaksi.

29 §. Suhde rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun suhteesta rikosoikeudelliseen sääntelyyn, ja säännöksellä toteutettaisiin kaksoisrangaistavuuden kieltoa (*ne bis in idem*). Sen mukaan on kiellettyä syyttää ja tuomita kahdesti samasta teosta. Kaksoisrangaistavuuden kielto ei estä määräämästä hallinnonollista seuraamusmaksua hallinnollisten pakkokeinojen ohella.

Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä sille, joka on epäiltynä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saisi määrätä myöskään sille, jolle on samasta rikkomuksesta annettu lainvoimainen tuomio rikosasiassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seuraamusmaksun vaikutuksesta rikosprosessiin kaksoisrangaistavuuden kiellon toteuttamiseksi. Jos samasta rikkomuksesta olisi määrätty seuraamusmaksu, samasta teosta ei voitaisi nostaa syytettä eikä tuomiota rangaistukseen. Säännös koskisi luonnollista henkilöä.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin terveysrikosta koskevaan rikoslain säännökseen, jossa säädettäisiin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain rikkomiseen sovellettavasta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta.

30 §. Seuraamusmaksun täytäntöönpano. Seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään. Pykälä sisältäisi tähän liittyvän informatiivisen viittauksen. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus, jolla on vastaavia täytäntöönpanotehtäviä. Seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa. Lisäksi pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun vanhentumisesta, koska sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin tai velan vanhentumisesta annettuun lakiin (728/2003) ei sisälly tähän tarkoitukseen soveltuvia säännöksiä. Vanhentumisaika olisi viisi vuotta seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä, mikä vastaa sakkorangaistukselle säädettyä vanhentumisaikaa. Seuraamusmaksu raukeaisi, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee.

31 §. Muutoksenhaku. Pykälän mukaan muutoksenhausta päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

32 §. Täytäntöönpano. Pykälän mukaan siinä tarkoitettuja valvontaviranomaisen päätöksiä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää. Koska valvontaviranomaisen päätöksellä pyritään varmistamaan palvelujen turvallisuus, on välttämätöntä säätää, että valvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Seuraamusmaksun määräämistä koskevaa päätöstä ei kuitenkaan voitaisi panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

33 §. Voimaantulosäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kirjaamisvelvollisuuksia koskevia säännöksiä alettaisiin kuitenkin soveltaa lähtökohtaisesti vasta kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Velvollisuudet olisivat uusia, joten palveluntarjoajille olisi annettava riittävästi aikaa niiden noudattamiseen valmistautumiseen. Kirjaamisvelvollisuus ei olisi kuitenkaan voimassa olevan lain mukaisen turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuuden piiriin kuuluville palveluntarjoajille sillä tavalla uusi, että tätä siirtymäaikaa olisi sovellettava niihin.

7.3 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

1 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavasta laista. Lainkohdassa säädetään niistä säädöksistä, joiden soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia sovelletaan. Lakia sovellettaisiin jatkossa kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Muutos olisi tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan panemiseksi täytäntöön. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja markkinavalvonta-asetuksen säännöksiä sovelletaan kuluttajatuotteiden markkinavalvontaan artiklan 2 kohdassa säädetyllä tavalla, mikä olisi otettava huomioon myös eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia, esimerkiksi sen 6 §:ää, sovellettaessa.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että laissa säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdan mukaisesta keskitetystä kansallisesta yhteyspisteestä. Lisäys olisi momentin muun sisällön tapaan informatiivinen, ja keskitettyä kansallista yhteyspistettä koskevat varsinaiset säännökset olisivat 4 d §:ssä. Nykyisellään niin 2 kuin 3 momentissa säädetään siitä, että markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU)

N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) 2019/1020 käytetään jäljempänä laissa sen lyhyempää muotoa ”markkinavalvonta-asetus”. Tästä on tarpeen säätää vain kerran ja siinä lainkohdassa, jossa säädös mainitaan ensimmäisen kerran. Muualla laissa taas on syytä käyttää säädöksen lyhyempää muotoa, ja 3 momentin mukaista sanamuotoa korjattaisiin tämän mukaisesti.

4 d §. *Keskitetty kansallinen yhteyspiste.* Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin siitä, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa tarkoitettu keskitetty kansallinen yhteyspiste. Säännös olisi tarpeen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdan panemiseksi täytäntöön.

Safety Gate -järjestelmää koskevan komission täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2019/417 liitteen II osan 5.1 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on perustettava yksi keskitetty Safety Gate -yhteyspiste (ent. RAPEX-yhteyspiste) hoitamaan Safety Gatea (ent. RAPEX) kansallisella tasolla. Tähän nyt poistuvaan tehtävään, joka pitkälti vastaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisen keskitetyn kansallisen yhteyspisteen tehtävää, nimetään voimassa olevassa lainsäädännössä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetun lain (1197/2009) 3 §). Säännöksen 1 momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto hoitaisi poistuvan tehtävän korvaavaa, yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaista tehtävää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että keskitetyn kansallisen yhteyspisteen tehtävistä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa. Lainkohta olisi informatiivinen.

7 §. *Valvontasuunnitelma.* Pykälään lisättäisiin viittaus yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklaan. Lisäys olisi tarpeen, jotta valvontasuunnitelmassa otettaisiin huomioon ne yleistä tuoteturvallisuusasetusta koskevat seikat, jotka nykyisellään otetaan huomioon unionin yhdenmukaistamislainsäädännön kohdalla. Voimassa olevan säännöksen mukaan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon, mitä markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklassa säädetään. Tuota säännöstä sovelletaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklan 1 kohdan nojalla artiklan 2 kohdassa säädetyllä tavalla.

19 §. *Palautusmääräys.* Pykälässä säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä talouden toimija poistamaan riskin aiheuttava tuote markkinoilta. Säännöksen 1 ja 2 momentti vastaisivat sisällöltään voimassa olevan 19 §:n 1 ja 2 momentin mukaista sääntelyä siltä osin kuin se koskee palautusmenettelymääräyksen antamisen edellytyksiä. Nämä edellytykset olisivat samat kuluttajatuotteita ja muita kuin kuluttajatuotteita koskeville määräyksille. Koska kuluttajatuotteita koskevasta palautusmenettelystä säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa ja muita kuin kuluttajatuotteita koskevasta palautusmenettelystä taas kansallisesti, palautusmääräyksen edellytyksistä olisi syytä säätää omassa säännöksessään.

19 a §. *Kuluttajatuotteita koskeva palautusmenettely.* Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin siitä, että kuluttajatuotteita koskevasta palautusmenettelystä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 36 ja 37 artiklassa. Säännös olisi informatiivinen.

19 b §. *Muita kuin kuluttajatuotteita koskeva palautusmenettely.* Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin muita kuin kuluttajatuotteita koskevasta palautusmenettelystä. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan 19 §:n 1 ja 3 momentin mukaista sääntelyä siltä osin kuin se koskee palautusmenettelyn sisältöä.

22 a §. *Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet.* Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskevasta määräyksestä säädetään lisäksi kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa. Lisäys olisi informatiivinen. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset, verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistettavia määräyksiä koskevat säännökset koskevat ainoastaan kuluttajatuotteita, minkä lisäksi yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukainen verkkorajapinnan käsite eroaa hieman markkinavalvonta-asetuksen mukaisesta verkkorajapinnan käsitteestä. Tästä syystä tällaisista määräyksistä säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa.

Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin voitaisiin siis kohdistaa niin markkinavalvontalain 22 a §:ssä kuin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa tarkoitettu määräys siltä osin kuin verkkomarkkinapaikkojen tarjoajat ovat markkinavalvontalain 22 a §:ssä tarkoitettuja palveluntarjoajia. Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa tarkoitettua määräystä ei olisi mahdollista kohdistaa muihin palveluntarjoajiin kuin verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin, eikä määräystä voisi antaa muissa kuin kuluttajatuotteita koskevissa asioissa.

27 §. *Suojalausekeilmoitus.* Säännöksestä poistettaisiin sen 2 momentin mukainen informatiivinen viittaus markkinavalvonta-asetuksen 20 artiklaan, joka ei koske suojalausekeilmoituksia vaan Safety Gate -pikahälytysjärjestelmässä tehtäviä ilmoituksia. Markkinavalvontalain säännös koskisi jatkossa ainoastaan suojalausekemenettelyn mukaisia ilmoituksia. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan sen ehdotettua, muutettua sisältöä.

Säännöksessä tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä säädetään unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä, ja ilmoitusmenettelyä sovelletaan sellaisiin tuotteisiin, jotka kuuluvat yhdenmukaistamislainsäädännön piiriin. Markkinavalvontalakia sovelletaan kuitenkin myös unionin yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuulumattomiin tuotteisiin, joihin ilmoitusmenettelyä ei sovelleta. Sikäli kuin menettelystä ei säädetä suoraan sovellettavassa unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä vaan käsillä olevassa säännöksessä tarkoitettun NLF-päätöksen viitesäännöksen mukaisesti direktiivillä, olisi nykyiseen tapaan tarpeen säätää ilmoitusvelvollisuudesta kansallisesti. Tuon ilmoitusvelvollisuuden olisi kuitenkin rajoituttava vain niihin tuotteisiin, joita koskevasta ilmoitusmenettelystä säädetään NLF-päätöksen viitesäännöksen mukaisesti.

Voimassa olevan säännöksen sanamuodon mukaan ilmoitusmenettelyä on sovellettava myös unionin yhdenmukaistamislainsäädännön piiriin kuulumattomiin tuotteisiin. Vaikka säännöksen sanamuoto ei lähinnä EU-oikeuden tulkintavaikutuksen vuoksi käytännössä muodostuisikaan ongelmalliseksi, olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista muuttaa säännöksen sanamuotoa vastaamaan sen tosiasiallista sisältöä. Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutusta viranomaisten velvollisuuteen tehdä säännöksessä tarkoitettuja ilmoituksia.

7.4 Terveysturvallisuuslaki

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin.* Voimassa olevassa pykälässä oleva viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin.

7.5 Ympäristönsuojelulaki

19 §. *Kemikaalien käyttöä koskevat erityiset velvollisuudet.* Voimassa olevan pykälän 3 momentissa on viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin. Kuluttajaturvallisuuslakia ehdotetaan tässä esityksessä kumottavaksi, ja jatkossa kuluttajatuotteita koskeva yleinen turvallisuussääntely olisi pääasiassa EU:n yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa. Säännöksen mukainen viittaus on nykyiselläänkin ainoastaan informatiivinen, ja sitä ehdotetaan poistettavaksi kokonaan erityisesti siksi, että EU:n yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa on kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevia yleisiä vaatimuksia. Tällaiset vaatimukset ovat varsin hankalasti mielletävissä nimenomaan kemikaalien käyttöä koskeviksi erityisiksi velvollisuuksiksi.

24 §. *Muut valvontaviranomaiset.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitetut valvontaviranomaiset ja työsuojeluviranomaiset valvovat kukin toimialallaan 217 §:n 2 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista. Saman momentin mukaan kunnan terveysturvallisuusviranomaiset, kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitetut valvontaviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat kukin toimialallaan 17 luvun säännösten nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista.

Ympäristönsuojelulain 217 §:ssä säädetään moottorikäyttöisten ajoneuvojen, työkoneiden ja laitteiden käyttöä koskevista ympäristönsuojeluvaatimuksista. Ympäristönsuojelulain 17 luvussa säädetään otsonikerrosta heikentävistä aineista ja fluoratuista kasvihuonekaasuista.

Ympäristönsuojelulain 217 §:n 2 momenttia edeltäneen säännöksen nojalla on annettu valtioneuvoston asetus ulkona käytettävien laitteiden melupäästöistä (621/2001). Sen 8 §:n 1 momentin mukaan asetuksen noudattamista valvovat kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetussa laissa (75/2004) tarkoitetut valvontaviranomaiset, kun laitteita on tarkoitus käyttää kulutustavaroina. Saman säännöksen mukaan asetuksen noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset, kun laitteita on tarkoitus käyttää työvälineinä.

Ulkona käytettävien laitteiden melupäästöistä annetun valtioneuvoston asetuksen (621/2001) soveltamisalaan voivat kuulua ainoastaan sellaiset laitteet, jotka kuuluvat myös koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (400/2008) soveltamisalaan. Asetus 400/2008 on annettu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaan kuuluvan, kuluttajaturvallisuuslakia edeltäneen kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain (74/2004, kumottu) ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalaan kuuluvan eräiden teknisten laitteiden vaatimuksenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) nojalla.

Valvontatoimivallanjako vastaa asiallisesti koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (400/2008) noudattamisen valvontaa koskevaa työnjakoa työsuojeluviranomaisten ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston välillä. Koneiden markkinavalvontaa koskevassa tehtävässä toimiessaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ei ole yleistä kuluttajaturvallisuutta valvova

valvontaviranomainen vaan pikemmin koneiden vaatimustenmukaisuutta valvova sektoriviranomainen. Näin on katsottava olevan myös silloin, kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo asetuksen 621/2001 noudattamista.

Säännöksessä tarkoitettu valvontatehtävä ehdotetaan edellä mainituin perustein säädettäväksi sille viranomaiselle, joka valvoo koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista. Valvontaviranomaisten välinen työnjako, tehtävä ja toimivalta eivät muuttuisi nykyisestä.

Ympäristönsuojelulain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista (766/2016). Asetus koskee ympäristönsuojelulain 17 luvun mukaisia seikkoja.

Voimassa olevan säännöksen esitöiden (HE 214/2013 vp, s. 100) mukaan kunnan valvontaviranomainen voisi yhdellä tarkastuksella tarkastaa kaikki näihin laitteisiin liittyvät seikat. Asetuksen 766/2016 mukaiset seikat eivät kuitenkaan varsinaisesti kuulu kuluttajaturvallisuuslain mukaisen valvontaviranomaisen toimialaan. Lisäksi kuluttajaturvallisuuslain mukaiset valvontatehtävät on lainmuutoksella 1510/2015 siirretty kunnilta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ympäristönsuojelulain 17 luvun mukaisista tehtävistä säädetään kyseisessä luvussa, eikä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tuolloin toimi kuluttajaturvallisuuslain mukaisena valvontaviranomaisena.

Joka tapauksessa kuluttajatuotteiden ja kulutuspalvelujen yleisiä turvallisuusvaatimuksia koskevia säädöksiä sovellettaisiin toissijaisesti ja täydentävästi niiden soveltamisalaan kuuluvien hyödykkeiden valvontaan. Näiden säädösten mukaisten viranomaisten toimivallasta ei olisi tarpeen säätää erikseen sektorilainsäädännössä, vaan toimivalta perustuisi kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin. Tämä kuluttajaturvallisuuden valvonnan turvaverkko olisi olemassa ympäristönsuojelulain 24 §:n mukaisesta sääntelystä riippumatta, eikä tähän säännökseen tehtävillä muutoksilla siis olisi vaikutusta kuluttajatuotteiden tai kulutuspalvelujen turvallisuustasoon.

Edellä mainituin perustein ympäristönsuojelulain 17 luvun nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamisen valvontaa koskeva säännös eli 24 §:n 2 momentin toisen virkkeen kuluttajaturvallisuuslakia koskeva maininta ehdotetaan poistettavaksi lainkohdasta.

7.6 Kuluttajansuojalaki

5 luku Tavarankauppa

16 a §. *Virheilmoitus.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin 2 kohdassa oleva viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan poistettavaksi. Säännös ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi kuluttajansuojalain 8 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohdan kanssa niin, että siinä viitattaisiin yleisesti terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annettuihin säännöksiin ja määräyksiin. Kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevat useat eri säädökset. Nykyinen kuluttajaturvallisuuslaki ja jatkossa EU:n yleinen tuoteturvallisuusasetus ovat näihin kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskeviin muihin säädöksiin nähden toissijaisia ja täydentäviä.

16 §. Virheilmoitus. Voimassa olevan pykälän 2 momentin 2 kohdassa oleva viittaus tuoteturvallisuuslakiin ehdotetaan poistettavaksi. Tuoteturvallisuuslaki (914/1986) on aiemmin kumottu kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetulla lailla (75/2004), joka on sittemmin kumottu nykyisellä kuluttajaturvallisuuslailla. Säännös ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi kuluttajansuojalain 8 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohdan kanssa niin, että siinä viitattaisiin yleisesti terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annettuihin säännöksiin ja määräyksiin. Kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevat useat eri säädökset. Nykyinen kuluttajaturvallisuuslaki ja jatkossa EU:n yleinen tuoteturvallisuusasetus ovat näihin kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskeviin muihin säädöksiin nähden toissijaisia ja täydentäviä. Kulutuspalvelujen yleisestä turvallisuudesta säädettäisiin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa, joka sekin olisi toissijainen ja täydentävä muuhun lainsäädäntöön nähden.

7.7 Laki kosmeettisista valmisteista

2 §. Suhde muihin säädöksiin. Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin korvattaisiin viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin. Kuluttajapalvelun käsite korvattaisiin kulutuspalvelun käsitteellä.

7.8 Tupakkalaki

74 §. Yleiset tupakointikiellot. Kuluttajaturvallisuuslain kumoamisen vuoksi pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä ei enää viitattaisi kuluttajaturvallisuuslakiin. Sen sijaan tupakointi kiellettäisiin yleisillä leikkikentillä ja niihin kooltaan, toiminnoiltaan ja käyttöasteeltaan rinnastuvilla muilla leikkikentillä ja -paikoilla. Käytännössä nämä leikkikentät ja -paikat vastaisivat niitä leikkikenttiä ja -paikkoja, joista nykyisin on laadittava kuluttajaturvallisuuslain 7 §:n mukainen turvallisuusasiakirja. Asiaa on käsitelty tarkemmin hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (HE 141/2021 vp, s. 36–37).

Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi pykälän 3 momenttia, joka koskee savuttomien tupakkatuotteiden käytön kieltä eräissä sisä- ja ulkotiloissa. Voimassa olevan 3 momentin mukaan savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että siinä tarkoitettaisiin nimenomaan pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja leikkikenttiä ja -paikkoja eli samoja leikkikenttiä ja -paikkoja, joissa ei saisi tupakoida.

7.9 Metsästyslaki

34 a §. Ravintohoukutin. Voimassa olevan pykälän 3 momentissa oleva viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin korvattaisiin viittauksella kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin.

Voimassa olevan pykälän 4 momentissa olevasta säännöksestä kuluttajaturvallisuuslain mukaisen turvallisuusasiakirjan paikan ilmoittamisesta ravintohoukuttimen sijaintipaikassa luovuttaisiin. Tässä esityksessä ehdotetaan, että velvollisuudesta laatia

kuluttajaturvallisuusasiakirja luovutaan. Joka tapauksessa turvallisuusasiakirja on voimassa olevankin lain mukaisesti palveluntarjoajan itsensä käyttöön tarkoitettu työkalu. Turvallisuusasiakirjan ei tarvitse olla asiakkaiden saatavilla. Lisäksi turvallisuusasiakirja voi sisältää aineistoa, jota ei ole tarkoituksenmukaista luovuttaa ulkopuolisten tietoon. Tällaista tietoa voi olla esimerkiksi tieto palvelun väärinkäytön mahdollisuuksista tai ilkeimmälle herkistä kohdista. Kulutuspalvelun käyttäjille ja sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville henkilöille annettavista tiedoista säädettäisiin kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevassa yleisessä lainsäädännössä.

7.10 Kemikaalilaki

5 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 16 kohta, jossa viitattaisiin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki rinnastuu suurilta osin momentin 1, 5 ja 6 kohdan mukaisiin säädöksiin, joissa kaikissa on omaksuttu oma tarkastelukulmansa turvallisuuteen. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki on toissijaista ja täydentävää suhteessa kemikaalilain säännöksiin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että se koskisi ainoastaan kuluttajatuotteita. Momentissa säädettäisiin siitä, että kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen ja samalla kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain suhteesta muuhun lainsäädäntöön säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa, eikä siitä olisi syytä säätää erikseen kemikaalilaissa. Siksi säädösten suhdetta koskeva osa säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi.

7.11 Hissiturvallisuuslaki

5 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Voimassa olevan pykälän 8 momentin mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin. Tämän esityksen mukaan konedirektiivin soveltamisalaan kuuluvien kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden markkinavalvontaan sovellettaisiin pääasiassa eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain säännöksiä mutta myös tiettyjä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain säännöksiä. Sikäli kuin kuluttajien käyttöön tarkoitettut koneet ovat kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavassa laissa tarkoitettuja kuluttajatuotteita, niihin sovellettaisiin myös yleisen tuoteturvallisuusasetuksen säännöksiä asetuksessa tarkemmin säädetyllä tavalla. Koska yleiseen tuoteturvallisuusasetukseen viitattaisiin ehdotetussa kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 2 §:ssä ja lain 4 ja 5 §:ssä olisi markkinavalvontaa koskevat säännökset, hissiturvallisuuslaissa ei olisi tarpeen säätää vastaavista viittauksista. Sääntely vastaisi tältä osin momentissa omaksuttua, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettua lakia (1016/2004) ja työkäyttöön tarkoitettuja koneita koskevaa sääntelytapaa.

7.12 Rikoslaki

44 luku Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

1 §. Terveysrikos. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukainen viittaus kuluttajaturvallisuuslakiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella tiettyihin EU:n yleisen tuoteturvallisuusasetuksen talouden toimijoita koskeviin velvollisuuksiin.

Tällainen velvollisuus olisi 9 artiklan 1 kohdan mukainen valmistajan velvollisuus tuotteensa markkinoille saattaessaan varmistaa, että tuotteet on suunniteltu ja valmistettu 5 artiklassa säädetyn yleisen turvallisuusvaatimuksen mukaisesti eli että ne ovat turvallisia. Myös maahantuoja on 11 artiklan 1 kohdan mukaan ennen tuotteen saattamista markkinoille varmistettava, että tuote on 5 artiklassa säädetyn yleisen turvallisuusvaatimuksen mukainen, eikä maahantuoja saa saattaa tuotetta markkinoille, jos se katsoo tai sillä on syytä uskoa, että tuote ei ole 5 artiklan vaatimusten mukainen. Asetuksen 11 artiklan 5 kohdan mukaan maahantuojan ja 12 artiklan 2 kohdan mukaan jakelijan on varmistettava, että sinä aikana, jona tuote on sen vastuulla, varastointi- tai kuljetusolosuhteet eivät vaaranna sen 5 artiklassa säädetyn yleisen tuoteturvallisuusvaatimuksen mukaisuutta. Jakelija ei 12 artiklan 3 kohdan mukaan saa asettaa tuotetta saataville, jos jakelija katsoo tai jakelijalla on syytä uskoa hallussaan olevien tietojen perusteella, että tuote ei ole 5 artiklan vaatimusten mukainen paitsi, jos tuote on saatettu vaatimusten mukaiseksi.

Velvollisuuksissa on kyse kiellosta asettaa saataville markkinoilla vaarallisia tuotteita sekä vaatimuksesta varmistaa, ettei myöskään tuotteen varastointi tai kuljetus ennen tuotteen päätymistä kuluttajalle vaaranna tuotteen turvallisuutta. Tuotteen asettaminen saataville markkinoilla tarkoittaa tuotteen toimittamista liiketoiminnan yhteydessä unionin markkinoille jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta eli terveysrikossäännöksessä tarkoitettua maahantuontia, myynnissä pitämistä, välittämistä tai luovuttamista. Maahantuojan ja jakelijan on tuotetta varastoidessaan ja kuljettaessaan myös sen jälkeen, kun se on asettanut tuotteen saataville markkinoilla esimerkiksi etämyynnissä, varmistettava, etteivät kuljetus- tai varastointiolosuhteet vaaranna tuotteen turvallisuutta ennen sen varsinaista luovuttamista eteenpäin.

Turvallinen tuote määritellään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa, ja tuotteen turvallisuuden arvioinnista on yksityiskohtaiset säännökset asetuksen 6–8 artiklassa. Turvallisella tuotteella tarkoitetaan tuotetta, joka tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa käyttöolosuhteissa, mukaan lukien tosiasiallinen käyttöikä, ei aiheuta riskiä tai aiheuttaa tuotteen käyttöön nähden sellaiset mahdollisimman vähäiset riskit, joita voidaan pitää hyväksyttävänä ja kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelun korkean tason mukaisina.

Vaarallisen tuotteen tahallista tai törkeän huolimattontaa asettamista saataville markkinoilla on pidettävä erityisen moitittavana. Vaarallisen tuotteen asettaminen saataville markkinoilla ja päätyminen kuluttajille vaarantaa kuluttajien terveyden tai hengen välittömällä ja konkreettisella tavalla. Vaikka vaarallisen tuotteen oloon markkinoilla voidaan puuttua hallinnollisin keinoin, näitä keinoja voidaan käyttää useimmiten vain jälkikäteisesti, eikä niillä voida varmistaa, että kaikki jo markkinoilla olevat vaaralliset tuotteet tehdään turvallisiksi tai kerätään pois markkinoilta. Jotta vaarallisten tuotteiden päätyminen markkinoille voitaisiin estää ennalta tehokkaasti, olisi välttämätöntä säätää tätä koskevan velvollisuuden rikkomisen kriminalisoinnista. Kriminalisoinnilla pyrittäisiin siis kuluttajien suojelemisen kannalta vahingollisen toiminnan ennaltaehkäisyyn.

Terveysrikosta koskevan pykälän 1 momentin 2 kohdan alaan kuuluvan käyttäytymisen ala ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain mukaisen seuraamusmaksun ala olisivat lähtökohtaisesti erillisiä. Hallinnollisen seuraamusmaksun alaan kuuluvat velvoitteet koskevat pääasiallisesti aikaa ennen tuotteen asettamista saataville markkinoilla, tuon asettamisen yhteydessä annettavia tietoja tai sellaisia toimenpiteitä, joita talouden toimijan on tehtävä tuotteen jo ollessa markkinoilla. Esimerkiksi se, että valmistaja ei ole yleisen tuoteturvallisuusasetuksen edellyttämällä tavalla varmistanut, että tuote on suunniteltu ja valmistettu 5 artiklassa säädetyn yleisen tuoteturvallisuusvaatimuksen mukaisesti, ei itsessään voisi tulla rangaistavaksi terveystöröksena, vaan rangaistava teko olisi itse vaarallisen tuotteen asettaminen saataville markkinoilla. Asetuksen 5 artiklan mukaista velvollisuutta ei ennakollisten varmistustoimien puuttumisesta huolimatta olisi terveystörökseen tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla rikottu, jos tuote on turvallinen eli tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa käyttöolosuhteissa ei aiheuta riskiä tai aiheuttaa tuotteen käyttöön nähden sellaiset mahdollisimman vähäiset riskit, joita voidaan pitää hyväksyttävinä ja kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelun korkean tason mukaisina. Voi kuitenkin olla mahdollista, että jokin yksittäinen teko katsottaisiin rangaistavaksi terveystöröksena ja kuuluvaksi myös hallinnollisen seuraamusmaksun alaan esimerkiksi silloin, kun tuotteen vaarallisuus johtuu turvallisuustietojen puuttumisesta. Kaksoisrangaistavuuden kiellon toteuttamiseksi näissä tilanteissa hallinnollisen seuraamusmaksun ja rikosoikeudellisen rangaistuksen suhteesta säädettäisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 19 §:ssä.

Muutoksen arvioidaan pienentävän kriminalisoitujen tekojen joukkoa jonkin verran, kun kriminalisointi sidottaisiin aivan tiettyjen yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisten velvollisuuksien rikkomiseen. Lisäksi muutos tarkoittaisi sitä, että kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden turvallisuutta koskevien säännösten, jotka jätettäisiin voimaan kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 25 §:llä, rikkomista ei olisi kriminalisoitu rikoslaisa vaan näihin rikkomisiin sovellettaisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 22 §:n rangaistussääntelyä.

EU:n koneasetuksen täytäntöönpano edellyttää sen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista säättämistä kansallisesti. Yleisperusteluissa todetulla tavalla olisi tarkoituksenmukaista uudistaa koneiden turvallisuutta koskeva seuraamusjärjestelmä EU-asetuksen täytäntöönpanohankkeessa STM094:00/2024 käsillä olevan ehdotuksen asemesta.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että terveystöröksena rangaistavaksi tulisi kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 7 §:n 1 momentin vastainen taikka 7 §:n 3 momentin nojalla annetun säännöksen vastainen kulutuspalvelun tarjoaminen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Voimassa olevaan lakiin verrattuna tunnusmerkistöstä ehdotetaan poistettavaksi edellytys, jonka mukaan kulutuspalvelun tarjoamisen on tapahduttava elinkeinotoiminnan yhteydessä. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain, kuten voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain, vaatimukset koskevat myös muuta kuin elinkeinotoiminnan yhteydessä tapahtuvaa kulutuspalvelujen tarjoamista.

Valvontakäytäntö on osoittanut, että muilla kuin rangaistusluonteisilla hallinnollisilla keinoilla voidaan valtaosassa tapauksista tehokkaasti saavuttaa lainmukainen tila niissä tilanteissa, joissa kulutuspalvelun puutteet tulevat valvontaviranomaisen tietoon. Kulutuspalvelun puutteiden

tuleminen valvontaviranomaisen tietoon voi kuitenkin olla jossakin määrin sattumanvaraista, ja palvelun turvallisuuden oma-aloitteinen varmistaminen on palveluntarjoajan vastuulla. On myös huomioitava, että palvelun turvallisuuden valvonta on lähes aina jälkikäteistä niin, että turvallisuuspuutteiden ilmetessä palvelua jo toteutetaan tai sen tarjoaminen on jo päättynyt. Valvontaviranomainen voi valvontakeinoin puuttua ainoastaan tulevaisuudessa tapahtuvaan palvelun tarjoamiseen, ja palvelun turvallisuuden ennakollinen varmistaminen onkin olennaisen tärkeää. Siksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa ehdotetaan säädettävän eräiden velvollisuuksien rikkomisesta määrättävästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta.

On kuitenkin otettava huomioon, että suojattavana on erittäin painava intressi, ihmisten terveys ja henki, minkä vuoksi olisi varmistuttava siitä, että seuraamusjärjestelmä muodostaa riittävän pelotteen ihmisten terveydelle ja hengelle aiheutuvien vaarojen estämiseksi ennakolta. Vielä olisi otettava huomioon se, että ihmisten terveyden ja hengen suojaamiseksi annettujen velvoitteiden rikkominen on kulutuspalvelulainsäädäntöön lähinnä rinnastuvassa kuluttaja- ja muussa tuoteturvallisuuslainsäädännössä sekä terveydensuojelu- ja pelastuslainsäädännössä kriminalisoitu. Näillä perusteilla ehdotetaan, että kulutuspalvelun tarjoaminen siten, että se on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, kriminalisoitaisiin.

Palveluntarjoajalle kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa asetettavat velvollisuudet muodostaisivat palveluntarjoajan toimintaa ohjaavan kokonaisuuden, jonka tarkoituksena olisi niin ennakolta kuin käytön aikana varmistaa kulutuspalvelun turvallisuus sen käyttäjille ja sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville. Kaikilla palveluntarjoajalle asetettavilla velvollisuuksilla on oma merkityksensä palvelun turvallisuuden varmistamisessa. Tarkkarajaisuuden varmistamiseksi ja kaikkein konkreettisimman ja välittömimmän vaaran torjumiseksi terveysrikoksen tunnusmerkistö sidottaisiin kuitenkin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 7 §:n 1 momentin mukaisiin säännöksiin palveluntarjoajan toimenpidevelvollisuuksista. Terveysrikosta koskevan pykälän 2 momentin piiriin kuuluvan käyttäytymisen ala ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaisen seuraamusmaksun ala eivät lähtökohtaisesti olisi päällekkäisiä, sillä seuraamusmaksun alaan kuuluisivat kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 6 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 10 §:ssä tarkoitetut velvollisuudet. Jotta kaksoisrangaistavuuden kielto varmasti toteutuisi, hallinnollisen seuraamusmaksun ja rikosoikeudellisen rangaistuksen suhteesta säädettäisiin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 29 §:ssä.

Muutoksen arvioidaan pienentävän kriminalisoitujen tekojen joukkoa jonkin verran, kun kriminalisointi sidottaisiin aivan tiettyjen kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaisten velvollisuuksien rikkomiseen niin, että esimerkiksi velvollisuus tunnistaa vaarat ja arvioida niihin liittyvät riskit eivät olisi säännöksessä tarkoitettuja velvollisuuksia.

7.13 Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Laki eräistä paloturvallisuuslaitteista tuli voimaan 1.1.2025. Sen 2 §:n 5 momentissa oleva viittaus ehdotetaan korvattavaksi viittauksella EU:n yleiseen tuoteturvallisuusasetukseen ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavaan lakiin. Kulutuspalvelujen osalta puolestaan viitattaisiin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavaan lakiin.

7.14 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi *uusi 34 ja 35 kohta*. Eri lakien nojalla määrättävien laiminlyönti- ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus sakon täytäntöönpanosta säädettyä menettelyä noudattaen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden nojalla myös tässä esityksessä tarkoitetut kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaiset seuraamusmaksut pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

8.1 Kumottava sääntely

Tässä esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011).

Kuluttajaturvallisuuslain 7 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta (1110/2011), joka tämän esityksen mukaisesti kumoutuisi, kun kuluttajaturvallisuuslaki kumotaan.

Kuluttajaturvallisuuslain 52 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetus formaldehydin enimmäismääristä eräissä tekstiilituotteissa (233/2012), joka tämän esityksen mukaisesti kumoutuisi, kun kuluttajaturvallisuuslaki kumotaan.

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain (75/2004, kumottu) 5 ja 16 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004), joka on jätetty kuluttajaturvallisuuslain 55 §:n 5 momentin nojalla voimaan. Asetus kumoutuisi tämän esityksen mukaisesti, kun kuluttajaturvallisuuslaki kumotaan.

Tuoteturvallisuuslain (913/1986, kumottu) 24 §:n 1 momentin nojalla on annettu asetus näytteenotosta eräissä tapauksissa (98/1987), ja tuoteturvallisuuslain 24 §:n 2 ja 3 momentin nojalla on annettu asetus pehmustettujen istuinhuonekalujen paloturvallisuusvaatimuksista (743/1990) ja asetus patjojen paloturvallisuusvaatimuksista (57/1991). Asetukset on jätetty voimaan kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 41 §:n 5 momentin ja myöhemmin kuluttajaturvallisuuslain 55 §:n 5 momentin nojalla. Asetukset kumoutuisivat tämän esityksen mukaisesti, kun kuluttajaturvallisuuslaki kumotaan.

Tuoteturvallisuuslain 24 §:n 2 ja 3 momentin nojalla on annettu asetus elintarvikkeita jäljittelevistä vaarallisista tuotteista. Asetus on jätetty voimaan kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 41 §:n 5 momentin ja myöhemmin kuluttajaturvallisuuslain 55 §:n 5 momentin nojalla. Asetuksella on pantu täytäntöön direktiivi 87/357/ETY, joka kumotaan yleisellä tuoteturvallisuusasetuksella. Asetus kumoutuisi tämän esityksen mukaisesti, kun kuluttajaturvallisuuslaki kumotaan.

8.2 Voimaan jätettävä sääntely

Tässä esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011).

Tuoteturvallisuuslain 24 §:n ja elintarvikelain (526/41, kumottu) 1 ja 11 §:n nojalla on annettu asetus elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuvista tarvikkeista (539/1991). Sen 5 §:n nojalla

on annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista tarvikkeista liukenevista raskasmetalleista (268/1992). Asetuksen 2 ja 5 §:n nojalla on annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös N-nitrosoamiinien ja N-nitrosoituvien aineiden vapautumisesta elastomeeristä tai kumista valmistetuista tuttipullon tuteista ja huvituteista (903/1994). Asetus on kumottu asetuksella elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista tarvikkeista annetun asetuksen kumoamisesta (399/1996). Kauppa- ja teollisuusministeriön päätökset on jätetty voimaan kumoamissäädöksen 2 §:n 2 momentin nojalla sekä myöhemmin kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 41 §:n 5 momentin ja kuluttajaturvallisuuslain 55 §:n 5 momentin nojalla. Tässä esityksessä päätökset ehdotetaan jätettäväksi voimaan.

Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) 4 §:n 2 momentin ja 5 §:n 2 momentin sekä kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 40 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta (400/2008). Asetus on jätetty voimaan kuluttajaturvallisuuslain 55 §:n 5 momentin nojalla, ja asetus ehdotetaan tässä esityksessä jätettäväksi edelleen voimaan.

Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain 8 §:n 3 momentin (272/2013) ja kuluttajaturvallisuuslain 52 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetus eräiden leikkuulaitteiden markkinoille saattamisen kieltämisestä (683/2013), joka ehdotetaan tässä esityksessä jätettäväksi voimaan.

9 Voimaantulo

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltaminen on alkanut 13.12.2024, joten esityksen mukaiset lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 6 §:n 2 momentissa, 7 §:n 2 momentissa ja 8 §:n 2 momentissa säädettäisiin palveluntarjoajan kirjaamisvelvollisuudesta. Nämä säännökset tulisivat voimaan heti, mutta niitä alettaisiin soveltaa vasta kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta sellaisiin palveluntarjoajiin, joiden ei ole tullut voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain mukaan laatia turvallisuusasiakirjaa. Sellaisiin palveluntarjoajiin, joiden lain tullessa voimaan on tullut laatia kuluttajaturvallisuuslain 7 §:ssä tarkoitettu turvallisuusasiakirja, sovellettaisiin uusia kirjaamisvelvollisuussäännöksiä heti niiden tullessa voimaan. Tästä säädettäisiin kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 33 §:n 2 momentissa.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Tupakkalaki

Käsillä olevan esityksen 8. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutosta tupakkalain 74 §:n 3 momenttiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteilla tupakkalain muuttamista koskeva hallituksen esitys. Myös siinä on tarkoitus ehdottaa muutoksia tupakkalain 74 §:n 3 momenttiin, mikä olisi huomioitava esityksen eduskuntakäsittelyssä.

10.2 Laki sakon täytäntöönpanosta

Käsillä olevan esityksen 14. lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin 33 kohta ja lisättäväksi momenttiin uusi 34 ja 35 kohta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle kyberturvallisuudirektiivin (NIS 2 -direktiivi) täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi HE 57/2024 vp ehdotetaan lisättäväksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momenttiin uusi 31 kohta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karensista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta HE 90/2024 vp ehdotetaan muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin 30 kohta ja lisättäväksi momenttiin uusi 31 kohta.

Lainsäädäntösuunnitelman mukaan eduskunnalle on tarkoitus antaa hallituksen esitys laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (OM032:00/2021) helmikuussa 2025. Esitys sisältää muutoksia, jotka täytyy sovittaa yhteen tämän esityksen kanssa.

Edellä sanottu olisi huomioitava esityksen eduskuntakäsittelyssä.

11 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

11.1 Seuraamukset

11.1.1 Ehdotukset

Niin 1. lakiehdotuksen mukaisen kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 10–21 §:ssä kuin 2. lakiehdotuksen mukaisen kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 25–30 §:ssä säädettäisiin hallinnollisesta seuraamusmaksusta, joka voitaisiin määrätä eräiden noiden lakien säännösten rikkomisesta.

Lisäksi kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 22 §:ssä säädettäisiin kuluttajien käyttöön tarkoitettuja koneita koskevista rangaistussäännöksistä. Sen 1 momentin mukaan joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo markkinavalvontalain nojalla annettua kieltoa tai määräystä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuluttajaturvallisuusrikkomuksesta sakkoon.

Esityksen 12. lakiehdotuksen mukaisesti rikoslain 44 luvun 1 §:ssä säädettäisiin yleisen tuoteturvallisuusasetuksen eräiden säännösten rikkomisen ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain eräiden säännösten rikkomisen rangaistavuudesta terveystrikoksena.

11.1.2 Perustuslakivaliokunnan käytäntö

Hallinnollista seuraamusmaksua ja rikosoikeudellisia seuraamuksia koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 8 §:n kannalta. Pykälän mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaisesti rangaistussäännösten tulee täyttää perusoikeuden rajoittamiselle asetettavat yleiset edellytykset ja kulloisestakin perusoikeussäännöksestä mahdollisesti johtuvat erityisedellytykset. Suhteellisuusvaatimus puolestaan edellyttää sen arvioimista, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi. Tältä osin tulee arvioida, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin kriminalisoinnilla. (PeVL 48/2017 vp, s. 7, ks. myös PeVL 23/1997 vp, s. 2/II) Rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen, ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (PeVL 26/2014 vp, s. 2/II, ks. myös PeVL 23/1997 vp, s. 2/II).

Kriminalisoinnille on perustuslakivaliokunnan mukaan kyettävä esittämään painava yhteiskunnallinen ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste (ks. PeVL 21/2024 vp, s. 4 lausuntoviittauksineen). Perustuslakivaliokunnan mukaan väestön terveyden suojeleminen on epäilemättä perusoikeusjärjestelmän kannalta erittäin painava peruste (PeVL 26/2021 vp, s. 2).

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää rangaistavan käyttäytymisen täsmällistä määrittämistä (PeVL 21/2024 vp, s. 4, ks. myös PeVL 10/2016 vp, s. 9 lausuntoviittauksineen).

Perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 12/2019 vp, s. 7–8 ja PeVL 9/2018 vp, s. 2). Sanktioluonteisten hallinnollisten seuraamusten tulee perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan täyttää sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (esim. PeVL 39/2017 vp, s. 3, PeVL 2/2017 vp, s. 5, PeVL 15/2016 vp, s. 5 ja PeVL 28/2014 vp, s. 2/II). Oikeasuhtaisuuden kannalta merkittäviä ovat paitsi säännökset sanktioiden suuruudesta myös säännökset seuraamuksen suuruuden määräytymisessä huomioon otettavista seikoista ja seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä (PeVL 12/2019 vp, s. 7). Valiokunta on myös käytännössään edellyttänyt, että viranomaisen harkinnan sanktion määräämättä jättämisestä tulee olla sidottua harkintaa siten, että seuraamusmaksu on jätettävä määräämättä laissa säädettyjen edellytysten täytyessä (PeVL 46/2021 vp, s. 5 lausuntoviittauksineen.) Laissa on valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan täsmällisesti ja selkeästi säädetty maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (ks. esim. PeVL 28/2014 vp, s. 2/II lausuntoviittauksineen).

Perustuslain 8 §:n sisältämän rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa (PeVL 10/2016 vp, s. 9 lausuntoviittauksineen). Perustuslakivaliokunta ei sinänsä ole pitänyt blankorangaistussääntelyä perustuslain kieltämänä sääntelytekniikkana (PeVL 10/2016 vp, s. 8 lausuntoviittauksineen). Perusoikeusuudistuksessa perustuslakivaliokunta korosti, että blankosäännösten osalta tavoitteena tulee olla, että niiden edellyttämät valtuutuksetjut ovat täsmällisiä, rangaistavuuden edellytykset ilmaisevat aineelliset säännökset ovat kirjoitetut rikossäännöksiltä vaaditulla tarkkuudella ja nämä säännökset käsittävästä normistosta käy ilmi myös niiden rikkomisen rangaistavuus sekä kriminalisoinnin sisältävässä säännöksessä on jonkinlainen asiallinen luonnehdinta kriminalisoitavaksi tarkoitettusta teosta (PeVL 10/2016 vp, s. 9 ja PeVM 25/1994 vp). Laillisuusperiaatteeseen liittyvistä syistä johtuen blankosäännöksiin on syytä suhtautua torjuvasti (PeVL 10/2016 vp, s. 8 lausuntoviittauksineen).

11.1.3 Oikeudellinen arvio 1. ja 2. lakiehdotuksen mukaisesta hallinnollisesta seuraamusmaksusta

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 44 artiklassa säädetään seuraamuksista. Säännöksen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista, joilla asetetaan velvoitteita talouden toimijoille ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajille, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden kansallisen lainsäädännön mukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Asetuksen 97 johdantokappaleen mukaan seuraamusten olisi oltava riittäviä suhteessa rikkomisen tyyppiin, talouden toimijan tai verkkomarkkinapaikan tarjoajan mahdollisesti saamaan etuun sekä kuluttajalle aiheutuneen vahingon tyyppiin ja vakavuuteen, jotta niillä olisi merkittävä pelotevaikutus niin, että talouden toimijat ja tapauksen mukaan verkkomarkkinapaikkojen tarjoajat estäisivät vaarallisten tuotteiden markkinoille saattamisen. Asetuksen 98 johdantokappaleen mukaan seuraamuksia määrättäessä olisi otettava asianmukaisesti huomioon kyseisen rikkomisen luonne, vakavuus ja kesto ja ne olisi määrättävä oikeasuhteisella tavalla ja noudattaen unionin ja kansallista lainsäädäntöä, mukaan lukien sovellettavat menettelytakeet, ja perusoikeuskirjan periaatteita.

Toimivallan käyttöä koskee markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 3 kohta. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että markkinavalvontaviranomaiset käyttävät toimivaltaa suoraan oman toimivaltansa nojalla, toimivaltaa käytetään muiden viranomaisten kautta kyseisen jäsenvaltion toimivallan jaon sekä institutionaalisen ja hallinnollisen organisaation mukaisesti tai toimivaltaa käytetään hakemalla tarvittavan päätöksen antamista tuomioistuimilta, joilla on valta antaa päätös, jolla toimivallan käyttäminen hyväksytään, myös hakemalla tarvittaessa muutosta, jos tarvittavaa päätöstä koskevaa hakemusta ei ole hyväksytty.

Arvion mukaan kansallinen liikkumavara kattaa seuraamusten osalta niiden lajin ja mahdollisen suuruuden sekä menettelyn, jossa ne määrätään. Lähtökohtana on, että seuraamusten on vastaavuusperiaatteen mukaisesti oltava samankaltaisia kuin seuraamukset vastaavan kansallisen oikeuden loukkaamisesta. Ne on myös voitava määrätä samankaltaisessa menettelyssä kuin seuraamukset vastaavasta kansallisen oikeuden loukkaamisesta. Kansallisen liikkumavaran puitteissa on arvioitava, mitkä velvoitteet edellyttävät rangaistusluonteisia seuraamuksia.

Ehdotuksessa on yleisperusteluissa selostetulla tavalla pyritty huomioimaan 1. lakiehdotuksen mukaiseen sääntelyyn rinnastuva muu sääntely, joka on osin EU-pohjaista ja osin kansallista, niin, että ehdotettu sääntely olisi mahdollisimman yhdenmukaista tuon sääntelyn kanssa. Tässä ehdotuksessa esitetään kuitenkin poikettavaksi yleisemmästä linjasta, jonka mukaan tuoteturvallisuuteen liittyvät rikkomukset on laajasti kriminalisoitu. Tämä poikkeaminen perustuisi erityisesti siihen, ettei kaikkien vastaavien velvollisuuksien rikkomisen kriminalisointia pidetä tässä ehdotuksessa välttämättömänä, minkä vuoksi siitä olisi pidättyttävä. Hallinnollista seuraamusmaksua pidetään tässä ehdotuksessa soveltuvampana seuraamuskajana myös siksi, että se voitaisiin kohdistaa sekä luonnollisiin että oikeushenkilöihin; sääntelyn kohteena on niin luonnollisia kuin oikeushenkilöitä.

Esityksen 2. lakiehdotuksen mukainen seuraamussääntely ei liity yleisen tuoteturvallisuusasetuksen täytäntöönpanoon ja on täysin kansallista sääntelyä. Kulutuspalvelujen ja kuluttajatuotteiden yleisessä turvallisuussääntelyssä ehdotetaan omaksuttavaksi samanlainen linja, ja niinpä kulutuspalvelujen turvallisuutta koskeva sääntely kattaisi hallinnollisen seuraamusmaksun nykyisen rikosoikeudellisen seuraamuksen asemesta edellä esitetyillä perusteilla.

Ehdotetulla sääntelyllä pyritään suojelemaan kuluttajien turvallisuutta, siis näiden henkeä ja terveyttä. Kuluttajien ja heidän turvallisuutensa suojelu on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa yhdeksi unionin oikeudellisen kehyksen peruseriaateiksi. Seuraamussääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että talouden toimijat, verkkomarkkinapaikkojen tarjoajat ja palveluntarjoajat noudattavat niille laissa kuluttajien turvallisuuden varmistamiseksi asetettuja velvoitteita. Hallinnollisten seuraamusmaksujen tavoitteena olisi siis ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojelemisen kannalta vahingollisen toiminnan ennaltaehkäisy. Tämä on hyväksyttävä peruste ehdotetulle seuraamussääntelylle.

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaista seuraamussääntelyä olisi pidettävä välttämättömänä 10–15 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa tarkemmin esitetyllä tavalla. Sanktioitaviksi ehdotetaan sellaisia tuotteen markkinoille pääymistä edeltäviä toimijoiden ennakollisia velvollisuuksia, joiden rikkominen voi vaarantaa kuluttajien turvallisuuden ja joiden rikkomisen seurauksiin ei jälkikäteen voida muilla hallinnollisilla keinoilla puuttua tehokkaalla tavalla niin, että voitaisiin varmistaa kaikkien markkinoilla jo olevien vaarallisten tuotteiden turvallisuus tai saaminen pois markkinoilta. Sanktioitaviksi ehdotetaan lisäksi sellaisia toimijoiden jälkikäteisiä velvollisuuksia, joita toimijoiden on toteutettava oma-aloitteisesti jo markkinoilla olevien vaarallisten tuotteiden suhteen. Tilanteissa, joissa toimija laiminlyö tällaisen ilmoitus- ja toimenpidevelvollisuutensa eikä tieto vaarallisesta tuotteesta saavuta kuluttajia ja markkinavalvontaviranomaisia, kuluttajien turvallisuus vaarantuu. Markkinavalvontaviranomainen ei voi jälkikäteen velvoittaa toimijaa tekemään ilmoitusta tai toimenpiteitä oikealla hetkellä, koska tuo hetki on jo mennyt. Sanktioitavaksi esitetään vain riittävän täsmällisten velvoitteiden laiminlyöntiä.

Esityksen 2. lakiehdotuksen mukaista seuraamussääntelyä olisi pidettävä välttämättömänä 25 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa tarkemmin esitetyllä tavalla. Sanktioitaviksi ehdotetaan sellaisia palveluntarjoajan velvollisuuksia, joiden rikkominen vaarantaa kuluttajien turvallisuuden ja joiden rikkomisen seurauksiin ei jälkikäteen voida muilla hallinnollisilla keinoilla puuttua tehokkaalla tavalla. Kulutuspalvelun puutteiden tuleminen valvontaviranomaisen tietoon voi olla jossakin määrin sattumanvaraista, ja palvelun turvallisuuden oma-aloitteinen varmistaminen on palveluntarjoajan vastuulla. Koska muut hallinnolliset keinot eivät kaikissa tilanteissa voi toimia pelotteena, olisi välttämätöntä säätää myös velvollisuuksien laiminlyönteihin liitettävistä sanktioista.

Syyksiluettavuuden astetta käsitellään tarkemmin 1. lakiehdotuksen 10–15 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Syyksiluettavuuden aste mitoitettaisiin ottaen huomioon laiminlyönnin mahdollisten seurausten vakavuus sekä toimijan rooli, erityisesti toimijalta kohtuudella odotettavat tiedot ja osaaminen.

Esityksen 2. lakiehdotuksen mukaisiin seuraamuksiin liittyvää syyksiluettavuuden astetta käsitellään 25 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Syyksiluettavuuden aste olisi säädettävä kattavaksi, sillä palveluntarjoajalla on voitava olettaa olevan näiden velvollisuuksien täyttämiseen tarvittavat tiedot ja osaaminen ja koska näiden velvollisuuksien rikkomisen on katsottava ilmentävän piittaamattomuutta palvelun käyttäjien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien turvallisuutta kohtaan.

Niin 1. kuin 2. lakiehdotuksen mukaisen seuraamusmaksun oikeasuhtaisuus varmistettaisiin sitomalla seuraamusmaksun enimmäismäärä toimijan liikevaihtoon tai tuloihin, asettamalla sille euromääräinen ehdoton yläraja sekä säätämällä seuraamusmaksun määräämisen arvioinnissa huomioon otettavista seikoista ja sen määräämisen estävistä seikoista (1. lakiehdotuksen 16 § ja 2. lakiehdotuksen 26 §). Seuraamusmaksun enimmäismäärä olisi korkeintaan yksi prosentti liikevaihdesta tai tuloista ylittämättä kuitenkaan oikeushenkilön

kohdalla 100 000 euroa ja luonnollisen henkilön kohdalla 10 000 euroa. Seuraamusmaksun enimmäismäärää käsitellään yleisperusteluissa. Seuraamusmaksun suuruus perustuisi viranomaisen kokonaisarviointiin ja sitä määrittäessä otettaisiin huomioon rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kesto aika, rikkomuksella saavutettu hyöty, toimijan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi sekä toimijan mahdolliset aiemmat lain säännöksiin liittyvät rikkomukset. Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaisen seuraamusmaksun arvioinnissa otettaisiin huomioon myös toimijalle muussa jäsenvaltiossa samasta rajat ylittävästä rikkomuksesta määrätty seuraamus. Seuraamusmaksua ei määrättäisi, jos teosta olisi kulunut yli kaksi vuotta (1. lakiehdotuksen 17 § ja 2. lakiehdotuksen 27 §). Lisäksi seuraamusmaksua ei määrättäisi, jos rikkomus on vähäinen tai seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä, jos toimija on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva taikka saman rikkomuksen johdosta on tuomittu uhkasakko maksettavaksi (1. lakiehdotuksen 18 § ja 2. lakiehdotuksen 28 §). Lisäksi 2. lakiehdotuksen mukainen seuraamusmaksu voitaisiin jättää määräämättä sillä perusteella, että rikkomus on tullut valvontaviranomaisen tietoon 10 §:ssä tarkoitetulla ilmoituksella edellyttäen, että ilmoitus tehdään mainitussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla viipymättä ja se täyttää mainitun säännöksen mukaiset vaatimukset eikä rikkomus ole vakava tai toistuva (2. lakiehdotuksen 28 §).

Esityksen 1. ja 2. lakiehdotuksen mukaisen seuraamusmaksun määräisi toimivaltainen valvontaviranomainen, joka siis on tutkinut rikkomisen ja on muutenkin toimivaltainen määräämään hallinnollisista seuraamuksista (1. lakiehdotuksen 17 § ja 2. lakiehdotuksen 27 §). Seuraamusmaksun määräämistä koskevaan päätökseen voisi hakea muutosta hallinto-oikeudelta (1. lakiehdotuksen 20 § ja 2. lakiehdotuksen 31 §). Seuraamusmaksun kohteena olevan toimijan oikeusturva olisi taattu perustuslain edellyttämällä tavalla.

11.1.4 Oikeudellinen arvio 1. lakiehdotuksen mukaisesta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukainen 22 § sisältää blankorangaistussäätelyn piirteitä, sillä siinä säädettäisiin rangaistavaksi toisen säädöksen, markkinavalvontalain, nojalla annetun kiellon tai määräyksen rikkominen tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta. Säännöksestä käy kuitenkin täsmällisesti ilmi, minkälainen laiminlyönti olisi rangaistava; tunnusmerkistö ei sisällä viittausta markkinavalvontalain mukaisiin toimintavelvoitteisiin. Varsinaista säädösten ketjua ei siis ole, vaan säännöksessä säädetään täsmällisesti tunnusmerkistöstä, syyksiluettavuudesta, rikosnimikkeestä ja rangaistuksesta. Säännös vastaisi pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan lain mukaista rangaistussäännöstä. Rangaistuksen määräisi yleinen tuomioistuimien, ja tuomioon voisi hakea muutosta muutoksenhakutuomioistuimelta.

Säännöskohtaisissa ja yleisperusteluissa todetulla tavalla EU:n koneasetuksen (EU) 2023/1230 täytäntöönpano edellyttää kansallista lainsäädäntöä muun muassa sen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Täytäntöönpanosta huolehditaan säädösvalmisteluhankkeessa STM094:00/2024, jossa uudistetaan laajemmin ja selkeytetään koneiden turvallisuutta koskevaa kansallisen tason lainsäädäntökokonaisuutta. Koneiden turvallisuutta koskevan seuraamusjärjestelmän tarkastelu ja muutokset toteutetaan käsillä olevan ehdotuksen sijaan tuossa hankkeessa. Nyt ehdotettavilla muutoksilla ei muutettaisi koneita koskevan, rikoslain ulkopuolisen rangaistussäätelyn tosiasiallista nykytilaa.

11.1.5 Oikeudellinen arvio 12. lakiehdotuksen mukaisesta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta

Kansallista liikkumavaraa käsitellään edellä. Vastaavuusperiaatteen osalta on todettava, että terveysrikosta koskevan rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:ssä mainitaan kuluttajaturvallisuuslaki, kemikaalilaki, laki kosmeettisista valmisteista ja elintarvikelaki sekä

kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annetun lain taustalla oleva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/425. Säännös on blankorangaistussäännös, ja siinä mainittujen säädösten rikkominen on siis laajasti kriminalisoitu sikäli kuin tekotapa on terveysrikossäännöksen mukainen ja siinä tarkoitettulla tavalla omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle.

Kriminalisoitavaksi ehdotetaan tässä esityksessä yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 5 artiklaa täsmäntäviä toimijakohtaisia velvoitteita, joiden rikkominen aiheuttaa kaikista välittömimmän ja konkreettisimman vaaran kuluttajien terveydelle ja hengelle, joihin ei voida tehokkaasti puuttua hallinnollisin keinoin ja joiden rikkominen on erityisen moitittavaa. Asetuksen 5 artiklan mukaan talouden toimijat saavat saattaa markkinoille tai asettaa saataville markkinoilla ainoastaan turvallisia tuotteita. Asetuksen 5 artiklan rikkominen terveysrikossäännöksessä tarkoitettulla tavalla tarkoittaisi siis vaarallisen tuotteen tahallista tai törkeän huolimattontaa asettamista saataville unionin markkinoilla. Turvallinen tuote määritellään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 3 artiklan 2 kohdassa, ja tuotteen turvallisuuden arvioinnista on yksityiskohtaiset säännökset asetuksen 6–8 artiklassa. Rangaistavan käyttäytymisen alaa voidaan pitää täsmällisesti määritettynä.

Kriminalisoitavaksi ehdotetaan myös kulutuspalvelun tarjoamista kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 7 §:n 1 momentin mukaisten velvoitteiden vastaisesti. Kyse voisi olla säännöksen vastaisesta tai 7 §:n 3 momentin nojalla annettujen säännösten vastaisesta kulutuspalvelun tarjoamisesta. Näiden velvoitteiden vastainen kulutuspalvelun tarjoaminen aiheuttaa välittömän ja konkreettisen vaaran palvelun käyttäjien ja palvelun välittömässä vaikutuspiirissä olevien turvallisuudelle ilman, että tähän voidaan tehokkaasti puuttua hallinnollisin keinoin. Näiden velvollisuuksien rikkomista on pidettävä erityisen moitittavana. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 7 §:n 1 momentin mukaiset toimenpidevelvoitteet ovat siinä määrin täsmällisiä, että rangaistavan käyttäytymisen alaa voidaan pitää täsmällisesti määritettynä.

Ehdotetut muutokset tarkoittaisivat, että kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden turvallisuutta koskevien säännösten, jotka jätettäisiin voimaan kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 25 §:llä, rikkomista ei olisi kriminalisoitu rikoslaissa vaan näihin rikkomisiin sovellettaisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 22 §:n rikosoikeudellista rangaistussääntelyä. Muutos tarkoittaisi nykyisenkaltaisesta blankorangaistussääntelystä luopumista ja päällekkäisten kriminalisointien purkamista, mikä myös supistaisi kriminalisoitujen tekojen joukkoa jonkin verran. Säännöskohtaisissa ja yleisperusteluissa todetulla tavalla EU:n koneasetuksen (EU) 2023/1230 täytäntöönpano edellyttää kansallista lainsäädäntöä muun muassa sen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Täytäntöönpanosta huolehditaan säädösvalmisteluhankkeessa STM094:00/2024, jossa uudistetaan laajemmin ja selkeytetään koneiden turvallisuutta koskevaa kansallisen tason lainsäädäntökokonaisuutta. Koneiden turvallisuutta koskevan seuraamusjärjestelmän tarkastelu ja muutokset toteutetaan käsillä olevan ehdotuksen sijaan tuossa hankkeessa.

Rangaistuksen terveysrikoksesta määräisi yleinen tuomioistuin, ja tuomioon voisi hakea muutosta muutoksenhakutuomioistuimelta.

11.2 Tietojen saaminen ja luovuttaminen

Esityksen 1. lakiehdotuksen 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta saada verkkomarkkinapaikkojen tarjoajilta valvonnan kannalta välttämättömät tiedot.

Esityksen 2. lakiehdotuksen 17 §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada palveluntarjoajalta sekä muulta viranomaiselta valvonnan kannalta välttämättömät tiedot. Lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi myös valvontaviranomaisen oikeudesta omaaloitteisesti luovuttaa tietoja eräille viranomaisille (2. lakiehdotuksen 18 §).

Tietojen saamista ja luovuttamista koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että jos tietojensaantioikeuden ja tietojenluovuttamismahdollisuuden kohteena olevia tietoja ei luetella laissa, sääntelyyn pitää sisällyttää vaatimus tietojen välttämättömyydestä jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 36/2016 vp, s. 4 ja PeVL 17/2016 vp, s. 5–6 lausuntoviittauksineen). Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan ole pitänyt hyvin väliä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 48/2018 vp, s. 4–5 ja PeVL 19/2012 vp, s. 4/I lausuntoviittauksineen). Yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVL 42/2016 vp, s. 2–3). Lainsäätäjän tulee turvata yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (PeVL 14/2018 vp, s. 2 ja 8).

Esityksen 1. lakiehdotuksen osalta on todettava, että verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistuvista toimivaltuuksista ei ole yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 ja 5 kohdan lisäksi muuta yksityiskohtaista vähimmäissääntelyä. Markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 1 kohdassa kuitenkin edellytetään, että jäsenvaltiot siirtävät markkinavalvontaviranomaisilleen toimivallan suorittaa markkinavalvonta-, tutkinta- ja täytäntönnäpitoimenpiteet, joita tarvitaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamiseksi. Toimivaltaa on siirrettävä ja käytettävä noudattaen unionin oikeutta ja kansallista oikeutta, Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteet sekä kansallisen oikeuden sananvapautta ja tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta koskevat periaatteet mukaan lukien, sovellettavia menettelytapoja ja unionin tietosuoja-sääntöjä, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679.

Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajille asetetaan yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa velvoitteita, joiden perimmäisenä tarkoituksena on varmistaa markkinoilla olevien kuluttajatuotteiden turvallisuus ja joista joidenkin rikkomisesta voitaisiin tämän esityksen mukaisesti määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Kuten on markkinavalvonnan kohdalla ylipäätään, tiedonsaantioikeudella on keskeinen merkitys markkinavalvontaviranomaisen toiminnassa ja tehokas valvonta edellyttää laissa turvattua oikeutta saada valvontaa varten välttämättömiä tietoja. Tehokkailla valvontatoimilla huolehditaan turvallisuudesta ja ennaltaehkäistään vaatimustenvastaisista tai muuten vaarallisista tuotteista mahdollisesti aiheutuvia henkilövahinkoja. Sillä, että markkinoilla pyritään pitämään ainoastaan vaatimustenmukaisia tuotteita, pyritään turvaamaan EU:n perusoikeuskirjan 38 artiklassa vahvistettu kuluttajansuojan korkea taso (ks. markkinavalvontalain esityöt, HE 139/2021 vp, s. 110–111). Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisten verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien velvollisuuksien valvonta edellyttää, että markkinavalvontaviranomaisella on oikeus saada tätä valvontaa varten myös sellaisia tietoja, jotka koskevat yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai henkilön terveydentilaa. Koska valvontatilanteet ovat moninaisia, ei laissa olisi mahdollista luetella niitä tietosisältöjä, joiden saamista

verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien valvonta edellyttää. Siksi oikeus saada tietoja sidottaisiin niiden välttämättömyyteen valvonnan kannalta.

Esityksen 2. lakiehdotuksen mukainen kulutuspalvelujen turvallisuuden tehokas valvonta edellyttää laissa turvattua oikeutta saada valvontaa varten välttämättömiä tietoja salassapitosäännösten estämättä. Valvontaviranomaisen olisi saatava tietoja laissa tarkoitettujen palvelujen suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä niissä olevista puutteista ja niissä aiheutuvista onnettomuuksista, jotta se voisi valvoa näiden palvelujen turvallisuutta. Valvonnalla pyritään perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden elämään ja oikeuden henkilökohtaiseen turvallisuuteen turvaamiseen sekä sen perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisen julkisen vallan velvollisuuden toteuttamiseen, jonka mukaan tämän on edistettävä väestön terveyttä. Koska kulutuspalvelujen kirjo on laaja ja valvontatilanteet voivat poiketa toisistaan huomattavasti, ei laissa olisi mahdollista luetella niitä tietosisältöjä, joiden saamista kulutuspalvelun turvallisuuden valvonta edellyttää. Lisäksi monilla eri viranomaistahoilla voidaan olettaa olevan valvonnan ja onnettomuuksien tutkinnan kannalta välttämättömiä tietoja. Siksi oikeus saada tietoja sidottaisiin 2. lakiehdotuksen 17 §:ssä niiden välttämättömyyteen valvonnan kannalta. Nämä tiedot voisivat sisältää myös arkaluontoisia tietoja esimerkiksi siltä osin kuin kyse on kulutuspalvelussa tapahtuneen onnettomuuden syitä ja seurauksia koskevista tiedoista, jotka sisältävät tietoa henkilön terveydestä.

Esityksen 2. lakiehdotuksen 18 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisen oikeudesta luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja esitutkintaviranomaisille siltä osin kuin on välttämätöntä rikosten estämistä tai selvittämistä varten sekä epäilemästään terveyden tai hengen suojaamiseksi säädetyn lain noudattamista koskevasta rikkomisesta toimivaltaiselle viranomaiselle siltä osin kuin on välttämätöntä epäilyn saattamiseksi tuon viranomaisen tietoon. Näillä viranomaisilla eli poliisilla ja esimerkiksi terveydensuojelu-, pelastus- ja markkinavalvontaviranomaisilla on omaan lainsäädäntöönsä perustuvat tiedonsaantioikeudet, joita ne voivat toteuttaa tietopyynnöillä. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukainen valvontaviranomainen ei kuitenkaan voi noiden tiedonsaantioikeuksien perusteella oma-aloitteisesti luovuttaa omassa valvontatyössään saamiaan tietoja toimivaltaisille viranomaisille, mikä on omiaan estämään ihmisten henkeä ja terveyttä vaarantavien rikkomusten tulemista toimivaltaisen viranomaisten tietoon. Tietojen oma-aloitteista luovuttamista koskevalla sääntelyllä pyrittäisiin perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden elämään ja oikeuden henkilökohtaiseen turvallisuuteen turvaamiseen sekä sen perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisen julkisen vallan velvollisuuden toteuttamiseen, jonka mukaan tämän on edistettävä väestön terveyttä. Luovutettavat tiedot olisi säännöksessä rajattu siihen, mikä on välttämätöntä yhtäältä rikosten estämistä tai selvittämistä varten taikka toisaalta terveyden tai hengen suojaamiseksi säädetyn lain noudattamista koskevan rikkomisepäilyn saattamiseksi toimivaltaisen viranomaisen tietoon. Jälkimmäisten tietojen arvioidaan olevan varsin suppeita niin, että ne lähinnä kattaisivat rikkomusta koskevat perustiedot, kuten valvonnan kohteena olevan palveluntarjoajan henkilöllisyyden ja yleisluontoiset tiedot rikkomuksen sisällöstä niin, että tiedot saavalla toimivaltaisella viranomaisella on tarvittaessa mahdollisuus esittää riittävän yksilöity tietopyyntö kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukaiselle valvontaviranomaiselle.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi tässä tapauksessa lähtökohtaisesti tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite. Henkilötietojen suoja olisi turvattu valvontaviranomaista velvoittavien yleissäädösten nojalla. Kun tiedonsaantioikeutta koskevan toimivaltuuden käytön yhteydessä käsitellään tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä henkilötietoja, käsittelyssä on noudatettava henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita ja rekisteröityjen oikeuksien toteutumisesta tulee huolehtia yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 ja tietosuojalain

(1050/2018) mukaisesti. Erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn sovellettaisiin tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja erityisiä toimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi.

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevan sääntelyn arvioidaan olevan välttämätöntä ja oikeasuhtaista ihmisten hengen ja terveyden turvaamiseksi. Sillä ei arvioida puuttuttavan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan enemmän kuin on perustuslain 7 §:n 1 momentin ja 19 §:n 3 momentin toteuttamiseksi välttämätöntä. Henkilötietojen suojan katsotaan olevan turvattu viranomaisia velvoittavan yleislainsäädännön nojalla.

11.3 Viranomaisten muut toimivaltuudet

Esityksen 1., 2. ja 3. lakiehdotuksen mukaisissa laeissa säädettäisiin valvontaviranomaisten toimivaltuuksista.

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta. Perustuslakivaliokunta on viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä arvioidessaan pitänyt arvion lähtökohtana sitä, että viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta (PeVL 21/2024 vp, s. 2 ja PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Julkisen vallan käytön tulee momentin mukaan perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (PeVL 21/2024 vp, s. 2 ja HE 1/1998 vp, s. 74/II). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on valiokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (PeVL 21/2024 vp, s. 2 ja PeVL 51/2006 vp, s. 2/I).

Tarkastuksia koskeva sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattun kotirauhan suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 6/2019 vp, s. 3 lausuntoviittauksineen). Kotirauhan piiriin ulottuvat tarkastukset eivät kuitenkaan välttämättä vaaranna kotirauhan suojan varsinaista ydintä silloin, kun tarkastukset kohdistuvat tiloihin, joissa harjoitetaan elinkeino- tai ammattitoimintaa (PeVL 6/2019 vp, s. 3 lausuntoviittauksineen). Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta valiokunnan lähtökohtana on ollut, ettei kotirauhan suojaan tule puuttua enimmillään sakolla rangaistavien, moitittavuudeltaan vähäisten rikkomusten selvittämiseksi (ks. PeVL 6/2019 vp, s. 3 ja PeVL 40/2002 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt toimenpidevaltuuksia koskeviin säännöksiin kirjattavaksi, että esimerkiksi tarkastus asunnossa voidaan toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi (ks. esim. PeVL 6/2019 vp, s. 4 ja PeVL 54/2014 vp, s. 3/I–II lausuntoviitteineen).

11.3.1 Esityksen 1. ja 3. lakiehdotuksen mukainen toimivaltuussääntely

Esityksellä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonta tuotaisiin markkinavalvontalain soveltamisalaan, mikä tarkoittaisi, että näiden tuotteiden markkinavalvontaan sovellettaisiin markkinavalvontalaissa säädettyjä toimivaltuuksia. Niihin liittyvää arviointia perustuslain 12 §:n 1 momentissa turvattun sananvapauden, perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattun elinkeinovapauden, sekä

perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatus omaisuudensuojan kannalta on esitetty hallituksen esityksen HE 139/2021 vp jaksossa 10 (Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys). Toimivaltuuksien ei ole arvioitu olevan ongelmallisia perustuslain kannalta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaisen lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi myös uusista toimivaltuuksista, joita voitaisiin kohdistaa verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin. Ehdotetulla 8 §:ssä pantaisiin täytäntöön yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohta sekä markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 1 kohta yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot siirtävät markkinavalvontaviranomaisilleen tarvittavat valtuudet, vaarallisen tuotteen tarjoamiseen viittaavan erityisen sisällön osalta, antaa määräys, jossa verkkomarkkinapaikkojen tarjoajia vaaditaan poistamaan tällainen sisältö verkkorajapinnaltaan, estämään pääsy siihen tai näyttämään nimenomainen varoitus. Toimivaltuudet vastaavat pitkälti markkinavalvontalain 22 a §:n mukaisia toimivaltuuksia kuitenkin niin, että niitä olisi voitava käyttää myös muiden kuin vakavan riskien aiheuttavien vaarallisten tuotteiden kohdalla. Kyse on EU-asetuksessa edellytetyistä vähimmäisvaltuuksista, eli kansallisesti voidaan säätää myös pidemmälle menevistä toimivaltuuksista. Kansallista liikkumavaraa ehdotetaan käytettäväksi markkinavalvontalaissa omaksutulla tavalla, mikä tarkoittaa, ettei asetuksessa edellytettyä vähimmäistasoa tältä osin ylitettäisi. Markkinavalvonnalla pyritään varmistamaan markkinoilla olevien tuotteiden turvallisuus ja näin suojelemaan ihmisten henkeä ja terveyttä. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa olevan perusteltua perustuslain 19 §:n 3 momentin väestön terveyden edistämismääräyksen näkökulmasta. Toimivaltuuden käytön edellytykset ilmaistaisiin kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 8 §:ssä täsmällisesti, minkä lisäksi niiden käytölle asetetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 4 ja 5 kohdassa edellytyksiä.

Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin kohdistuvista toimivaltuuksista ei ole muuta yksityiskohtaista vähimmäissääntelyä. Markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 1 kohdassa kuitenkin edellytetään, että jäsenvaltiot siirtävät markkinavalvontaviranomaisilleen toimivallan suorittaa markkinavalvonta-, tutkinta- ja täytäntöönpanotoimenpiteet, joita tarvitaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen soveltamiseksi. Toimivaltaa on siirrettävä ja käytettävä noudattaen unionin oikeutta ja kansallista oikeutta, Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteet sekä kansallisen oikeuden sananvapautta ja tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta koskevat periaatteet mukaan lukien, sovellettavia menettelytakeita ja unionin tietosuoja sääntöjä, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679. Verkkomarkkinapaikkojen tarjoajille asetetaan yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa velvoitteita, joiden perimmäisenä tarkoituksena on varmistaa markkinoilla olevien kuluttajatuotteiden turvallisuus ja joista joidenkin rikkomisesta voitaisiin tämän esityksen mukaisesti määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu. Erityisesti, jotta näiden velvoitteiden rikkomisiin voitaisiin puuttua tehokkaalla mutta verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien omaisuudensuojan turvaavalla tavalla, olisi tarpeen säätää myös lievemmistä hallinnollisista keinoista. Tältä osin hyödynnettäisiin kansallista liikkumavaraa markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla, joka on markkinavalvontalaissakin omaksuttu tapa. Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain 8 §:ssä säädettäisiin siksi markkinavalvontaviranomaisen valtuudesta määrätä tarvittaessa välillistä hallintopakkoa käyttäen verkkomarkkinapaikan tarjoaja täyttämään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaiset velvoitteensa. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa olevan perusteltua perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisen väestön terveyden edistämismääräyksen näkökulmasta, minkä lisäksi se olisi tarpeen verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien omaisuudensuojan turvaamiseksi. Sillä, että markkinoilla, siis myös verkkomarkkinapaikoilla, pyritään pitämään ainoastaan vaatimustenmukaisia tuotteita, pyritään turvaamaan EU:n perusoikeuskirjan 38 artiklassa

vahvistettu kuluttajansuojan korkea taso (ks. markkinavalvontalain esityöt, HE 139/2021 vp, s. 110–111). Toimivaltuussäännös olisi täsmällisesti muotoiltu niin, että se kattaisi tietyt, yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa tarkemmin säädettävät velvollisuudet.

Kuluttajatuotteiden turvallisuudessa annetussa laissa säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin (6 §). Säännös olisi tarpeen markkinavalvonta-asetuksen 14 artiklan 4 kohdan e alakohdan panemiseksi täytäntöön. Tuon säännöksen mukaan markkinavalvontaviranomaisille on siirrettävä valtuudet päästä kaikkiin tiloihin, kaikille alueille tai kaikkiin kulkuneuvoihin, joita talouden toimija käyttää tarkoituksessa, joka liittyy talouden toimijan elinkeino- tai ammattitoimintaan, vaatimustenvastaisuuden havaitsemiseksi ja näytön hankkimiseksi. Sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:n 3 momentissa turvatu kotirauhan suojan kannalta.

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettavan lain mukainen säännös tarkastuksen ulottamisesta pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuista tiloista sidottaisiin niihin tilanteisiin, joissa epäillään terveysrikosta. Terveysrikoksesta tuomittava enimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta. Tarkastus voitaisiin ehdotetun säännöksen mukaisesti tehdä vain tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Rikosten selvittämisen lisäksi sääntelyllä toteutettaisiin perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaista väestön terveyden edistämisvelvollisuutta.

Esityksen 1. ja 3. lakiehdotuksen mukaisen toimivaltuussääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain kannalta.

11.3.2 Esityksen 2. lakiehdotuksen mukainen toimivaltuussääntely

Kulutuspalvelujen turvallisuudessa annetussa laissa säädettäisiin valvontaviranomaisen toimivaltuuksista, joilla se voisi antaa palvelun käyttäjien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien turvallisuuden varmistamiseksi määräyksiä ja kieltoja sekä poikkeuksellisissa tilanteissa keskeyttää toiminnan tai teettää palveluntarjoajan kustannuksella toimenpiteitä. Määräystä ja kieltä voitaisiin tehostaa välillisellä hallintopakolla.

Esityksen 2. lakiehdotuksen mukaisessa kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain 20 §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisen toimivaltuudesta kieltää kulutuspalvelun tarjoaminen, 21 §:ssä valvontaviranomaisen toimivaltuudesta keskeyttää toiminta ja 22 §:ssä valvontaviranomaisen toimivaltuudesta teettää toimenpide. Säännökset olisivat samankaltaisia voimassa olevan kuluttajaturvallisuuslain kieltä koskevan 36 §:n, toiminnan keskeyttämistä koskevan 37 §:n ja toimenpiteen teettämistä koskevan 38 §:n kanssa, eikä näihin toimivaltuuksiin esitetä elinkeinovapauden tai omaisuudensuojan kannalta merkittäviä muutoksia. Toiminnan keskeyttämistä ja toimenpiteen teettämistä koskevaan sääntelyyn esitetään palveluntarjoajan oikeusturvaa lisääviä muutoksia niin, että nämä hallintotoimet ehdotuksen mukaan perustuisivat valituskelpoiseen hallintopäätökseen.

Perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetään elinkeinovapaudesta. Säännöksen mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Kulutuspalvelun tarjoamisen kieltäminen ja toiminnan keskeyttäminen merkitsevät puuttumista perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Myös toimenpiteen teettämisellä palveluntarjoajan kustannuksella saatetaan puuttua elinkeinovapauteen, minkä lisäksi sillä puututaan palveluntarjoajan omaisuudensuojaan. Ehdotusta on näin ollen arvioitava

perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, erityisesti sääntelyn hyväksyttävyyden ja suhteellisuuden, kannalta.

Kiellolla, toiminnan keskeyttämisellä ja toimenpiteen teettämisellä pyritään ehkäisemään terveyden- ja hengenmenetyksiä. Niillä pyritään siis edistämään väestön terveyttä ja ehkäisemään terveyteen ja henkeen kohdistuvia vaaroja. Kiellon määräämisen, toiminnan keskeyttämisen ja toimenpiteen teettämisen mahdollisuus on tarpeen perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden elämään ja oikeuden henkilökohtaiseen turvallisuuteen turvaamiseksi sekä sen perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisen julkisen vallan velvollisuuden toteuttamiseksi, jonka mukaan sen on edistettävä väestön terveyttä. Kiellolle, toiminnan keskeyttämiselle ja toimenpiteen teettämiselle on katsottava olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet (ks. vastaavasti PeVL 37/2005, s. 2/II).

Kielto on ehdotuksen mukaan mahdollista määrätä, jos kulutuspalvelusta aiheutuu palvelun käyttäjälle tai sen välittömässä vaikutuspiirissä olevalle hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä vaaraa voida muilla tavoin estää. Toiminta on mahdollista keskeyttää ja toimenpide teettää, jos on ilmeistä, että kulutuspalvelussa on lain tarkoittamalla tavalla välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä sitä voida muuten estää. Ehdotetussa laissa toimivaltuudet asetettaisiin sijajärjestykseen niin, että ensisijaisesti olisi turvauduttava vähemmän palveluntarjoajan elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan puuttuvilla keinoihin, joita olisivat hallintopäätöksiin perustuvan valvonta, ohjaus ja neuvonta sekä valvontapäätös, jolla palveluntarjoaja voitaisiin velvoittaa korjaamaan toiminnassaan olevat puutteet. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa täyttävän suhteellisuusvaatimuksen (ks. vastaavasti PeVL 37/2005, s. 2/II).

Ehdotuksen mukaiset määräys (19 §), kielto (20 §), toiminnan keskeyttäminen (21 §) ja toimenpiteen teettäminen (22 §) perustuisivat hallintopäätökseen, johon voisi hakea muutosta hallintotuomioistuimelta. Ehdotetun sääntelyn mukaisia oikeusturvajärjestelyjä on pidettävä riittävinä.

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavassa laissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin (13 §). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä selostetaan edellä. Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettavan lain mukainen säännös tarkastuksen ulottamisesta pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuista tiloista sidottaisiin niihin tilanteisiin, joissa epäillään terveysrikosta. Terveysrikoksesta tuomittava enimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta. Tarkastus voitaisiin ehdotetun säännöksen mukaisesti tehdä vain, jos tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Rikosten selvittämisen lisäksi sääntelyllä toteutettaisiin perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaista väestön terveyden edistämisvelvollisuutta.

Esityksen 2. lakiehdotuksen mukaisen toimivaltuussääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain kannalta.

11.4 Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö

Esityksen 2. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että valvontaviranomainen voisi käyttää apunaan ulkopuolista asiantuntijaa (2. lakiehdotuksen 16 §). Ulkopuoliset asiantuntijat voisivat tehdä valvontaviranomaisen pyynnöstä viranomaisvalvontaa varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä. Ulkopuolisella asiantuntijalla olisi oltava tarkastusten, tutkimusten ja selvitysten tekemiseen tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Ulkopuolisen asiantuntijan olisi

osoitettava pätevyytensä ja käyttämiensä tarkastus- ja tutkimusmenetelmien luotettavuus palveluja tilaavalle viranomaiselle. Sääntely on merkityksellistä perustuslain 124 §:n kannalta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslain 124 §:n säännöksen tarkoituksena on perustuslain esitöiden mukaan rajoittaa julkisten hallintotehtävien antamista viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Säännöksen sanamuodolla korostetaan sitä, että julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaisille ja että tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti (HE 1/1998 vp, s. 178–179).

Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen tarkastustehtävässä voi joissakin tapauksissa olla esimerkiksi valvonnan kohteina oleviin seikkoihin liittyvien ammatillisten ja teknisten erityispiirteiden vuoksi tarkoituksenmukaista (PeVL 42/2005 vp, s. 3/I ja PeVL 40/2002 vp, s. 3/I).

Julkisesta hallintotehtävästä ei ole ollut kyse sellaisessa puolueettomassa, tekniseen asiantuntemukseen perustuvassa testauksessa ja sertifiointissa, joka ei vaikuttanut viranomaisen toimivaltaan päättää laitteiden ja rakenteiden määräaikaistarkastuksissa käytettävistä menetelmistä ja henkilöistä (PeVL 4/2012 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää muun muassa asioita käsittelevien henkilöiden toimivan rikosoikeudellisella virkavastuulla (ks. esim. PeVL 49/2022 vp, s. 4, PeVL 17/2021 vp, s. 20 ja PeVL 26/2017 vp, s. 49). Lakiin ei ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä yleensä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 92/2022 vp, s. 4 ja PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Julkista valtaa käyttävän henkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta on säädetty rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 kohdassa (ks. PeVL 42/2005 vp, s. 3/II ja PeVL 16/2004 vp, s. 7/I).

Perustuslakivaliokunta on katsonut ulkopuolisen asiantuntijan asunnon tarkastamisvaltuuden merkitsevän oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan. Valiokunta ei sen sijaan ole nähnyt estettä säätää viranomaiskoneiston ulkopuolelta nimetyn toimielimen oikeudesta avustaa tarkastuksen toimittamisessa (PeVL 42/2005 vp, s. 3/I ja PeVL 46/2001 vp, s. 5/I).

Ehdotetulla säännöksellä annettaisiin julkinen hallintotehtävä muulle kuin viranomaiselle. Tehtävä olisi säännöksen sanamuodon mukaisesti viranomaista avustava, eikä ulkopuolinen asiantuntija siis käyttäisi itsenäisesti perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkista valtaa. Esitys ei vaarantaisi perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ehdotettu sääntely ei ole ongelmallista perustuslain 124 §:n kannalta.

11.5 Asetuksenantovaltuudet

Kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskevassa, 1. lakiehdotuksessa on kaksi säännöstä asetuksenantovaltuuksista (2 ja 23 §). Ehdotetun 2 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuluttajatuotteille asetettavista vaatimuksista.

Sääntely vastaisi tältä osin voimassa olevaa kuluttajaturvallisuuslakia terveyden suojaamisen osalta. Toisin kuin on voimassa olevassa laissa, tarkempia säännöksiä ei voitaisi antaa omaisuuden suojaamiseksi. Ehdotetun 23 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnasta. Sääntely vastaisi tältä osin voimassa olevaa kuluttajaturvallisuuslakia.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (PeVL 106/2022 vp, s. 6, ks. esim. PeVL 38/2013 vp, s. 3/II–4/I). Perustuslain 80 §:n takia on olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa ja että valtuus on syytä sijoittaa pääsääntöisesti lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen (PeVL 74/2022 vp, s. 2–3 lausuntoviittauksineen).

Kuluttajatuotteiden turvallisuutta koskeva, 1. lakiehdotus on soveltamisalaltaan laaja niin, että sen on tarkoitus kattaa lähtökohtaisesti kaikki kuluttajatuotteet. Ehdotetun 2 §:n 2 momentin nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuluttajatuotteille asetettavista vaatimuksista, jotka tyypillisesti olisivat yksityiskohtaisia ja luonteeltaan varsin teknisiä ja saattaisivat koskea vain jotakin tiettyä tuoteryhmää. Tällaisista seikoista säätämistä asetuksen tasolla voidaan pitää perusteltuna (PeVL 106/2022 vp, s. 6 lausuntoviittauksineen). Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettava laki olisi yleislaki, eikä siinä olisi perusteltua säätää tiettyä tuoteryhmää koskevista vaatimuksista.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskevassa, 2. lakiehdotuksessa on kolme säännöstä asetuksenantovaltuuksista (7, 10 ja 11 §). Ehdotetun 7 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kulutuspalvelujen suunnittelulle ja toteutukselle asetettavista vaatimuksista terveyden suojaamiseksi. Sääntely vastaisi tältä osin pitkälti voimassa olevaa kuluttajaturvallisuuslakia terveyden suojaamisen osalta. Toisin kuin on voimassa olevassa laissa, tarkempia säännöksiä ei voitaisi antaa omaisuuden suojaamiseksi. Ehdotetun 10 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen sisällöstä ja muodosta. Ehdotetun 11 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä. Kulutuspalvelujen suunnittelua ja toteutusta, valvontaviranomaiselle tehtävää onnettomuusilmoitusta ja valvontaviranomaisen valvontasuunnitelmaa koskevat perussäännökset olisivat edellä mainituissa pykälissä, ja asetuksenantovaltuutta koskevat säännökset sijoitettaisiin näiden perussäännösten yhteyteen.

Kulutuspalvelujen turvallisuutta koskeva, 2. lakiehdotus on soveltamisalaltaan laaja niin, että sen on tarkoitus kattaa lähtökohtaisesti kaikki kulutuspalvelut. Ehdotetun 7 §:n 3 momentin nojalla voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kulutuspalveluille asetettavista vaatimuksista, jotka tyypillisesti olisivat yksityiskohtaisia ja luonteeltaan mahdollisesti varsin teknisiä ja saattaisivat koskea vain jotakin tiettyä palveluryhmää. Tällaisista seikoista säätämistä asetuksen tasolla voidaan pitää perusteltuna (PeVL 106/2022 vp, s. 6 lausuntoviittauksineen). Kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettava laki olisi yleislaki, eikä siinä olisi perusteltua säätää tiettyä palveluryhmää koskevista vaatimuksista. Ehdotetun 10 §:n 2 momentin ja 11 §:n 3 momentin mukaiset asetuksenantovaltuudet koskisivat onnettomuusilmoituksen muotoa ja sisältöä sekä valvontasuunnitelmaa ja sen sisältöä, ja näiden asetuksenantovaltuuksien nojalla annettavat säännökset olisivat todennäköisesti yksityiskohtaisia ja osin teknisiä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2023/988 on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla ja joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, sekä muun edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kuluttajatuotteiden turvallisuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kuluttajatuotteisiin.

Kuluttajatuotteilla tarkoitetaan tässä laissa tuotteita, jotka kuuluvat yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/988, jäljempänä *yleinen tuoteturvallisuusasetus*, soveltamisalaan.

Tämän lain 4, 6 ja 22 §:ää sovelletaan myös sellaisten koneista ja direktiivin 95/16/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/42/EY soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jotka on tarkoitettu käytettäväksi tai joita olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen (*kuluttajien käyttöön tarkoitettut koneet*).

Tässä laissa säädetään myös kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnasta.

2 §

Kuluttajatuotteita koskevat yleiset vaatimukset

Kuluttajatuotteita koskevista yleisistä vaatimuksista ja velvollisuudesta noudattaa niitä säädetään yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuluttajatuotteille terveyden suojaamiseksi asetettavista vaatimuksista.

3 §

Kuluttajatuotteita koskevat kielivaatimukset

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 9 artiklan 7 kohdassa ja 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettut tiedot on annettava suomeksi tai ruotsiksi tai niillä molemmilla noudattaen, mitä kielilain (423/2003) 34 §:ssä säädetään, jollei tietoja ole annettu yleisesti tunnetuilla ohje- ja varoitusmerkinnöillä. Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 19 artiklan d alakohdan tai 22 artiklan 9 kohdan d alakohdan nojalla annettavat tiedot on kuitenkin annettava suomen ja ruotsin kielellä, jollei tietoja ole annettu yleisesti tunnetuilla ohje- ja varoitusmerkinnöillä.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös silloin, kun siinä tarkoitettut tiedot annetaan yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 21 artiklassa tarkoitettulla tavalla sähköisessä muodossa.

Jollei 2 momentista muuta johdu, yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 21 artiklassa tarkoitettut tiedot on annettava suomeksi tai ruotsiksi tai niillä molemmilla noudattaen, mitä kielilain 34 §:ssä säädetään siltä osin kuin se on tarpeen tiedon yksilöimiseksi ja ymmärtämiseksi.

4 §

Markkinavalvontaviranomaiset

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen, jollei 3 momentista muuta johdu.

Jollei 3 momentista muuta johdu, Tulli on yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen, jos markkinavalvonta kohdistuu:

- 1) maahantuontiin Euroopan unionin ulkopuolelta;
- 2) vientiin Suomesta;
- 3) kuljettamiseen Suomen kautta;
- 4) kuluttajatuote-erän purkamiseen ja siihen liittyvään varastointiin toimitettaessa kuluttajatuotteita Suomeen Euroopan unionin jäsenvaltioista.

Kun viranomainen valvoo muun lainsäädännön nojalla kuluttajatuotteen turvallisuutta, se on yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa ja tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen. Jos muun lainsäädännön nojalla tehtävä valvonta koskee vain yksittäisiä turvallisuusnäkökohtia, tässä momentissa tarkoitettu viranomainen ei kuitenkaan valvo yleisen tuoteturvallisuusasetuksen II luvun säännösten noudattamista.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii markkinavalvontaviranomaisena kuluttajien käyttöön tarkoitettujen koneiden osalta.

Markkinavalvontaviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään tämän lain lisäksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa (1137/2016), jäljempänä *markkinavalvontalaki*, ja yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa.

Ulkorajavalvontaviranomaisesta säädetään markkinavalvontalain 4 §:n 2 momentissa.

5 §

Markkinavalvonta

Markkinavalvontaviranomainen valvoo kuluttajatuotteiden turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta sekä talouden toimijoiden ja verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien tässä laissa ja yleisessä tuoteturvallisuusasetuksessa säädettyjen kuluttajatuotteita koskevien velvollisuuksien noudattamista.

6 §

Oikeus tehdä tarkastuksia

Markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia säädetään markkinavalvontalaissa.

Tarkastus saadaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin vain, jos tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveystarkastus.

7 §

Oikeus saada tietoja verkkomarkkinapaikan tarjoajalta

Markkinavalvontaviranomaisella on oikeus saada verkkomarkkinapaikan tarjoajalta valvontaa varten välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevat taikka muutoin ovat viranomaisen hallussa ollessaan salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla.

8 §

Verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskeva määräys

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä verkkomarkkinapaikan tarjoajan asettamassaan kohtuullisessa määräajassa täyttämään tälle yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 22 artiklan 1–4, 6, 10 tai 12 kohdassa säädetyn velvollisuuden.

Jos vaarallisen kuluttajatuotteen tarjoamiseen viittaavaa sisältöä on verkkomarkkinapaikan tarjoajan verkkorajapinnalla eikä ole muita tehokkaita keinoja riskin poistamiseksi, markkinavalvontaviranomainen voi määrätä verkkomarkkinapaikan tarjoajan poistamaan tällaisen sisällön verkkorajapinnaltaan, estämään pääsyn siihen tai näyttämään nimenomaisen varoituksen.

Markkinavalvontaviranomainen voi antaa 1 ja 2 momentissa tarkoitetun määräyksen myös väliaikaisena. Väliaikainen määräys on voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti.

Markkinavalvontaviranomainen voi tehostaa tämän pykälän nojalla antamaansa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

9 §

Ilmoittaminen Euroopan komissiolle

Yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 26 artiklan 1–3 ja 6–8 kohdassa tarkoitettujen jäsenvaltion ilmoitusten ja 26 artiklan 8 kohdassa tarkoitettujen jäsenvaltion tarkastusten tekeminen ovat markkinavalvontaviranomaisen tehtäviä.

10 §

Seuraamusmaksu valmistajan velvollisuuksien rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä valmistajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen:

1) 9 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta toteuttaa sisäinen riskianalyysi ja laatia tekniset asiakirjat tai 3 kohdassa säädettyä velvollisuutta varmistaa, että tekniset asiakirjat ovat ajan tasalla;

2) 9 artiklan 5 kohdassa säädettyä merkintävelvollisuutta;

3) 9 artiklan 6 kohdassa säädettyä tietojenantovelvollisuutta;

4) 9 artiklan 7 kohdassa säädettyä velvollisuutta varmistaa, että tuotteeseen liitetään selkeät ohjeet ja turvallisuustiedot;

5) 9 artiklan 8 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa markkinoille saattamastaan vaarallisesta tuotteesta Safety Business Gateway -järjestelmän kautta niiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisille, joissa tuote on asetettu saataville markkinoilla;

6) 20 artiklassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa onnettomuudesta tai ohjeistaa maahantuoja tai yhtä jakelijoista tekemään ilmoitus.

11 §

Seuraamusmaksu maahantuojan velvollisuuksien rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä maahantuojalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen:

1) 11 artiklan 2 kohdassa säädettyä kieltoa saattaa tuote markkinoille, jos se katsoo tai sillä on syytä uskoa hallussaan olevien tietojen perusteella, että tuote ei ole 9 artiklan 2, 5 ja 6 kohdassa säädettyjen vaatimusten mukainen;

2) 11 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa vaarallisesta tuotteesta valmistajalle ja varmistaa, että markkinavalvontaviranomaisille ilmoitetaan asiasta Safety Business Gateway -järjestelmän kautta;

3) 11 artiklan 3 kohdassa säädettyjä merkintä- tai tietojenantovelvollisuuksia;

4) 11 artiklan 4 kohdassa säädettyä velvollisuutta varmistaa, että tuotteeseen liitetään selkeät ohjeet ja turvallisuustiedot;

5) 11 artiklan 5 kohdassa säädettyä velvollisuutta varmistaa, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna tuotteen 9 artiklan 5 ja 6 kohdassa säädettyjen vaatimusten mukaisuutta;

6) 11 artiklan 8 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa markkinoille saattamastaan vaarallisesta tuotteesta Safety Business Gateway -järjestelmän kautta niiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisille, joissa tuote on asetettu saataville markkinoilla;

7) 20 artiklan 3 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa valmistajalle onnettomuudesta tai tehdä valmistajan ohjeistuksesta ilmoitus.

12 §

Seuraamusmaksu jakelijan velvollisuuksien rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä jakelijalle, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen:

1) 12 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta varmistaa, että varastointi- tai kuljetusolosuhteet eivät vaaranna tuotteen 9 artiklan 5–7 kohdassa sekä 11 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädettyjen vaatimusten mukaisuutta;

2) 12 artiklan 3 kohdassa säädettyä kieltoa asettaa tuote saataville markkinoilla, jos se katsoo tai sillä on syytä uskoa hallussaan olevien tietojen perusteella, että tuote ei ole 9 artiklan 5–7 kohdan sekä 11 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädettyjen vaatimusten mukainen;

3) 12 artiklan 4 kohdassa säädettyä velvollisuutta varmistaa, että sen markkinoilla saataville asettamasta vaarallisesta taikka 9 artiklan 5–7 kohdassa tai 11 artiklan 3 tai 4 kohdassa säädetyn vastaisesta tuotteesta ilmoitetaan välittömästi Safety Business Gateway -järjestelmän kautta niiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden markkinavalvontaviranomaisille, joissa tuote on asetettu saataville markkinoilla, ja valmistajalle tai maahantuojalles;

4) 20 artiklan 3 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa valmistajalle onnettomuudesta tai tehdä valmistajan ohjeistuksesta ilmoitus.

13 §

Seuraamusmaksu valtuutetun edustajan velvollisuuksien rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä valtuutetulle edustajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 10 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa valmistajalle, että tuote on vaarallinen, jos se katsoo tai sillä on syytä uskoa näin olevan.

Mitä 10 §:ssä säädetään valmistajasta, sovelletaan valmistajan sijasta valtuutettuun edustajaan siltä osin kuin valmistaja on kirjallisella toimeksiannolla antanut tehtävän tämän suoritettavaksi.

14 §

Seuraamusmaksu talouden toimijoiden eräiden velvollisuuksien rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä talouden toimijalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa:

1) yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 16 artiklan 2 kohdassa säädettyä velvollisuutta tarkastaa säännöllisesti, että tuote on 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen teknisten asiakirjojen ja 5–7 kohdassa säädettyjen vaatimusten mukainen;

2) yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 16 artiklan 3 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa tuotteesta tai sen pakkauksessa, paketissa tai mukana olevassa asiakirjassa itseään koskevat tiedot;

3) markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020 4 artiklan 3 kohdan c alakohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa siitä, että tuote aiheuttaa riskin, jos on syytä uskoa niin.

Lisäksi seuraamusmaksu voidaan määrätä talouden toimijalle, joka tahallaan laiminlyö noudattaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen:

1) 19 artiklan a–c kohdassa säädettyjä velvollisuuksia ilmoittaa tuotteen tarjouksessa selkeästi ja näkyvästi valmistajaa tai vastuuhenkilöä sekä tuotetta koskevat tiedot;

2) 19 artiklan d kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa tuotteen tarjouksessa selkeästi ja näkyvästi varoitukset ja turvallisuustiedot.

15 §

Seuraamusmaksu verkkomarkkinapaikan tarjoajan velvollisuuksien rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä verkkomarkkinapaikan tarjoajalle, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa yleisen tuoteturvallisuusasetuksen:

1) 22 artiklan 12 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa Safety Business Gateway -järjestelmän kautta verkkorajapinnallaan tarjotuista vaarallisista tuotteista, joista se on saanut tosiasiallisen tiedon;

2) 22 artiklan 12 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa asianomaisille elinkeinonharjoittajille ja talouden toimijoille viipymättä onnettomuuksista tai turvallisuusongelmista saamistaan tiedoista, jos se on saanut tiedon, että nämä elinkeinonharjoittajat ovat tarjonneet kyseistä tuotetta sen rajapinnan kautta;

3) 22 artiklan 12 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa ilman aiheetonta viivytystä Safety Business Gateway -järjestelmän kautta sille ilmoitetuista, vakavaan riskiin tai tosiasialliseen vahinkoon kuluttajan terveydelle tai turvallisuudelle johtaneista onnettomuuksista, jotka on aiheuttanut sen verkkomarkkinapaikalla saataville asetettu tuote, ja ilmoittaa asiasta valmistajalle;

4) 22 artiklan 12 kohdassa säädettyä velvollisuutta pidättäytyä asettamasta esteitä palautusmenettelylle.

16 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, ja sitä määrittäessä otetaan huomioon:

- 1) rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kesto aika;
- 2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;
- 3) valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan, jakelijan tai verkkomarkkinapaikan tarjoajan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi;
- 4) valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan, jakelijan tai verkkomarkkinapaikan tarjoajan mahdolliset aiemmat tämän lain säännösten noudattamiseen liittyvät rikkomukset;
- 5) muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa samasta rajat ylittävästä rikkomuksesta elinkeinonharjoittajalle määrätty seuraamus, jos tieto siitä on saatavilla.

Jos seuraamusmaksu määrätään oikeushenkilölle, seuraamusmaksu saa olla enintään yhden prosentin kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta, kuitenkin enintään 100 000 euroa. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrittäessä vielä valmistunut tai liiketoiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään yhden prosentin hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 10 000 euroa. Jos tuloja ei voida luotettavasti selvittää, ne voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

17 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksun määrää markkinavalvontaviranomainen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli kaksi vuotta.

Seuraamusmaksua koskevassa asiassa ei saa seuraamusmaksun määräämiseksi luonnolliselle henkilölle käyttää hänen markkinavalvontalain 8 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella antamia tietoja, jotka on saatu asettamalla hänelle mainitun lain 28 §:n nojalla sakon uhka velvollisuuden täyttämiseksi.

18 §

Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen

Seuraamusmaksua ei määrätä, jos rikkomus on vähäinen tai seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksua ei määrätä sille, jonka samasta teosta on vireillä tai lainvoimaisesti ratkaistu seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos valmistaja, valtuutettu edustaja, maahantuojaja, jakelija tai verkkomarkkinapaikan tarjoaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä myös, jos saman rikkomuksen johdosta on tuomittu uhkasakko maksettavaksi.

19 §

Seuraamusmaksun suhde rikosoikeudelliseen sääntelyyn

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, joka on epäiltynä samasta teosta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa tekoa koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa tekoa koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saa määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu rikosasiassa lainvoimainen tuomio.

Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa nostaa tätä vastaan syytettä eikä antaa tälle siitä tuomiota rikosasiassa.

Rangaistus terveysrikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 1 §:ssä.

20 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Markkinavalvontaviranomaisen muu kuin seuraamusmaksun määräämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Markkinavalvontaviranomaisen 8 §:n nojalla antamaan väliaikaiseen määräykseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

21 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä.

Seuraamusmaksu raukeaa, jos maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee.

22 §

Kuluttajien käyttöön tarkoitettuja koneita koskevat rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo markkinaevalvontalain nojalla annettua, kuluttajien käyttöön tarkoitettua konetta koskevaa kieltoa tai määräystä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kuluttajaturvallisuusrikkomuksesta* sakkoon.

Se, joka rikkoo markkinaevalvontalain nojalla annettua, uhkasakolla tehostettua, kuluttajien käyttöön tarkoitettua konetta koskevaa kieltoa tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

23 §

Kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunta

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä voi toimia kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunta.

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamista ja sen valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseksi samoin kuin käsitellä muita tämän lain ja kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain (/) täytäntöönpanoon sekä kuluttajatuotteiden ja kulutuspalvelujen turvallisuuden kehittämiseen liittyviä asioita. Neuvottelukunnan tulee myös suunnitella toimenpiteitä tarpeellisen yhteistyön järjestämiseksi työsuojelua, pelastustointia, poliisitointia, standardisointia, tutkimusta ja testausta sekä muita kuluttajatuotteiden ja kulutuspalvelujen turvallisuuteen liittyviä asioita käsittelevien kanssa.

Tarkempia säännöksiä kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnasta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

24 §

Kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukunnan kokoonpano

Kuluttajaturvallisuusasioiden neuvottelukuntaan kuuluu valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan määräämä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään kahdeksantoista muuta jäsentä. Varapuheenjohtajalle ja muulle jäsenelle valtioneuvosto määrää henkilökohtaisen varajäsenen kullekin.

Neuvottelukunnan puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan ja kuuden muun jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan toiminnanharjoittajien tai kuluttajien etuja.

Jos neuvottelukunnan jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, työ- ja elinkeinoministeriö määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi uuden jäsenen tai varajäsenen ottaen huomioon, mitä 2 momentissa säädetään.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) ja eräiden riskien aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annettu laki (1197/2009).

Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista tarvikkeista liukenevista raskasmetalleista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (268/1992), N-nitrosoamiinien ja N-nitrosoituvien aineiden vapautumisesta elastomeeristä tai kumista valmistetuista tuteista ja huvituteista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (903/1994), koneiden turvallisuudesta annettu valtioneuvoston asetus (400/2008) ja eräiden leikkuulaitteiden markkinoille saattamisen kieltämisestä annettu valtioneuvoston asetus (683/2013) jäävät edelleen voimaan.

Tämän lain voimaan tullessa toimiva kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunta toimii toimikautensa loppuun tässä laissa tarkoitettuna neuvottelukuntana.

2.

Laki

kulutuspalvelujen turvallisuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kulutuspalveluihin. *Kulutuspalvelulla* tarkoitetaan sellaista palvelua, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen tai siihen rinnastettavaan kulutukseen.

Tämän lain säännöksiä sovellettaessa *palveluntarjoajalla* tarkoitetaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tarjoaa kulutuspalvelua.

Tämän lain säännöksiä ei sovelleta palveluntarjoajaan, joka on luonnollinen henkilö, siltä osin kuin tämä tarjoaa kulutuspalvelua muussa kuin elinkeinotoiminnassa.

Tämän lain säännöksiä ei sovelleta myöskään palveluntarjoajaan, joka on yhdistys tai muu yhteisö, siltä osin kuin tämä tarjoaa kulutuspalvelua jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan kulutuspalveluihin siltä osin kuin niiden turvallisuudesta ei muualla laissa ole säännöksiä, joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa kuin tässä laissa.

3 §

Turvallinen kulutuspalvelu ja turvallisuuden arviointi

Turvallisena pidetään kulutuspalvelua, joka suunnitellaan ja toteutetaan tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti ja josta ei aiheudu kulutuspalvelun käyttäjien tai sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien terveydelle vaaraa, joka ei ole hyväksyttävissä.

Kulutuspalvelun turvallisuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota seuraaviin seikkoihin:

- 1) kulutuspalvelun turvallisuutta koskeva muu lainsäädäntö;
- 2) kulutuspalvelun turvallisuutta koskevat kansainväliset ja kansalliset standardit;
- 3) valvontaviranomaisen ohjeet ja suositukset;
- 4) kulutuspalvelun turvallisuutta koskevat käytäntö- ja käytännönsäädännöt;
- 5) arviointihetkellä olemassa oleva tieto ja tekniikka;
- 6) kulutuspalvelun käyttäjien ja sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien kohtuulliset odotukset.

2 luku

Palveluntarjoajan velvollisuudet

4 §

Huolellisuusvelvollisuus

Palveluntarjoajan on huolehdittava siitä, että kulutuspalvelu on turvallinen sen käyttäjille ja muille sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville.

5 §

Tiedot kulutuspalvelusta

Palveluntarjoajalla on oltava kulutuspalvelusta sellaiset tämän lain noudattamiseksi riittävät ja oikeat tiedot, jotka ovat kohtuudella saatavissa.

6 §

Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi

Palveluntarjoajan on tunnistettava kulutuspalveluun liittyvät vaaratekijät ja vaaratilanteet. Palveluntarjoajan on arvioitava niihin liittyvät riskit.

Tässä pykälässä tarkoitettujen velvollisuuksiensa täyttämiseksi palveluntarjoajan on pidettävä kirjaa, josta 1 momentissa tarkoitettut seikat käyvät ilmi.

7 §

Suunnittelu ja toteutus

Palveluntarjoajan on suunniteltava ja toteutettava kulutuspalvelu siten, että se on turvallinen. Palveluntarjoajan on tätä tarkoitusta varten ainakin:

1) huolehdittava palvelun suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvan henkilöstön osaamisesta, riittävästä määrästä ja selkeästä vastuunjaosta;

2) käytettävä kulutuspalvelun turvalliseen toteuttamiseen soveltuvia menetelmiä, tuotteita ja ympäristöä;

3) varauduttava erityis-, onnettomuus- ja hätätilanteisiin;

4) annettava kulutuspalvelun käyttäjille ja muille sen välittömässä vaikutuspiirissä oleville selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla heidän turvallisuutensa varmistamiseksi tarvittavat tiedot;

5) varmistettava kulutuspalvelun riittävä käytönaikainen valvonta; sekä

6) lopettaessaan kulutuspalvelun tarjoamisen poistettava siihen liittyvät vaarat.

Tässä pykälässä tarkoitettujen velvoitteidensa täyttämiseksi palveluntarjoajan on pidettävä kirjaa, josta 1 momentissa tarkoitettut seikat käyvät ilmi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kulutuspalvelujen suunnittelulle ja toteutukselle asetettavista vaatimuksista terveyden suojaamiseksi.

8 §

Turvallisuuden jatkuva seuranta ja parantaminen

Palveluntarjoajan on seurattava kulutuspalvelun turvallisuutta, turvallisuuden puutteita ja kulutuspalvelusta aiheutuvia onnettomuuksia, arvioitava turvallisuustoimenpiteiden toteutumista ja vaikutusta sekä ryhdyttävä tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen velvoitteidensa täyttämiseksi palveluntarjoajan on pidettävä kirjaa, josta 1 momentissa tarkoitettut seikat käyvät ilmi.

9 §

Palveluntarjoajien eräiden velvollisuuksien riskiperusteinen soveltaminen

Palveluntarjoajan on täytettävä 7 ja 8 §:ssä säädetty velvollisuutensa niin, että se toteuttaa 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen riskien arvioinnin tulokseen nähden vähintään siltä kohtuudella vaadittavat ja riittävät toimet, kun otetaan huomioon erityisesti:

1) kulutuspalvelun tyyppi ja luonne;

2) kulutuspalvelun laajuus;

3) kulutuspalvelun toteuttamisen olosuhteet; ja

4) kulutuspalvelua käyttävien ja muiden sen välittömässä vaikutuspiirissä olevien henkilöryhmien erityispiirteet.

10 §

Onnettomuudesta ilmoittaminen valvontaviranomaiselle

Jos kulutuspalvelusta aiheutuu tai on aiheutua vakava tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun riskien arvioinnin tulokseen nähden ennakoimaton onnettomuus, palveluntarjoajan on ilmoitettava siitä viipymättä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Palveluntarjoajan on ilmoitettava samalla, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tapahtuneen vuoksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä ja muodosta.

3 luku

Valvonta

11 §

Valvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto laatii valvontaansa koskevan valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa on otettava huomioon riskiperusteisuus sekä valvonnan toteuttamisen eri muodot siten, että valvonta on vaikuttavuudeltaan mahdollisimman kattavaa. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain, ja sen toteutuminen on arvioitava.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä.

12 §

Valvonnan ohjaus

Tämä lain säännösten noudattamista koskevan valvonnan ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

13 §

Tarkastusoikeus

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus päästä alueelle, huoneistoon ja muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on tässä laissa tarkoitetun valvonnan kannalta tarpeen, tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tarkastus voidaan ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin vain, jos tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:ssä tarkoitettu terveysrikos.

Tarkastuksissa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

14 §

Onnettomuuden tutkinta

Jos Turvallisuus- ja kemikaalivirasto arvioi onnettomuuden syyn selvittämisen tai onnettomuuksien ehkäisyn kannalta tarpeelliseksi, se voi tutkia tietoonsa tulleen kulutuspalvelusta aiheutuneen onnettomuuden. Tutkimuksessa on selvitettävä tapahtumien kulku ja tapahtumaan johtaneet syyt sekä mahdollisuudet ennaltaehkäistä samankaltaisten onnettomuuksien toistuminen.

15 §

Näytteet ja palvelun käyttö

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus ottaa kulutuspalvelun yhteydessä käytettävästä tuotteesta näytteitä ja käyttää kulutuspalvelua, jos se on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu näyte tai kulutuspalvelun käyttö on, jos palveluntarjoaja sitä vaatii, korvattava käyvän hinnan mukaan, jollei havaita, että kulutuspalvelu on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen.

Jos kulutuspalvelu ei täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi velvoittaa palveluntarjoajan korvaamaan kulutuspalvelun hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset.

16 §

Ulkopuoliset asiantuntijat

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi valvonnassa käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Ulkopuolisilla asiantuntijoilla on oltava tehtävän edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun hän hoitaa tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

17 §

Oikeus saada tietoja

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot palveluntarjoajilta sekä muilta viranomaisilta.

18 §

Oikeus luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovutusta koskevien rajoitusten estämättä omasta aloitteestaan luovuttaa tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan saamiaan tietoja:

1) esitutkintaviranomaisille siltä osin kuin se on välttämätöntä rikosten estämistä tai selvittämistä varten;

2) toimivaltaiselle viranomaiselle epäilemästään terveyden tai hengen suojaamiseksi säädetyn lain noudattamista koskevasta laiminlyönnistä tai epäkohdasta siltä osin kuin se on välttämätöntä epäilyn saattamiseksi kyseisen viranomaisen tietoon.

4 luku

Palveluntarjoajan toimintaan kohdistuvat valvonta- ja pakkokeinot

19 §

Valvontapäätös

Jos palveluntarjoaja rikkoo tai laiminlyö tässä laissa säädettyjä velvollisuuksiaan, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi velvoittaa sen korjaamaan kulutuspalvelun tai toiminnan lainvastaisuuden asettamassaan määräajassa ja määrämällänsä tavalla.

20 §

Kieltopäätös

Jos kulutuspalvelusta aiheutuu palvelun käyttäjälle tai sen vaikutuspiirissä olevalle hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä vaaraa voida muilla tavoin estää, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltää kulutuspalvelun tarjoamisen, kunnes hengen tai terveyden menettämisen vaaraa aiheuttava lainvastaisuus on poistettu.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi kieltopäätöksessä määrätä tavan, jolla palveluntarjoajan on poistettava lainvastaisuus.

21 §

Toiminnan keskeyttäminen

Jos on ilmeistä, että kulutuspalvelusta aiheutuu välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä sitä voida muuten estää, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus heti keskeyttää toiminta siltä osin kuin se on välttämätöntä vaaran torjumiseksi.

22 §

Toimenpiteen teettäminen

Jos on ilmeistä, että kulutuspalvelusta aiheutuu välitön hengen tai terveyden menettämisen vaara eikä sitä voida muuten estää, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus teettää vaaran poistamiseksi välttämättömät toimenpiteet palveluntarjoajan kustannuksella.

23 §

Määräys tiedottamisesta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi velvoittaa palveluntarjoajan tiedottamaan määräajassa ja määrämällänsä tavalla antamastaan päätöksestä tai kiellosta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi palveluntarjoajan kustannuksella tiedottaa 1 momentissa tarkoitetuista asioista, jos palveluntarjoaja ei ole noudattanut viranomaisen antamaa määräystä tai jos kiireellisuuden vuoksi tällaiseen tiedottamiseen on painavia syitä.

24 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi määrätä 17 §:ssä tarkoitetun palveluntarjoajan tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon sekä 19 ja 20 §:ssä ja 23 §:n 1 momentissa tarkoitettussa päätöksessä asetetun velvollisuuden tehosteeksi uhkasakon taikka teettämis- tai keskeyttämisuhan.

5 luku

Seuraamukset

25 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä palveluntarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa:

- 1) 6 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyä velvollisuuttaan tunnistaa kulutuspalveluun liittyvät vaarat ja arvioida niihin liittyvät riskit;
- 2) 10 §:ssä säädettyä velvollisuuttaan tehdä valvontaviranomaiselle mainitussa säännöksessä tarkoitettu ilmoitus.

26 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, ja sitä määrittäessä otetaan huomioon:

- 1) rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kesto aika;
- 2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;
- 3) palveluntarjoajan toimet rikkomuksen korjaamiseksi;
- 4) palveluntarjoajan mahdolliset aiemmat tämän lain säännösten noudattamiseen liittyvät rikkomukset;
- 5) mahdolliset muut kuin 1–4 kohdassa tarkoitetut tapaukseen vaikuttaneet tekijät.

Jos seuraamusmaksu määrätään oikeushenkilölle, seuraamusmaksu saa olla enintään yhden prosentin kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta tai vastaavasta tuotosta, kuitenkin enintään 100 000 euroa. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrittäessä vielä valmistunut tai jos toiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto tai vastaava tuotto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään yhden prosentin hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 10 000 euroa. Jos tuloja ei voida luotettavasti selvittää, ne voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

27 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksun määrää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli kaksi vuotta.

Seuraamusmaksua koskevassa asiassa ei saa seuraamusmaksun määräämiseksi luonnolliselle henkilölle käyttää hänen 17 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella antamia tietoja, jotka on saatu asettamalla hänelle 24 §:n nojalla sakon uhka tietojenantovelvollisuuden täyttämiseksi.

28 §

Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen

Seuraamusmaksua ei määrätä, jos rikkomus on vähäinen tai seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksua ei määrätä sille, jonka samasta teosta on vireillä tai lainvoimaisesti ratkaistu seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä, jos palveluntarjoaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä myös sillä perusteella, että rikkomus on tullut valvontaviranomaisen tietoon 10 §:ssä tarkoitetulla ilmoituksella edellyttäen, että ilmoitus tehdään mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla välittömästi ja se täyttää mainitun säännöksen mukaiset vaatimukset eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä myös, jos saman rikkomuksen johdosta on tuomittu uhkasakko maksettavaksi.

29 §

Seuraamusmaksun suhde rikosoikeudelliseen sääntelyyn

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, joka on epäiltyä samasta teosta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa tekoa koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa tekoa koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saa määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu rikosasiassa lainvoimainen tuomio.

Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa nostaa tätä vastaan syytettä eikä antaa tälle siitä tuomiota rikosasiassa.

Rangaistus terveysrikoksesta säädetään rikoslain 44 luvun 1 §:ssä.

30 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä.

Seuraamusmaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee.

6 luku

Erinäiset säännökset

31 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

32 §

Täytäntöönpano

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston 19–22 §:n tai 23 §:n 1 momentin nojalla tekemää päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

33 §

Voimaantulosäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 6 §:n 2 momenttia, 7 §:n 2 momenttia ja 8 §:n 2 momenttia aletaan soveltaa kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta sellaisiin palveluntarjoajiin, joiden ei tämän lain tullessa voimaan ole tullut laatia kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:ssä tarkoitettua turvallisuusasiakirjaa.

3.

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 ja 3 momentti sekä 7, 19 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti laissa 192/2024 ja 3 momentti laissa 993/2020, 7 § laissa 248/2022 sekä 27 § osaksi laissa 248/2022, ja

lisätään lakiin uusi 4 d, 19 a ja 19 b § sekä 22 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 248/2022, uusi 6 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavien lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä:

- 1) hissiturvallisuuslaki (1134/2016);
- 2) mittauslaitelaki (707/2011);
- 3) pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (180/2015);
- 4) räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1139/2016);
- 5) painelaitelaki (1144/2016);
- 6) sähköturvallisuuslaki (1135/2016);
- 7) räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1140/2016);
- 8) kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annettu laki (218/2018);
- 9) kaasulaitelaki (502/2018);
- 10) säteilylaki (859/2018);
- 11) ilmailulaki (864/2014);
- 12) aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (794/2020);
- 13) ajoneuvolaki (82/2021);
- 14) jätelaki (646/2011);
- 15) ympäristönsuojelulaki (527/2014);
- 16) EU-ympäristömerkistä annettu laki (832/2014);
- 17) huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annettu laki (1712/2015);
- 18) sähköisen viestinnän palveluista annettu laki (917/2014);
- 19) laivavarustelaki (1503/2011);
- 20) tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annettu laki (1005/2008);
- 21) vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu laki (387/2013);
- 22) kemikaalilaki (599/2013);
- 23) kosmeettisista valmisteista annettu laki (492/2013);
- 24) tupakkalaki (549/2016);
- 25) jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (265/2022);
- 26) lannoitelaki (711/2022);
- 27) terveydensuojelulaki (763/1994);
- 28) eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annettu laki (102/2023);
- 29) lelujen turvallisuudesta annettu laki (1154/2011);
- 30) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki (541/2023);
- 31) eräistä paloturvallisuuslaitteista annettu laki (191/2024);
- 32) kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettu laki (/).

Tässä laissa säädetään myös markkinavalvonta-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta yhteyspisteestä, toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitettua tuoteyhteyspisteestä sekä yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston

direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/988, jäljempänä *yleinen tuoteturvallisuusasetus*, 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettusta keskitetystä kansallisesta yhteyspisteestä.

4 d §

Keskitetty kansallinen yhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna keskitettynä kansallisena yhteyspisteenä.

Keskitetyn kansallisen yhteyspisteen tehtävistä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa.

7 §

Valvontasuunnitelma

Markkinavalvontaviranomaisen, lukuun ottamatta kuntaa, on laadittava 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa on otettava huomioon, mitä markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklassa ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklassa säädetään.

19 §

Palautusmääräys

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan ottamaan markkinoilta ja loppukäyttäjältä takaisin tuotteen, joka aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä.

Jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä ja jos vaatimustenvastaisuus määräyksestä tai kiellosta huolimatta jatkuu, 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa myös, jos tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia.

19 a §

Kuluttajatuotteita koskeva palautusmenettely

Kuluttajatuotteita koskevasta palautusmenettelystä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 36 ja 37 artiklassa.

19 b §

Muita kuin kuluttajatuotteita koskeva palautusmenettely

Markkinaevalvontaviranomainen voi muuta kuin kuluttajatuotetta koskevassa palautusmenettelyssä 19 §:ssä tarkoitetun määräyksen johdosta määrätä talouden toimijan ottamaan tuotteen markkinoilta ja loppukäyttäjältä ja antamaan sen tilalle vastaavan tai samankaltaisen vaatimustenmukaisen tuotteen taikka purkamaan kaupan.

Jos 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun riskin torjumiseksi katsotaan riittäväksi, markkinaevalvontaviranomainen voi loppukäyttäjän hallussa olevan tuotteen takaisin ottamisen sijasta määrätä talouden toimijan korjaamaan tai korjauttamaan tuotteen siten, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva riski poistuu.

22 a §

Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet

Verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskevasta määräyksestä säädetään lisäksi kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetussa laissa.

27 §

Suojalausekeilmoitus

Jos tuotetta koskevassa Euroopan unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä säädetään suojalausekemenettelystä tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 768/2008/EY mukaisten viitesäännösten mukaisesti, markkinaevalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava 16–19 sekä 19 a ja 19 b §:n nojalla tekemästään päätöksestä Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja Euroopan talousalueeseen kuuluville valtioille, jos markkinaevalvontaviranomainen katsoo, että tuotteen vaatimustenvastaisuus ei rajoitu vain Suomen alueelle. Kansallisiin toimenpiteisiin sovelletaan muutoin, mitä suojalauseke- ja suojamenettelystä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä, jolla yhdenmukaistetaan tuotteiden kaupan pitämisen ehtoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 801/2023, seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Terveysturvallisuudesta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa (527/2014), vesihuoltolaissa (119/2001), säteilylaissa (859/2018), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002), vesilaissa (587/2011), jätelaissa (646/2011), rakentamislaisissa (751/2023), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (297/2021), kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

ympäristönsuojelulain 19 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 19 §:n 3 momentti ja 24 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 19 §:n 3 momentti laissa 1166/2018 ja 24 §:n 2 momentti laissa 916/2021, seuraavasti:

19 §

Kemikaalien käyttöä koskevat erityiset velvollisuudet

Kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista säädetään lisäksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa.

24 §

Muut valvontaviranomaiset

Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) 4 §:n 2 momentin ja 5 §:n 2 momentin nojalla annettujen ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetun lain (/) 25 §:llä voimaan jätettyjen koneiden turvallisuutta koskevien säännösten noudattamista valvovat viranomaiset valvovat kukin toimialallaan 217 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista. Kunnan terveydensuojeluviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat kukin toimialallaan 17 luvun säännösten nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kuluttajansuojalain 5 luvun 16 a §:n ja 9 luvun 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 5 luvun 16 a §:n 2 momentin 2 kohta ja 9 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 16 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1242/2021 ja 9 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 16/1994, seuraavasti:

5 luku

Tavarankauppa

16 a §

Virheilmoitus

Ostaja saa 1 momentissa säädetyn estämättä vedota tavarán virheeseen, jos:

2) virhe perustuu siihen, että tavara ei ominaisuuksiltaan vastaa terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä asetettuja vaatimuksia; tai

9 luku

Taloelementtien kauppa ja rakennusurakka

16 §

Virheilmoitus

Tilaaaja saa 1 momentin estämättä vedota virheeseen, jos:

2) virhe perustuu siihen, että suoritus ei ominaisuuksiltaan vastaa terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä asetettuja vaatimuksia; tai

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

kosmeettisista valmisteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta säädetään kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

tupakkalain 74 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tupakkalain (549/2016) 74 §:n 1 momentin 4 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 283/2022, seuraavasti:

74 §

Yleiset tupakointikiellot

Tupakoida ei saa:

4) yleisillä leikkikentillä tai niihin kooltaan, toiminnoiltaan ja käyttöasteeltaan rinnastuvilla muilla leikkikentillä tai -paikoilla;

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuilla leikkikentillä tai -paikoilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

metsästyslain 34 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 34 a §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 504/2017, seuraavasti:

34 a §

Ravintohoukutin

Edellä 1 momentin nojalla säädettävä kielto ei koske yritystä, jonka kaupparekisteriin ilmoitetun toiminnan laatu tai toimiala on luontokuvaus- ja katselutoiminta. Tällaiseen yritykseen sovelletaan, mitä kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/) säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun ravintohoukuttimen sijaintipaikassa on oltava tiedot ravintohoukuttimen ylläpitäjästä yhteystietoineen. Ravintohoukuttimesta on tehtävä ilmoitus paikkatietoineen Suomen riistakeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

kemikaalilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kemikaalilain (599/2013) 5 §:n 1 momentin 15 kohta ja 2 momentti ja
lisätään 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 554/2014, 711/2020 ja
547/2023, uusi 16 kohta seuraavasti:

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kemikaaleista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien sekä kemikaalien fysikaalisten
vaarojen ja haittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta säädetään lisäksi seuraavissa laeissa:

15) tupakkalaki (549/2016);

16) kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettu laki (/).

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädetään yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan
parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin
2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan
parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2023/988 sekä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta
annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

hissiturvallisuuslain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hissiturvallisuuslain (1134/2016) 5 §:n 8 momentti, sellaisena kuin se on laissa
251/2022, seuraavasti:

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kevythissien, liukuportaiden, liukukäytävien ja nosto-ovien markkinoille saattamisesta
säädetään eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetussa laissa (1016/2004)
ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 217/2018, seuraavasti:

44 luku

Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista

1 §

Terveysrikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

2) yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/988

a) 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn valmistajan velvollisuuden varmistaa tuotteensa markkinoille saattaessaan, että tuote on suunniteltu ja valmistettu turvalliseksi,

b) 11 artiklan 2 kohdassa säädetyn maahantuoja koskevan kiellon saattaa tuote markkinoille, kun se katsoo tai sillä on syytä uskoa, että tuote ei ole turvallinen,

c) 11 artiklan 5 kohdassa säädetyn maahantuojan velvollisuuden varmistaa, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna tuotteen turvallisuutta sinä aikana, jona tuote on sen vastuulla,

d) 12 artiklan 2 kohdassa säädetyn jakelijan velvollisuuden varmistaa, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna tuotteen turvallisuutta sinä aikana, jona tuote on sen vastuulla, tai

e) 12 artiklan 3 kohdassa säädetyn jakelijaa koskevan kiellon asettaa tuote saataville markkinoilla, kun se katsoo tai sillä on syytä uskoa, että tuote ei ole turvallinen,

taikka niiden nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti valmistaa, käsittelee, tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan, pitää hallussaan, varastoi, kuljettaa, pitää myynnissä, välittää tai luovuttaa tavaraa tai ainetta, valmistetta tai esinettä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveysrikoksesta* on tuomittava myös se, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta kulutuspalvelujen turvallisuudesta

annetun lain (/) 7 §:n 1 momentin taikka 3 momentin nojalla annetun säännöksen vastaisesti tarjoaa kulutuspalvelua siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain (191/2024) 2 §:n 5 momentti seuraavasti:

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädetään lisäksi yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2023/988 sekä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetussa laissa (/). Kulutuspalvelujen turvallisuudesta säädetään lisäksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 33 kohta, sellaisena kuin se on laissa 845/2024, ja

lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1183/2023, 23/2024, 36/2024, 545/2024, 651/2024, 845/2024, 952/2024 ja 1122/2024, uusi 34 ja 35 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös:

33) uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain (446/2007) 11, 11 a ja 11 e §:ssä tarkoitetut seuraamusmaksut ja 12 §:ssä tarkoitettu virhemaksu;

34) kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetun lain (/) 10–15 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

35) kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain (/) 25 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16.1.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Työministeri Arto Satonen

3.

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 ja 3 momentti sekä 7, 19 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti laissa 192/2024 ja 3 momentti laissa 993/2020, 7 § laissa 248/2022 sekä 27 § osaksi laissa 248/2022, ja
lisätään lakiin uusi 4 d, 19 a ja 19 b § sekä 22 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 248/2022, uusi 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavien lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä:

- 1) hissiturvallisuuslaki (1134/2016);
- 2) mittauslaitelaki (707/2011);
- 3) pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (180/2015);
- 4) räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1139/2016);
- 5) painelaitelaki (1144/2016);
- 6) sähköturvallisuuslaki (1135/2016);
- 7) räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1140/2016);
- 8) kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annettu laki (218/2018);
- 9) kaasulaitelaki (502/2018);
- 10) säteilylaki (859/2018);
- 11) ilmailulaki (864/2014);
- 12) aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (794/2020);

Tätä lakia sovelletaan seuraavien lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä:

- 1) hissiturvallisuuslaki (1134/2016);
- 2) mittauslaitelaki (707/2011);
- 3) pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (180/2015);
- 4) räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1139/2016);
- 5) painelaitelaki (1144/2016);
- 6) sähköturvallisuuslaki (1135/2016);
- 7) räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (1140/2016);
- 8) kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annettu laki (218/2018);
- 9) kaasulaitelaki (502/2018);
- 10) säteilylaki (859/2018);
- 11) ilmailulaki (864/2014);
- 12) aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (794/2020);

Voimassa oleva laki

13) ajoneuvolaki (82/2021);
14) jätelaki (646/2011);
15) ympäristönsuojelulaki (527/2014);
16) EU-ympäristömerkistä annettu laki (832/2014);
17) huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annettu laki (1712/2015);
18) sähköisen viestinnän palveluista annettu laki (917/2014);
19) laivavarustelaki (1503/2011);
20) tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annettu laki (1005/2008);
21) vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu laki (387/2013);
22) kemikaalilaki (599/2013);
23) kosmeettisista valmisteista annettu laki (492/2013);
24) tupakkalaki (549/2016);
25) jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (265/2022);
26) lannoitelaki (711/2022);
27) terveydensuojelulaki (763/1994);
28) eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annettu laki (102/2023);
29) lelujen turvallisuudesta annettu laki (1154/2011);
30) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki (541/2023);
31) eräistä paloturvallisuuslaitteista annettu laki (191/2024).

Tässä laissa säädetään myös markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*, 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta yhteyspisteestä sekä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan

Ehdotus

13) ajoneuvolaki (82/2021);
14) jätelaki (646/2011);
15) ympäristönsuojelulaki (527/2014);
16) EU-ympäristömerkistä annettu laki (832/2014);
17) huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annettu laki (1712/2015);
18) sähköisen viestinnän palveluista annettu laki (917/2014);
19) laivavarustelaki (1503/2011);
20) tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annettu laki (1005/2008);
21) vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annettu laki (387/2013);
22) kemikaalilaki (599/2013);
23) kosmeettisista valmisteista annettu laki (492/2013);
24) tupakkalaki (549/2016);
25) jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (265/2022);
26) lannoitelaki (711/2022);
27) terveydensuojelulaki (763/1994);
28) eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annettu laki (102/2023);
29) lelujen turvallisuudesta annettu laki (1154/2011);
30) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki (541/2023);
31) eräistä paloturvallisuuslaitteista annettu laki (191/2024);
32) *kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettu laki (/).*

Tässä laissa säädetään myös *markkinavalvonta-asetuksen* 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettusta yhteyspisteestä, toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen*

Voimassa oleva laki

pidettyjen tavaroiden vastavuoroisesta tunnustamisesta ja asetuksen (EY) N:o 764/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/515, jäljempänä *vastavuoroisen tunnustamisen asetus*, 9 artiklassa tarkoitettua tuoteyhteyspisteestä.

4 d §

4 d § on kumottu L:lla 1.4.2022/266. Lisätään lakiin uusi 4 d §.

7 §

Valvontasuunnitelma

Markkinavalvontaviranomaisen, lukuun ottamatta kuntaa, on laadittava 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa on otettava huomioon, mitä markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklassa säädetään.

Ehdotus

tunnustamisen asetus, 9 artiklassa tarkoitettua tuoteyhteyspisteestä *sekä yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta* annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/988, jäljempänä **yleinen tuoteturvallisuusasetus**, 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua keskitettyä kansallisesta yhteyspisteestä.

4 d §

Keskitetty kansallinen yhteyspiste

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna keskitettynä kansallisena yhteyspisteenä.

Keskitetyn kansallisen yhteyspisteen tehtävistä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 25 artiklan 2 kohdassa.

7 §

Valvontasuunnitelma

Markkinavalvontaviranomaisen, lukuun ottamatta kuntaa, on laadittava 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa on otettava huomioon, mitä markkinavalvonta-asetuksen 13 artiklassa ja yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 23 artiklassa säädetään.

19 §

Palautusmenettely

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan ottamaan markkinoilta ja loppukäyttäjältä takaisin tuotteen, joka aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, *sekä antamaan sen tilalle vastaava tai samankaltainen vaatimustenmukainen tuote taikka purkamaan kauppaa*, jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä.

Jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä ja jos vaatimustenvastaisuus määräyksestä tai kiellosta huolimatta jatkuu, 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa myös, jos tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia.

Jos 1 momentissa tarkoitettun tuotteen aiheuttaman riskin torjumiseksi katsotaan riittäväksi, markkinavalvontaviranomainen voi loppukäyttäjän hallussa olevan tuotteen takaisin ottamisen sijasta määrätä talouden toimijan korjaamaan tai korjauttamaan tuote siten, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva riski poistuu.

19 §

Palautusmääräys

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan ottamaan markkinoilta ja loppukäyttäjältä takaisin tuotteen, joka aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä.

Jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kielto tai määräys ei ole riittävä ja jos vaatimustenvastaisuus määräyksestä tai kiellosta huolimatta jatkuu, 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa myös, jos tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia.

19 a §

Kuluttajatuotteita koskeva palautusmenettely

Kuluttajatuotteita koskevasta palautusmenettelystä säädetään yleisen tuoteturvallisuusasetuksen 36 ja 37 artiklassa.

19 b §

*Muita kuin kuluttajatuotteita koskeva
palautusmenettely*

Markkinavalvontaviranomainen voi muuta kuin kuluttajatuotetta koskevassa palautusmenettelyssä 19 §:ssä tarkoitetun määräyksen johdosta määrätä talouden toimijan ottamaan tuotteen markkinoilta ja loppukäyttäjältä ja antamaan sen tilalle vastaavan tai samankaltaisen vaatimustenmukaisen tuotteen taikka purkamaan kaupan.

Jos 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun riskin torjumiseksi katsotaan riittäväksi, markkinavalvontaviranomainen voi loppukäyttäjän hallussa olevan tuotteen takaisin ottamisen sijasta määrätä talouden toimijan korjaamaan tai korjauttamaan tuotteen siten, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva riski poistuu.

22 a §

*Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen
liittyvät toimivaltuudet*

22 a §

*Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen
liittyvät toimivaltuudet*

Verkkomarkkinapaikan tarjoajaa koskevasta määräyksestä säädetään lisäksi kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetuissa laissa.

27 §

Ilmoittaminen Euroopan komissiolle

Markkinavalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava 16–19 §:n nojalla tekemästään päätöksestä Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen jäsenvaltioille, jos markkinavalvontaviranomainen katsoo, että tuotteen vaatimustenvastaisuus ei rajoitu vain Suomen alueelle. Kansallisiin toimenpiteisiin sovelletaan muutoin, mitä suojalauseke- ja suojamenettelystä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä, jolla yhdenmukaistetaan tuotteiden kaupan pitämisen ehtoja.

Lisäksi on otettava huomioon, mitä viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa Euroopan komissiolle säädetään markkinavalvonta-asetuksen 20 artiklassa.

27 §

Suojalausekeilmoitus

Jos tuotetta koskevassa Euroopan unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä säädetään suojalausekemenettelystä tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 768/2008/EY mukaisten viitesäännösten mukaisesti, markkinavalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava 16–19 sekä 19 a ja 19 b §:n nojalla tekemästään päätöksestä Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja Euroopan talousalueeseen kuuluville valtioille, jos markkinavalvontaviranomainen katsoo, että tuotteen vaatimustenvastaisuus ei rajoitu vain Suomen alueelle. Kansallisiin toimenpiteisiin sovelletaan muutoin, mitä suojalauseke- ja suojamenettelystä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä, jolla yhdenmukaistetaan tuotteiden kaupan pitämisen ehtoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.**Laki****terveydensuojelulain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 801/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Suhde eräisiin säädöksiin

Terveydensuojelusta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa (527/2014), vesihuoltolaissa (119/2001), säteilylaissa (859/2018), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002), vesilaissa (587/2011), jätelaissa (646/2011), maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (297/2021), *kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011)* sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Terveydensuojelusta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa (527/2014), vesihuoltolaissa (119/2001), säteilylaissa (859/2018), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002), vesilaissa (587/2011), jätelaissa (646/2011), rakentamislaisa (751/2023), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (297/2021), *kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/)* sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

ympäristönsuojelulain 19 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 19 §:n 3 momentti ja 24 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 19 §:n 3 momentti laissa 1166/2018 ja 24 §:n 2 momentti laissa 916/2021, seuraavasti:

19 §

*Kemikaalien käyttöä koskevat erityiset
velvollisuudet*

Kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista säädetään lisäksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa sekä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011).

24 §

Muut valvontaviranomaiset

Kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitetut valvontaviranomaiset ja työsuojeluviranomaiset valvovat kukin toimialallaan 217 §:n 2 momentin nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista. Kunnan terveydensuojeluviranomaiset, kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitetut valvontaviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat kukin toimialallaan 17 luvun säännösten nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista.

19 §

*Kemikaalien käyttöä koskevat erityiset
velvollisuudet*

Kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista säädetään lisäksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa.

24 §

Muut valvontaviranomaiset

Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) 4 §:n 2 momentin ja 5 §:n 2 momentin nojalla annettujen ja kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetun lain (/) 25 §:llä voimaan jätettyjen koneiden turvallisuutta koskevien säännösten noudattamista valvovat viranomaiset valvovat kukin toimialallaan 217 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista. Kunnan terveydensuojeluviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat kukin toimialallaan 17 luvun säännösten nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen noudattamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

6.

Laki

kuluttajansuojalain 5 luvun 16 a §:n ja 9 luvun 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 5 luvun 16 a §:n 2 momentin 2 kohta ja 9 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 16 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 1242/2021 ja 9 luvun 16 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 16/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Tavarankauppa

Tavarankauppa

16 a §

16 a §

Virheilmoitus

Virheilmoitus

Ostaja saa 1 momentissa säädetyn estämättä vedota tavaran virheeseen, jos:

Ostaja saa 1 momentissa säädetyn estämättä vedota tavaran virheeseen, jos:

2) virhe perustuu siihen, että tavara ei ominaisuuksiltaan täytä vaatimuksia, *jotka sille on asetettu kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) nojalla taikka muissa* terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä; tai

2) virhe perustuu siihen, että tavara ei ominaisuuksiltaan *vastaa terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä* asetettuja vaatimuksia; tai

9 luku

9 luku

Taloelementtien kauppa ja rakennusurakka

Taloelementtien kauppa ja rakennusurakka

16 §

16 §

Virheilmoitus

Virheilmoitus

Tilaaja saa 1 momentin estämättä vedota virheeseen, jos:

Tilaaja saa 1 momentin estämättä vedota virheeseen, jos:

2) virhe perustuu siihen, että suoritus ei ominaisuuksiltaan täytä vaatimuksia, *jotka*

2) virhe perustuu siihen, että suoritus ei ominaisuuksiltaan *vastaa terveyden tai*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sille on asetettu tuoteturvallisuuslain nojalla taikka muissa terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä; tai

omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä asetettuja vaatimuksia; tai

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
.

7.

Laki

kosmeettisista valmisteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Suhde muihin säädöksiin

Kuluttajapalveluiden turvallisuudesta säädetään kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011).

Kulutuspalvelujen turvallisuudesta säädetään *kulutuspalvelujen turvallisuudesta* annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
.

8.

Laki

tupakkalain 74 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tupakkalain (549/2016) 74 §:n 1 momentin 4 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 283/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 §

74 §

Yleiset tupakointikiellot

Yleiset tupakointikiellot

Tupakoida ei saa:

Tupakoida ei saa:

4) leikkikentillä, joista on laadittava kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n mukainen turvallisuusasiakirja;

4) yleisillä leikkikentillä tai niihin kooltaan, toiminnoiltaan ja käyttöasteeltaan rinnastuvilla muilla leikkikentillä tai -paikoilla;

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä leikkikentillä.

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa eikä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuilla leikkikentillä tai -paikoilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

9.

Laki

metsästyslain 34 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 34 a §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 504/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 a §

34 a §

Ravintohoukutin

Ravintohoukutin

Edellä 1 momentin nojalla säädettävä kielto ei koske yritystä, jonka kaupparekisteriin ilmoitetun toiminnan laatu tai toimiala on luontokuvaus- ja katselutoiminta. Tällaiseen yritykseen sovelletaan mitä kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011) säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun ravintohoukuttimen sijaintipaikassa on oltava tiedot ravintohoukuttimen ylläpitäjästä yhteystietoineen ja paikasta, jossa kuluttajaturvallisuuslain mukainen turvallisuusasiakirja on nähtävissä. Ravintohoukuttimesta on tehtävä ilmoitus paikkatietoineen Suomen riistakeskukselle.

Edellä 1 momentin nojalla säädettävä kielto ei koske yritystä, jonka kaupparekisteriin ilmoitetun toiminnan laatu tai toimiala on luontokuvaus- ja katselutoiminta. Tällaiseen yritykseen sovelletaan, mitä *kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/)* säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun ravintohoukuttimen sijaintipaikassa on oltava tiedot ravintohoukuttimen ylläpitäjästä yhteystietoineen. Ravintohoukuttimesta on tehtävä ilmoitus paikkatietoineen Suomen riistakeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

10.

Laki

kemikaalilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kemikaalilain (599/2013) 5 §:n 1 momentin 15 kohta ja 2 momentti ja lisätään 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 554/2014, 711/2020 ja 547/2023, uusi 16 kohta seuraavasti:

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kemikaaleista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien sekä kemikaalien fysikaalisten vaarojen ja haittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta säädetään lisäksi seuraavissa laeissa:

15) tupakkalaki (549/2016).

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuudesta säädetään kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011), siltä osin kuin siitä ei säädetä tässä laissa tai Euroopan unionin kemikaalilainsäädännössä.

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kemikaaleista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien sekä kemikaalien fysikaalisten vaarojen ja haittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta säädetään lisäksi seuraavissa laeissa:

15) tupakkalaki (549/2016);

16) *kulutuspalvelujen turvallisuudesta annettu laki (/).*

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädetään yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2023/988 sekä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

11.

Laki**hissiturvallisuuslain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hissiturvallisuuslain (1134/2016) 5 §:n 8 momentti, sellaisena kuin se on laissa 251/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kevythissien, liukuportaiden,
liukukäytävien ja nosto-ovien markkinoille
saattamisesta säädetään eräiden teknisten
laitteiden vaatimustenmukaisuudesta
annetussa laissa (1016/2004) ja
kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011).

Kevythissien, liukuportaiden,
liukukäytävien ja nosto-ovien markkinoille
saattamisesta säädetään eräiden teknisten
laitteiden vaatimustenmukaisuudesta
annetussa laissa (1016/2004) ja
kuluttajatuotteiden turvallisuudesta
annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

12.

Laki

rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, sellaisina kuin
ne ovat laissa 217/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 luku

44 luku

**Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista
rikoksista**

**Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista
rikoksista**

1 §

1 §

Terveysrikos

Terveysrikos

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Joka tahallaan tai törkeästi
huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai törkeästi
huolimattomuudesta

2) kuluttajaturvallisuuslain (920/2011),

2) yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/988

a) 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn valmistajan velvollisuuden varmistaa tuotteensa markkinoille saattaessaan, että tuote on suunniteltu ja valmistettu turvallisesti,

b) 11 artiklan 2 kohdassa säädetyn maahantuoja koskevan kiellon saattaa tuote markkinoille, kun se katsoo tai sillä on syytä uskoa, että tuote ei ole turvallinen,

c) 11 artiklan 5 kohdassa säädetyn maahantuojan velvollisuuden varmistaa, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna tuotteen turvallisuutta sinä aikana, jona tuote on sen vastuulla,

d) 12 artiklan 2 kohdassa säädetyn jakelijan velvollisuuden varmistaa, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna tuotteen turvallisuutta sinä aikana, jona tuote on sen vastuulla, tai

e) 12 artiklan 3 kohdassa säädetyn jakelijaa koskevan kiellon asettaa tuote saataville markkinoilla, kun se katsoo tai sillä on syytä uskoa, että tuote ei ole turvallinen,

taikka niiden nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti valmistaa, käsittelee, tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan, pitää hallussaan, varastoi, kuljettaa, pitää myynnissä, välittää tai luovuttaa tavaraa tai ainetta, valmistetta tai esinettä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa

taikka niiden nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti valmistaa, käsittelee, tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan, pitää hallussaan, varastoi, kuljettaa, pitää myynnissä, välittää tai luovuttaa tavaraa tai ainetta, valmistetta tai esinettä siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rangaistusta, *terveysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveysrikoksesta* tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta kuluttajaturvallisuuslain taikka sen nojalla annetun säännöksen tai yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti suorittaa, pitää myynnissä tai muutoin elinkeinotoimintansa yhteydessä luovuttaa kuluttajapalvelun siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle.

rangaistusta, *terveysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveysrikoksesta on tuomittava* myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta *kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain (/) 7 §:n 1 momentin taikka 3 momentin nojalla* annetun säännöksen vastaisesti tarjoaa kulutuspalvelua siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen hengelle tai terveydelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

13.

Laki

eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä paloturvallisuuslaitteista annetun lain (191/2024) 2 §:n 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen tuotteiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuudesta säädetään lisäksi kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011).

Kuluttajatuotteiden turvallisuudesta säädetään lisäksi yleisestä tuoteturvallisuudesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY ja neuvoston direktiivin 87/357/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2023/988 sekä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetussa laissa (/). Kulutuspalvelujen turvallisuudesta säädetään lisäksi kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

14.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 33 kohta, sellaisena kuin se on laissa 845/2024, ja
lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1183/2023, 23/2024, 36/2024, 545/2024, 651/2024, 845/2024, 952/2024 ja 1122/2024, uusi 34 ja 35 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös:

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös:

33) uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain

33) uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain

Voimassa oleva laki

(446/2007) 11, 11 a ja 11 e §:ssä tarkoitetut seuraamusmaksut ja 12 §:ssä tarkoitettu virhemaksu.

Ehdotus

(446/2007) 11, 11 a ja 11 e §:ssä tarkoitetut seuraamusmaksut ja 12 §:ssä tarkoitettu virhemaksu;

34) kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annetun lain (/) 10–15 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

35) kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain (/) 25 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

.
